

ปัญหาชีวิตครอบครัวในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล

ปริญญานิพนธ์

ของ

วัฒนา ระจิดำรงค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2551

ปัญหาชีวิตครอบครัวในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล

ปริญญานิพนธ์

ของ

วัฒนา ระจิดำรงค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม 2551
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัญหาชีวิตครอบครัวในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล

บทคัดย่อ

ของ

วัฒนา ระจิตดำรงค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2551

วัฒนา ระจิดำรงศ์. (2551). *ปัญหาชีวิตครอบครัวในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล*.

ปริญญาณิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์พรธาดา สุวัฒนวิษ,

อาจารย์บรรพต ศิริชัย.

ปริญญาณิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาชีวิตครอบครัวและแนวความคิดของผู้เขียนที่มีต่อปัญหาชีวิตครอบครัวในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล โดยศึกษาจากนวนิยายชีวิตครอบครัวของ ว.วินิจฉัยกุล จำนวน 17 เรื่อง ได้แก่ เพลงพรหม มายา วงศาณญาณติ แม่พลอยหุง เศรษฐีใหม่ ทะเลแปร บ้านของพุ่มนี้ ทางไร่ดอกไม้ ฟ้าย่ำ ละครคน คลื่นกระทบฝั่ง อยู่ฟ้าเดียวกัน มณีราวี เส้นไหมสีเงิน คุณชาย ทานตะวัน เรือนไม้สีใบจ

ผลการศึกษาพบว่าในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล เสนอปัญหาชีวิตครอบครัว 3 ประเด็น คือ ปัญหาสัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัว ปัญหาเครือญาติ ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว ดังนี้ ปัญหาสัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัวเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลในครอบครัวคือสามีภรรยา พ่อแม่กับลูก และพี่กับน้อง ปัญหาเครือญาติเป็นปัญหาที่เกิดจากญาติพี่น้องทั้งทางฝ่ายสามีและทางฝ่ายภรรยา ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัวเป็นปัญหาการเงินในครอบครัว เรื่องการใช้จ่ายเงิน การใช้เงินฟุ่มเฟือย และการเป็นหนี้สิน

ว.วินิจฉัยกุล ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวไว้ 4 แนว คือ แนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว แนวความคิดเกี่ยวกับการหย่าร้างหรือการแยกทาง แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัว และแนวความคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุในครอบครัว ดังนี้ แนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูลูกหลาน ช่องว่างระหว่างวัย พื้นฐานการอบรมที่ต่างกันของคู่สมรส คู่สมรสไม่ยอมปรับตัวเข้าหากัน และอาชีพการงาน แนวความคิดเกี่ยวกับการหย่าร้างหรือแยกทาง เกิดจากการแต่งงานโดยปราศจากความรัก และญาติพี่น้องของคู่สมรส แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัว เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัวขยายที่ไม่ปรองดองกัน และในครอบครัวเดียวกันก็มีปัญหาเรื่องการอบรมเลี้ยงดูลูก แนวความคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุในครอบครัว ปู่ ย่า ตา ยาย มีส่วนในการช่วยยุติปัญหาหรือความขัดแย้งให้แก่ลูกหลานได้

THE FAMILY PROBLEMS IN V.VINITCHAIKUL'S NOVELS

AN ABSTRACT

BY

WATTANA RACHITDAMRONG

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Art Degree in Thai
at Srinakharinwirot University

May 2008

Wattana Rachitdamrong. (2008). *Family Problems In V.Vinitchaikul's Novels*.

Master's thesis, M.A. (Thai). Bangkok: Graduate School of Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Ajarn Porntada Suvattananavitch and Ajarn Banpot Sirichai.

The purposes of this thesis were to study the family problems and writer's attitudes towards family problems in V. Vinitchaikul's novels. There were 17 V. Vinitchaikul's novels. They were Pleng Phrom, Maya, Wong Sa Kana Yard, Mae Ploy Hung, Sed Tee Mai, Talay Prae, Ban Kong Prung Nee, Tang Rai Dokmai, Fartam, Lakorn Khon, Klun Kratob Fung, Yu Far Deao Kan, Maneeraew, Senmai Sri Ngen, Khun Chai, Tantawan, Ruen Mai Sri Beige.

The results of the thesis investigated that there were 3 issues in V. Vinitchaikul's novels. They were relationship problems, relatives' problems and economic problems. The relationship problems were about interpersonal conflict in the family such as husbands and wives, parents and children, and brothers and sisters. Relatives' problems were between relatives of husband's and wife's sides. Economic problems were about financial problems; namely spending money, being extravagant, and getting into debt.

In addition, V. Vinitchaikul presented 4 attitudes towards family problems. They were family conflicts, divorce or separation, family characteristics and elders living in the house. The attitudes towards family conflicts were nurturing and raising children, generation gaps and different family background of the spouse; the spouse didn't try to adjust themselves and their occupations. The attitudes towards divorce or separation were caused by marriage without love and the spouse's relatives. The attitudes towards family characteristics showed that the relationships in the extended families were not in harmony, and the nuclear families had problems in nurturing and raising children. The attitudes towards elder people were that grandparents could reduce family problems or grandchildren conflicts.

เรื่อง

ปัญหาชีวิตครอบครัวในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล

ของ

วัฒนา ระจิตดำรงค์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คนบดี้บัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญาโท

.....ประธาน

(อาจารย์พรธาดา สุวัธนวนินิต)

.....กรรมการ

(อาจารย์บรรพต ศิริชัย)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลศิริ ร่วมสุข)

.....กรรมการ

(อาจารย์พรธาดา สุวัธนวนิช)

.....กรรมการ

(อาจารย์บรรพต ศิริชัย)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมพ์ภาภรณ์ บุญประเสริฐ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาจากอาจารย์พรธาดา สุวัธนวนิช ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ช่วยดูแลให้คำแนะนำและข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งอาจารย์บรรพต ศิริชัย กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำปรับแก้จนเป็นประโยชน์ในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลศิริ ร่วมสุข ประธานในการสอบปากเปล่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์เพื่อให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยายาการต่างๆ ตลอดจนประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาเป็นประโยชน์ในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณพ่อแม่ที่เป็นกำลังใจมอบความรักและความปรารถนาดีให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา จนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ขอบคุณพรพรทิภา จินกัลป์ และอุษา ช่วยบำรุง กัลยาณมิตรที่ดีที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ และขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่มีส่วนในการผลักดันให้ผู้วิจัยมุ่งมั่นพยายามจนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณจำปูน ลำอาจ ที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องการแปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

วัฒนา ระจิตดำรงค์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตครอบครัว.....	5
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตครอบครัว.....	5
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตครอบครัวในวรรณกรรม.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด.....	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในด้านปัญหาชีวิตครอบครัวในวรรณกรรม.....	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายของ ว. วนิจฉัยกุล	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายของ ว. วนิจฉัยกุล.....	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายของ ว. วนิจฉัยกุล.....	12
3 ปัญหาครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายของ ว. วนิจฉัยกุล.....	14
ปัญหาสัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัว.....	14
ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส.....	15
ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูก.....	28
ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างพี่น้อง.....	46
ปัญหาเครือญาติ.....	53
ปัญหาที่เกิดจากญาติฝ่ายสามี.....	53
ปัญหาที่เกิดจากญาติฝ่ายภรรยา.....	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
ปัญหาการเงินในครอบครัว.....	63
ปัญหาการใช้จ่ายเงิน.....	63
ปัญหาการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย.....	65
ปัญหานี้สิน.....	67
4 แนวความคิดของว. วิจารณ์กุล ที่มีต่อปัญหาชีวิตครอบครัว.....	70
แนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว.....	71
การอบรมเลี้ยงดูลูกหลาน.....	71
ความขัดแย้งจากช่องว่างระหว่างวัย.....	80
พื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันของคู่สมรส.....	82
คู่สมรสไม่ปรับตัวเข้าหากัน.....	85
อาชีพการงาน.....	88
แนวความคิดเกี่ยวกับการหย่าร้างหรือแยกทาง.....	92
สาเหตุของการหย่าร้างหรือแยกทาง.....	93
ผลกระทบของการหย่าร้างหรือแยกทาง.....	99
แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัว.....	107
ลักษณะของครอบครัวขยาย.....	108
ลักษณะของครอบครัวเดี่ยว.....	111
แนวความคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุในครอบครัว.....	113
บทบาทของผู้สูงอายุในครอบครัว.....	114
คุณค่าของผู้สูงอายุในครอบครัว.....	116
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	120
สรุปผลการวิจัย.....	120
อภิปรายผล.....	122
ข้อเสนอแนะ.....	123

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	124
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	128

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ครอบครัวถือว่าเป็นหน่วยย่อยทางสังคมแรกของมนุษย์ สถาบันครอบครัวจึงนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการผลิตสร้างสมาชิกให้สังคม ปัญหาสังคมส่วนใหญ่มักมีจุดเริ่มต้นมาจากครอบครัวเป็นประการสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหารักร่วมเพศ ปัญหาอาชญากร หรือปัญหาโสเภณี เป็นต้น ดังนั้นการที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ จึงควรเริ่มต้นที่ครอบครัวเป็นอันดับแรก (ลินดา วงษ์ธน. 2533: 7) ปัญหาครอบครัวซึ่งเป็นปัญหาใกล้ตัวจึงเป็นปัญหาสำคัญที่นักเขียนนวนิยายไม่ได้มองข้าม นำมาเป็นวัตถุดิบในการเขียนนวนิยาย และให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก จนเกิดเป็นนวนิยายประเภทหนึ่ง คือนวนิยายชีวิตครอบครัว

นวนิยายชีวิตครอบครัวเป็นนวนิยายที่ให้ความสำคัญกับความ เป็นไปในครอบครัว นำเสนอสภาพครอบครัว ปัญหาอันสืบเนื่อง หรือเกี่ยวโยงสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว ซึ่งมีทั้งความขัดแย้ง ความรัก ความผูกพัน นอกจากนั้นการอบรมเลี้ยงดูในแต่ละครอบครัวยังส่งผลต่อพฤติกรรมของตัวละคร สุพรรณิ วราทร ได้อธิบายลักษณะของนวนิยายชีวิตครอบครัวไว้ว่า “มีโครงเรื่องคล้ายนวนิยายรัก แต่ต่างกันที่รายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับตัวละคร และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดั้งเดิมของไทย ซึ่งนักประพันธ์ส่วนมากมักจะมองข้ามไปเสีย นอกจากนี้ยังแสดงปัญหาและข้อคิดที่เกี่ยวกับครอบครัวด้วย”(สุพรรณิ วราทร. 2519: 257)

ในวรรณกรรมไทยนับตั้งแต่เริ่มมีวรรณกรรมประเภทนวนิยาย นวนิยายชีวิตครอบครัวเป็นนวนิยายที่ได้รับความนิยมจากนักอ่านอย่างสม่ำเสมอและยาวนาน ดังปรากฏผลการสำรวจของสันติ ทองประเสริฐ ได้จำแนกนวนิยายที่ตีพิมพ์เป็นเล่ม จากปี พ.ศ. 2476 – 2517 ในระยะเวลา 42 ปี มีนวนิยายตีพิมพ์ 1,670 เรื่อง นวนิยายชีวิตครอบครัว มีปริมาณมากเป็นอันดับสองรองจากนวนิยายรัก และมีข้อมูลที่น่าสนใจ คือ การเพิ่มขึ้นของนวนิยายชีวิตครอบครัว ซึ่งเพิ่มในอัตราสูงกว่านวนิยายรักเป็นอันมาก คือ ในช่วง 10 ปีหลังเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 100 (สันติ ทองประเสริฐ. 2519: 121-123) ซึ่งตรงกับที่ เพ็ญแข วัจนสุนทร กล่าวไว้ว่า “กลุ่มนักเขียนที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านอย่างเหนียวแน่นมาช้านานแล้วก็ได้แก่ นักเขียนแนวสะท้อนปัญหาชีวิตครอบครัว” (เพ็ญแข วัจนสุนทร. 2531: 42-43) และตรีศิลป์ บุญจรรย์ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนวนิยายชีวิตครอบครัวไว้ว่า ส่วนใหญ่เป็นนักเขียนแนวหน้าแห่งยุค คือ เป็นนักเขียนที่ครองตลาด มีคนอ่านในระดับกว้าง มีสนามงานเขียนในนิตยสารรายตี ได้แก่ กฤษณา อโศกสิน ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ไสภาค สุวรรณ โบตัน ว.วินิจัยกุล นันทนา วีระชน

และเพ็ญแข วงศ์สง่า เป็นต้น (ตรีศิลป์ บุญขจร. 2525: 105) จึงกล่าวได้ว่า นวนิยายชีวิตครอบครัวเป็นนวนิยายที่ได้รับความนิยมในวงวรรณกรรมไทยมาอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย

ว.วินิจฉัยกุล หรือ คุณหญิงวินิตา ดิถียนต์ เป็นนักเขียนผู้หนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับปัญหาครอบครัว ได้เขียนนวนิยายสะท้อนปัญหาชีวิตครอบครัวมาตลอดระยะเวลากว่า 20 ปี และนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล ยังได้รับรางวัลเป็นจำนวนมากจากสถาบันต่างๆ โดยเฉพาะรางวัลจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ได้แก่ *ละครคน มณีราวั* *เส้นไหมสีเงิน* *สองฝั่งคลอง* *เมืองโพล์เพล้* *คุณชาย* และ *ทานตะวัน* นอกจากนี้ยังมีนวนิยายที่ได้รับความนิยมนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์อีกมากมาย เช่น *มณีราวั* *ทะเลแปร* *วงศาคนาญาติ* *คุณชาย* *น้ำใสใจจริง* *เส้นไหมสีเงิน* *ปัญญาชนก้นครัว* *เรือนไม้สีเบจ* *โสดสโมส* เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า นวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล ที่ได้รับรางวัล และได้รับความนิยมส่วนใหญ่เป็นนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาชีวิตครอบครัว

ว.วินิจฉัยกุล ได้สะท้อนปัญหาชีวิตครอบครัว โดยชี้ให้เห็นแนวคิดและมุมมองที่น่าสนใจไว้ในนวนิยายหลายเรื่อง เช่น เรื่อง *เส้นไหมสีเงิน* แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ ที่ชีวิตคนเมืองหลวงปัจจุบันมองข้าม และไม่ให้ความสนใจกับผู้สูงอายุมากนัก ทั้งที่ผู้สูงอายุมีประสบการณ์ที่จะเป็นที่พึ่ง ที่ปรึกษาให้ลูกหลานได้เป็นอย่างดี เรื่อง *วงศาคนาญาติ* นำเสนอปัญหาที่เกิดในครอบครัวขยายแบบไทย ที่รวมเอาครอบครัวที่เป็นเครือญาติไว้ด้วยกัน แต่ครอบครัวมีปัญหาที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับวิธีการเลี้ยงดูลูก และพฤติกรรมของพ่อแม่ที่เป็นแบบอย่างในครอบครัว ผู้เขียนชี้ให้เห็นปัญหาของสมาชิกในครอบครัวใหญ่ เรื่อง *แม่พลอยหุง* นำเสนอเรื่องราวของการใช้ชีวิตคู่ ที่แม้จะต่างระดับทางสังคม แต่ด้วยความซื่อสัตย์ ความมั่นคง และการปรับตัวเข้าหากัน เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อชีวิตคู่ ทำให้ชีวิตครอบครัวดำเนินต่อไปด้วยความสุขและความเข้าใจ เรื่อง *มณีราวั* นำเสนอเรื่องราวของเด็กสาวในครอบครัวที่กำลังมีปัญหา เธอถูกข่มขืนจนต้องเกือบเสียนาคต แต่ในครอบครัวที่เกือบล่มสลาย ก็สามารถช่วยเยียวยากันและกันด้วยความรัก ทำให้สมาชิกแต่ละคนสามารถกลับมาเอาใจใส่ดูแลครอบครัวให้อยู่ด้วยความเข้าใจกันได้ เรื่อง *คุณชาย* นำเสนอปัญหาการอบรมเลี้ยงดูลูก ที่ตามใจและปรนเปรอลูกมากเกินไป แสดงให้เห็นว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังอุปนิสัย และพฤติกรรมของเด็กที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

ตัวอย่างข้างต้นนี้เป็นเพียงบางส่วนของนวนิยายแนวชีวิตครอบครัว ของ ว.วินิจฉัยกุล ประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับปัญหาครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยาย ตลอดจนกลวิธีการนำเสนอปัญหาและแนวความคิด ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษานวนิยายชีวิตครอบครัวของ ว.วินิจฉัยกุล ผลการศึกษาปัญหาชีวิตครอบครัวและแนวความคิดของ ว.วินิจฉัยกุล ที่มีต่อปัญหาชีวิตครอบครัว น่าจะทำให้มองเห็นสาเหตุของปัญหาครอบครัวในสังคมไทย การวิเคราะห์นวนิยายเพื่อศึกษาการนำเสนอปัญหา

ครอบครัวในนวนิยายในงานวิจัยนี้ จะนำไปสู่การตระหนักถึงความสำคัญของครอบครัว และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาครอบครัวอีกด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาชีวิตครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล
2. เพื่อศึกษาแนวความคิดของ ว.วินิจฉัยกุล ที่มีต่อปัญหาชีวิตครอบครัว

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้ทราบถึงปัญหาชีวิตครอบครัวในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล และแนวความคิดของผู้เขียนที่มีต่อปัญหาชีวิตครอบครัว อันจะนำไปสู่การตระหนักถึงความสำคัญของครอบครัว และการพิจารณาข้อเสนอแนะที่นักเขียนสะท้อนในนวนิยายเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริงต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ศึกษานวนิยายแนวปัญหาชีวิตครอบครัวของ ว.วินิจฉัยกุล โดยพิจารณาเฉพาะเรื่องที่มีความขัดแย้งหลักของเรื่องเกิดจากปัญหาในครอบครัว หรือชีวิตคู่ จำนวน 17 เรื่อง ดังนี้

1. เพลงพรหม	(2522)
2. มายา	(2523)
3. วงศาคณาญาติ	(2523)
4. แม่พลอยหุง	(2524)
5. เศรษฐีใหม่	(2524)
6. ทะเลแปร	(2525)
7. บ้านของพุ่มนี้	(2525)
8. ทางไร่ดอกไม้	(2526)
9. ฟ้าย่ำ	(2527)
10. ละครคน	(2528)
11. คลื่นกระทบฝั่ง	(2529)
12. อยู่ฟ้าเดียวกัน	(2529)
13. มณีร้าย	(2531)
14. เส้นไหมสีเงิน	(2532)

15. คุณชาย	(2537)
16. ทานตะวัน	(2539)
17. เรือนไม้สี่เปจ	(2544)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาชีวิตครอบครัว
 - 1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดด้านปัญหาชีวิตครอบครัวในวรรณกรรม
 - 1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับผลงานของ ว.วินิจฉัยกุล
2. รวบรวมและศึกษานวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล โดยคัดเลือกเฉพาะนวนิยายที่มีความขัดแย้งหลักของเรื่องเกิดจากปัญหาในครอบครัว หรือชีวิตคู่ จำนวน 17 เรื่อง
3. ศึกษาปัญหาชีวิตครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล
4. ศึกษาแนวความคิดของ ว.วินิจฉัยกุล ที่มีต่อปัญหาชีวิตครอบครัว
5. เสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ทฤษฎีนิยายสะท้อนปัญหาชีวิตครอบครัวของ ว.วินิจชญกุล ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตครอบครัว

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตครอบครัว

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตครอบครัวในวรรณกรรม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในด้านปัญหาชีวิตครอบครัวในวรรณกรรม

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายของ ว.วินิจชญกุล

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายของ ว.วินิจชญกุล

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายของ ว.วินิจชญกุล

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตครอบครัว

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตครอบครัว

บุญลือ วันทายนต์ (2520: 20-21) อธิบายลักษณะของครอบครัวว่า หากถือเกณฑ์ขนาดและรูปแบบของครอบครัว ลักษณะของครอบครัวสามารถจำแนกออกได้ดังนี้ ครอบครัวเล็ก (Nuclear family) ได้แก่ ครอบครัวพื้นฐาน หรือครอบครัวเนื้อแท้ เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยบุคคลที่เป็นสมาชิกต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดที่สุด ครอบครัวประเภทนี้ประกอบด้วยสมาชิกเพียง 2 ช่วงวัยเท่านั้น คือ พ่อแม่ กับลูก ๆ ที่ยังไม่แต่งงานเท่านั้น แต่ในบางกรณี สมาชิกอาจไม่มีบุตรเอง อาจจะอยู่ร่วมกับบุตรบุญธรรมก็ได้ ก็ถือว่าเป็นครอบครัวพื้นฐานเหมือนกัน ครอบครัวขยาย (Extended family) อันประกอบด้วยครอบครัวขนาดเล็ก หรือครอบครัวเนื้อแท้ตั้งแต่ 2 ครอบครัวขึ้นไป เกิดเป็นหน่วยครอบครัวใหม่ที่ใหญ่กว่าครอบครัวเดิม อำนาจสิทธิขาดของครอบครัวในด้านการตัดสินใจ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับหัวหน้าครอบครัวขนาดเล็ก แต่มักจะขึ้นอยู่กับระบบอาวุโส โดยตกอยู่กับญาติผู้ใหญ่ที่เป็นหลัก

ณัฏฐดา พิชิต (2522?: 164) ได้กล่าวถึงรูปแบบของครอบครัวที่เป็นปัญหา คือ ครอบครัวแตกแยก ที่เกิดปัญหาการหย่าร้าง ครอบครัวที่มีหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียว ครอบครัวที่สมาชิกภายในครอบครัวป่วยเป็นโรคเรื้อรัง หรือปัญญาอ่อน หรือพิการทางร่างกาย ครอบครัวที่อยู่ด้วยกันโดย

ไม่มีความผูกพัน ครอบครัวที่บิดามารดา มิได้จดทะเบียนกันถูกต้องตามกฎหมาย ครอบครัวเหล่านี้ในทางสังคมวิทยาถือว่าเป็นครอบครัวที่มีปัญหา

กำแหง อีรนาถ (2526: 54-57) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการหย่าร้างว่าเกิดจากหลายสาเหตุ ดังนี้ ทิศนะไม่ตรงกัน ภาวะเศรษฐกิจ ขาดความรับผิดชอบในครอบครัว ความไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน ความหยาบช้าโหดร้ายทารุณ การดูถูกดูแคลนคู่สมรสและญาติผู้ใหญ่ ญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงของคู่สมรส การระแวงหึงหวง นอกจากนี้ยังพบว่า สังคมเมืองมีแนวโน้มที่จะมีการหย่าร้างสูงขึ้น ส่วนสังคมชนบทมีอยู่บ้างแต่น้อยกว่าสังคมเมือง

อังคาบ กอศรีพร (2526: 28-29) กล่าวถึงความขัดแย้งในชีวิตสมรสว่า ชีวิตสมรสที่มีความราบรื่นมากและมีความขัดแย้งกันน้อยระหว่างคู่สมรส น่าจะเกิดจากการแก้ปัญหาเมื่อคู่สมรสมีความต้องการขัดแย้งกัน ด้วยวิธีให้ทั้งสองฝ่ายมีโอกาสสนองตอบความต้องการของตนไปพร้อมกับสนองความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง หรือสรุปได้ว่าเมื่อเกิดความขัดแย้งคู่สมรสควรปรับตัวเข้าหากัน

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ (2539: 196-197) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวไว้ว่า ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

จรัญ พรหมอยู่ (2541: 104-105) กล่าวถึงผลของปัญหาครอบครัวว่า ถ้าครอบครัวมีปัญหา ก็ย่อมมีโอกาสก่อให้เกิดปัญหาสังคมได้ ซึ่งผลเสียที่อาจเกิดจากปัญหาครอบครัวมีดังนี้ ทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น หัวหน้านักครอบครัวออกเที่ยวเตร่ มารดาเที่ยวนอกบ้าน บุตรติดยาเสพติด ทำให้เสียสุขภาพกายและสุขภาพจิตของสมาชิกในครอบครัว เช่น เด็กไม่มีความมั่นคงทางจิตใจ ขาดความรับผิดชอบ ในส่วนของผู้ใหญ่ก็จะได้รับผลกระทบทั้งทางสุขภาพจิตและโรคภัยไข้เจ็บที่อาจเกิดขึ้นได้ ทำให้เกิดการค้าประเวณี ทำให้เกิดปัญหาวัยรุ่น ทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ และครอบครัวที่มีปัญหาโดยเฉพาะกรณีของการหย่าร้างจะทำให้คนในสังคมนิทาและถูกมองว่าเป็นคนไม่ดี

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2541: 40) ให้ความหมายของปัญหาครอบครัวไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่มาคุกคามเสถียรภาพการดำรงอยู่อย่างปกติสุข หรือประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ของครอบครัว โดยมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ เช่น ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาการเงิน และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ เช่น ความโกรธระหว่างพี่น้อง ความขมขื่น บางครอบครัวอาจมีเพียงปัญหาทางอารมณ์ แต่อาจไม่มีปัญหาทางวัตถุเลย และหากครอบครัวใดมีปัญหาทางวัตถุเกิดขึ้น ก็มักมีปัญหาทางอารมณ์ด้วยเสมอ เช่น ครอบครัวที่ยากจน และขาดแคลนปัจจัยสี่ ก็มักมีการทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างสามีภรรยา

ทิพากรณ์ โพธิ์ถวิล (2545: 39) กล่าวถึงวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นกับครอบครัวว่า ลักษณะของครอบครัววิกฤตหรือวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวมี 4 ลักษณะ คือ ครอบครัวที่มีความขัดแย้งอย่างรุนแรง ครอบครัวคู่สมรสนอกใจ ครอบครัวหย่าร้าง และครอบครัวที่สูญเสียสมาชิกคนสำคัญของครอบครัว

บุญเสริม หุตะแพทย์ (2545: 76-77) กล่าวว่าปัญหาครอบครัวเป็นสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัว โดยอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยภายในครอบครัวเอง หรือได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกครอบครัว หรืออาจมีสาเหตุมาจากทั้ง 2 ปัจจัยพร้อม ๆ กัน กล่าวคือ

ปัจจัยภายในครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับบุคคลและสถานการณ์ภายในครอบครัว เช่น ปัญหาหะหว่างสามีภรรยา ปัญหาหะหว่างพ่อแม่กับลูก ปัญหาหะหว่างเชยหรือสะใภ้กับญาติ ปัญหาหะหว่างญาติพี่น้อง หรือสถานการณ์ความขัดแย้งของบุคคลในครอบครัวหรือความไม่เข้าใจกัน

ปัจจัยภายนอกครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันย่อยของสังคม ดังนั้น เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม เกิดภาวะวิกฤต หรือเกิดปัญหาสังคมต่างๆ เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหายาเสพติด หรือภาวะวิกฤตจากเศรษฐกิจ สถานการณ์ดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยภายนอกครอบครัว ที่ส่งผลให้ครอบครัวจำเป็นต้องมีการปรับตัว ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

เจลิยว บุญยงค์ (2546: 234-238) ได้กล่าวถึงปัญหาครอบครัวที่มีผลทำให้เกิดความแตกแยกในครอบครัวไว้ว่า การแต่งงานเป็นเพียงการเริ่มต้นของปัญหาครอบครัวเท่านั้น เมื่อแต่งงานกันใหม่ๆ คู่สมรสย่อมมีความสุขกับความรักที่หวานชื่น ครั้นพอนานวันก็อาจจะเกิดปัญหากระทบกระทั่งกันบ้าง เพราะทั้งสองฝ่ายอาจมีทั้งสิ่งดีและไม่ดีปะปนกันอยู่ ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวและมีแนวโน้มที่จะนำมาซึ่งความแตกแยกในครอบครัวนั้นมีดังต่อไปนี้ ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางด้านอารมณ์ ความสนใจและค่านิยมต่างๆ การขาดความรับผิดชอบ การขาดความเข้าใจ และความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน การมีบุคลิกภาพเข้ากันไม่ได้ ความหึงหวง ความไม่ซื่อตรงต่อกัน การนอกใจ ปัญหาเครือญาติ ปัญหาการปรับตัวในทางเพศ และการไม่มีบุตรด้วยกัน

เอกสารทั้งหมดนี้กล่าวถึงปัญหาครอบครัวในแนวคิดที่คล้ายคลึงกันสรุปได้ว่า ปัญหาครอบครัว หมายถึง สิ่งที่มาทำลายความปกติสุข รวมทั้งมีผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัว ซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น เกิดจากความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจกันระหว่างบุคคลในครอบครัว ปัญหาการว่างงาน ปัญหาเศรษฐกิจ เป็นต้น ครอบครัวแตกแยก ที่ออกมาในรูปของการหย่าร้าง แยกกันอยู่ ก็นับเป็นรูปแบบของครอบครัวที่เป็นปัญหา เกิดได้จากหลายสาเหตุ ซึ่งใกล้เคียงกับสาเหตุของการเกิดปัญหาครอบครัว ส่วนผลเสียที่ตามมาหลังจากเกิดปัญหาครอบครัว เช่น ปัญหาโศกเศร้า ปัญหายาเสพติด

ติด ปัญหาอาชญากร ปัญหารั้วร่น และปัญหาเศรษฐกิจ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาสังคมที่เป็นผลกระทบมาจากปัญหาครอบครัวทั้งสิ้น

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตครอบครัวในวรรณกรรม

ลินดา วงษ์ทน (2533: 360-367) ได้วิเคราะห์ปัญหาครอบครัวแตกแยกในนวนิยายไทย พ.ศ. 2525-2531 พบว่า สาเหตุที่ทำให้ครอบครัวแตกแยกมี 2 ประการ คือสาเหตุจากปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งมีผลมาจากบุคลิกภาพของคู่สมรสที่ก่อผลเชิงลบต่อการอยู่ร่วมกัน คู่สมรสที่ขาดความรับผิดชอบ ไม่ซื่อสัตย์หรือนอกใจกัน มีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่ให้เกียรติกัน และคู่สมรสที่ไม่มีความรักความเข้าใจกัน อย่างแท้จริง รวมทั้งความแตกต่างทางด้านอายุ และความไม่สมดุลด้านเพศสัมพันธ์ ล้วนมีส่วนเสริมให้ครอบครัวแตกแยกได้ทั้งสิ้น ส่วนในด้านปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจนั้น มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงบทบาทของสตรีและทัศนคติทางการหย่าร้างที่มีการยอมรับมากขึ้น รวมทั้งความเสื่อมทางด้านศีลธรรมของบุคคลในสังคม นอกจากนี้สภาพความผิดเคืองทางด้านเศรษฐกิจก็มีผลทำให้ครอบครัวแตกแยก จากสภาพครอบครัวแตกแยกยังส่งผลกระทบให้เด็กในครอบครัวเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหาทั้งทางด้านบุคลิกภาพและสุขภาพจิต ด้านพฤติกรรม และด้านสังคมอีกด้วย

อัฐพล ส่งแสง (2545: 63-64) ได้ศึกษาภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นไทยระหว่าง พุทธศักราช 2538-2542 พบว่าปัญหาครอบครัวเกิดจากฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว และผลกระทบที่ลูกได้รับ ดังนี้

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวทำให้เกิด ค่านิยมการหลงใหลในวัตถุที่เกินจำเป็น จนทำให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันในครอบครัว ทางด้านการศึกษา ผู้มีฐานะยากจนมักไม่เห็นความสำคัญในการให้การศึกษาแก่บุตร ส่วนผู้มีฐานะร่ำรวยมักคาดหวังกับบุตรมากเกินไป นอกจากนี้ปัญหาการทอดทิ้งลูกก็เกิดในผู้มีฐานะยากจนเช่นกัน ส่วนผู้มีฐานะปานกลางนั้นกลับต้องประสบกับปัญหาเรื่องบทบาทของผู้นำครอบครัวที่เปลี่ยนไป โดยขึ้นอยู่กับว่าใครหาเงินได้มากกว่ากัน

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว แสดงให้เห็นระบบความสัมพันธ์ของคู่ชีวิต และความสัมพันธ์ของพ่อ แม่ ลูก ที่มีลักษณะเปราะบาง

ด้านผลกระทบที่ลูกได้รับนั้น เกิดจากการที่พ่อแม่ไม่ได้ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของลูก ความต้องการดังกล่าวคือ ความรัก ความอบอุ่น และอิสรภาพ อันส่งผลไปสู่สุขภาพจิตใจ และพฤติกรรมของลูกเมื่อโตขึ้น

งานวิจัยทั้งสองเรื่องนี้ แสดงให้เห็นว่าปัญหาชีวิตครอบครัวเป็นปัญหาทางสังคมอย่างหนึ่ง ที่ผู้เขียนนำเสนอในวรรณกรรม ปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้นสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนในบริบทของสังคมผ่านทัศนะของผู้เขียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอีกทีหนึ่ง อันจะใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ปัญหาชีวิตครอบครัวในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล และแนวความคิดของ ว.วินิจฉัยกุล ที่มีต่อปัญหาครอบครัว

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด

สุदारตน์ เสรีวัฒน์ (2522: 12) ได้ให้ความหมายของ แนวคิด ว่าเป็นแนวความคิดหรือจุดสำคัญของเรื่อง ไม่ใช่เนื้อเรื่องหรือโครงเรื่อง เป็นแนวความคิดหรือจุดสำคัญของเรื่องซึ่งปรากฏอยู่ตั้งแต่ต้นจนถึงปลายเรื่อง เป็นสิ่งเชื่อมโยงเรื่องทั้งหมดเข้าด้วยกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือความคิดหรือทัศนะหรือสภาพ หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ผู้แต่งมุ่งเสนอต่อหรือสื่อถึงผู้อ่าน

ธวัช ปุณณทก (2527: 109) กล่าวว่า แนวคิด คือส่วนที่เป็นความสำนึก ความคิดเห็นที่ผู้เขียนสอดแทรกลงไปนวนิยาย ผ่านไปสู่ผู้อ่านเพราะเหตุว่านวนิยายไม่ใช่อาหารสำหรับอารมณ์แต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นอาหารสำหรับสมอง สำหรับปัญญาอีกด้วย ฉะนั้นการพิจารณาในด้านแนวคิดของเรื่อง ผู้เขียนจะเป็นผู้เสนอทัศนะผ่านตัวละคร หรือผ่านเรื่องราวมาสู่ผู้อ่าน แต่มีปัญหว่าแนวคิดเหล่านั้นผู้อ่านเข้าใจ หรือรับรู้เพียงไร ถ้าผู้อ่านยอมรับแนวคิดนั้น ๆ ก็แสดงว่าเป็นแนวคิดร่วมกันระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน

กาญจนา วิชาญาปกรณ์ (2534?: 72) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของแนวคิด ว่าเป็นการสะท้อนภาพชีวิตไปตามทัศนะของผู้แต่ง โดยผ่านตัวละครซึ่งผู้อ่านไม่จำเป็นต้องยอมรับว่าแนวคิดนั้นๆ ถูกต้องเสมอไป แต่ควรพิจารณาแนวคิดในลักษณะว่าอ่านวยประโยชน์หลากหลายแก่ตน คือได้รับประสบการณ์โดยอ้อมและได้ข้อคิด เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตหรือใช้สำหรับเป็นวิจารณ์ญาณในเรื่องต่าง ๆ หากต้องพบกับสถานการณ์ที่ตนเคยอ่านโดยบังเอิญ

บุญยงค์ เกศเทศ (2536: 30) ได้กล่าวว่า แนวคิด หมายถึง ความคิดที่สำคัญที่สุดของเรื่องที่นักประพันธ์ต้องการแสดงในหนังสือเล่มนั้น ๆ ความคิดนี้เป็นเสมือนแนวในการดำเนินเรื่องของนักประพันธ์ด้วย นักประพันธ์จะแสดงแนวคิดของเขาได้โดยอาศัยตัวละคร นอกจากนี้ยังอาศัยบทสนทนาระหว่างตัวละคร และนักประพันธ์ก็จัดเหตุการณ์ สถานการณ์ในเรื่อง เพื่อย้ำแนวคิดนั้น ๆ ด้วย

สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543: 100) ได้กล่าวไว้ว่าแนวคิดของเรื่อง คือ ทัศนะที่ผู้แต่งมีต่อชีวิตหรือสารที่ผู้แต่งต้องการจะสื่อให้ผู้อ่านทราบ เรื่องบันเทิงคดีจะมีสารัตถะของเรื่องก็ต่อเมื่อผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายจะให้ผู้อ่านได้เข้าใจชีวิตเพิ่มขึ้นจากการได้รับความเพลิดเพลินอย่างเดียว

ดังที่ได้กล่าวมา มีผู้ให้ความหมายของ "แนวคิด" ไว้มากมาย พอสรุปได้เป็นสองความหมายหลัก ๆ คือ ความหมายแรก แนวคิด หมายถึง แก่นของเรื่อง ความคิดสำคัญ ใจความสำคัญของเรื่อง ความหมายที่สอง แนวคิด หมายถึง ความคิดเห็นหรือทัศนะของผู้เขียน และเพื่อความชัดเจน และ

เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “แนวความคิด” ในความหมายว่า ความคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้เขียน ที่มีต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตและสังคมของมนุษย์ที่แสดงไว้ในงานเขียน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในด้านปัญหาชีวิตครอบครัวในวรรณกรรม

บาหยัน อิมสำราญ (2527: 63-71) ได้ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดนวนิยายไทยในช่วง พ.ศ. 2501-2506 พบว่า นักเขียนเสนอแนวคิดเรื่องครอบครัว ดังนี้ ลักษณะแรกกล่าวถึงปัญหาความรั่วฉานระหว่างสามีภรรยา ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาช่องว่างระหว่างวัย ปัญหาสามีภรรยาขาดการถนอมรักกัน และสาเหตุอื่น ๆ อันได้แก่ สามีภรรยาไม่มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดกัน และปัญหาความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม ลักษณะที่สองกล่าวถึงปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา และบุตร แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่บุตรได้รับการกระทำของบิดามารดา ซึ่งใช้วิธีการอบรมดูแลบุตรอย่างผิดพลาด ทำให้บุตรก่อพฤติกรรมเพื่อโต้ตอบการกระทำของบิดามารดาในลักษณะต่าง ๆ และลักษณะที่สาม กล่าวถึงปัญหาครอบครัวลักษณะอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ปัญหาแม่ผัวลูกสะใภ้ และปัญหาความสัมพันธ์ในหมู่พี่น้อง

บุญศิริ ภิญญาธินันท์ (2527: 18-33) ได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวในนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ มีการนำเสนอทั้งในฐานะที่เป็นแนวคิดสำคัญ และในฐานะที่เป็นแนวคิดย่อยหรือทัศนคติที่แทรกเข้ามา ได้ผลสรุปดังนี้ ประเด็นแรก ได้แก่ การเสนอปัญหาครอบครัวในฐานะที่เป็นแนวคิดสำคัญของเรื่อง มี 2 ลักษณะด้วยกันคือ ความสุขของครอบครัวเกิดจากความเข้าใจและการให้อภัยกัน และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีผลต่อวิถีชีวิตของลูก ประเด็นที่สองได้แก่ การเสนอปัญหาครอบครัวในฐานะที่เป็นแนวคิดย่อยของเรื่อง ซึ่งพบในนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ แทบทุกเรื่อง โดยเฉพาะปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้อง ความสัมพันธ์ระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง ความสัมพันธ์ระหว่างภรรยาหลงกับภรรยาน้อย ความสัมพันธ์ระหว่างแม่ผัวกับลูกสะใภ้ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเดิมของครอบครัวกับผู้ที่มาเกี่ยวข้องเป็นชายหรือสะใภ้

ปิยลักษณ์ เสียงก้อน (2528: 15-16) ได้ศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์ พบว่า ศรีรัตน์ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวมาเสนอในนวนิยายของเขาหลายประการ ซึ่งส่วนใหญ่เสนอออกมาในลักษณะที่เป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในครอบครัว ดังนี้ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพี่น้องร่วมบิดามารดา ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุตรกับเด็กที่บิดาหรือมารดานำมาเลี้ยง ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบิดาหรือมารดากับบุตร

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้านายกับคนรับใช้ ความขัดแย้งและสถานการณ์ในครอบครัวกับพัฒนาการของเด็ก

สิริณา อ่ำถนอม (2539: บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวในนวนิยายขนาดสั้นของหลวงวิจิตรวาทการ พบว่า นวนิยายขนาดสั้นของหลวงวิจิตรวาทการสะท้อนปัญหาชีวิตครอบครัวไว้ 2 ระยะ คือ ระยะการเลือกคู่ครองและการแต่งงาน และระยะการดำเนินชีวิตครอบครัว ปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะการเลือกคู่ครอง และการแต่งงานได้แก่ความแตกต่างเรื่องฐานะศักดิ์ตระกูล และความแตกต่างทางการศึกษาของคู่สมรส ปัญหาดังกล่าว มีสาเหตุมาจากค่านิยมที่ไม่ถูกต้องของบิดามารดาของคู่สมรส ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะการดำเนินชีวิตครอบครัว ได้แก่ ปัญหาเรื่องเงิน การนอกใจของสามีภรรยา ลูก การทะเลาะเบาะแว้งของสามีภรรยา ญาติพี่น้อง และภรรยาไม่ถูกยก ปัญหาดังกล่าวนี้อาจเกิดจากการประกอบอาชีพ พฤติกรรมของคู่สมรส และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคู่สมรส

ชนิกานต์ กุ้เกียรติ (2540: 13-25) ได้นำนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน ที่ได้รับรางวัลมาศึกษาวิเคราะห์ทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบ พบว่า กฤษณาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวไว้ดังนี้ การแต่งงานโดยปราศจากความรักนั้นจะทำให้เกิดการหย่าร้าง การแต่งงานแล้วประสบปัญหาต่าง ๆ คือ ปัญหาอันเกิดจากคู่สมรส และปัญหาอันเกิดจากบุคคลอื่น พ่อแม่ควรทำตัวเป็นพระของลูก พื้นฐานการอบรมมีผลต่อพฤติกรรมและจิตใจของลูก สุดท้ายลูกหลานควรเอาใจใส่ผู้สูงวัยในครอบครัว

เบญญา สุชาติพยพันธ์ (2540: บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์นวนิยายชีวิตครอบครัวในช่วง พ.ศ. 2475-2488 พบว่า มีแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว 3 ประการ คือ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองและการแต่งงาน ว่ามีการเลือกคู่ครองตามความเห็นชอบของตนเอง และเลือกคู่ครองตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ดังนี้ บทบาทและหน้าที่ของพ่อและแม่ คือให้ความรัก อบรมสั่งสอน ให้คำปรึกษา รวมทั้งวางรากฐานชีวิตให้แก่ลูก บทบาทและหน้าที่ของสามี คือมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ยกย่องให้เกียรติเอาใจใส่ภรรยา และไม่นอกใจภรรยา บทบาทและหน้าที่ของภรรยา คือดูแลรับผิดชอบงานบ้าน ซื่อสัตย์ยกย่องเอาใจใส่สามี ส่วนบทบาทและหน้าที่ของลูก คือเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยเหลือภาระงานในครอบครัว ดูแลพ่อแม่ยามป่วยไข้ และรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล สุดท้ายคือแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวเกิดขึ้นระหว่างบุคคล 4 กลุ่ม คือ สามีกับภรรยา พ่อแม่กับลูก พี่กับน้อง และแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง

งานวิจัยที่ยกมานี้ทำให้เห็นว่านวนิยายนำเสนอปัญหาครอบครัว ซึ่งเกิดจากความขัดแย้งระหว่างบุคคลในครอบครัว คือ สามีกับภรรยา พ่อแม่กับลูก พี่กับน้อง และญาติกับบุคคลในครอบครัว สาเหตุอาจจะเกิดจากความไม่เข้าใจกัน ความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ ความไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน ญาติพี่น้องที่เข้ามาวุ่นวายมากเกินไป ฯลฯ และผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้เด็กใน

ครอบครัวมีแนวโน้มที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหาคือคนในครอบครัวต้องเอาใจใส่ทำความเข้าใจกัน และทำตามบทบาทหน้าที่ของตนเองให้เหมาะสมและดีที่สุด

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล เฉพาะการวิเคราะห์นวนิยายที่ใช้ข้อมูลเดียวกับการวิจัยครั้งนี้ และแนวทางการวิเคราะห์เป็นการวิเคราะห์ด้วบทวรรณกรรม รวบรวมได้ดังนี้

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล

ดาราวัลย์ เกษทอง (2526: 71-82) ได้วิเคราะห์โลกในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล จำนวน 6 เล่ม คือ ไร้เสน่หา แม่พลอยหุง ทางรัตติกาล ทะเลแปร เพลงพรหม และมายา พบว่านวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล เกือบทั้งหมดมีตัวเอกเป็นผู้หญิง และจากการวิเคราะห์แนวเรื่องและสาระของเรื่อง ได้ผลดังนี้ ไร้เสน่หา แนวเรื่องเกี่ยวกับปัญหาความผิดปกติทางจิตใจซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมและการดำเนินชีวิต แม่พลอยหุง แนวเรื่องเกี่ยวกับปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยเฉพาะด้านฐานะกับการใช้โอกาสของชีวิต ทางรัตติกาล แนวเรื่องเกี่ยวกับปัญหาขาดสำนึกทางคุณธรรมหรือการผิดศีลธรรมทางเพศซึ่งมีผลร้ายต่อวิถีชีวิต ทะเลแปร แนวเรื่องเกี่ยวกับปัญหาผู้หญิงกับค่านิยมต่าง ๆ ที่ล้าสมัยสำหรับวิถีชีวิตปัจจุบัน เพลงพรหมและมายา แนวเรื่องเกี่ยวกับปัญหาผู้หญิงกับคุณค่าของชีวิตหรือคุณค่าของการพยายามดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องถึงแม้ว่าอย่างไร ทำได้อย่างไร ส่วนสาระของเรื่องจะสอดคล้องกับแนวเรื่อง เป็นคำตอบของปัญหาในแต่ละเรื่อง

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล

ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช (2534: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล ในด้านบุคลิกภาพ สถานภาพและบทบาท รวมทั้งทัศนคติของผู้เขียนที่มีต่อผู้หญิง สรุปว่าบุคลิกภาพของตัวละครจำแนกออกเป็นสองประเภท ได้แก่บุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์ และบุคลิกภาพแบบไม่สร้างสรรค์ สถานภาพและบทบาทของตัวละครจำแนกออกได้เป็นสามประการ ได้แก่ สถานภาพและบทบาทในครอบครัว สถานภาพและบทบาทในการประกอบอาชีพ และสถานภาพและบทบาทในสังคม ส่วนทัศนคติของผู้เขียนที่มีต่อผู้หญิงจำแนกออกได้เป็นสามประการ ได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อการศึกษา ทัศนคติที่มีต่อชีวิตสมรส และทัศนคติที่มีต่อการดำเนินชีวิตในสังคม

นันทา พฤษพงษ์ (2541: บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์ตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล พบว่าการสร้างตัวละครเอกฝ่ายชายจะดูได้จากภูมิหลังซึ่งผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าชาติตระกูล และการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อบุคลิกของตัวละคร ผู้เขียนให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพภายใน

ซึ่งแสดงความเป็นตัวตนที่แท้จริงของตัวละครมากกว่าบุคลิกภาพภายนอก นอกจากนี้สิ่งที่ทำให้ตัวละครแตกต่างกันก็ตรงด้านการศึกษา ส่วนด้านสังคมผู้เขียนให้ความสำคัญด้านครอบครัว ทำให้เห็นว่า การให้ความรัก การเลี้ยงดูของบิดามารดาและการใช้ชีวิตคู่ขึ้นอยู่กับความรัก ความเข้าใจมากกว่า วัตถุเงินทอง ด้านอาชีพตัวละครจะมีการประกอบอาชีพต่างกันไป ส่วนที่สำคัญในการสร้างตัวละคร คือ แนวคิดในการดำเนินชีวิต ความแตกต่างในด้านนี้ของตัวละคร อาจเนื่องมาจากภูมิหลัง บุคลิกภาพ การศึกษา แนวคิดของตัวละครที่ผู้เขียนสร้างให้มีในตัวละครมากที่สุด คือ ต้องการได้รับการยอมรับในสังคม รองลงมาคือมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิต นอกจากนั้นต้องมีการศึกษา ต้องการมีครอบครัวที่มั่นคง และต้องการมีฐานะดี

งานวิจัยที่เกี่ยวกับนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล มีอยู่หลายเรื่อง ได้เลือกมาเฉพาะงานวิจัยที่ใช้ข้อมูลในกลุ่มนวนิยายชีวิตครอบครัวเท่านั้น ซึ่งมีอยู่ 2 เล่มข้างต้น เพื่อนำมาเป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์ ในงานวิจัยเรื่องปัญหาชีวิตครอบครัวในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล ต่อไป

บทที่ 3

ปัญหาครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล

ปัญหาครอบครัวเป็นสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัว โดยอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยภายในครอบครัวเอง หรือได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกครอบครัว หรืออาจมีสาเหตุมาจากทั้ง 2 ปัจจัยพร้อม ๆ กัน ดังที่ อูมาพร ตรังคสมบัติ ได้กล่าวถึงปัจจัยของการเกิดปัญหาครอบครัวไว้ ดังนี้ ปัจจัยภายในครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับบุคคลและสถานการณ์ภายในครอบครัว เช่น ปัญหาระหว่างสามีภรรยา ปัญหาระหว่างพ่อแม่กับลูก ปัญหาระหว่างเขยหรือสะใภ้กับญาติ ปัญหาระหว่างญาติพี่น้อง หรือสถานการณ์ความขัดแย้งของบุคคลในครอบครัวหรือความไม่เข้าใจกัน ส่วนปัจจัยภายนอกครอบครัว ก็เนื่องมาจากครอบครัวเป็นสถาบันย่อยของสังคม ดังนั้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม เกิดภาวะวิกฤต หรือเกิดปัญหาสังคมต่างๆ เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหายาเสพติด หรือภาวะวิกฤตจากเศรษฐกิจ สถานการณ์ดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยภายนอกครอบครัวที่ส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัว (อูมาพร ตรังคสมบัติ, 2541: 76-77)

ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวเป็นปัญหาที่แสดงถึงสัมพันธภาพในครอบครัวที่ไม่ดี หากคนในครอบครัวสามารถปรับสภาพความขัดแย้ง และทำความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นได้ สัมพันธภาพในครอบครัวก็จะเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นได้ แต่ถ้าปัญหาความขัดแย้งซึ่งมีทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเฉียบพลัน และปัญหาความขัดแย้งที่ถูกสั่งสมมาเป็นเวลานาน ไม่สามารถทำความเข้าใจและแก้ไขให้ดีขึ้นได้ สัมพันธภาพในครอบครัวก็จะเป็นไปในทางลบ ซึ่งความขัดแย้งหรือความไม่พึงพอใจในบางเรื่องอาจเป็นผลให้เกิดปัญหาที่รุนแรงได้ จึงกล่าวได้ว่าปัญหาภายในครอบครัวจึงส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว (บุญเสริม หุตะแพทย์, 2545: 97)

นวนิยายชีวิตครอบครัวผูกเรื่องโดยอาศัยความขัดแย้งในครอบครัว แสดงปัญหาและอาจเสนอแนะแนวทางแก้ไขในทัศนะของผู้เขียนไว้ด้วย จากการศึกษาพบว่านวนิยายชีวิตครอบครัวของ ว.วินิจฉัยกุลสะท้อนภาพปัญหาครอบครัวในสังคมไทย ในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. ปัญหาสัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัว
2. ปัญหาเครือญาติ
3. ปัญหาการเงินในครอบครัว

1. ปัญหาสัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัว

ปัญหาสัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัว หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา พ่อแม่กับลูก พี่กับน้อง ปัญหาการ

ติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว ปัญหาความสัมพันธ์ ปัญหาความไม่เข้าใจกัน ดังที่ สมพงษ์ ธนัญญา กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ปิตามารดากับบุตร พี่กับน้องหรือเป็นการรวมความสัมพันธ์ใน 3 ข้อแรกเข้าด้วยกัน (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. 2539: 197) ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายชีวิตครอบครัวของ ว.วินิจฉัยกุล โดยวิเคราะห์ปัญหาสัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัวออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1.1 ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส
- 1.2 ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูก
- 1.3 ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างพี่น้อง

1.1 ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส

ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาเป็นจุดเริ่มต้นของสัมพันธภาพที่สำคัญที่สุดในครอบครัว ถ้าสามีภรรยามีสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อกันไม่มีความรักใคร่ปรองดองกัน ขาดความเข้าใจเห็นอกเห็นใจกัน และขาดความรับผิดชอบร่วมกันแล้ว ย่อมเกิดความขัดแย้งกันอยู่เสมอ อันอาจจะทำให้ครอบครัวต้องแตกสลายลงหรือถ้าไม่ถึงกับแตกสลายก็จะทำให้ครอบครัวขาดความสงบสุข (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. 2539: 195) ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสามี ภรรยาซึ่งเกิดได้จากสาเหตุหลายประการ ปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสามี ภรรยาที่ปรากฏในนวนิยายชีวิตครอบครัวของ ว.วินิจฉัยกุล มี 2 ประการ ได้แก่ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สมรส และความไม่ซื่อสัตย์ต่อคู่สมรส โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สมรส ความขัดแย้งระหว่างคู่สมรสเป็นความขัดแย้งในครอบครัวอย่างหนึ่งที่เป็นทั้งสาเหตุและผลกระทบทำให้เกิดปัญหาครอบครัว ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมักเกิดจากการมีความต้องการ เป้าหมาย และความคาดหวังที่แตกต่างกันของคู่สมรส (บุญเสริม หุตะแพทย์. 2545: 80) ความขัดแย้งของคู่สมรสในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล มี 4 ประการ ได้แก่ การขาดความไว้วางใจต่อคู่สมรส การใช้จ่ายเงินของคู่สมรส การไม่ถนอมน้ำใจของคู่สมรส การขาดความสมดุลเรื่องเพศสัมพันธ์ ดังนี้

1.1.1.1 การขาดความไว้วางใจต่อคู่สมรส ปัญหาการขาดความไว้วางใจต่อคู่สมรส คือ ความหวาดระแวง หวาดกลัวว่าคู่สมรสของตนเองจะนอกใจ ก่อให้เกิดความหึงหวงอย่างไร้เหตุผล เป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทและอาจถึงขั้นหย่าร้างกันในที่สุด การหึงหวงอย่างไร้เหตุผลส่วนมากมักจะเกิดกับภรรยา โดยเฉพาะภรรยาที่คอยตามสามีไปทุกที่ด้วยความระแวงและไม่ไว้วางใจสามี ซึ่งก่อให้เกิดความรำคาญแก่สามีได้ และถือเป็นเหตุวิบัติที่ทำให้ชีวิตครอบครัวแตกสลายได้โดยง่าย (เฉลียว บุญยงค์. 2546: 239) ดังนี้

เรื่อง แม่พลอยหุง แหวนและหมอปวเรศเป็นคู่สมรสที่มีความแตกต่างกันทุกประการไม่ว่าจะเป็นด้านฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา ความแตกต่างดังกล่าวจึงทำให้แหวนที่อยู่ในฐานะด้อยต่ำกว่าขาดความมั่นใจในสถานภาพตนเอง ก่อให้เกิดความหวาดระแวงว่าหมอปวเรศจะนอกใจ โดยเฉพาะกับหญิงสาวที่เพียบพร้อมเหมาะสมกับหมอปวเรศมากกว่าตน ด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้แหวนเหิงหวงที่หมอวิรัชนี้ใกล้ชิดสนิทสนมกับหมอปวเรศจนถึงขั้นทำร้ายร่างกายของหมอวิรัชนี้ เป็นสาเหตุให้หมอปวเรศรู้สึกอับอายและโกรธแค้นอย่างมาก ดังนี้

“บ้า ! ให้ตายซี ! แหวน” หมอปวเรศเดินพรวดๆกลับไปตามทางเดิม “เหิงบ้าอะไรก็ไม่ว่า รู้ ถึงกับไปตบไปตีเขา...ให้ตาย ! ไม่รู้จักรักษาน้ำหน้าตัวเองมั่ง”

เขาโกรธเสียจนรู้สึกว่าจะฆ่าเธอออกมา ถ้าทำได้ก็อยากจะขย้ำเด็กสาวให้แหลกคามือ...ในชีวิตสมรสไม่มีครั้งใดเลยที่เขาจะเกิดความโกรธ และทนไม่ได้เท่าครั้งนี้...

(แม่พลอยหุง : 288 – 229)

การแสดงความรักอย่างรุนแรงของแหวนครั้งนี้เกือบทำให้ชีวิตสมรสของหมอปวเรศและแหวนล้มเหลว แต่เมื่อภายหลังแหวนสามารถปรับตัวได้ พร้อมทั้งมีวุฒิภาวะมากขึ้นจึงไม่ได้แสดงพฤติกรรมเหิงหวงอย่างไร้เหตุผลอีก ทำให้หมอปวเรศเห็นความดีและยอมให้อภัยแก่แหวนและดำเนินชีวิตคู่ต่อไป

ความขัดแย้งระหว่างคู่สมรสที่เกิดจากการขาดความไว้วางใจกัน เป็นเรื่องของการแสดงความรู้สึกเหิงหวงและหวาดระแวงว่าอีกฝ่ายจะไม่ซื่อสัตย์ ทำให้คู่สมรสมีปากเสียงกัน และชีวิตสมรสไม่มีความสุข

1.1.1.2 การใช้จ่ายเงินของคู่สมรส ลักษณะนิสัยการใช้จ่ายเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อชีวิตคู่ และการอยู่รวมกันเป็นครอบครัว ดังที่ ว.วินิจฉัยกุล ได้แสดงประเด็นปัญหาดังกล่าวไว้ในนวนิยายเรื่อง เศรษฐีใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องราวของคู่ชีวิตที่มีความแตกต่างกันในด้านพื้นฐานฐานะทางเศรษฐกิจ โดยพิริยหรือเพียรผู้เป็นสามีเติบโตมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน แต่ใช้ความรู้ความสามารถและความขยันหมั่นเพียรจนสามารถสร้างฐานะของตนให้ร่ำรวยมั่นคงได้ ส่วนก้อยผู้เป็นภรรยามาจากครอบครัวที่เคยร่ำรวยเงินทองมาก่อน จึงมีลักษณะนิสัยในการใช้จ่ายฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ลักษณะนิสัยดังกล่าวสังเกตได้จากบทสนทนาต่อไปนี้

“สวดยใหม่คะ ชุดหม้อทั้งหมดสิบแปดใบ ชามด้วยคะใช้ขอบต้นของได้” คุณก้อยเอาเครื่องครัวเป็นหม้อใบเล็กใบใหญ่ ชามฝาปิดตลอดจนกระดะด้ามยาวมาอวด “สองหมื่นสองเท่านั้นเอง”

“นี่ชุดดินเนอร์ค่ะ สามสิบหกใบ สวยไหมคะ ลายทานตะวันราตรี” นี่ก็จานชาม และถ้วยชาใส่ล้างมาอีกลังหนึ่ง ลวดลายคอกไม้แพรวพราว

“เขาลดให้พิเศษเหลือเก้าพันเจ็ด เดือนหน้าจะขึ้นราคาเป็นสองหมื่นแล้วนะคะ เหลืออีกชุดเดียวเท่านั้น ลายนี้คนนิยมมากกว่าเพื่อนเลย”

“จานชามหม้อไหอะไรมันถึงได้แพงอย่างงี้ละ” ผมเพิ่งจะพูดออกมาได้เป็นประโยคแรก

“ไม่แพงนะคะ ชุดหนึ่งตั้งหลายสิบใบ ใครๆเขาก็ซื้อกันทั้งนั้น” คุณก้อยค้าน

(เศรษฐีใหม่ : 131)

ลักษณะนิสัยการใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่ายของก้อยทำให้เพียรผู้เป็นสามีรู้สึกอึดใจในพฤติกรรมของภรรยา จนต้องตักเตือนและแสดงเหตุผลให้ภรรยาเข้าใจแต่ก้อยไม่รับฟังเหตุผลใด ๆ ดังนี้

“เงินมันไม่ใช่น้อยๆ” ผมชักอึดอัด

“มันก็ไม่มากนักหรอกค่ะ เมื่อเทียบกับรายได้ของคุณ...คุณพิริยทำไมถึงวันก็ยิ่งคิดเล็กคิดน้อยเรื่องเงิน เมื่อก่อนก้อยไม่เห็นคุณเป็นอย่างนี้เลย เดียวนี้อะอะไรก็เสียดายเงิน หวงเงินกระทั่งกับก้อยเอง”

“ไม่ใช่ว่าผมซีเหี้ยม” ผมตอบเสียงอ่อย “แต่ผมเป็นคนค้าขาย ผมก็ต้องดูเรื่องรายรับรายจ่ายบ้าง อะไรมากเกินไปเราต้องประหยัด ใช้นักเห็นท่ามันจะแย่”

“ถ้าคุณพิริยเสียดายเงิน ก้อยไม่ไปก็ได้” คุณก้อยว่าแล้วก็น้ำตาร่วง ลูกหนีออกจากห้องไป

(เศรษฐีใหม่ : 143)

เวลาผ่านไปปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินอย่างไม่รู้คุณค่าของก้อยกลายเป็นปัญหาที่บั่นทอนความสุขในการใช้ชีวิตคู่ของทั้งสองลงทุกขณะ จากที่เพียรพยายามตักเตือนกลับกลายเป็นเรื่องพิพาทจนทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันที่สุดในที่สุด เช่น ในตอนที่เพียรประสบอุบัติเหตุต้องพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลและต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก แต่ก้อยกลับไม่ใส่ใจต่อสถานการณ์ใด ๆ ยังคงมีนิสัยการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือยอยู่ดังเดิม ดังนี้

ผมรู้ว่าคุณก้อยเบื่อการมาเยี่ยมเยียนผม แล้วเห็นผมหงุดหงิดอารมณ์ไม่ดี ข้อสำคัญ เงินทองนั้นผมบอกอย่างเด็ดขาด ให้คุณก้อยไปเบิกกับแม่ระหว่างผมเจ็บป่วย แทนจะถือสมุดเช็คมาให้ผมเซ็นอย่างเคย

“ก้อยไม่กลัว” คุณก้อยทำหน้าเหมือนจะร้องไห้ “เรื่องอะไรคุณพิริยไม่จ่ายเองคะ”

“เพราะผมจ่ายเงินสดให้โรงพยาบาลไปแล้วตั้งเยอะนะซี โรงพยาบาลเอกชนเสียเงินมากแค่ไหนคุณก็รู้ เขาไม่ได้เก็บเวลาผมหายป่วย ที่นี้เขาเก็บเป็นระยะทุกสัปดาห์”

เรื่องเงินนี้ กลายเป็นไม้เบื่อไม้เมากันจนเกิดการทะเลาะวิวาทกันที่สุดในที่สุด

(เศรษฐีใหม่ : 161)

ความฟุ้งเฟ้อของก้อยทำให้เพียรหมดความอดทน เมื่อเพียรพักฟื้นจนหายจากอาการบาดเจ็บและเดินทางออกจากโรงพยาบาล เขาจึงตัดสินใจหย่าขาดจากก้อยโดยยินยอมยกสินสมรสทั้งหมดให้แก่ภรรยา

ตัวอย่างจากเรื่อง เศรษฐีใหม่ ว.วินิจฉัยกุล ได้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและการใช้จ่ายเงินในชีวิตสมรสนั้นมีความสำคัญ เมื่อภรรยาซึ่งมาจากครอบครัวที่ร่ำรวยและได้รับการเลี้ยงดูอย่างสุขสบายจึงไม่เห็นคุณค่าของเงินเท่าที่ควร สามีต้องลำบากตรากตรำใช้ความสามารถสร้างฐานะด้วยตนเอง จึงเห็นคุณค่าของทรัพย์สินเงินทอง ภูมิหลังทางเศรษฐกิจแตกต่างกันของสามีภรรยาที่ต้องมาใช้ชีวิตร่วมกัน การบริหารการเงินในครอบครัวจึงกลายเป็นปัญหาสำคัญอันนำไปสู่การหย่าร้างกันในที่สุด

1.1.1.3 การไม่ถนอมน้ำใจของคู่สมรส การไม่ถนอมน้ำใจกันของคู่สมรส เป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่ทำให้เกิดการหย่าร้างกันของคู่สมรสปัจจุบัน เริ่มจากความเบื่อหน่ายชินชาในชีวิตคู่ ความแตกต่างระหว่างฐานะทางสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ จึงทำให้แสดงออกด้วยกิริยาและวาทะ ที่ทำให้ต้องหมองใจกัน เช่น ในนวนิยายเรื่องเพลงพรหม , บ้านของพุ่มนี้ ดังนี้

เรื่อง เพลงพรหม ศิษฐากับภัทรินแต่งงานกัน ภัทรินเป็นคนเก่ง เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ศิษฐาเองก็ทำงานในหน่วยงานราชการ ภัทรินมีนิสัยที่ทะนงในตนเองและดูถูกคนอื่นไม่เว้นแม้แต่สามีตนเอง ภัทรินก็ไม่เคยที่จะรักษาน้ำใจเขา ดังในตอนที่จะเลาะกัน ภัทรินก็ว่าศิษฐาอย่างเจ็บแสบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ความเจ็บใจของหล่อนพรั่งพรูออกมา เหมือนเทน้ำออกจากกระบอก ภัทรินพูด...พูดต่อไปโดยไม่ใส่ใจว่าอีกฝ่ายจะรู้สึกอย่างไร และเป็นความผิดของเขาหรือไม่ ที่หล่อนประณามเขาเช่นนั้น

“ทุกวันนี้ฉันหวังเธอให้เป็นเกียรติ...เป็นหน้าเป็นตาสำหรับฉัน เธอก็เป็นไม่ได้ เธอมีอะไรมาเชิดชูฉันบ้าง แม้แต่เงินทองเธอก็ยังไม่มีเป็นของเธอเอง... อะไร ๆ ก็ต้องแบมือขอเงินแม่ แค่นี้เดือนเธออย่าว่าแต่เลี้ยงฉัน เลี้ยงตัวเองก็ไม่พอเสียแล้ว ทุกวัน ๆ ฉันต้องตระเวนเข้าสังคม...ออกงานที่โน่นที่นี้... หาชื่อเสียงเองทุกอย่างเพราะอะไร เพราะเธอมันทำไม่ได้เอาเสียเลย...แม้แต่เวลาเธอพูด ฉันก็อายแทน ขอขอบคุณไม้บ้างบอ ๆ ไม่มีสาระ...เอาแต่ยกตัวเองเข้าไว้...เธอดูไม่ออกหรือว่าคนอื่นเขาทุเรศเธอแค่ไหน”

(เพลงพรหม : 668 – 669)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าภรรยาผิดหวังในตัวสามี จนแสดงออกอย่างไม่ถนอมน้ำใจ ถึงขั้นดูถูกสามี เพราะถือว่าตนเองเก่งกว่า ดีกว่า ซึ่งในระยะแรกที่แต่งงานกันศิษฐายังไม่

ถือสาภักติน แต่เมื่อเวลาผ่านไปความอดทนของศิษฐานก็เริ่มลดลงเช่นกัน ดังนั้นเมื่อมีเรื่องขัดแย้งกันก็มักต่อว่าโต้ตอบกันด้วยถ้อยคำที่รุนแรง ดังนี้

“ก็โง่งนะซี” เขาตะโกนไล่หลังภักตินไป “ถ้าไม่โง่งจะแต่งงานกับเราละหรือ แล้วตัวเองจะฉลาดแค่ไหนกันล่ะ ถึงมาเอาฉันเป็นผัวนะ”

“ฐา ! พูดยังงั้นพูดด้วยไม่ได้หรอกนะ” หล่อนพูดเสียงเฉียบขาด “พูดจาเหมือนไอ้ก๊วยอะไรไม่รู้ ไม่มีความคิด ฉันจะไม่ยอมให้เป็นอันขาดทำไมพูดจาหยาบคายยังงี้ พ่อแม่เธอนะไม่เคยสั่งสอนบ้างหรือ”

(เพลงพรหม : 512)

ตัวอย่างจากเรื่อง เพลงพรหม ว.วินิจฉัยกุล แสดงให้เห็นชีวิตสมรสที่ภรรยาชอบข่มและดูถูกสามี เพราะทะนงในความสามารถของตนเอง และมักนำเอาข้อด้อยของสามีมาตอกย้ำเมื่อได้เถียงกันทุกครั้ง ทำให้สามีทนภรรยาตนเองไม่ได้จนต้องแยกกันอยู่

เรื่อง บ้านของพุ่มนี้ เอกวัดและเมธนีเป็นสามีภรรยา กัน เมธนีเป็นผู้หญิงเก่งแต่มีลักษณะนิสัยแข็งกระด้าง และชอบข่มคนอื่นรวมทั้งสามีตนเองด้วย หลังจากที่แต่งงานกันก็มีเรื่องขัดแย้งกันเสมอเพราะต่างถือว่าความคิดตนถูกต้อง ซึ่งความขัดแย้งระหว่างเอกวัดและเมธนีเป็นความขัดแย้งที่แม้แต่คนรับใช้ก็ยังรับรู้ได้ ดังนี้

ผัวเมียคู่นี้พูดกันคำก็ขัดคอกันคำ แต่ก็ไม่เห็นมีใครหุบปากตัดรำคาญ อีฉันเองเลยต้องหุบปากแทน เพราะเท่าที่ดูแล้วมันก็ประหลาด ยิ่งกะว่าเขาชอบทะเลาะกันว่ากันเจ็บๆนั้นแหละ แต่คุณเมธนีแก้วว่าผัวแก่ได้เจ็บกว่าที่แก่ถูกว่า เตี้ยๆแก่ก็เหน็บแนม...ดูถูกเอาบ้าง แล้วแต่จะคิดอะไรขึ้นมาได้

(บ้านของพุ่มนี้ : 48)

นอกจากนี้เมื่อเอกวัดประสบปัญหาเมธนีกลับต่อว่าตอกย้ำเอกวัดให้ยิ่งรู้สึกกดดันเจ็บช้ำน้ำใจ คือ ในตอนที่เอกวัดพัวพันในคดีทุจริต จนต้องลาออกจากราชการ เมธนีรู้สึกว่าการกระทำนี้ทำให้ตัวเองพลอยเสียชื่อเสียงไปด้วย จึงโกรธและยิ่งซ้ำเติมสามีหนักขึ้น ดังนี้

เมื่อหล่อนได้ข่าวว่าเขากำลังเดือดร้อน คำตอบของหล่อนก็คือ

“คุณอวดดีว่าตัวเองเก่งนักหนาไงล่ะ ฉันบอกแล้วว่าอย่าไปยุ่งกับเรื่องอะไรที่ทำให้ตัวเองลำบาก คนเกลียดคุณมีอยู่ออกมามากมาย พอคุณพลาดเมื่อไหร่ล่ะก็ อย่าหวังเลยว่าจะรอด แล้วดีไม่ดีจะพลอยเดือดร้อนมาถึงฉันด้วย”

(บ้านของพุ่มนี้ : 367 – 368)

พฤติกรรมและคำพูดของเมธนี ที่สร้างความรำคาญให้แก่ชีวิตคู่ที่ละน้อยในครั้งนี้เป็นสาเหตุให้เอกวัตไม่สามารถทนเมธนีได้อีกต่อไป จึงตัดสินใจขอยาขาดจากเมธนี โดยให้เหตุผลกับนิลยาบุตรสาวคนเดียวว่า

“ตอนนี้ แค่ออปปี้เข้าบ้าน เขาก็ทำเหมือนพ่อเป็นตัวเสียดๆ พ่อหาเลี้ยงครอบครัวมาหลายสิบปี แบกภาระอยู่คนเดียว ไม่เคยบ่นเลย แต่พอพ่อตกอับ...จะหาเงินจากแม่สักนิดก็ไม่มี คนเราทนอะไรได้สารพัด หมดความอดทนก็ตรงนี้จะลูก”

“โอ้ คุณพ่อ “ นิลยารางออกมาอีกด้วยความอัดอั้นตันใจ

“พ่อตัดสินใจเด็ดขาดแล้วว่าจะไม่ทนอีกแล้ว จริงอยู่ พ่ออาจจะพินาศในวันหนึ่ง แต่จะมีประโยชน์อะไรที่จะอยู่กับแม่อีกต่อไป ในเมื่อเขาไม่เคยเห็นพ่อเป็นอะไรนอกจากศัตรู อยู่ไปพ่อก็ตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบตลอดเวลา ให้แม่เขารับผิดชอบทุกอย่างเองเสียบ้าง”

(บ้านของพุ่มนี้ : 382)

ตัวอย่างจากเรื่อง บ้านของพุ่มนี้ ให้ภาพของความขัดแย้งที่มีสาเหตุสำคัญมาจากเมธนีที่มั่นใจในตัวเองสูงและไม่เคยเห็นใครดีเท่ากับตัวเอง และเมื่อสามีมีปัญหาเมธนีก็ยิ่งซ้ำเติมในความผิดพลาดอยู่เสมอ เธอไม่คิดที่จะถอนใจใครเลยแม้แต่ชีวิต จึงทำให้ชีวิตสมรสสิ้นสุดลง

นวนิยายเรื่องเพลงพรหมและบ้านของพุ่มนี้ สะท้อนให้เห็นปัญหาสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสที่ไม่ถอนใจกัน ที่เห็นได้ชัดที่สุดคือทางวาจาที่ก้าวร้าว ล่วงเกินอีกฝ่ายหนึ่ง รวมไปถึงกิริยาที่ทะนงจนอาจจะถึงขั้นดูถูกคู่สมรสให้เจ็บช้ำน้ำใจ อันเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การหย่าร้างได้

1.1.1.4 การขาดความสมดุลเรื่องเพศสัมพันธ์ เพศสัมพันธ์เป็นเรื่องปกติของชีวิตคู่ แต่หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่ไม่สมดุลกัน อาจนำมาซึ่งการถูกกล่าวหาว่าบกพร่องที่ไม่สามารถสนองตอบความต้องการทางเพศของคู่สมรสได้ อันอาจนำไปสู่การเบียดเบียนถึงขั้นหย่าร้างกันได้ ปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์มักไม่นิยมเปิดเผยในสังคมไทย เนื่องจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมไทยมองเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องลับน่าอับอายไม่สมควรที่จะเอ่ยถึง แต่โดยเนื้อแท้แล้วปัญหาดังกล่าวเป็นประเด็นปัญหาสำคัญของคู่สมรสที่ทำให้เกิดการหย่าร้างได้ ดังที่ เฉลียว บุญยงค์ ได้กล่าวถึงความสมดุลเรื่องเพศสัมพันธ์ไว้ว่า ความสัมพันธ์ทางเพศที่เกิดขึ้นอย่างสมดุล จะทำความพึงพอใจมาสู่ทั้งสามีและภรรยา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้มีชีวิตสมรสที่ราบรื่นและมีความสุข เพศรสซึ่งทั้งสองฝ่ายพึงพอใจนับได้ว่าเป็นโซ่สัมพันธ์อันทรงพลังยิ่ง และมีอานุภาพมากที่สุดอย่างหนึ่งซึ่งจะช่วยให้ความรักในชีวิตสมรสสมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง มีความสุขอย่างน่าพึงพอใจและมั่นคงถาวร เพราะ

ทุกคนมีความต้องการทางเพศหรือการตามธรรมชาติ และจำเป็นต้องได้รับการสนองตอบจากคู่สมรสที่สังคมยอมรับ ถ้าเกิดความล้มเหลวในเรื่องเพศ จะทำให้เป็นปัญหาขัดแย้งภายในครอบครัวได้มาก (เจลิเยว บุญยงค์. 2546: 237) ความสัมพันธ์ทางเพศเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อชีวิตสมรส ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการเช่นความต้องการทางเพศ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศ เวลาที่มีให้แกกันในเรื่องเพศ ซึ่งผู้สมรสอาจมีความกลมกลืนหรือขัดแย้งกันได้ ถ้าขัดแย้งกันปัญหาต่าง ๆ ก็จะตามมา ถ้าหากสามีภรรยาสามารถปรับตัวเข้าหากันได้ปัญหาความขัดแย้งก็จะลดน้อยลง แต่ถ้าคู่สมรสปรับตัวเข้าหากันไม่ได้หรือไม่พยายามแก้ไขปัญหาต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ก็จะนำไปสู่ปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัวได้ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. 2539: 200) ดังที่ ว.วินิจัยกุล ได้นำปัญหาดังกล่าวมานำเสนอต่อผู้อ่าน ดังตัวอย่าง

เรื่อง ทะเลแปร ซึ่งเป็นเรื่องราวชีวิตสมรสที่ไร้ความสุขของจารณและทตติยา อันเนื่องมาจากทตติยาไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางเพศให้แก่จารณได้อย่างที่จารณต้องการ จึงทำให้จารณซึ่งมีพื้นฐานเป็นหนุ่มเจ้าสำราญ รักสนุก เปื้อน่ายในตัวของทตติยา ดังนี้

ทตติยาเบี่ยงตัวออกห่างเมื่อรู้สึกว่ายอีกฝ่ายชักจะรุกหนัก หล่อนไม่ชอบเลย...ในเมื่อที่นี่ไม่ใช่บ้านพักสักนิด เป็นห้องพักร้างห้องทำงานซึ่งหล่อนไม่เห็นว่าจะมีขีดที่ตรงไหนเลย
“อย่าคะคุณจำ เดี่ยวใครเปิดประตูเข้ามาเห็นหรอก”
“ไม่มีใครกล้าเข้ามาหรอกน้า ห้องพักร้างส่วนตัวของผมเอง เขารู้กันทั้งนั้น”
แปลก...จารณคิด...หล่อนแต่งงานกับเขามาเกือบปีหนึ่งแล้ว แต่ก็มักจะทำท่าเหมือนยังไม่ทันจะแต่งงานอยู่
นั่นเอง เมื่อไหร่ทตติยาจะเลิกหวงเนื้อหวงตัวกับผัวเสียที
ความอึดอัดแม้แต่เพียงน้อยนิดที่หล่อนแสดงออก ทำให้จารณหมดอารมณ์ในทันที กลายเป็นความหงุดหงิดและเปื้อน่ายจนแทบจะผละออกจากหล่อนทันควัน

(ทะเลแปร : 198)

แม้ทตติยาจะพยายามปรับตัวหรือเอาอกเอาใจจารณมากแค่ไหน แต่จารณก็ยังเปื้อน่ายที่ทตติยาไม่สามารถปรนเปรอความสุขทางเพศให้เขาได้เต็มที่ นับวันจารณยิ่งกลับบ้านดึกหรือบางครั้งก็ไม่กลับเลย ทตติยาต้องทนเหงาอยู่บ้านคนเดียว จนต้องไประบายให้ผู้เป็นพ่อฟัง ดังนี้

น้ำตาหล่อนออกมาตลอดเต็มตา ก่อนที่หยดหนึ่งจะร่วงลงสู่แก้ม
“มันน่าเกลียด...น่าอายเหลือเกิน เรื่องพรรคนี่เราไม่เคยพูดกันในบ้านใช่ไหมคะพ่อ พ่อเองก็คงไม่เคยมีปัญหานี้กับแม่ แต่คุณจำเขาไม่เหมือนพ่อ...เขารำคาญแท้ที่เขาว่าแท้จังซีต...ไม่เป็นสับปะรด...เวลาเขาโมโหเขาก็ว่าเอาแบบนี้ เขาบอกว่าเมียที่ตินะคะ อยู่ในครัวต้องเป็นแม่ครัว อยู่ในห้องรับแขกต้องปิ่นเกล้า...ถ้าอยู่ในห้องนอนก็ต้องเป็น...เป็นโสเภณีผัวถึงจะรัก “

พอพูดออกมาเสียได้ ทำหน้าที่กันไว้ก็พังทลายลงให้คำพูดพร่งพรั่งออกมา
 “คุณจำเขาไม่แค่เรื่องความบริสุทธิ์ของผู้หญิง เขาชอบผู้หญิงที่...ที่ใจถึง...ที่ทำอะไร ๆ ได้สารพัดตามใจ
 เขา บางอย่างแต่ทำอะไรไม่ได้...มันขยะแขยง..มันทุเรศตัวเอง เขาก็ไม่พอใจเขาเมื่อเห็นหน้าเขา
 แต่จะทำยังไงดีคะพ่อ “

(ทะเลแปร : 291)

ตัวอย่างจากเรื่อง ทะเลแปร ภรรยาได้รับการอบรมให้เป็นกุลสตรี เห็นว่าเรื่องเพศเป็นเรื่อง
 ส่วนตัวที่ไม่สมควรจะแสดงออกอย่างเปิดเผย ซึ่งเป็นทัศนคติที่ตรงข้ามกันอย่างสิ้นเชิงกับสามีซึ่งเป็น
 หม่อมเจ้าสำราญ เห็นเรื่องเพศเป็นเรื่องสำคัญของชีวิตคู่ ทำให้ทั้งสองคนปรับตัวเข้าหากันไม่ได้
 สามีต้องไปแสวงหาความสุขทางเพศนอกบ้าน ทำให้ภรรยาสะเทือนใจจนเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่
 การหย่าร้าง ปัญหาการขาดความสมดุลเรื่องเพศดังที่ ว.วินิจฉัยกุล ได้นำเสนอในเรื่องทะเลแปรนั้น
 เป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตสมรสที่ในนวนิยายมักไม่กล่าวถึง

นวนิยายเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในสังคมไทย ที่เห็นว่ากุลสตรีย่อมไม่พึงเปิดเผย
 อารมณ์ความรู้สึกทางเพศ ขณะที่ผู้ชายคิดว่าเรื่องเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องสำคัญของชีวิตสมรส ปัญหา
 การขาดความสมดุลในเรื่องเพศสัมพันธ์จึงเกิดขึ้น

1.1.2 ความไม่ซื่อสัตย์ต่อคู่สมรส ปัญหาความไม่ซื่อสัตย์ต่อคู่สมรส นอกจากจะมี
 สาเหตุจากลักษณะนิสัยเจ้าชู้รักสนุกของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น ความชินชา
 เบื่อหน่ายคู่ชีวิต ฝ่ายหญิงละเลยไม่ใส่ใจดูแลตนเองและสามี ความแตกต่างด้านรสนิยมทางเพศ
 เป็นต้น สาเหตุเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาบุคคลที่สามเข้ามาแทรกแซงในชีวิตสมรส จนทำให้เกิดการ
 หย่าร้าง เพราะฝ่ายที่ถูกนอกใจทนพฤติกรรมดังกล่าวไม่ได้ หรือฝ่ายที่นอกใจพบคู่ชีวิตใหม่ที่
 เหมาะสมกับตนเองมากกว่า ซึ่งการนอกใจนับเป็นความไม่ซื่อตรงต่อคู่สมรส ที่เป็นสาเหตุความ
 ขัดแย้งภายในครอบครัวที่สำคัญมาก มักพบได้บ่อย ๆ ในสังคมปัจจุบัน การนอกใจเป็นเรื่องที่ถูก
 เกียรติยศและแสงใจแก่อีกฝ่ายหนึ่งเป็นอย่างยิ่ง เป็นการผิดศีลธรรมอย่างรุนแรง (เจลิเยว บัญยงค์.
 2546: 236) ดังที่ ทิพาภรณ์ โพธิ์ทิวิไล ได้กล่าวถึงครอบครัวที่คู่สมรสนอกใจไว้ว่า การที่คู่สมรสฝ่าย
 ใดฝ่ายหนึ่งมีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์นอกใจ โดยมีหญิงอื่นหรือชายอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิต จะเป็น
 ความผิดหวังหรือเสียใจในชีวิตสมรสของคู่สมรสอย่างรุนแรงที่สุด ทำให้ความสัมพันธ์ภายใน
 ครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวจะไม่อบอุ่น ขาดความรักที่แท้จริง ขาดความมั่นใจ เกิดความ
 หวาดระแวง บั่นทอนสุขภาพกายสุขภาพจิตของคนในครอบครัว กินไม่ได้นอนไม่หลับ นอกจากคู่
 สมรสอีกฝ่ายหนึ่งจะได้รับผลกระทบแล้ว สมาชิกที่เป็นลูกยังได้รับผลกระทบเป็นความไม่ยุติธรรมต่อ
 ลูก ทำให้ลูกขาดความอบอุ่น ขาดความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจ ขาดความมั่นใจ และทำลาย

บุคลิกภาพ (ทิพากรณ์ โพธิ์ถวิล. 2545: 40) ปัญหาการไม่ซื่อสัตย์ต่อคู่สมรสในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุลเป็นปัญหาครอบครัวที่พบมาก ดังปรากฏในนวนิยายเรื่องอยู่ฟ้าเดียวกัน , มณีราวี บ้านของพุ่มนี้ , เพลงพรหม , ทะเลแปร และแม่พลอยหุง โดยมี 2 ประการ คือ สามีนอกใจภรรยา และ ภรรยานอกใจสามี ดังนี้

1.1.2.1 สามีนอกใจภรรยา สามีนอกใจภรรยาเป็นปัญหาความไม่ซื่อสัตย์ต่อกันของคู่สมรส อันเกิดจากสามีนอกใจภรรยาของตนไปมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่ว่าจะอยู่ในระดับคบหาคุ้นเคยหรือถึงขั้นมีสัมพันธ์ลึกซึ้ง แต่ทั้งหมดนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในชีวิตสมรส ดังนี้

เรื่อง อยู่ฟ้าเดียวกัน พินายกับณัติแต่งงานกันแล้วย้ายมาอยู่บ้านตายายของพินาย แม่ของพินายแต่งงานใหม่กับชาวต่างชาติจึงพากันอพยพไปอยู่ต่างประเทศโดยพาพินัดน้องสาวคนเดียวของพินายไปอยู่ด้วย ส่วนพินายตากับยายเป็นคนเลี้ยงมาตั้งแต่เล็ก ณัติเป็นผู้ชายเจ้าชู้ แต่งงานกับพินายแล้วยังไปมีผู้หญิงคนอื่น จนกระทั่งพินัดกลับจากต่างประเทศ เมื่อณัติพบพินัดก็เกิดถูกใจถึงขั้นยื่นข้อเสนอต่อรองกับพินายภรรยาของตนเอง ซึ่งเป็นพี่สาวของพินัดว่าหากยอมให้พินัดเป็นภรรยาน้อยของตนจะยอมเลิกนิสัยเจ้าชู้ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้หญิงคนอื่นนอกบ้านอีก ดังปรากฏในบทสนทนาที่สมหมายเล่าให้พินัดฟัง ดังนี้

“ฮือ” น้ำสมหมายพยักหน้า “นังพินายก็พุ่มพ่ายกับน้าว่า...ไฉ่ณัติมันขอพินัดอีกคน...มันว่าถ้าได้พินัดมันก็จะไม่ไปมีเมียที่ไหนอีก แล้วมันก็จะได้อยู่ติดบ้าน ถ้าพินายอยากให้มันอยู่บ้านก็ควรจะยอมช้อนี้น ให้น้องสาวเป็นเมียน้อยยังดีกว่าเป็นผู้หญิงอื่น ๆ เพราะจะได้ไม่กล้ำก้ำเรากับพี่...”

(อยู่ฟ้าเดียวกัน : 215)

ลักษณะของณัติคือผู้ชายเจ้าชู้ เห็นแก่ตัว ต้องการได้น้องภรรยามาเป็นภรรยาตนอีกคน ซึ่งสร้างความทุกข์ระทมให้แก่พินายอย่างมาก จนกระทั่งพินายคิดสั้นจบชีวิตตนเองด้วยการกินยานอนหลับเพื่อให้พ้นทุกข์ หลังจากถูกณัติยู่ให้ขายบ้านของตาและนำเงินที่ได้ไปปรนเปรอหญิงอื่นจนหมดดังที่สมหมายเล่าถึงชะตากรรมพินายให้พินัดฟัง ดังนี้

“พินาย...กินยาตาย...” เสียงพินัดติดอยู่แค่นั้นล้าคอ “ฆ่าตัวตาย...ทำไม...”

“มันทะเลาะกับผัวมัน เรื่องละเอียดเป็นยังไง น้าไม่รู้ละ รู้แต่ว่าเจ้าณัติมันเอาเงินค่าขายบ้านได้ไปหมดหรือยังนี่แหละ สงสัยว่าจะเอาไปปรนเปรอผู้หญิงอื่น พินายมันรักผัว มันมีเท่าไรยื่นให้หมด ตอนหลังพอเงินหมดเลยเกิดทะเลาะกันขึ้นมา แล้วเจ้าณัติมันก็ออกจากบ้านไป โถ เงินหมดแล้วมันจะเกรงใจอะไรอีกละ ทางนี้ นังมันคิดมากอยู่แล้ว...”

(อยู่ฟ้าเดียวกัน : 360 - 361)

แต่หลังจากพิมายรอดพ้นจากความตายมาได้ และพิมายเข้มแข็งขึ้นจึงได้คิดว่าควรตัดใจหย่าขาดจากณัติผู้เป็นสามี

ตัวอย่างจากเรื่อง อยู่ฟ้าเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงความไม่ซื่อสัตย์ต่อคู่สมรสเนื่องมาจากความเจ้าชู้ของสามี จนภรรยาคิดสั้นถึงขนาดฆ่าตัวตาย แต่แล้วในที่สุดภรรยาก็คิดว่า การหย่ากับสามีเจ้าชู้เป็นการยุติปัญหาที่ดีที่สุดสำหรับชีวิตคู่ที่ปราศจากความสุขใด ๆ

เรื่อง มณีราว นำเสนอเรื่องราวของสามีที่นอกใจภรรยา หลังจากแต่งงานกันมาว่ายี่สิบปี มีลูกด้วยกันสามคนคือ คล้ายเดือน เมฆ และหมอก ทุกคนโตเป็นหนุ่มเป็นสาวกันแล้ว ชิดพรทำงานในหน่วยงานราชการแห่งหนึ่ง ส่วนประคองเป็นแม่บ้านรับเย็บปักถักร้อยที่บ้าน ชิดพรแอบไปมีสัมพันธ์ลึกซึ้งกับกรองมาศเพื่อนร่วมงาน เพราะเขารู้สึกเบื่อประคองและชีวิตในครอบครัวที่ซ้ำซากจำเจ ประคองเป็นแม่บ้านที่ดี ดูแลทุกข์สุขของทุกคนในครอบครัวแต่ไม่เป็นคู่ชีวิตที่ทำให้สามีภาคภูมิใจ ขณะที่กรองมาศเป็นผู้หญิงทันสมัย มีเสน่ห์และชอบออกงานสังคม ทำให้ชิดพรรู้สึกกลับเป็นหนุ่มอีกครั้ง และพานหาเรื่องทะเลาะกับประคองที่ไม่ได้บกพร่องในหน้าที่ภรรยาและแม่แม่แต่อย่างใด แม้ชิดพรจะย้ายไปอยู่กับกรองมาศแล้วแต่กรองมาศก็ยังคงการให้ชิดพรหย่าขาดกับประคอง แต่ชิดพรยังตัดสินใจไม่ได้เพราะรักลูกอยากให้อ่านเรียนให้จบทุกคนก่อน

นวนิยายเรื่องนี้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่ค่อย ๆ เกิด เริ่มจากคล้ายเดือนระแคะระคายเรื่องพ่อไปมีผู้หญิงคนอื่นเป็นคนแรก ต่อมาประคองเริ่มรู้สึกว่าสามีมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปบรรยากาศในบ้านจึงตึงเครียดและกดดัน ที่ผู้เขียนนำเสนอผ่านความคิดของคล้ายเดือนดังนี้

เดี๋ยวนี้พ่อกลับดึกมาก และบางคืนก็ไม่กลับ

ความตึงเครียดคุกรุ่นอยู่ทั่วไปภายในบ้าน แม้แต่เมฆกับหมอกก็ยังสังเกตเห็นความไม่ลงรอยระหว่างพ่อกับแม่ ขนาดแม่เป็นคนใจเย็นมาก่อน บัดนี้แม่กลับเคร่งเครียดและอารมณ์เสียบางครั้งบางคราว ส่วนพ่อนั้นไม่ต้องพูดถึงหลายครั้งที่พ่อจูนเฉียวกับเรื่องเล็กน้อยอย่างไม่น่าจะเป็น

(มณีราว : 156)

ดังนั้นเมื่อกรองมาศมาหาประคองที่บ้าน เพื่อแสดงตัวกับประคองว่าขณะนี้ตนเป็นภรรยาอีกคนหนึ่งของชิดพร และใช้คำพูดเสียดแทงเยาะเย้ยเพื่อให้ประคองหย่าขาดกับชิดพร ประคองเสียใจมากและได้กลับชิดพรด้วยความแค้นใจถึงเรื่องที่กรองมาศมาอาละวาดที่บ้านว่า

“ไม่รู้ได้ยังไง พ่อปล่อยมันมาเหยียบย่ำฉัน...ฉันทำอะไรผิด” น้ำตาเริ่มเอ่อนองแล้วไหลรินลงมาอย่างหักห้ามไม่อยู่ “เราอยู่กันมายี่สิบกว่าปีมาแล้ว ฉันทำอะไรผิด...บอกฉันสิ ฉันเลวตรงไหน พ่อถึงมีเมียคนอื่น”

(มณีราว : 232)

ในที่สุดซิดพริกย้ายไปอยู่กับครอบครัวมาศกรรยาน้อย ทั้งประคองกับลูกก็อยู่ในบ้านหลังเดิม ทำให้ครอบครัวมีปัญหาเรื่องการเงินและค่าใช้จ่ายในบ้าน ซึ่งรายได้หลักของครอบครัวมาจากซิดพริก แต่ในที่สุดประคองและลูก ๆ ก็ร่วมบริหารการเงิน จัดการแบ่งบ้านเป็นหอพักให้เช่า ครอบครัวจึงอยู่ได้ แม้จะขาดพ่อก็ตาม

ตัวอย่างจากเรื่อง มณีราวี ว.วินิจชัยกุล ได้แสดงให้เห็นว่าแม่สามีและภรรยาจะอยู่ด้วยกันมานานแต่ความเคยชินทำให้เกิดเบื่อนายในชีวิตคู่ ประกอบกับสามีมีโอกาสพบผู้หญิงที่สวยกว่า มีเสน่ห์กว่าและพร้อมจะมีความสัมพันธ์ด้วยกันจึงหวั่นไหว และหากไม่มีคุณธรรมเหนี่ยวรั้งจิตใจก็จะนอกใจภรรยา เป็นเหตุให้ชีวิตคู่ล่มสลายได้

เรื่อง บ้านของพุ่มนี้ ว.วินิจชัยกุล ได้นำเสนอปัญหาความเบื่อนายในชีวิตคู่ของคุณสมรสที่มีความเสมอภาคกันทุกประการไม่ว่าจะเป็นในด้านฐานะเงินทองและความรู้ แต่ความเพียบพร้อมดังกล่าวไม่ได้มีส่วนช่วยให้การครองชีวิตคู่ยืนยาวได้ เมื่อฝ่ายหญิงทะเยอทะยานต้องการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานของตน ส่วนฝ่ายชายก็ไม่สามารถครองใจให้ซื่อสัตย์ต่อภรรยา เมื่อเมธนีตัดสินใจศึกษาต่อปริญญาเอกทั้ง ๆ ที่เพิ่งคลอดบุตรได้ไม่นาน จึงแยกกันอยู่กับเอกวัตเป็นเหตุให้เอกวัตนอกใจเมธนี และเมื่อเมธนีกลับจากต่างประเทศจึงทำให้ทั้งสองมีปากเสียงกัน ดังนี้

“คนอย่างฉันไม่มีวันเหมือน ฉันไม่ใช่นางเสาวภา...ถ้าคุณขึ้นไปยุ่งเกี่ยวกับมันอีกฉันจะไปหาถึงพ่อแม่ถึงเจ้านายมันจริง ๆ คอยดู” เสียงคุณเมธนีเหี้ยมเกรียม “ตามประจานถึงไหนถึงกันเชียว ปากบอกว่าเพื่อนกัน...เฮอะ...”

เย็นนั้น คุณเอกวัตนั่งหน้าบึ้งอยู่หัวโต๊ะ คุณเมธนีก็นั่งหน้าอกบุญไม่รับอยู่ตรงกันข้ามไม่พูดกันเลยซักคำ...

(บ้านของพุ่มนี้ : 36)

นอกจากนั้นโดยนิตยแล้ว เมธนีเป็นคนปากร้าย ชอบข่มคู่สนทนา และวางตนเองอยู่เหนือสามีและลูก ดังที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 1.1.1.3 การไม่ถนอมน้ำใจกันของคุณสมรส ทำให้ครอบครัวไม่มีความสุข ผู้เขียนนำเสนอผ่านความคิดของแม่แสบคนรับใช้ว่า

ตั้งแต่คุณเมธนีกลับมา ไม่เห็นมีอะไรถูกตาถูกใจซักอย่างเดียว ไม่เรื่องผัวก็แวงมาเรื่องลูก พ้นจากลูกก็มาลงที่ฉัน...ความจริงฉันก็รู้ว่าแกกำลังหุ้ดหิดที่ผัวแกทำตัวนอกนอกลู่นอกทาง แต่ยังจับให้มันคันให้ตายไม่ได้ แล้วอีกอย่างแกก็คงไม่อยากจะถึงขั้นแตกหักกันลงไปเสียทีเดียว

(บ้านของพุ่มนี้ : 36)

ตัวอย่างจากเรื่อง บ้านของพุ่มนี้ นิสยชอบเอาชนะและข่มสามีอยู่เสมอเป็นสาเหตุทำให้สามีเบื่อ และด้วยความใกล้ชิดในทางหน้าที่การงานสามีจึงไปมีความสัมพันธ์กับลูกน้อง ภรรยาเองก็เอาแต่กล่าวโทษสามี ทำให้ทะเลาะกันและนำมาเป็นเหตุให้เป็นปากเสียงทุกครั้ง จนในที่สุดสามีก็ทนอยู่กับภรรยาไม่ได้

เรื่อง เพลงพรหม นำเสนอปัญหาชีวิตคู่ในประเด็นที่ภทรีนมีข้อบกพร่องคือ มีความมั่นใจในตนเองและไม่ให้เกียรติสามี เป็นเหตุให้ฝ่ายชายคือศิษฐาอดอดที่ถูกรรยาข่มอยู่เสมอ และเมื่อศิษฐาพบผู้หญิงอื่นที่ดีกว่าจึงทำให้ศิษฐาประพฤตินอกใจภรรยาจนเป็นเหตุให้เกิดการหย่าร้าง ดังที่ว.วินิจฉัยกุลได้บรรยายความรู้สึกนึกคิดของศิษฐาเกี่ยวกับชีวิตคู่ ดังนี้

ยิ่งกว่านั้น ภทรีนขาดความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับนิสัยของศิษฐาได้ เขาต้องเป็นฝ่ายโอนอ่อนให้หล่อนตลอดมา ทั้งๆโดยเนื้อแท้แล้วศิษฐาไม่ใช่คนประเภทเห็นแก่ใครได้นอกจากตัวเอง ยิ่งบังคับตัวเองให้เบนไปจนสุดแรงเท่าไร แรงเหวี่ยงที่จะดีดกลับคืนที่เดิม ก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น

ประการสำคัญที่สุด และลึกที่สุดจนศิษฐาไม่กล้ายอมรับ คือบุคคลที่สามที่ก้าวเข้ามาแทรกกลางชีวิตสมรสของเขา"

(เพลงพรหม : 507)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าศิษฐาอดทนตลอดระยะเวลาของการใช้ชีวิตคู่ เนื่องจากภทรีนไม่เคยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับสามีได้เลย ด้วยเหตุนี้เมื่อศิษฐาได้พบกับเพ็ญพรณินซึ่งเป็นผู้หญิงที่อ่อนหวาน นุ่มนวล และรับฟังความคิดเห็นของเขา ภายในใจของศิษฐาจึงหวั่นไหวและเมื่อเปรียบเทียบกับภทรีนยิ่งทำให้เห็นข้อบกพร่องของภรรยามากขึ้น และเมื่อภทรีนรู้ว่าศิษฐานอกใจ ภทรีนกลับใช้โทสะและอารมณ์ประชดประชันหาเรื่องวิวาทกับศิษฐา ความอดทนของศิษฐาจึงสิ้นสุดลงทั้งสองจึงต้องหย่าขาดจากกัน สาเหตุสำคัญของการหย่าร้างมาจากสามีนอกใจภรณานั่นเอง

เรื่อง ทะเลแปร ทัดติยาหรือแท้และจารณหรือจ๋าแต่งงานกัน ทัดติยาเป็นผู้หญิงที่มีความประพฤติดี เรียบร้อย แต่ไม่ใช่แบบที่จารณชอบ ที่เขาแต่งงานเพราะต้องการเอาใจแม่ที่ไม่ยอมรับสะใภ้อย่างผู้หญิงที่จารณคบด้วยทั้งหลายที่มีแต่ประวัติอื้อฉาว พอแต่งงานได้ไม่นานจารณก็เบื่อทัดติยาและกลับไปเที่ยวสนุกกับผู้หญิงของเขาเหมือนก่อนแต่งงาน จารณเองมีผู้หญิงที่คบหาเพื่อบำเรอความสุขทางกามารมณ์อยู่หลายคน จารณมักไปค้างที่อื่นไม่กลับบ้านปล่อยให้ทัดติยาอยู่บ้านคนเดียว ทัดติยาเองก็รู้เรื่องผู้หญิงคนอื่นของจารณด้วยความเจ็บปวดและน้อยใจ ดังนี้

“ ตลอดเวลาคุณจำไม่ได้รักแท้ คุณจำเบื่อดีแต่เราแต่งงานกันได้ไม่ถึงสองเดือนมั้งคะ แต่โดยหน้าที่... โดยสังคม เราก็ต้องอยู่ด้วยกัน ทำดีต่อกันเท่าที่จะทำได้ ทั้ง ๆ ในใจนั้นคุณจำแสนจะเบื่อ แท้ไม่ใช่ผู้หญิงในรสนิยมของคุณ จะทำตัวยังไงก็ทำไม่ได้สนิท เพราะแท้ไม่ได้เกิดมาเป็น...เป็นอย่างรำแพน “

(ทะเลแปร : 324)

เมื่อวันทตติยาทนมไม่ไหวที่สามทำให้เธอเจ็บช้ำน้ำใจ เธอจึงตัดพ้อสามีตนเอง ว่า

“ แท้ไม่ว่าอะไรหากถ้าคุณจะไปสนุกสนานเพื่อผ่อนคลายความเครียด เพราะคุณจำทำงานหนัก แต่ในเมื่อคุณจำแต่งงานแล้วคุณจำน่าจะมีเวลาให้ครอบครัวบ้างนะคะ...แล้วเรื่องผู้หญิงอื่น ๆ ในเมื่อคุณจำมีแท้แล้ว คุณจำยังมี...มีอีกทำไม...มันสะเทือนใจแท้มาก “

เสียงหล่อนครีอลง น้ำตาคลอเต็มตาจนแทบจะหยดลง ทตติยาได้แต่กะพริบตาถี่ ๆ กล้ากลืนลงไปอย่างยากเย็น

(ทะเลแปร : 263)

ตัวอย่างจากเรื่อง ทะเลแปร ความเจ้าชู้ของสามีบวกกับความเบื่อในตัวภรรยาของตน ทำให้สามีไปมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นๆอีกมาก จนภรรยาไม่อาจทนต่อความเห็นแก่ตัวของสามีได้จึงขอหย่าขาดจากกัน

นวนิยายเหล่านี้ ว.วินิจฉัยกุล แสดงถึงที่มาของการนอกใจว่า มักมีปัญหามาก่อนหน้านั้น เช่น นิสัยเจ้าชู้ของสามี ความเบื่อหน่ายของคู่สมรส ภาวะที่ต้องอดทนนิสัยของอีกฝ่าย สิ่งเหล่านี้มีส่วนทำให้เกิดปัญหาสามีนอกใจภรรยาตามมา

1.1.2.2 ภรรยานอกใจสามี ว.วินิจฉัยกุล ไม่เพียงนำเสนอปัญหาความไม่ซื่อสัตย์ต่อคู่ชีวิตในกรณีที่ฝ่ายชายนอกใจฝ่ายหญิงเท่านั้น แต่ยังนำเสนอในกรณีที่ฝ่ายหญิงนอกใจฝ่ายชายอีกด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความไม่ซื่อสัตย์ต่อคู่สมรส สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งจากฝ่ายชายและฝ่ายหญิงดังนี้

เรื่อง แม่พลอยหนู ยุภาวรรณได้ประพาดินอกใจปวเรศผู้เป็นสามีก่อน เพราะยุภาวรรณเป็นหญิงสาวสมัยใหม่ผู้เพียบพร้อมทั้งความสุข ความสามารถ สติปัญญา และความมั่นใจในตนเอง จนไม่สนใจที่จะอยู่ในกรอบของขนบธรรมเนียมประเพณี และกล้าที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างสนองความปรารถนาทางเพศของตน จึงประพาดินอกใจสามีผู้แสนดีอย่างหมอปวเรศ ทำให้หมอปวเรศเจ็บแค้นมากที่สุดอดทนรอภรรยาด้วยความซื่อสัตย์ตลอดมา สุดท้ายปวเรศก็หย่าขาดกับยุภาวรรณโดยขอให้ลูกอยู่กับตน ดังความในใจของปวเรศที่กล่าวไว้ในเรื่องว่า

ปวเรศไม่ได้พูดต่อไปว่า.....ความเจ็บใจภรรยา นั้นมีมากกว่าความอาลัยอาวรณ์ สาเหตุสำคัญนั้นชายหนุ่ม ไม่อาจพูดได้กับใคร ทั้งนี้ความจริงมีอยู่ว่า ความรักภรรยาทำให้เขาสู้อุตสาหะครองตัวอยู่กับลูกชายโดยสงบ ไม่เคยคิดจะข้องแวะกับสตรีอื่น เพราะเกรงว่าจะกลายเป็นปัญหาเรื้อรังมาที่หลัง รู้ถึงภรรยาของตน หล่อนจะโกรธแค้นไม่ให้อภัย แต่แล้วภรรยาที่เขารักมากที่สุด ก็กลับมีความสัมพันธ์กับชายอื่นอย่างไม่ไยดี หน้าสามีแถมยังเหยียบย่ำเขาเหมือนไม่มีค่าเสียอีก

(แม่พลอยหุง : 180)

นวนิยายเรื่องนี้ ว.วินิจฉัยกุล ได้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนะของสตรีที่ถือว่าผู้หญิงมีสิทธิเสรีภาพทัดเทียมกับผู้ชายในทุก ๆ ด้าน สามารถใช้ชีวิตอย่างเสรีไม่ต้องจำกัดอยู่กับชนบเดิมและคำสอนทางศาสนาอีกต่อไป ภรรยาจึงกล้าที่จะประพฤติดิถีศีลธรรมและกรอบประเพณีคือนอกใจสามีไปมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับชายอื่น เป็นเหตุให้ต้องหย่าร้างกับสามี

จากการศึกษาสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นในชีวิตสมรส จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับคู่สมรสที่พบมากคือปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งความขัดแย้งที่พบจะเกิดจากหลายสาเหตุคือ การขาดความไว้วางใจต่อคู่สมรส การใช้จ่ายเงินของคู่สมรส การไม่ถนอมน้ำใจของคู่สมรส และการขาดความสมดุลเรื่องเพศสัมพันธ์ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดจากตัวคู่สมรสเอง เกิดจากการมีทัศนคติที่ต่างกัน นิสัยส่วนตัวของคู่สมรส หรือแม้แต่ภูมิหลังครอบครัวของคู่สมรสเองก็ทำให้เกิดการขัดแย้งกันได้ โดยเฉพาะเมื่อคู่สมรสไม่พยายามปรับตัวเข้าหากัน ปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะกลายเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้และนำไปสู่การแตกร้างในครอบครัวได้ จนในที่สุดก็ไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันได้หรือถ้าอยู่ด้วยกันก็อยู่กันอย่างไม่มีความสุข แต่ถ้าคู่สมรสพยายามปรับตัวเข้าหากันแก้ไขข้อบกพร่อง และยอมให้อภัยกัน ปัญหาต่าง ๆ ก็จะยุติลงได้ด้วยความเข้าใจกัน การใช้ชีวิตคู่ก็จะอยู่กันอย่างเข้าใจและมีความสุข

นอกจากนี้ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสยังมีปัญหาเรื่องความไม่ซื่อสัตย์ต่อคู่สมรส ซึ่งถือเป็นปัญหาใหญ่ที่ร้ายแรงมากสำหรับชีวิตคู่ เพราะถ้าเกิดการนอกใจกันขึ้นในชีวิตสมรสไม่ว่าสามีหรือภรรยาก็จะต้องเจ็บแค้นและไม่สามารถยอมรับการกระทำเช่นนี้ได้ ส่วนมาก ว.วินิจฉัยกุล มักเสนอภาพของสามีที่นอกใจภรรยา มากกว่าภรรยาที่นอกใจสามี ไม่ว่าใครจะเป็นฝ่ายนอกใจ ความริษยานที่เกิดขึ้นถือเป็นเรื่องใหญ่ที่ไม่อาจให้อภัยกันได้

1.2 ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูก

ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างพ่อ แม่และลูก เป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างพ่อหรือแม่กับลูกหรือพ่อแม่กับลูก ซึ่งถือเป็นความขัดแย้งที่มีผลทำให้ครอบครัวไม่สามารถอยู่กันอย่างปกติสุขได้ มี 2

ลักษณะคือ ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่และลูกสายเลือดเดียวกัน ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่และลูกต่างสายเลือด ดังนี้

1.2.1 ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่และลูกสายเลือดเดียวกัน แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ ความขัดแย้งระหว่างแม่และลูก ความขัดแย้งระหว่างพ่อและลูก ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่และลูก ดังนี้

1.2.1.1 ความขัดแย้งระหว่างแม่และลูก ความขัดแย้งระหว่างแม่และลูก ที่ปรากฏในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล เป็นความขัดแย้งในเรื่องของการเลือกคู่ครองให้กับลูกสาว ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง มายา , บ้านของพุ่มนี้ , เรือนไม้สีเบจ , คุณชาย ดังนี้

เรื่อง มายา บุษบามินตราเป็นลูกสาวของรัฐมนตรีวาสนากับเพ็ญพัทธ์ บุษบามินตราเรียนอยู่ต่างประเทศและมีคนรักชื่อรวิต แต่เพ็ญพัทธ์ไม่ชอบรวิตเพราะมีฐานะไม่ร่ำรวยและที่สำคัญไม่มีชาติตระกูลให้เป็นที่ยกย่องนับหน้าถือตาในวงสังคม เพ็ญพัทธ์ต้องการให้บุษบามินตราได้แต่งงานกับรชานนท์ ชายหนุ่มผู้เพียบพร้อม บุษบามินตราปฏิเสธเพราะไม่เคยรู้จักนิสัยใจคอของรชานนท์มาก่อน ด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้บุษบามินตรามีปากเสียงทุกครั้งที่พบกับเพ็ญพัทธ์ผู้เป็นแม่ ดังตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

“ จั๊นซี่ ชีวิตแกทั้งชีวิตจะเอาไปทุ่มให้อั้สสาระเลวคนไหนได้ง่ายๆจั๊นหรือ เสียแรงพ่อแม่เชิดชูแกมาแทบล้มประดาตาย แล้วอยู่ๆก็ล้มคว่ำคะมำลงไปเพราะความบ้าของแก อั้สชายคนนี้นั้นมีอะไรมาให้แกได้บ้าง นอกจากมันจะเป็นฝ่ายสบายคอยอ้าปากรับข้าวรับน้ำรับเงินทองจากพ่อแม่แก จั๊นนะไม่ได้ทำมาหากินเหนื่อยสลายตัวแทบขาดมาให้ลูกเขยสบายนะ “

“ แม่ยังไม่เคยได้พบรวิตเลย แม่ก็ว่าเขาเสียไม่มีดีแล้ว “ ลูกสาวขัดขึ้นด้วยความขมขื่น

“ ทำไมจันจะต้องพบบันด้วยหละ ฟังจากแกจันก็รู้แล้วว่ามันไม่มีทำอะไรจะมากู้ควรกับแกเลย อย่างดีมันก็หลอกแกเอาไว้เป็นตัวแทนตัวทองของมันเท่านั้นแหละ “

“ แม่พูดเอาเอง “

มารดาจันก็ขึ้นมาเติมแก

“ เอ๊ะ ! อีนี้ ชักกำเริบขึ้นทุกวัน พออยากมีผัวละก็ขึ้นเสียงเอากับแม่ทีเดียวนะ “

(มายา : 235 – 236)

เพ็ญพัทธ์บังคับให้บุษบามินตราเดินทางกลับประเทศไทยเพื่อทำความรู้จักกับ รชานนท์ แต่ไม่ยอมให้เงินเป็นค่าเดินทางกลับไปศึกษาต่อ บุษบามินตราโกรธมาก จึงเอาสร้อยพร้อมจี๋ของตนไปขายให้รชานนท์ เพื่อนำเงินเป็นค่าโดยสารเครื่องบินกลับไปศึกษาต่อโดยไม่บอกเพ็ญพัทธ์

ตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นความขัดแย้งระหว่างแม่กับลูกสาวเกิดจากความคาดหวังที่จะให้ลูกสาวได้แต่งงานกับชายหนุ่มที่ตนเห็นว่าเหมาะสมกัน โดยไม่คำนึงถึงจิตใจหรือรับฟังความ

คิดเห็นของลูกสาว ทำให้ลูกสาวหาทางออกโดยไม่เชื่อฟังคำสั่งของแม่อีกต่อไปโดยเฉพาะเรื่องเลือกคู่ครอง

เรื่อง บ้านของพุ่มนี้ เมื่อนี้ผิดหวังกับความรักครั้งแรกกับลูกชายเจ้าของบ้านที่เธอมาอาศัยอยู่ตอนเรียนต่อมาแต่งงานกับเอกวัตและอยู่บ้านละแวกเดียวกับบ้านเดิม ทำให้เมื่อนี้โกรธและพาลเลิกคบหากับครอบครัวอดีตคนรักและห้ามไม่ให้ลูกสาวไปเล่นกับหนุ่มและแนนสองพี่น้องซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานของคนรักเก่าของเธอ จนกระทั่งนิลยาและหนุ่มเติบโตเข้าสู่วัยหนุ่มสาวนิลยาสนิทกับหนุ่มและเริ่มจะคบหาดูใจกัน แต่ยังคงถูกเมื่อนี้กีดกัน ปัญหาดังกล่าวทำให้ความกดดันภายในใจของนิลยาเพิ่มขึ้นทุกขณะจนกระทั่งความอดทนของนิลยาลิ้นสุดลง นิลยาจึงได้โต้เถียงกับผู้เป็นแม่อย่างรุนแรงดังนี้

“พี่หนุ่มไม่กล่ามามานี่ เพราะคุณแม่ไม่ต้อนรับเขาต่างหากละคะ ? “

“ซ้ออ้าง “ เมื่อนี้ทำเสียงเยาะ “ ถ้าบริสุทธิ์ใจทำไมจะไม่กล่าสู้หน้าผู้ใหญ่ “

“ ถ้าคุณแม่จะให้พี่หนุ่มมาที่บ้าน หนูก็จะโทรศัพท์บอกเขาเอง “

“ แม่จะให้มาทำไม เอ๊ะ ! นิลยา นี่คอยังจะหาโอกาสพบกับมันอยู่นั่นเองใช่ไหม พุดยั้งแล้วยังไม่รู้สึกลีเกรี “

นิลยาล้มหน้าเหวอลง แทนคำตอบ หล่อนหันหลังกลับไปทันที

“ นิลยา ! อย่ามาทำสละบัดหน้าใส่แม่แบบนี้ละ “ เมื่อนี้ส่งเสียงกรีดร้อง “ มานี่ ! “

(บ้านของพุ่มนี้ : 462)

ด้วยความกดดันหลาย ๆ เรื่อง ประกอบกับแม่บังคับไม่ให้นิลยาเรียนดนตรีวิชาที่เธอรักทำให้เธอสูญเสียความหวังในชีวิตจนคิดฆ่าตัวตาย เมื่อเอกวัตพ่อของนิลยารู้เข้าก็พูดให้เมื่อนี้เข้าใจ แต่เมื่อนี้กลับคิดว่านิลยาร้างเรื่องเพื่อหลอกพ่อแม่จะได้คบหากับหนุ่มได้โดยไม่ถูกกีดกัน

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นความเข้มงวดของแม่ และการถือในพิธีที่เกิดจากความผิดหวังในอดีตมาบังคับไม่ให้นิลยาคบหากับหนุ่มผู้ชายที่เป็นญาติกับคนรักเก่า ทำให้ลูกสาวเกิดความรู้สึกต่อต้านการกระทำที่ไม่มีเหตุผลของแม่

เรื่อง เรือนไม้สีเบจ เป็นเรื่องราวความขัดแย้งระหว่างแม่และลูกสาว โดยัญญาผู้เป็นแม่ต้องการให้ลูกสาวคนเล็กได้คู่ครองที่เหมาะสมเท่าเทียมกันอย่างจุลศก แต่ลูกมีคนรักอยู่แล้วคืออาร์ม ัญญาไม่ชอบอาร์มเนื่องจากอาร์มมีฐานะไม่เท่าเทียมกับครอบครัวตนและมีความบกพร่องทางร่างกายเนื่องจากประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ แต่ลูกและอาร์มก็ได้เข้าพิธีแต่งงานกัน โดยความ

สนับสนุนจากยาของมุก เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ชัญญารู้สึกโกรธจนขาดสติทำให้มีปากเสียงกับยาของมุก จนกระทั่งยาของมุกต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล แต่ก็ไม่ได้ทำให้แม่ของมุกหายโกรธกลับทำให้ยิ่งโกรธจนตัดขาดความเป็นแม่ลูกกับมุก ดังนี้

“ คุณแม่ มุกจะไปเฝ้าใช้คุณยาที่โรงพยาบาล “ เธอบอกแม่เสียงเครือ “ คุณอาหมอเรียกรพพยาบาลแล้ว “
 “ ไปเลย...ไปแล้วไม่ต้องกลับมาบ้านนี้อีกนะ ฉันบอกไว้ตรงนี้ แกเป็นคนอื่นไปแล้ว ไม่ใช่ลูกฉัน “ คุณชัญญาแผดเสียง

(เรือนไม้สี่ใบ : 220)

หลังจากนั้นยาของมุกก็เสียชีวิตลง ถึงขั้นนั้นชัญญายังคงไม่ให้ภัยมุกและอาร์ม จนกระทั่งมุกมีลูกกับอาร์มชัญญาจึงลดทิฐิและละความโกรธคนทั้งสองได้ เพราะรักและเอ็นดูในตัวหลาน และอาร์มได้พิสูจน์ให้ชัญญาเห็นว่ามีความรักและความจริงใจต่อมุกอย่างแท้จริง

ตัวอย่างข้างต้นแสดงความขัดแย้งระหว่างแม่กับลูกเริ่มต้นจากความรักความห่วงใยที่แม่มีต่อลูก ปราบปรามดีต้องการให้ลูกได้สิ่งที่ดีที่สุด โดยลืมคำนึงถึงจิตใจและความสุขที่แท้จริงของลูก จึงทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น และความขัดแย้งนั้นได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเมื่อแม่ไม่รู้จักรอคอบคอบอารมณ์ ถือทิฐิและความคิดของตนเองเป็นใหญ่ แต่สุดท้าย ว.วินิจัยกุล ได้แสดงให้เห็นว่าความรักความจริงใจของลูกสาวและลูกเขยเอาชนะอุปสรรคคือความเกลียดชังของแม่ได้

เรื่อง คุณชาย ปัญหาความขัดแย้งระหว่างแม่และลูกสาวเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูลูกผิดทาง เนื่องจากลักษณะนิสัยส่วนตัวของละม้ายทิพย์ผู้เป็นแม่ที่ถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ ลูก ๆ ทุกคนต้องปฏิบัติตามโอวาทและความต้องการของตนเองเท่านั้น ลักษณะดังกล่าวจึงทำให้เกศกมลลูกสาวคนเล็กของละม้ายทิพย์เป็นคนเก็บกด เพราะต้องทนอยู่ในกรอบของมารดาตลอดเวลา ดังนี้

พอเขาขึ้นเสียง เกศกมลก็ใจฝ่อ...หล่อนเป็นคนที่ไม่เคยการเผชิญหน้ามาแต่ไหนแต่ไรแล้ว อันเป็นความเคยชินที่ติดมาในฐานะลูกคนเล็ก
 มารดาทำให้หล่อนรู้สึกเสมอว่า เธอไม่ยินดีจะรับฟังความเห็นใดที่ผิดแผกไปจากความคาดหวังของเธอ
 ดังนั้น ถ้าเกศกมลทำไม่ได้ ทางออกง่ายที่สุดคือ...แก้ตัวอะไรก็ได้ ที่จะไม่เสี่ยงกับความไม่พอใจของคุณแม่

(คุณชาย : 1025 – 1026)

จากลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้เกศกมลต้องการแสวงหาคนที่ทำให้ตนเองรู้สึกว่ามีอิสระ และเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด เกศกมลจึงได้ซัฟพรชายหนุ่มเสเพลไม่มีชาติตระกูลมาเป็น

สามี แต่การนำซัฟฟรเข้ามาอยู่ร่วมกับคนในครอบครัวก็ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะเมื่อซัฟฟรลวนลามรวงข้าวหลานสาววัยรุ่นของละม้ายทิพย์ ทำให้ละม้ายทิพย์ขอให้เทศกมลพาซัฟฟรออกไปอาศัยอยู่ที่อื่น แต่เทศกมลไม่ต้องการออกจากบ้านเพราะกลัวความยากลำบาก จึงได้พยายามระบายความรู้สึกนึกคิดและเหตุผลที่ตนเองได้เลือกผู้ชายอย่างซัฟฟรมาเป็นสามี ซึ่งเหตุผลทั้งหมดที่เทศกมลได้ระบายออกมาก็คือความบกพร่องในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของละม้ายทิพย์นั่นเอง ดังนี้

“ ลูกว่าคุณแม่ไม่ชอบเขา...พี่ ๆ ทุกคนก็ไม่ชอบเขา ยังมีเรื่องรวงข้าว ทุกคนยังไม่มองหน้าเขาเลย ทำไมไม่มีใครคิดบ้างว่าซัฟฟา...อย่างน้อยเขาก็เป็นสามีของลูก ความดีของเขาก็มีนะคะ คุณแม่ ไม่ใช่ไม่มี เขาทำให้ลูกรู้สึกว่าเป็นอิสระ เป็นผู้ใหญ่...เขาเป็นคนเดียวที่เข้าใจลูก เห็นใจลูก ถ้าไม่มีเขา ลูกก็เป็นเด็กไม่รู้จักโตในสายตาของคุณแม่ ไม่ว่าจะพูดอะไร คุณแม่ก็ไม่เคยฟัง ไม่เคยสนใจ ลูกไม่เคยเป็นตัวของตัวเองเลยเวลาอยู่กับคุณแม่...”

(คุณชาย : 1033)

คำพูดของเทศกมลทำให้ละม้ายทิพย์ได้รับรู้ถึงความบกพร่องของตนเอง หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ละม้ายทิพย์พยายามปรับพฤติกรรมของตนเอง ให้อยอมรับฟังความคิดเห็นและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น เพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกที่มีทั้งความรักและความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นพื้นฐานช่วยให้เทศกมลหลุดพ้นจากซัฟฟรสามีเสเพลได้และกลับมาอยู่ร่วมกับละม้ายทิพย์ผู้เป็นแม่อย่างเข้าใจกันมากขึ้น

ตัวอย่างจากเรื่อง คุณชาย เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากความรักลูก และคาดหวังในตัวลูก โดยไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของลูก ในที่สุดลูกก็ออกนอกกรอบที่แม่วางไว้ และความสัมพันธ์ของแม่กับลูกก็เป็นไปอย่างไม่เข้าใจกัน โดยที่แม่ไม่เคยรู้สาเหตุมาก่อน จนเกิดปัญหาขึ้นแม่จึงพยายามหาทางแก้ไขและทำความเข้าใจกับลูก ซึ่งถือเป็นทางออกที่ดีที่แม่ลูกพยายามปรับความเข้าใจกันได้

ความขัดแย้งระหว่างแม่กับลูกในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล ยกเว้นเรื่อง มายา ความขัดแย้งมักจะลงเอยด้วยการที่แม่เป็นฝ่ายเสียสละ และยอมให้ลูกใช้ชีวิตหรือตัดสินใจอย่างที่ลูกต้องการ

1.2.1.2 ความขัดแย้งระหว่างพ่อและลูก ความขัดแย้งระหว่างพ่อและลูก เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากหลายสาเหตุ ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง ฟ้าต่ำ , คลื่นกระทบฝั่ง , คุณชาย ดังนี้

เรื่อง ฟ้าต่ำ เป็นความขัดแย้งระหว่างพ่อกับลูกสาวในประเด็นการเลือกคู่ครอง กล่าวคือ อีสตรีหรือปูเป้หญิงสาวผู้เพียบพร้อมเป็นบุตรสาวคนเดียวของสง่า ด้วยความรักที่มีต่อลูกสาวคนเดียวทำให้สง่าวาดหวังอนาคตของลูกสาวว่าจะต้องมีคู่ครองที่สมบูรณ์แบบพร้อมทั้งรูปร่างหน้าตา ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ แต่สุดท้ายอีสตรีกลับเลือกปราชญ์ชายหนุ่มผู้มีอาชีพเพาะปลูกกล้วยไม้เป็นสามี

สง่าไม่ยอมรับความสัมพันธ์ของคนทั้งสอง เนื่องจากเห็นว่าปราณไม่เหมาะสมดีพอกับลูกสาวของตน ถึงขั้นประกาศตัดความเกี่ยวข้องใด ๆ กับอิสตรีและปราณต่อหน้าเสี้ยมญาติผู้ใหญ่ของอิสตรีที่เป็น ธุระจัดการเรื่องพิธีแต่งงานให้ทั้งคู่ ดังนี้

“ คุณพี่จะจัดการยังไงก็ตามแต่ ผมไม่ยุ่งเกี่ยวด้วย ไม่ต้องให้อีพวกนั้นมาให้ผมเห็นหน้า ผมไม่ให้เหยียบบ้าน...มาขอผมก็ไม่ให้ ผมไม่รับรู้อะไรทั้งนั้น ลูกมันจะหนีตามไปก็เรื่องของมัน มันไม่รักดีเอง...แต่ผมพูดเป็นคำขาดว่า ผมไม่ยินยอมให้แต่ง ถ้าแต่งก็แปลว่าตั้งต้นแต่งกันเอง พอไม่รู้ด้วย “

(ฟาดำ : 531)

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความผิดหวังอย่างรุนแรงของสง่าที่มีต่อลูกสาวคนเดียว อย่างไรก็ตามด้วยความรักของพ่อที่มีต่อลูกก็เป็นสายสัมพันธ์ที่ไม่สามารถตัดขาดจากกันได้ สุดท้ายสง่าต้องยอมรับการตัดสินใจของลูกสาวโดยปริยาย และอิสตรีได้พิสูจน์ให้เห็นว่าเธอเลือกคนไม่ผิด เพราะปราณเป็นชายหนุ่มที่มีทุกอย่างเพียบพร้อมแต่ไม่ฟุ้งเฟ้อ เพราะถูกเลี้ยงให้รู้จักคุณค่าของการใช้ชีวิตและเงินทอง ทำให้อิสตรีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตใหม่ รู้จักและเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น ต่างจากก่อนที่จจะรู้จักกับปราณที่ใช้ชีวิตได้อย่างอิสระและเห็นตนเองเป็นสำคัญตามที่ได้ถูกเลี้ยงดูอย่างตามใจจากผู้เป็นพ่อ แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งในเรื่องนี้เกิดจากความคาดหวังของพ่อที่มีต่อลูก โดยที่ไม่คำนึงถึงเหตุผล แต่ในที่สุดลูกสาวก็เลือกทางเดินของตนเองได้

เรื่อง คลื่นกระทบฝั่ง นำเสนอความขัดแย้งระหว่างพ่อและลูกสาว โดยมีสาเหตุจากผู้เป็นพ่อที่เป็นคนเจ้าชู้และติดการพนัน ทำให้ครอบครัวแตกแยก รตาผู้เป็นลูกต้องอาศัยอยู่กับปู่ เมื่อปู่ของรตาเสียชีวิตลงพ่อของรตาต้องการให้รตาขายบ้านซึ่งเป็นมรดกที่ปู่ยกให้รตาเพื่อนำเงินไปใช้หนี้ที่เกิดจากการเล่นการพนัน แต่รตาไม่ยอมทำตามคำขอของพ่อตนเองเพราะบ้านหลังดังกล่าวเป็นบ้านของปู่ที่รตารักและเคารพที่สุด ทั้งสองจึงมีปากเสียงกัน ดังนี้

“ หนูไม่ขายค่ะไม่ใช่ว่าโก่งราคาหรืออะไรทั้งนั้น “ รตาตอบออกไปทั้งๆเพสียงใจเต็มทน “ คุณปู่ไม่อยากจะขาย หนูขายไม่ได้...หนูคิดแค่นี้ ไม่ได้คิดอะไรยกย่อนอย่างที่คุณว่า “

“ ถ้าไม่ขาย แล้วจะเอาเงินที่ไหนกินเข้าไป “ พ่อย้อนถามคล้ายไม่เชื่อหูตนเอง “ แค่น้ำค่าไฟมีพอหรือเปล่าอย่าว่าแต่ค่าเล่าเรียนของเราเลยกินกันเข้าไปก็ปากละ บ้านนี้ “

“ หนูจะหาให้ได้ ไม่รบกวนพ่อหรอกค่ะ “

“ อวดดี ! “ เสี่ยงหัวเราะเยาะของพ่อ

(คลื่นกระทบฝั่ง : 55)

เมื่อพ่อบังคับให้รตาขายบ้านไม่ได้ จึงคิดนำของเก่าแก่ในบ้านที่เป็นของสะสมของคุณปู่ไปขาย รตามาไปพบเข้าจึงไม่ยอม ทำให้มีปากเสียงกันอีก ดังตัวอย่าง

รตารู้สึกว่าความโกรธแค้นขึ้นเป็นริ้ว ๆ

“ พ่อคะ ถ้าพ่อคิดว่าข้าวของอยู่ที่นี้ไม่ปลอดภัย...เอาละคะ หนูก็ไม่เถียงละ ” หล่อนรู้สึกว่าการอดทนน้อยลงทุกที ” แต่หนูจะขอเอาไปเก็บที่อื่นแทน ไม่ทำให้พ่อต้องลำบากเอาไปเก็บให้หนู หรือคะ ”

แววตาของพ่อราวกับจะผลาญหล่อนมอดไหม้

“ จะเอาไปเก็บที่ไหน ” เสียงถามนั้นทั้งเยาะทั้งเย้ย “ คงจะฝากไว้แก่ไปเก็บที่บ้านลูกมันละซี ”

(คลื่นกระทบฝั่ง : 160)

ตัวอย่างจากเรื่อง คลื่นกระทบฝั่ง ความขัดแย้งระหว่างพ่อและรตาดังกล่าวทำให้ทั้งสองบาดหมางกัน ทำให้รตาเกิดความไม่สบายใจแต่ด้วยความรักและเคารพที่รตามีต่อปู่ รตาจึงเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้องคือยอมที่จะขัดใจพ่อเพื่อรักษาสมบัติของปู่ไว้ แต่สุดท้ายพ่อของรตาก็เกิดความละเอียดในการกระทำของตนเองจึงไม่ได้มาบังคับขู่ตีดื้อเธอทรัพย์สินใด ๆ จากรตาอีก

เรื่อง คุณชาย นำเสนอความขัดแย้งระหว่างพ่อและลูกที่ถูกเลี้ยงดูอย่างผิดทาง กล่าวคือ เต๋ยเป็นลูกชายคนเดียวของมหาและสุภาชนชั้นกลางที่ร่ำรวยจากการขายที่ดินมรดกจำนวนหนึ่ง ด้วยความรักและหวังดีต่อลูกชายคนเดียวทำให้มหาและสุภาเลี้ยงลูกอย่างดีที่สุด ตามใจในทุกสิ่งทุกอย่างที่ลูกชายต้องการมาโดยตลอด แม้กระทั่งการขายบ้านและที่ดินที่อยู่อาศัยเพื่อส่งเต๋ยไปเรียนต่างประเทศตามที่เต๋ยต้องการ ต้องการหนีความอับอายที่มีเรื่องวิวาทกับเพื่อนประกอบกับความทะยานอยากอยากมีอยากได้เท่าเทียมเพื่อนในสังคมชั้นสูง แม้มหาจะพยายามทัดทานเพราะรู้อยู่แกล้วว่าฐานะทางการเงินของครอบครัวไม่ดีพอที่จะทำตามความต้องการของเต๋ยได้ การกระทำดังกล่าวของมหาทำให้เต๋ยซึ่งไม่ยอมรับฟังเหตุผลใด ๆ ไม่พอใจและเกิดมีปากเสียงกับพ่อ โดยมีสุภาผู้เป็นแม่คอยให้ท้ายตามใจลูกชาย ดังนี้

“ คุณพ่อกลับคำพูด ผมทนมาพอแล้ว ผมไม่ยอมทนอีกแล้ว...”

“ เต๋ย อย่าไปลูก อย่าไป ” สุภาร้องเสียงหลง ผวาตามไปอย่างทวิงมาแล้วหลายครั้ง “ เต๋ยมานพุดกันให้เข้าใจก่อน ”

สามีรังแซนเธอไว้ เมื่อสุภาหันขวับมาพร้อมจะต่อว่าเขา ก็เห็นสีหน้าซีดสลด ดูน่าเวทนาจนเธอกลืนถ้อยคำลงไปทันที...”

(คุณชาย : 1122)

หลังจากการมีปากเสียงระหว่างพ่อและลูกชายแล้ว สุดท้ายทั้งมหาและสุภาภีทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อสนองความต้องการของลูกชายตามที่เคยได้ทำมาโดยตลอด ทำให้ฐานะทางการเงินของครอบครัวตกต่ำลงทุกที จากที่เคยมีบ้านพร้อมที่ดินพอสมควรท้ายที่สุดก็อยู่อาศัยในบ้านเช่าหลังเล็กๆ ที่มีสภาพแวดล้อมไม่ต่างจากชุมชนแออัด โดยลูกชายคนเดียวที่เฝ้าทะนุถนอมตามใจทุกอย่างไม่เคยมาเหลียวแลเพราะเมื่อเรียนจบก็ทำงานที่ต่างประเทศเลย

นวนิยายเรื่องนี้นำเสนอปัญหาดังกล่าวข้างต้น ที่ไม่ควรจะเกิดขึ้นกับครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่นและเพียบพร้อมอย่างครอบครัวของมหาและสุภาภี แต่สาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพ่อและลูกนี้เกิดจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ตามใจลูกมากเกินไป เมื่อความต้องการของลูกเป็นสิ่งผิดเพี้ยนก็หักทวงไม่ได้เพราะลูกไม่รับฟัง ที่สำคัญแม้ก็มีส่วนในการส่งเสริมให้ลูกเห็นความคิดของตนเป็นใหญ่เพราะคอยให้ท้ายและเข้าข้างลูกอย่างไม่มีขอบเขต จนเกิดเป็นปัญหาขึ้นในครอบครัว โดยที่พ่อแม่ไม่สามารถแก้ไขได้ ว.วินิจัยกุล ต้องการแสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างทะนุถนอมและตามใจจนเกินไปนั้น เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาใหญ่อันทำให้ครอบครัวนั้นประสบกับความวิบัติได้เหมือนครอบครัวของมหาที่เลี้ยงดูแต่โดยตามใจอย่างมาก ทำให้แต่ย์ไม่เคยต้องประสบกับความยากลำบากในการใช้ชีวิต และยังไม่เคยคิดถึงผู้อื่นแม้แต่พ่อแม่ของตนเอง เพราะมีพ่อและแม่คอยบำรุงบำเรอความสุขให้ โดยที่ลูกไม่เคยเห็นความเสียสละของพ่อแม่เลย ทำให้ครอบครัวที่เคยอบอุ่นและมีความสุขพังทลายลง จนสุดท้ายลูกชายคนเดียวที่พ่อแม่พยายามเลี้ยงดูอย่างดีที่สุดก็ไม่เคยตอบสนองบุญคุณของพ่อแม่เลย

ความขัดแย้งระหว่างพ่อกับลูกในนวนิยายของ ว.วินิจัยกุล มักจะลงเอยด้วยต่างฝ่ายต่างหมางเมินกันไป และยังทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกเหินห่างกันยิ่งกว่าเดิม

1.2.1.3 ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่และลูก

เรื่อง วงศ์ศานาญาติ นำเสนอความขัดแย้งในเรื่องของการเลือกคู่ครองของลูก คือครอบครัวของพอลและพริมเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์พร้อมด้วยทรัพย์สินเงินทอง มีพ่อแม่ที่คอยรักและดูแลอย่างใกล้ชิด และคาดหวังกับชีวิตคู่ของลูกว่าต้องสมบูรณ์แบบเช่นกัน แต่ทั้งลูกชายและลูกสาวกลับทำในสิ่งที่ตรงข้ามกับความคาดหวังของพ่อแม่ทั้งคู่ โดยพอลได้คู่ครองเป็นสาวชาวต่างชาติชื่อชานันท์ ทั้งสองมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งจนชานันท์ตั้งครรภ์ แต่เมื่อพอลและแม่ของพอลรู้กลับสั่งให้ชานันท์ทำแท้ง เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสาเหตุทำให้พอลหนีจากพ่อแม่ไป เพื่อไปใช้ชีวิตอยู่กับลูกและภรรยาของตนเอง และมีเพียงพริมที่สาวคนเดียวเท่านั้นที่ได้รับรู้ข่าวคราวและเข้าใจในเหตุผลของการกระทำของพอล ดังนี้

ชีวิตที่นี้ลำบากกาย แต่สบายใจ ฉันคิดว่าจะอยู่ต่อ พอเก็บเงินได้แล้วอาจจะพบกันอีกในเมืองไทย...

พอลไม่ได้เอ่ยถึงพ่อแม่...พริมรู้สึกปวดร้าวขึ้นมาอย่างบอกไม่ถูก ถ้าพริมสามารถทำให้พ่อแม่เข้าใจได้และรู้สึกอย่างที่พริมรู้สึก ทุกฝ่ายคงจะไม่ประสบความปวดร้าวเท่าเทียมกันเช่นนี้

...

สาเหตุเดียวที่พอลไม่ยอมกลับบ้าน คือ ความคิดที่ว่าถ้ากลับบ้าน ตัวเองจะคุ้มครองลูกเมียจากความอ ยุติธรรมของคุณย่าและพ่อแม่ไม่ได้ ถึงจะไม่มีการข่มเหงคะเนงร้ายถึงขั้นตบตีทุบถองอย่างละครวิทยุ แต่ก็ จะมีความเย็นชาและเกลียดชังที่ทำให้พูซานและอิริคไม่มีความสุข พอลเองยอมจะอยู่ในภาวะน้ำท่วม ปาก ไม่รู้จะทำอะไรได้เพราะถูกเลี้ยงมาให้อ่อนแออยู่ตลอดเวลา พอลมองเห็นความจริงข้อนี้จึงไม่ยอม กลับบ้านจนแล้วจนรอด

(วงศาคณาญาติ : 198 – 199)

จากข้อความตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าต้นเหตุของปัญหาความขัดแย้งที่แท้จริงระหว่าง พ่อ แม่และพอลนั้นก็คือท่าทีและการแสดงออกของพ่อและแม่นั่นเอง เป็นสาเหตุให้พอลไม่ต้องการ เฉียงกับปัญหาใดๆ เพราะรู้ตัวว่าตนเองไม่สามารถปกป้องคุ้มครองลูกและภรรยาให้พ้นจากความ เย็นชาและความเกลียดชังของครอบครัวตนเองได้ พอลจึงเลือกที่จะจากครอบครัวไปใช้ชีวิตอย่างสงบ สุขตามลำพังพ่อแม่ลูกเท่านั้น พ่อและแม่ของพอลจึงสูญเสียทั้งลูกและหลานของตนเองไปเพราะ ความคาดหวัง และความจงเกลียดจงชังที่ไร้เหตุผลของตนนั่นเอง

ส่วนพริมพี่สาวของพอลก็ประสบปัญหาความขัดแย้งกับทั้งพ่อและแม่ในลักษณะใกล้เคียงกัน กับพอล คือพ่อและแม่ไม่ยอมรับอารณ์คนรักของพริมเพราะเห็นว่าอารณ์มีฐานะด้อยต่ำกว่า ครอบครัวตน แต่สุดท้ายพริมแอบไปจดทะเบียนและใช้ชีวิตคู่กับอารณ์อย่างมีความสุขตามอัธยาศัย แต่ฝ่ายพ่อและแม่กลับมองเข้าใจว่าการใช้ชีวิตอย่างสามัญชนคนทั่วไปเป็นเรื่องลำบากยากไร้ จนทำ ให้เกิดมีปากเสียงขึ้นระหว่างแม่และพริม พริมได้ระบายความอัดอั้นใจและความต้องการของตนเองให้ แม่ได้รับฟังในความรู้สึกและความต้องการของตนเองว่า

“ พริมไม่ได้จำเป็นต้องอยู่อย่างนี้ต่างหากละ ” พริมขึ้นเสียง

“ แล้วมันเรื่องอะไรต้องอยากอยู่อย่างลำบาก ” แม่ขึ้นเสียงบ้าง “ มีใครเขาทำกันบ้างละพริม โห้ เป็น เพราะพริมแต่งงานกับคนจน เพราะเขาไม่มีทางอยู่อย่างคนรวยได้ก็เลยต้องให้พริมอยู่อย่างคนจน เหมือนกับเขาไซ้ไหม พริมก็อุตส่าห์ยอม ขนาดจะใช้เงินตัวเองยังไม่กล้า...โห้ ลูกนะลูกแม่ไม่รู้จะทำอย่างไร แล้ว... ”

แม่สะอื้นอีก น้ำตาร่วงพรู

...

“ แม่ พริมบอกว่าไม่เอาอีกแล้วไม่ต้องการ ไม่ต้องการ เพราะไม่จำเป็น จำเป็นเมื่อไรจะไปขอ ที่ไม่ยอม เอาเพราะเอามาเดี๋ยวอดไม่ได้ไปใช้ทั้งๆว่างๆอีกเสียเงินเสียหมด พริมว่าพริมจะเลิกไอน์เสียใช้เงินเป็นเบี้ยเสีย

ที่ เพราะละอายใจที่มีคนตั้งเยาะแยะเขาแทบอดตาย แต่เรากลับใช้เงินโครมๆเหมือนเป็นกระดากงเด็ก ถ้าพ่อกับแม่ตามใจพริมจริง ตามใจเรื่องเดียวกัพอ...”

“เรื่องอะไร”

“ตามใจให้พริมคิดเอง ทำอะไรเองบ้าง พริมอยากเป็นตัวของตัวเอง”

(วงศาคณาญาติ : 388 – 389)

นวนิยายเรื่องนี้สะท้อนความคิดของ ว.วินิจฉัยกุล ว่าการเลี้ยงดูลูกไม่ใช่เลี้ยงดูเพียงเพื่อให้เจริญเติบโตและให้เป็นไปตามความคาดหวังของตนเองเท่านั้น แต่ควรเลี้ยงดูด้วยความรักความเข้าใจ ให้ลูกกล้าคิดและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและถูกต้องตามทำนองคลองธรรม หากพ่อแม่ของ พอล และพริมเข้าใจและคำนึงถึงจิตใจและความต้องการของลูก ก็จะไม่เกิดความขัดแย้งขึ้นในครอบครัว และจะได้อยู่พร้อมหน้ากันเป็นครอบครัวใหญ่ที่อบอุ่นและมีความสุข ไม่ใช่จะจัดกระจายพลัดพราก แยกกันอยู่เพราะต้องการจะหลีกเลี่ยงจากความคาดหวังและความต้องการของพ่อและแม่เช่นที่เกิดขึ้นในเรื่อง

1.2.2 ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่และลูกต่างสายเลือด สามารถแบ่งแยกกลุ่มปัญหาได้ 3 ลักษณะคือ ความขัดแย้งระหว่างพ่อเลี้ยงและลูกเลี้ยง ความขัดแย้งระหว่างแม่เลี้ยงและลูกเลี้ยง ความขัดแย้งที่เกิดจากบุตรบุญธรรม ดังนี้

1.2.2.1 ความขัดแย้งระหว่างพ่อเลี้ยงและลูกเลี้ยง

เรื่อง ละครคน นำเสนอความขัดแย้งที่เกิดจากอคติของศิवाที่มีต่อวิชาซึ่งมีฐานะเป็นพ่อเลี้ยงหนุ่ม เพราะมาอยู่กับมณฑนาฉันสามีภรรยาหลังจากที่สามีของมณฑนาเสียชีวิตลง เมื่อศิวกลับจากการศึกษาต่อต่างประเทศ พบว่าแม่ของตนมีสามีใหม่ก็ได้แต่ตั้งแรงแรงเกียจวิญญู เพราะคิดว่าจะมาปกกลอกสมบัติจากมณฑนา ศิवाจึงแสดงออกทุกอย่างเพื่อแสดงความรังเกียจพ่อเลี้ยงหนุ่ม ดังนี้

เสียงโพล่งออกมาของลูกชาย ทำให้เธอตระหนักว่าความเกลียดชังที่มีต่อบิดาเลี้ยงนั้นมากเพียงใด เธอสะเทือนใจตั้งแต่เมื่อศิวาปฏิเสธไม่ยอมให้วิชาออกไปร่วมงานเลี้ยงต้อนรับเขา...นั่นก็หนึ่งแล้ว เมื่อย้ายมาอยู่ที่นี่ บุตรชายและสามีเธอแสดงกิริยาล้ายอีกฝ่ายหนึ่งเป็นตัวเชื้อโรคที่จะต้องหลีกเลี่ยงไม่ให้แพร่เชื้อแก่ตนได้โดยเด็ดขาด แต่คุณมณฑนามีทางออก คือการงานและสังคมนอกบ้าน เกือบจะไม่มีเวลาอยู่ติดบ้าน จึงทนได้โดยไม่อึดอัดจนเกินไป

(ละครคน : 152)

จากพฤติกรรมของคิวทำให้มันทนารู้ลำบากใจมากที่สุด แต่ไม่รู้จะแก้ไขอย่างไร มันทนารู้
จึงต้องจำทนใช้ชีวิตครอบครัวอย่างไร้ความสุข ดังนี้

ถ้าคิวเข้าไปในบริษัท เธอแน่ใจว่าเขาต้องใช้ความทะนงในฐานะลูกชายผู้อำนวยความสะดวกความไม่สงบสุข
ให้พ่อเลี้ยงของเขาจนได้ ไม่วิธีใดก็วิธีหนึ่ง ทุกวันนี้เขาก็ทำอยู่แล้วที่บ้าน ไม่ได้สนใจเลยว่าแม่จะอกไหม้
ใส่ชมอย่างไรบ้าง

(ละครคน : 171)

ตัวอย่างจากเรื่อง ละครคน ลูกเลี้ยงไม่ชอบพ่อเลี้ยงที่อายุน้อยกว่าแม่ของตนและไม่มีสมบัติ
ติดตัวอีกด้วย จึงทำให้คิดว่าพ่อเลี้ยงหวังผลประโยชน์จากแม่ของตน จึงรู้สึกเกลียดและแสดงออก
ชัดเจนว่าเป็นศัตรู

1.2.2.2 ความขัดแย้งระหว่างแม่เลี้ยงและลูกเลี้ยง

เรื่อง เพลงพรหม ความสงบสุขของครอบครัววัยสิ้นสุดลงเมื่อภรรยาขาดกับสุลักษณ์
และแต่งงานใหม่กับสุดาตวง โดยนำลูกนกลูกชายที่เกิดจากภรรยาเก่าไปเลี้ยงดูด้วย ความขัดแย้ง
ระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงจึงได้เริ่มต้นขึ้น เมื่อสุดาตวงเป็นสาวสังคม ขาดคุณสมบัติแม่บ้านที่จะ
คอยมาดูแลเอาใจใส่คนในบ้านรวมทั้งลูกนกด้วย ส่วนลูกนกเองมักจะคิดเสมอว่าสุดาตวงมาแย่ง
ความรักจากพ่อของตน สุดาตวงและลูกนกจึงเข้ากันไม่ได้ นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่ทำให้
สถานการณ์ในบ้านร้อนระอุยิ่งขึ้นอีกคือ การที่สุดาตวงเสนอความคิดเห็นให้ภรรยาส่งลูกนกไปเรียนที่
โรงเรียนประจำ เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ลูกนกเกลียดสุดาตวงยิ่งขึ้นถึงขั้นยื่นคำขาดให้ผู้เป็นพ่อเลือก
ระหว่างตนกับภรรยาใหม่ ดังนี้

“ ผมรู้ละนะ “ ลูกชายวัยย่างเข้าเก้าขวบว่าบิดา “ ว่าอาตวงเกลียดผม ผมก็เกลียดอาตวงลับหลังพ่อ อา
ตวงบอกใครๆจะส่งผมเข้าโรงเรียนประจำ พ่อก็เชื่ออาตวงใช่ไหมละ “
“ พ่อแล้ว ลูกนก “ ภรรยาห้ามเสียงเฉียบขาด
“ ถ้าอาตวงเป็นแม่เลี้ยงผม ผมจะไม่อยู่กับพ่อ...” ลูกชายว่าโดยไม่ฟังเสียง

(เพลงพรหม : 692)

จากตัวอย่าง ว.วินิจัยกุล ได้แสดงให้เห็นผลกระทบของการหย่าร้างและสร้างครอบครัวใหม่
ที่มักเกิดปัญหาขัดแย้งกันระหว่างแม่เลี้ยงและลูกเลี้ยง โดยในเรื่องเพลงพรหมสาเหตุที่ลูกนกแสดง
กิริยาก้าวร้าว เพราะลูกเติบโตมาโดยไม่ได้รับความรักการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจากพ่อและแม่
เท่าที่ควร และเมื่อพ่อสร้างครอบครัวใหม่ในขณะที่สภาพจิตใจของลูกนกยังไม่พร้อม และตัวสุดาตวง

เองก็ไม่ได้รักใคร่ใคร่ลูกนกกมากนัก ลูกนกเกิดความรู้สึกว่ากำลังถูกแย่งความรักไป จากสาเหตุดังกล่าวครอบครัวใหม่ของรณย์จึงประสบกับปัญหาที่ยากจะเยียวยาแก้ไข

เรื่อง เรือนไม้สี่ใบ นำเสนอความขัดแย้งในเรื่องการแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติกันระหว่างจุลศกและสรวงสินีแม่เลี้ยง ซึ่งเป็นปัญหาอีกรูปแบบหนึ่งสำหรับพ่อหรือแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง นอกจากปัญหาการแย่งชิงความรักจากหัวหน้าครอบครัวคือ สรวงสินีเป็นภรรยานอกกฎหมายของศกทนายประจำตระกูลของชัญญา แต่ถึงอย่างไรสรวงสินีก็ได้รับการยกย่องจากศกในฐานะภรรยาอย่างออกหน้าออกตาในวงสังคม แต่ความสุขระหว่างศกและภรรยานอกกฎหมายก็ต้องสะดุดลงเมื่อจุลศกลูกชายของศกกลับจากต่างประเทศ ปัญหาระหว่างแม่เลี้ยงและลูกเลี้ยงจึงประทุขึ้นโดยเฉพาะในประเด็นเรื่องทรัพย์สินเงินทอง ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นที่รู้โดยทั่วกันในแวดวงคนรู้จักสนิทสนมกับครอบครัวดังกล่าว ดังคำพูดของชัญญาที่กล่าวถึงปัญหาภายในครอบครัวของทนายประจำตระกูลตนเอง

บ้านของจุลศกมีปัญหายุ่งเหยิงระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงมาหลายปีแล้ว พ่อหลงสนห่แม่เลี้ยงตามแบบตา แก่อยากมีเมียสาว ดิฉันรู้ดี ลูกๆก็เดือดร้อนเพราะเงินทองมีแต่จะรั่วไหลไปอยู่ในกำมือแม่เลี้ยง ต้องเฝ้าระวังกันทุกกระดิกแต่ตอนนี้ก็เพียงแต่ซื้อเวลากันไปเรื่อยๆเพราะคุณศกยังไม่ตาย เชื่อเถอะว่าเมื่อไหร่ล้มลงไปละก็ เป็นเกิดศึกในบ้านไม่ทันที่ตั้งศพสดครบเจ็ดวันด้วยซ้ำไป

(เรือนไม้สี่ใบ : 275)

ปัญหาการแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติดังกล่าวเกิดขึ้นตั้งแต่ศกยังมีชีวิตอยู่ และเกิดการกระทบกระทั่งรุนแรงแสดงความขัดแย้งที่มีต่อกันอย่างรุนแรงเมื่อศกเสียชีวิตลง ความขัดแย้งดังกล่าวถึงขั้นต้องให้กระบวนการทางกฎหมายตัดสิน และแม้เมื่อจบกระบวนการทางกฎหมายแล้วปัญหาดังกล่าวยังเรื้อรังเป็นเหตุให้แม่เลี้ยงและลูกเลี้ยงมีกระทบกระทั่งกันต่อจนสมบัติชิ้นสุดท้ายดังนี้

“ ของพวกนี้เป็นของส่วนตัวของฉัน “ แม่ฝากทนายฝ่ายเขาตอบกลับไปอย่างเด็ดเดี่ยว

“ ใครๆย่อมรู้ว่าคุณศกเป็นคนซื่อ หลังฐานสลิปจากทางร้านเพชรก็มี นอกจากนี้ อะไรที่ไม่ได้ระบุในพินัยกรรมว่าเป็นของคุณ ย่อมถือว่าไม่ใช่ซะครับ “ ทนายของจุลศกย้อนเหมือนจะยั่วโทษะ แค่นี้แม่ก็เป็นพินเป็นไฟ

“ อะไรที่ไม่ได้ระบุในพินัยกรรมว่าเป็นของลูกชายคุณศก ย่อมถือว่าไม่ใช่ของเขาเหมือนกันละนะ ถ้าคุณจะทำแบบนั้นกับฉัน ฉันก็อ้างได้...”

(เรือนไม้สี่ใบ : 315)

ตัวอย่างจากเรื่อง เรือนไม้สี่เบญ ความขัดแย้งในเรื่องมรดกระหว่างแม่เลี้ยงและลูกเลี้ยงในกรณีของจุลศกและสรวงสินี เป็นความขัดแย้งหลักที่ทำให้ทั้งแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงตัดขาดความสัมพันธ์กันลงอย่างสิ้นเชิง

เรื่อง คุณชาย ว.วินิจฉัยกุล ได้สะท้อนปัญหาของการสร้างครอบครัวใหม่ในประเด็นที่หัวหน้าครอบครัวอาจจะเลอะไม่ใส่ใจคือ ปัญหาการปรับตัวเข้าหากันระหว่างภรรยาใหม่กับลูกของตนเองที่เกิดจากภรรยาเก่า เช่น ในครอบครัวใหม่ของอรรคเดชที่สมรสกับจิตติกาโดยมีรวงข้าวลูกสาวที่เกิดจากภรรยาเก่าร่วมครอบครัวอยู่ด้วย โดยปัญหาระหว่างจิตติกาและรวงข้าวคือจิตติกาไม่ได้มีความรักความเอ็นดูรวงข้าวอย่างจริงใจที่รวงข้าวรู้สึกได้ ปัญหาดังกล่าวยังปรากฏชัดมากเมื่ออรรคเดชมีบุตรคนใหม่กับจิตติกา น้องต่างมารดาที่เกิดขึ้นมาใหม่นี้ทำให้รวงข้าวยิ่งรู้สึกหดหู่เดียวดายมากขึ้นอีก จนกระทั่งอรรคเดชตั้งใจจะย้ายครอบครัวของตนเองไปอยู่กันตามลำพัง รวงข้าวได้กล่าวปฏิเสธไม่ยอมไปอยู่ร่วมเป็นครอบครัวกับอรรคเดชอีกเนื่องจากรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนเกินของครอบครัว และมองเห็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นระหว่างตนเองกับแม่เลี้ยง ดังนี้

“ รวงข้าวไม่อยากอยู่กับพ่อ “ หล่อนยืนกรานด้วยเสียงเด็ดเดี่ยว

“ อ้าว ! ทำไม “ อรรคเดชงเสียเกือบลืมความผิดหวัง

“ แม่เลี้ยงเค้าไม่ชอบรวงข้าวนี้ รวงข้าวพูดอะไรเค้าก็หาว่าโกหกขึ้นไปอยู่ด้วยกันก็ตีกันตาย “

“ จิตติกานะรี “ อรรคเดชย้อนถามด้วยความประหลาดใจ...

“ เรื่องอะไรเค้าจะมารัก รวงข้าวไม่ใช่ลูกเค้านี้ แล้วย้ายไปอยู่ด้วยกัน รวงข้าวก็เป็นส่วนเกิน คุณพ่อก็มีเมียมีลูกใหม่แล้วรวงข้าวจะเอาตัวเองไปไว้ตรงไหน รวงข้าวไม่ไปด้วยหรอก “

(คุณชาย : 824 – 825)

จากตัวอย่างบทสนทนาในข้างต้นแสดงให้เห็นว่าพ่อแท้ ๆ ไม่ได้ใส่ใจดูแลความรู้สึกของลูกสาวเลย ทำให้ลูกสาวคิดไปได้ว่าตนเองเป็นส่วนเกินของครอบครัวใหม่ของพ่อ และทำให้ลูกสาวต้องขอแยกตัวออกจากครอบครัวใหม่นี้ไปอยู่อาศัยกับย่าของตนเอง

เรื่อง ทานตะวัน ปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นจากความร้ายกาจของผู้เป็นแม่เลี้ยงคือเกตุรเนื่องจากเกตุรเกรงว่าลูกเลี้ยงคือสมกับรสนาจะมาแย่งชิงสมบัติของท่านนายพลผู้เป็นสามีไป เกตุรจึงได้แต่ตั้งรังเกียจลูกเลี้ยงและดูแลลูกเลี้ยงอย่างไม่เอาใจใส่ โดยที่พ่อเองก็ไม่มีโอกาสได้ดูแลคุ้มครองลูกของตนเองอย่างใกล้ชิด เนื่องจากเหตุผลทางหน้าที่การงาน ดังนี้

“คุณลสแกน่าสงสาร เป็นลูกเลี้ยงคุณนายเจ้าของบ้าน กำพร้าแม่ คิดดูนะว่าแม่ตาย พ่อไม่ค่อยจะอยู่บ้าน แล้วคนในบ้านที่ไหนมันจะเกรงใจ คุณนายแกก็เลี้ยงๆไปยั้งจั่นเองแหละ แต่ไม่ค่อยดูดำดูดี คนใช้มันก็ไม่เกรงใจ แกต้องทำอะไรทุกอย่าง บางทีข้าวปลาไม่มีกินก็ต้องหากินเอง...สงสารแก แกไม่ค่อยมีเงิน...แต่แกดีนะ ซื่อที่ไรก็ไม่เคยเชื่อ จ่ายสดทุกที มีน้อยก็ซื้อน้อย “

(ทานตะวัน : 73 – 74)

จากพฤติกรรมของเกยूरทำให้ลูกเลี้ยงทั้งสองรู้สึกกดดันและบีบคั้นทางจิตใจอย่างมาก จนไม่สามารถทนอาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกันกับแม่เลี้ยงได้อีกต่อไป ทำให้สมนย้ายไปพักอาศัยอยู่กับเพื่อนสาวรสนานันที่ยังคงต้องทนอยู่ต่อไปจนกว่าจะจบการศึกษา เนื่องจากเป็นผู้หญิงผู้เป็นพ่อจึงเป็นห่วงมากและเหนียวรั้งเอาไว้ ดังที่สมนเล่าถึงปัญหภายในครอบครัวให้หลี่สว่างฟัง ดังนี้

พี่พยายามหลีกเลี่ยงการทะเลาะกับคนในบ้าน ถ้ามีเรื่องขึ้นเมื่อไหร่ แม่เลี้ยงพี่จะต้องเรียกพี่สไปว่า ต้องอาละวาดให้เดือดร้อนกันไปหมดทั้งบ้าน คุณพ่อก็จะไม่สบายใจ

(ทานตะวัน : 90 – 91)

ปัญหาระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงดำเนินไปเช่นนี้จนกระทั่งวันสุดท้ายที่สมนกลับมาค้างที่บ้านเพราะมีธุระกับสาวริศญาตีหนุ่มของตน เกยूरยังกล่าววาทะจาประชดประชันสมนจึงทำให้ทั้งสองปะทะคารมกัน ดังนี้

“ ก็ได้ “ เธอว่าด้วยน้ำเสียง เย็นชาเช่นเดิม “ ก่อนอื่น แม่คงจะพูดอย่างที่เคยพูดละนะว่าแม่อดอดใจเหลือเกิน บ้านนี้แม่เป็นเจ้าของแท้ๆ แต่ว่ากลับมีใครไม่รู้เดินข้ามหัวแม่ไปมา จะเข้าหรือจะออกก็ทำกันไม่มีเกรงใจ สาริศไม่นึกถึงความรู้สึกของแม่บ้างหรือ “

สมนไม่ได้มองหน้าญาตีหนุ่ม เขาโพล่งสวนคำออกไปทันที

“ ใครไม่รู้ที่คุณแม่ว่าก็คือผมคนหนึ่งด้วยใช่ไหม คุณแม่จะพูดอ้อมไปอ้อมมาทำไม ผมไม่ใช่คนอื่นคนไกล เป็นลูกของคุณพ่อ แล้วก็ลูกเลี้ยงของคุณแม่เอง “

(ทานตะวัน : 461)

ตัวอย่างจากเรื่อง ทานตะวัน แสดงถึงความขัดแย้งระหว่างแม่เลี้ยงและลูกเลี้ยงที่เป็นสาเหตุให้ผู้เป็นลูกต้องพึ่งพาตนเองเพราะพ่อไม่สามารถดูแลคุ้มครองลูกของตนได้ และเรื่องของทรัพย์สมบัติยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง แม้อีกฝ่ายจะไม่ได้คิดแย่งชิงสิ่งใดก็ตาม

จะเห็นได้ว่านวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล แสดงความขัดแย้งระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงมากกว่าพ่อเลี้ยงกับลูกเลี้ยง อันเป็นภาพที่เราพบเห็นได้ในสังคม

1.2.2.3 ความขัดแย้งที่เกิดจากบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมหมายถึงเด็กที่ได้รับการอุปการะจากผู้ใหญ่ในครอบครัว บุตรบุญธรรมจึงเป็นสมาชิกของครอบครัวในอีกรูปแบบหนึ่ง ว.วินิจฉัยกุลได้สะท้อนสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่เป็นบุตรบุญธรรมหรือครอบครัวที่รับเลี้ยงบุตรบุญธรรมไว้อย่างน่าสนใจในนวนิยายเรื่อง ฟ้าต่ำ , มายา , คุณชาย ดังนี้

เรื่อง ฟ้าต่ำ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากพ่อ แม่ บุญธรรมทำให้บุตรบุญธรรมเกิดปัญหาทางจิตใจ เพราะไม่ได้อบรมเลี้ยงดูเอาใจใส่ด้วยความรัก ความจริงใจอย่างเต็มที่เลี้ยงดูถูกโดยสายเลือดของตนเองคือ สง่าและอุรารับนุดาหลานสาวมาเป็นบุตรบุญธรรม ต่อมาเมื่อสง่าและอุรามีบุตรสาวของตนเองคือปูเป้ ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างเด็กสองคนจึงเกิดขึ้น เมื่อปูเป้ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่อย่างทะนุถนอมตามใจทุกอย่าง ต่างจากนุดาบุตรบุญธรรมที่ต้องคอยดูแลรับใช้สง่าและอุราทุกอย่าง จนกระทั่งเติบโตจบการศึกษาและมีงานทำสง่ายังให้บุตรบุญธรรมออกจากงานเพื่อมาอยู่ดูแลรับใช้ตนกับภรรยา การกระทำดังกล่าวของสง่าและอุราก็ทำให้เกิดปมในใจของนุดาเรื่อยมา เพราะความน้อยเนื้อต่ำใจ และความรู้สึกว่าตนถูกปฏิบัติอย่างอวดิธรรม ดังข้อความที่บรรยายความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจของนุดา ต่อไปนี้

ช่วยเป็นหูเป็นตา...นุดารำพึงอยู่คนเดียว นึกอยากจะหัวเราะประชดความขมขื่นตนเอง คุณอุรา มอบหมายความรับผิดชอบสารพัดให้หล่อนก็จริงอยู่ แต่มีบ้างไหมที่จะมอบความภูมิใจควบคู่มากับภาระหนักหน่วงเหล่านี้

ไม่ต้องดูอะไรหรอก วันนี้หล่อนจะต้องไปเก็บเงินค่าเช่าหอพักเอาไปเข้าธนาคาร แต่ทั้งขาไปขากลับหล่อนต้องโดนรถประจำทางไปเอง เมื่อยล้าแค่ไหนไม่ต้องคำนึงถึงอย่างดีที่สุดก็นั่งรถแท็กซี่ ส่วนรถส่วนตัวนะหรืออย่าหวังว่าจะมีในชาตินี้แม้แต่รถเก๋งสักคันเดียว

ในขณะที่อิสตรีเปลี่ยนรถยนต์เกือบจะทุกปี นี่ก็ขับปร้อออกจากบ้านไปแล้วตั้งแต่ตื่นนอน

(ฟ้าต่ำ : 107 – 108)

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านุดาไม่มีความสุขในขณะที่อาศัยอยู่กับครอบครัวของสง่า เพราะขาดคนให้ความรัก ความอบอุ่น เมื่อนุดาได้พบกับเอกซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของเสงี่ยมพี่สาวของสง่าเช่นกันก็หลงรัก เนื่องจากนุดาต้องการความรักความอบอุ่นใจมาโดยตลอด และคิดว่าเอกจะเป็นคนที่พาตนเองออกจากครอบครัวของสง่าได้ ดังนี้

หล่อนได้แต่นึกภาวนาขอให้เวลาแห่งความสุขในวันนี้ผ่านไปอย่างช้าที่สุดเท่าที่จะช้าได้ ก่อนที่จะต้องกลับไปทำงานอันซ้ำซากน่าเบื่อหน่ายอยู่ในบ้าน...ฟังเสียงบัน หรือกระทบกระเทียบบริเวณเปรยจากคุณสง่า หรือไม่ก็หัวปักหัวปำอยู่กับงานของคุณเสงี่ยม

พอกันที...ชีวิตแบบนั้น นูดาอยากจะกระโจนออกมาจากบ้านหลังนั้นเต็มทนแล้ว
(ฟ้ำต้า : 119)

แต่สุดท้ายความหวังของนูดาพังทลายลงเพราะหลงเชื่อเอก ที่หลอกให้นูดาขโมยเงินของอูรา เพื่อนำเงินก้อนนั้นหนีไปอยู่ด้วยกัน แต่นูดาก็ไม่สามารถหลบหนีไปได้จึงถูกตำรวจจับดำเนินคดี เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ปู่ป่สงสารนูดาจึงไปช่วยยื่นประกันตัวออกมา แต่นูดาก็หนีไปอีกด้วยความเกลียดชังที่มีต่อครอบครัวดังกล่าว ดังข้อความที่นูดาระบายกับตนเอง ดังนี้

“ ฉันเกลียดพวกนี้...ทุกคน “ หล่อนบอกตนเอง อัจฉริยะใจเหมือนกันว่าทำไมหล่อนจึงเกลียดอิสตรีได้ถึง
เพียงนี้ ทั้งๆเห็นมาตั้งแต่เกิด

(ฟ้ำต้า : 498)

ตัวอย่างจากเรื่อง ฟ้ำต้า นูดาแสดงพฤติกรรมในทางที่ไม่เหมาะสมของลูกเลี้ยงคือ การเนรคุณต่อผู้มีพระคุณ แต่เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุแล้ว พ่อและแม่บุญธรรมก็มีส่วนสร้างความกดดันแก่นูดาอย่างมาก เพราะสง่าและอูราไม่ได้มอบความรักความจริงใจแก่นูดาเลย การนำนูดามาเลี้ยงเพียงเพื่อต้องการให้นูดามาดูแลรับใช้ตนเท่านั้น ความน้อยเนื้อต่ำใจที่ได้รับการปฏิบัติเช่นนั้นจึงแปรเปลี่ยนเป็นความเกลียดชังผลักดันให้นูดาทำทุกอย่างเพื่อให้ตนเองได้พบความสุขบ้าง แม้การกระทำนั้นจะผิดกฎหมายและศีลธรรมก็ตาม

เรื่อง มายา เป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่งที่ ว.วินิจฉัยกุล แสดงให้เห็นความบกพร่องของผู้ใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กในปกครองกล่าวคือ อินทนิลนำพิตะวันหรือตะวันมาเลี้ยงดูในฐานะกึ่งลูกกึ่งเด็กในบ้านที่ทำให้พิตะวันสับสน เพราะบางครั้งอินทนิลก็แสดงออกว่ารักและเอ็นดูพิตะวันมากเหมือนลูกแท้ๆ แต่ในบางครั้งก็ดูถูกเหยียดหยามตอกย้ำว่าเป็นเพียงเด็กที่ขอมาเลี้ยง การกระทำดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจของพิตะวันที่เติบโตมาอย่างเคັวงคว้างและไขว่คว้าหาความรัก คำพูดของพินัยน้องชายของอินทนิลที่แสดงความคิดเห็นต่อวิธีการเลี้ยงดูเด็กในปกครองของอินทนิล ดังนี้

“ ฉันนะว่าคาญวิธีเลี้ยงเด็กของคุณพี่ ” คุณพินัยโผล่ออกมาในที่สุด “ ไม่เห็นจะปลูกฝังให้เป็นเด็กดีเลยสักคน เดี่ยวก็ให้ท้ายจนเหลิง เดี่ยวก็เกรี้ยวกราดราวกับมันเป็นทาส... สุขภาพจิตของเด็กมันจะเสียหมดในที่สุดเลยกลายเป็นคนกะล่อนไปเลย ”

(มายา : 91)

จากพฤติกรรมการแสดงออกของอินทนิลที่ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่มีเหตุและผลรวม ทั้งไม่ให้ความรักความอบอุ่นอย่างจริงจัง ส่งผลให้พิตะวันเป็นเด็กเก็บกดแต่ทะเลาะเถียงกัน เพื่อยกฐานะตัวเองให้ดูทัดเทียมกับเพื่อนๆ ในสังคมชั้นสูงได้ แต่ในขณะที่เดียวกันอินทนิลจะคอยตอกย้ำความเป็นมาของพิตะวันเสมอ การกระทำดังกล่าวยิ่งกระตุ้นให้พิตะวันมีความรู้สึกเกลียดชังอินทนิลมากขึ้นทุกขณะ จนกระทั่งอินทนิลประสบอุบัติเหตุทำให้ป่วยเป็นอัมพาตไม่สามารถเคลื่อนไหวหรือแม้แต่ส่งเสียงพูดได้เลย พิตตะวันจึงถือโอกาสนี้ยกตัวเองว่าเป็นลูกของอินทนิลโดยสมบูรณ์พร้อมทั้งระบายความเคียดแค้นที่ตนมีต่ออินทนิลออกมาอย่างหมดเปลือก ดังนี้

“ คุณได้ยินตะวันไหมคะ “ หล่อนเอ่ยขึ้น เสียงใสกังวานของหล่อนฟังชัดเจนนอย่างประหลาด ในห้องที่ปราศจากสรรพสิ่งใดๆ “ ตะวันคิดว่าคุณคงได้ยิน... น่าเสียดายที่คุณไม่มีทางจะเอ็ดตะวัน... จะว่า ตะวันให้ร้องให้แล้วร้องให้อีกอย่างเมื่อก่อนได้เสียแล้ว ตะวันคิดว่าสมแล้วกับสิ่งทั้งหมดที่คุณเคยทำมา... ทำกับใครต่อใครทุกคน เหมือนกับเขาเป็นอัมพาต ไม่มีทางตอบโต้คุณได้อย่างที่คุณเป็นของคุณเองอยู่เดี๋ยวนี้ “

(มายา : 197)

ความเกลียดชังของพิตะวันที่มีต่ออินทนิลหยั่งรากลึกจนเกินเยียวยาแก้ไข ทะเลาะเถียงกันทำให้พิตะวันพยายามทำทุกทางเพื่อให้ตนเองรอดพ้นจากสถานภาพ ‘เด็กในบ้าน’ ของอินทนิลและเมื่อสามารถทำทุกอย่างได้ดังความต้องการแล้ว พิตตะวันก็ไม่คิดจะกลับไปหาอินทนิลอีกเลย ดังเห็นได้จากคำพูดที่ระบายความอัดอั้นที่มีต่ออินทนิลให้อลิสาหลานสาวแท้ๆ ของอินทนิลได้ฟังดังนี้

“ คุณป้าคุณอยากจะทำฉันทำไม พบเพื่อจะเอาไปจิกหัวใช้อย่างเก่าล่ะเธอะ ไม่มีวันเสียละ คุณไม่รู้หรือ กอลิสว่าฉันพยายามแค่ไหนจะหนีให้พ้นสภาพที่เด็กที่เขามาเลี้ยง... มาสืบมาไขก... คุณไม่มีวันรู้เพราะคุณมีพ่อแม่รักคุณเลี้ยงดูคุณ แต่ฉันสิพ่อแม่ไม่มี มีก็แต่นั่งแม่มด... มันนี่ก็อยากด่าก็ด่า อยากแกล้งก็แกล้ง ทำเหมือนฉันไม่ใช่คนอย่างผู้อย่างคนเขา เพราะมันรวย มันก็เลยถือว่าจะทำอะไรก็ได้... เหยียบย่ำจิตใจฉันยังงี้ก็ได้ เป็นลูกไก่ในกำมือมัน ฉันมานะพยายามแค่ไหนกว่าจะขึ้นมาได้ถึงขั้นนี้ แล้วจะให้กลับไปอีกอย่างเก่าไม่มีทาง “

(มายา : 479 – 480)

ตัวอย่างจากเรื่อง มายา พิตตะวันเติบโตขึ้นมาท่ามกลางความสับสนทางอารมณ์ของผู้ใหญ่ที่นำตนมาเลี้ยงดู การหล่อหลอมเช่นนั้นทำให้กลายเป็นคนเก็บกด มีปมด้อยแต่ ทะเลาะเถียงกัน และเกิดความเกลียดชังต่อผู้ที่เลี้ยงดูตนมาจนกลายเป็นความขัดแย้งกันที่ไม่สามารถคลี่คลายลงได้

สุดท้ายด้วยความเก็บกดที่ไม่ได้รับความรักจากครอบครัว จึงพยายามเสาะแสวงหาความรักที่แท้จริง
จึงเป็นเหตุให้ชีวิตต้องจบลงอย่างน่าสะเทือนใจ ว.วินิจฉัยกุล ได้สะท้อนปัญหาครอบครัวที่เด็กตกเป็น
ผู้ถูกระงับจากการอบรมเลี้ยงดูของผู้ใหญ่

เรื่อง คุณชาย มหาและสุภาว์รับอุปการะโด่งเด็กชายกำพร้ามาตั้งแต่เล็ก โดยอบรมเลี้ยงดู
เหมือนลูกหลาน ส่วนโด่งก็เป็นเด็กดีอยู่ในโอวาท กตัญญูและขยันขันแข็ง แต่ถึงกระนั้นยังคงเกิด
ปัญหาความขัดแย้งที่ทำให้โด่งต้องออกไปใช้ชีวิตนอกบ้านตามลำพังเช่นเดิมคือ เตี้ยลูกชายคนเดียว
ของมหาที่ถูกถนุถนอมตามใจอย่างมาก จนกลายเป็นคนเอาแต่ใจ ไร้เหตุผล ไม่พอใจโด่งที่ขัดใจ
ตนเองถึงกับทำร้ายร่างกายโด่ง เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มหาและเตี้ยมีปากเสียงกันเพราะมหาเอ็นดู
โด่งมาก โด่งเห็นความวุ่นวายและความลำบากใจที่เกิดขึ้นกับมหา และคิดว่าตนเองเป็นส่วนเกินของ
ครอบครัวจึงตัดสินใจขออนุญาตมหาและสุภาว์ออกจากบ้านไปใช้ชีวิตตามลำพัง แม้มหาจะพยายาม
ทัดทานก็ตาม ดังนี้

“แล้วแกจะไม่เห็นแก่ลุงหรือ โด่ง?”

“เห็นครับ เห็นมากด้วย” เด็กหนุ่มตอบเสียงหนักแน่น จะด้วยอะไรก็ตาม เขารู้สึกว่าตัวเองเป็นผู้ใหญ่
มากขึ้นในขณะนี้

“คุณลุงไม่เห็นแก่คุณป้าหรือครับ ผมเป็นส่วนเกินของบ้าน คุณลุงให้ผมอยู่ด้วย คุณป้าก็มีความสุข
แล้วคุณลุงกับคุณป้าก็ทะเลาะกันเพราะผมคนเดียว”

(คุณชาย : 1073)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวที่รับอุปการะบุตรบุญธรรมอาจ
ไม่ได้เกิดจากพ่อแม่บุญธรรม หรือตัวบุตรบุญธรรมเอง แต่อาจเกิดจากความอิจฉาริษยาของสมาชิก
คนอื่น ๆ ภายในครอบครัว ดังนั้นการรับอุปการะเลี้ยงดูบุตรของผู้อื่นจึงเป็นเรื่องที่ยุ้งยากและซับซ้อน
ทั้งนี้เนื่องจากเป็นความเกี่ยวเนื่องกับชีวิต อารมณ์และความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนที่ผู้ใหญ่ต้องพินิจ
พิเคราะห์ให้ละเอียดรอบคอบก่อนที่จะรับผิดชอบดูแลชีวิตหนึ่ง ๆ ในฐานะของสมาชิกคนหนึ่งของ
ครอบครัว

ความขัดแย้งที่เกิดจากบุตรบุญธรรมมักจะมาจากอคติว่าไม่ใช่สายเลือดเดียวกัน การ
แสดงออกซึ่งความรัก ความเมตตาจึงมีขอบเขตจำกัด และการแสดงความรู้สึกยามไม่พอใจมักจะ
เป็นไปอย่างเปิดเผยมากกว่าจะอดกลั้นเหมือนพ่อแม่แท้ ๆ

จากการศึกษาปัญหาสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูก จะเป็นปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพ่อแม่และลูก โดยพ่อแม่และลูกในสายเลือดเดียวกันปัญหาความขัดแย้งมักเป็นเรื่องความขัดแย้งในการเลือกคู่ครองให้แก่ลูก ซึ่งพ่อแม่มักจะคาดหวังให้ลูกมีคู่ครองที่ดีโดยเฉพาะลูกสาว เพราะเห็นว่าการมีคู่ครองที่ดีเป็นสิ่งสำคัญต่ออนาคตของลูก แต่ลูกมักไม่ต้องการที่จะให้พ่อแม่เข้ามาบังคับให้ทำตามที่ท่านต้องการ ลูกอยากจะทำตัดสินใจด้วยตนเอง กับการเลือกคู่ครองลูกมักจะเลือกคนที่ตนเองรักและพอใจมากกว่าคนที่พ่อแม่เห็นว่าเหมาะสม จึงทำให้เกิดเป็นความขัดแย้งกันขึ้นได้ แต่ ว.วินิจฉัยกุล ได้แสดงให้เห็นว่าบางครั้งผู้ที่พ่อแม่เห็นว่าเหมาะสมกับลูกอาจจะไม่ใช่เป็นคนดีที่สุดสำหรับลูก แต่ผู้ที่ลูกเลือกเองอาจจะเป็นคนดีกว่า ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นจะยุติลงได้ถ้าพ่อแม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของลูก และยอมรับการตัดสินใจของลูกโดยที่คอยดูแลให้คำปรึกษาอยู่ห่าง ๆ

นอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่และลูกต่างสายเลือด ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพ่อเลี้ยงและลูกเลี้ยง แม่เลี้ยงและลูกเลี้ยง และบุตรบุญธรรม มักเป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการที่มีสมาชิกใหม่เข้ามาแทนที่สมาชิกเดิมในครอบครัวคือพ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยง ที่เข้ามาแทนพ่อหรือแม่ของลูก ทำให้ลูกไม่ยอมรับสมาชิกใหม่นี้เพราะรู้สึกว่าจะถูกแย่งความรักจากพ่อหรือแม่ที่เหลือนอยู่ไป จึงมักจะสร้างปัญหาเพื่อเรียกร้องความสนใจหรือประชดพ่อแม่ของตน และพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงเองก็มักไม่ได้มีความรักใคร่เอ็นดูลูกเลี้ยงมากนักเพราะเห็นว่าเป็นลูกนอกเนื้อเชื้อไขของตนเอง และยังพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงให้กำเนิดลูกใหม่ของตนเองขึ้นมา ยังมีข้อเปรียบเทียบกับลูกเลี้ยงเพราะจะรักลูกของตนมากกว่า สำหรับบุตรบุญธรรมที่มีปัญหาขัดแย้งกับพ่อแม่ มักจะเกิดจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่เองที่ลำเอียงให้ความรักไม่เท่ากับลูกหลานของตนเอง เพราะบุตรบุญธรรมจะมีความรู้สึกตลอดเวลาว่าตนไม่ใช่ลูกแท้ๆ หรือสมาชิกที่แท้จริงของครอบครัว เมื่อพ่อแม่แสดงความรักที่ไม่เท่าเทียมกันกับลูกของตน จึงทำให้เกิดเป็นปมด้อยกับบุตรบุญธรรมได้และเมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่เข้าใจกันก็จะเกิดความแตกร้างได้ง่าย ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้จะแก้ไขได้ถ้าพ่อแม่มีความเมตตาและให้ความยุติธรรมกับบุตรบุญธรรมอย่างแท้จริง

1.3 ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างพี่น้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง คือการที่เมื่อพ่อแม่ให้กำเนิดลูกคนที่สอง และคนต่อ ๆ มา ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องย่อมเกิดขึ้น สัมพันธภาพระหว่างพี่น้องจะดีหรือไม่ดี หรือจะปรองดองกันมากแค่ไหน ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ในครอบครัวที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ของพ่อแม่ลูกและลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ เพราะถ้าพ่อแม่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยความรักความเข้าใจ ด้วยความยุติธรรม ตลอดจนเสริมสร้างความรักใคร่ในระหว่างพี่น้อง

สัมพันธภาพของพี่น้องย่อมดำเนินไปได้ด้วยดี มีความรักใคร่ช่วยเหลือป้องกันซึ่งกันและกัน (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. 2539: 196-197)

1.3.1 ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพี่น้อง ปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างพี่น้องร่วมสายโลหิตที่พบในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล ได้แก่ ความขัดแย้งเรื่องมรดก ความขัดแย้งที่เกิดจากการเข้าใจผิด ความขัดแย้งที่เกิดจากความลำเอียงของพ่อและแม่ ดังนี้

1.3.1.1 ความขัดแย้งเรื่องมรดก

เรื่อง ทางไร่ดอกไม้ม เสนอปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวที่มีพี่น้องหลายคน และปัญหาจะเกิดขึ้นจากความโลภของคนใดคนหนึ่งในบรรดาพี่น้อง ดังเช่นในครอบครัวของเปียร์ รัมและไวน์ สามพี่น้อง รัมเป็นลูกคนกลางที่ยืนชนแข็งและเป็นพี่ที่ไว้วางใจของพ่อมากที่สุด แต่ต่อมารัมมีเรื่องขัดใจกับพ่อ จึงได้แยกตัวออกไปประกอบธุรกิจส่วนตัวของตนเอง เมื่อพ่อป่วยรัมจึงกลับมาเพื่อดูแลการป่วยนั้น แต่ถูกเปียร์พี่ชายคนโตที่มีจิตใจคับแคบและมีแผนการจะครอบครองธุรกิจทั้งหมดเป็นของตนเองกีดกัน น้องชายทุกคนต่างรู้ดี ดังที่ไวน์น้องชายคนเล็กได้เล่าพฤติกรรมของเปียร์ให้หลิวซึ่งเป็นภรรยาของรัมฟัง ดังนี้

“เดี๋ยวนี้มันไม่เหมือนเก่า “ ไวน์หมายถึงพี่ชายคนโต “ มันวางตัวเป็นผู้อำนวยการแทนปะไปแล้ว เมื่อก่อนปาปะไว้ใจรัมมากกว่าเพื่อน ไร่เปียร์มันก็ไม่กล้าแหยมเท่าไร ตั้งแต่รัมขัดใจปาปะ ไร่เปียร์เลยเข้าสูบทำแหน่ง คุมปาปะแฉเลยไม่ยอมให้คิดอะไรเอง ถ้าไม่ใช่เพราะมัน ปาปะเรียกรัมกลับมาแล้ว แต่มันยุแหยกเลย ไม่ยอมให้ปาปะอ่อนข้อ อากงแกก็รู้ แกถึงสวดปาปะเสียยับ เลยพ่อลูกโกรธกันไปอีกคู่โง่งงยับ ! “

หลิวฟังแล้วไม่สบายใจ เพราะรู้ว่าพี่น้องอาจจะฆ่ากันได้เพียงแค่ผลประโยชน์ขัดกัน พุดจริงๆแล้วผลประโยชน์ของบริษัทนั้นเป็นจำนวนมหา ถ้าใครได้ไปก็เป็นเศรษฐีทันตาเห็นโดยเฉพาะถ้าหากว่าได้ไปเพียงผู้เดียว

(ทางไร่ดอกไม้ม : 218)

หลังจากป่วยอยู่ไม่นานพ่อของรัมก็เสียชีวิตลง เปียร์พี่ชายคนโตก็ได้แสดงตนเป็นผู้จัดการธุรกิจของครอบครัวและแสดงออกอย่างชัดเจนว่าไม่ต้องการให้รัมเข้ามาเกี่ยวข้องอีก รัมจึงถอนตัวจากธุรกิจพร้อมส่วนแบ่งมรดกจำนวนหนึ่ง ทำให้อากงหรือปู่โกรธเปียร์เป็นอย่างมาก ถึงขั้นไม่ยอมอยู่ร่วมสายคาบกับเปียร์อีกต่อไป แต่กลับนำสมบัติส่วนตัวทั้งหมดย้ายเข้ามาอยู่ร่วมครอบครัวกับรัม ดังนี้

“ อหหลิว ไม่ต้องไปเสียใจกะมัง ตีใหญ่มังเบ้งคงใจเหี้ยงกะเพื่อง...กงสู้ดีถ้าเป็นเรื่องเงิงละก็ ตักกัตายขาย กังขากมาเยอะเยะเลี้ยว ถ้าพี่น้องฆ่ากัตาย...ทำมะละมาก ตีลองมังใจเหล็ก...มังไม่เอาล้วยก็ลีเลี้ยว กงจะอยู่กะมัง “

ว่าแล้วอากก็หอบสมบัติพระเจ้าเหาออกจากบ้านมาอยู่เลี้ยงเหลนเป็นการถาวร แถมประกาศไม่ให้หลานชายคนโตมาเหยียบบ้านนี้เสียอีก หลิวเองก็เพิ่งจะรู้ว่าอากยังมีสมบัติส่วนตัวติดตัวอยู่ ไม่ใช่ร่วมอบให้ปาปะเสียหมด...

(ทางไร่ดอกไม้ : 238)

ตัวอย่างจากเรื่อง ทางไร่ดอกไม้ แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างพี่น้อง ที่แม่เปียร์จะได้มรดกและได้ดูแลกิจการต่างๆ ตามความต้องการก็ตาม แต่ก็ถูกโดดเดี่ยวจากญาติพี่น้องที่รับพฤติกรรมของเปียร์ไม่ได้ ซึ่งสาเหตุทั้งหมดที่ทำให้พี่น้องในเรื่องผิดใจกันก็มาจากความโลภของมนุษย์ และสิ่งของนอกกายอันได้แก่ทรัพย์มรดกนั่นเอง

เรื่อง มายา เสนอความขัดแย้งที่เกิดจากความโลภหวังในมรดกในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นความโลภที่ทำให้เกิดความประสงคร้ายต่อเจ้าทรัพย์จากผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นพี่น้องร่วมบิดาเดียวกัน คือ อินทนิลเป็นพี่สาวคนโตของครอบครัวเมื่อบิดาเสียชีวิตลง อินทนิลจึงได้รับส่วนแบ่งมรดกมากที่สุด ประกอบกับอินทนิลครองตัวเป็นโสดและสามารถทำให้ทรัพย์สินที่ได้มาเพิ่มพูนได้เป็นจำนวนมาก เจริญศรีน้องสาวต่างมารดาของอินทนิลเห็นพี่สาวไม่มีทายาทตนเองก็หวังอยากได้มรดก จึงเข้าตีสนิทประจบดูแลใกล้ชิด ทั้งที่ภายในใจไม่ได้รักใคร่ใยดีในตัวพี่สาวนัก และเมื่ออินทนิลประสบอุบัติเหตุเป็นอัมพาต เจริญศรีจึงถือโอกาสเข้าจัดการควบคุมดูแลทรัพย์สมบัติของอินทนิลและกีดกันไม่ให้ญาติพี่น้องคนอื่น ๆ มายุ่งเกี่ยว เพราะกลัวว่าคนอื่นจะเข้ามาแบ่งปันสมบัติที่อาจตกเป็นของตนเองไป ดังบทสนทนาต่อไปนี้

“ ไม่ใช่ยังงั้น “ คุณพินัยอธิบาย “ เราทุกคนจะช่วยกันรักษาสสมบัติให้คุณพี่ต่างหาก...ทุกคน... “

“ ไม่ ! “ คุณเจริญศรียื่นคำขาด ท่าทางไม่ผิดอะไรกับเสื้อแม่อู่อ่อนที่ชูคำรามปกป้องลูกเล็กๆ “ ยังไงฉันก็ไม่ยอมร่วมมือด้วย เข้ามารักษาสสมบัติกันคนละหนุบละหนับละซี เฮอะ ! “

(มายา : 153)

แม้แต่โอลิสาหลานสาวที่มาจากต่างประเทศจะพยายามทุกวิถีทางรวมทั้งหาหมอเก่ง ๆ เพื่อมารักษาคุณอินทนิล แต่เจริญศรีก็ขัดขวางและไม่ยอมจ่ายเงินให้

“ มันเงินของฉัน...อยากรักษา ก็ไปหาหมอจ่ายเองชียะ เธอเน่มันตัวยุ่ง ๆ...อวดดียังงี้เข้ามาวุ่นวายอยู่ในบ้านนี้ไม่ใช่บ้านของเธอเนะยะ แม่คุณ เธอน่าจะกลับไปอังกฤษเสียดีกว่า พ่อเธอเองก็ไปอยู่เป็นสิบๆ ปีจนตายอยู่ที่โน่น ไม่รู้ว่าเธอมาเมืองไทยทำไม “

(มายา : 400)

จากตัวอย่างในข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเจริญศรีหวังทรัพย์สินสมบัติของอินทนิลเท่านั้น โดยไม่มี ความรักความปรารถนาดีต่ออินทนิลผู้เป็นพี่สาวเลยแม้แต่น้อย นอกจากไม่ปรารถนาดีแล้ว ยัง ต้องการให้อินทนิลเสียชีวิตโดยเร็วด้วยซ้ำ เพราะตนเองจะได้ครอบครองสมบัติของอินทนิลโดยเร็ว ดัง ตัวอย่างข้างต้นที่ไม่ใส่ใจในข้อเสนอของอลิสซาที่พยายามจะหาแพทย์ฝีมือดีมาเยียวยาอินทนิล

ตัวอย่างจากเรื่อง มายา แสดงให้เห็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในใจของน้องสาวที่มีต่อ พี่สาว เพราะความอิจฉา บวกกับความโลภที่มีต่อทรัพย์สินสมบัติของพี่สาว โดยที่ไม่ได้รักใคร่ใยดีในตัว พี่สาวเลย จึงทำให้ภายนอกแสดงให้เห็นว่าเคารพนับถือแต่ภายในใจหวังผลประโยชน์

เรื่อง เส้นไหมสีเงิน บุหงามีลูกสาวสองคน คือ จงกลนีและอุบลวรรณ จงกลนีเป็นผู้หญิง ตามใจตัวเอง ประพฤติตนเสเพลเหลวไหลจึงมีสามีคนแล้วคนเล่าแต่อยู่กันไม่ยัด จนเมื่อได้สามีอายุ น้อยคราวลูกก็พากันเที่ยวเตร่เล่นการพนันจนทรัพย์สินสมบัติที่มีเริ่มร่อยหรอลง จงกลนีจึงไปอ้อนวอน บุหงาผู้เป็นแม่สร้างสถานการณ์เพื่อหว่านล้อมให้แม่กลับบ้านที่อาศัยอยู่ไปจำนอง เพื่อนำเงินไปใช้หนี้ การพนันและเที่ยวเตร่ อุบลวรรณรู้เข้าจึงเข้าขัดขวาง เพราะล่วงรู้ในพฤติกรรมเหลวแหลกของจงกลนี อีกทั้งคิดว่าบ้านหลังดังกล่าวควรจะเป็นของตนเอง เพราะอุตสาหกรรมเลี้ยงดูผู้เป็นแม่อย่างดีมาเป็นเวลา หลายปี ความขัดแย้งขั้นรุนแรงถึงขนาดตัดขาดความเป็นพี่น้องจึงเริ่มต้นขึ้น เมื่ออุบลวรรณเข้า ขัดขวางและรักษาสีทิมในมรดก ดังนี้

“มันเรื่องอะไรของแก เรื่องอะไร “ จงกลนีเดินว่า ๆ แค้นแทบกระอัก “ คุณแม่ให้ฉันแล้วฉันหน้าด้าน แย่ง พี่ได้ลงคอ...”

“อย่านะ “อุบลวรรณชี้หน้าพี่สาว “ฉันไม่นับเป็นพี่เป็นน้องแล้ว เลิกกันที พี่เลวมาก เานักเลงมาซู่แม่ถึง ในบ้าน นึกหรือว่าฉันไม่รู้ว่าเป็นแผนจะสูบเอาบ้านนี้ไป พี่นะหน้าด้าน โกงได้กระทั่งแม่ตัวเอง คนอย่างพี่ ต้องถูกรรณีสืบลงนรก...ตายโหงทุเรศยิ่งกว่าหมากกลางถนนหาร้อยชาติ “

(เส้นไหมสีเงิน : 332)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าทั้งจงกลนีและอุบลวรรณที่เกิดเรื่องขัดแย้งกันจนกระทั่งตัดพี่ ตัดน้องกันนั้น เนื่องมาจากความต้องการในมรดกของผู้เป็นแม่ และที่ทั้งคู่ไม่มีความรักความผูกพัน กันเหมือนพี่น้องทั่วไปเพราะความเห็นแก่ตัวของทั้งคู่ ที่ต่างต้องการให้ตนเองได้รับผลประโยชน์

ความขัดแย้งระหว่างพี่น้องเรื่องมรดกจะเกิดขึ้นในครอบครัวชนชั้นกลางที่มีฐานะ รวมทั้งการ เลี้ยงดูในครอบครัวก็มีส่วนทำให้พี่น้องไม่ปรองดองกัน และแก่งแย่งชิงดีกันด้านผลประโยชน์

1.3.1.2 ความขัดแย้งที่เกิดจากการเข้าใจผิด ความเข้าใจผิดที่เกิดขึ้นระหว่างพี่น้องมักเกิดจากการคิดไปเองของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะในเรื่องการได้รับความรักและความอบอุ่นจากผู้เป็นพ่อและแม่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมักถูกเก็บงำอยู่ในใจของฝ่ายที่เข้าใจว่าตนเองถูกละเลย เป็นเหตุให้เกิดความไม่พอใจในตัวพี่หรือน้องที่ได้อยู่ใกล้ชิดพ่อหรือแม่มากกว่าตนเอง ดังเช่นเรื่องอยู่ฟ้าเดียวกัน ดังนี้

เรื่อง อยู่ฟ้าเดียวกัน พินัยกับพิงค์เป็นพี่น้องกัน แต่มีสาเหตุที่ทำให้ทั้งสองต้องห่างเหินกัน เพราะผู้เป็นแม่ได้สมรสใหม่กับชาวต่างชาติ และต้องย้ายครอบครัวไปอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยตั้งใจว่าจะพาลูกสาวทั้งสองคนไปอยู่ด้วย แต่ตากับยายของพิงค์และพินัยไม่ยอมให้พินัยหลานสาวคนโตเดินทางไปกับแม่ด้วย เพราะความรักและเป็นห่วงหลาน ดังนั้นจึงมีเพียงพิงค์ที่เดินทางไปกับแม่ เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อพินัยยังอายุน้อยจึงไม่เข้าใจเหตุผล และมักคิดเสมอว่าแม่ไม่ได้รักตน รักแต่พิงค์จึงทิ้งตนไว้ลำพังให้อยู่กับตาและยาย ความเข้าใจอย่างผิดๆ ดังกล่าวส่งผลให้พินัยมีอคติ กับพิงค์ตลอดมา จนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่พินัยยังจดจำเรื่องในวัยเด็กแล้วเก็บมาระบายนความอัดอั้น เมื่อสามีตนเองกระทำความผิดลวนลามพิงค์เป็นสาเหตุให้ตาและยายต่อว่าพินัยเรื่องอดีตแต่พินัยกลับพาลโทษพิงค์ว่าเป็นคนผิด และกล่าวหาว่าตาและยายเข้าข้างพิงค์ ดังนี้

“หนูเบื่อ...หนูไม่อยากอยู่บ้านนี้แล้ว “ หล่อนร้องกรีดออกมา จนตาซึ่งนอนหลับอยู่อย่างอ่อนเพลียสะดุ้งตื่น
“แน่ละซี ยายรักมันมากกว่าหนูนี่ แม่ก็เหมือนกัน ที่พิงค์ละก็ให้ไปอยู่อเมริกา ไปได้ดีอยู่ทางโน้น แต่หนูเองดักดานอยู่ทางนี้ ทำเหมือนหนูไม่ใช่ลูก และหนูจะไปนึกทำไมว่ามันเป็นน้อง ! “

(อยู่ฟ้าเดียวกัน : 180)

อคติที่พินัยมีต่อพิงค์แปรเปลี่ยนเป็นความเกลียดชัง เมื่ออดีตสามีจอมเจ้าชู้ของพินัยแสดงอาการหลงใหลในตัวพิงค์ ความเกลียดชังนั้นมากมายจนทำให้พิงค์รู้สึกได้ พิงค์พอที่จะเข้าใจถึงสาเหตุของความเกลียดชังดังกล่าว ดังนี้

“ พินัยเกลียดพิงค์ด้วยเหตุผลหลายอย่าง... ” พิงค์ว่าจะไม่พูดแล้วก็อดไม่ได้ “ เกลียดที่พิงค์อยู่กับแม่ เกลียดว่าพินัยไม่มีโอกาส ทำอะไรจะไม่มี...พินัยยังมีทางเลือกอยู่เสมอ ถึงตอนนี้ก็ยังมี แต่ไม่เลือกเอง... พินัยรู้ว่าตนไม่ได้รักพินัย แต่ก็ยังเลือกที่จะอยู่กับเขา แล้วโทษว่าคนอื่นเป็นตัวการ พิงค์ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอะไรนะ ถึงไม่มีพิงค์...ก็ยังมีผู้หญิงคนอื่นที่พินัยจะโทษแทนพิงค์ได้อยู่ดี “

(อยู่ฟ้าเดียวกัน : 270)

ตัวอย่างจากเรื่อง อยู่ฟ้าเดียวกัน สถานการณ์ต่าง ๆ มีส่วนอย่างมากที่ทำให้ พินัยเข้าใจ คนรอบข้างผิดไปรวมทั้งพินัยน้องสาวคนเดียวของตนเองด้วย แต่ด้วยความรักความเข้าใจที่พินัยมี ต่อพินัยจึงทำให้พินัยพยายามทำทุกอย่างให้พี่สาวของตนเองเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น และด้วยความ จริงใจที่พินัยมีต่อพินัยทำให้พินัยมีท่าทีที่อ่อนลงและยอมเข้าใจในสิ่งต่างๆ ในที่สุด

ความเข้าใจผิดที่สะสมไว้นั้นกลายเป็นความโกรธและเกลียดพี่น้องของตน มีสาเหตุมาจาก พ่อแม่ตลอดจนญาติพี่น้องที่มีส่วนทำให้ความเข้าใจผิดนั้นลุกลาม แทนที่จะแก้ไขให้เข้าใจถูกต้อง

1.3.1.3 ความขัดแย้งที่เกิดจากความลำเอียงของพ่อและแม่

เรื่อง ทานตะวัน เกยูรและอรเป็นพี่น้องที่มีอายุห่างกันมาก ในวัยเด็กเกยูรต้องรับภาระหนัก ในการดูแลเรื่องในครอบครัวในฐานะลูกคนโต เนื่องจากแม่ของทั้งสองสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงเท่าใด นัก เกยูรในวัยเพียงสิบสามถึงสิบสี่ปีจึงกลายเป็นคนเคร่งเครียดกับภาระการงาน ต่างจากอรผู้เป็น น้องเนื่องจากอายุน้อยกว่าเกยูรมากจึงไม่ได้ช่วยงานพี่สาวและได้อยู่ใกล้ชิดแม่มากกว่า ทำให้เกยูรมัก บ่นว่าน้องสาวว่าทำงานอะไรไม่เป็นเสมอ เป็นเหตุให้แม่ต้องออกรับแทนน้องสาวเสมอ เรื่อง ดังกล่าวจึงกลายเป็นประเด็นโต้เถียงกันประจำระหว่างแม่และเกยูร ดังนี้

แม่ผู้รักลูกสาวคนเล็กก็พยายามแก้แทนทำให้คนโตรู้สึกว่แม่ลำเอียง เธอก็เลยเพ่งโทษน้องสาวหนักขึ้น จนกลายเป็นวงจรร้ายซ้ำๆ เติมไปด้วยการกล่าวหาและแก้แทนไม่รู้จบจบบั๊กลิ้น มีคุณอรอยู่ตรงกลาง ตา ปริบๆ ไม่รู้จะพ้นภัยอย่างไร...ข้างนั้นก็แม่ ข้างนี้ก็พี่สาว ล้วนแต่เป็นคนที่เธอยำเกรง ในที่สุดคุณอรก็มี ทางออกที่คิดว่าดีที่สุด คือสองฝ่ายเอาชนะคะคานกันไปเอง ใครชนะเธอก็ทำตามคนนั้น...หมดปัญหาไป

(ทานตะวัน : 143)

จากตัวอย่างในข้างต้นทำให้เกยูรเข้าใจมาโดยตลอดว่าแม่ลำเอียงรักน้องสาวมากกว่าตน ความน้อยเนื้อต่ำใจในวัยเด็กได้สั่งสมให้เกยูรอิจฉาริษยาอรน้องสาวตลอดมา ดังนั้นไม่ว่าอรจะมีอะไร หรือทำสิ่งใดเกยูรต้องอยากได้ใคร่มีในสิ่งที่อรมีเสมอ พฤติกรรมดังกล่าวทำให้อรอดแปลกใจใน ลักษณะนิสัยชอบแย่งชิงของเกยูรไม่ได้ ดังนี้

นี่คือนิสัยที่แปลกประหลาดอย่างหนึ่งของพี่สาว เป็นนิสัยที่คุณอรเคยสงสัยขบคิดแล้วขบคิดอีก แต่ก็ยังหา คำตอบไม่ได้แถมแฉ่งจนแล้วจนรอดว่า พี่สาวผู้บริบูรณ์ด้วยลาภยศสรรเสริญนั้น เหตุใดจึงเต็มไปด้วย ความใคร่ได้สิ่งที้องสาวครอบครองอยู่ ตั้งแต่สิ่งใหญ่มีค่า ไปจนถึงสิ่งเล็กๆน้อยๆที่ไม่เห็นน่าจะได้เลย จนนิดเดียว จนเป็นนิสัยติดตัวอย่างแก้ไม่หาย และเจ้าตัวเองก็ไม่คิดจะแก้ไขแต่อย่างใด

(ทานตะวัน : 136 – 137)

ตัวอย่างจากเรื่อง ทานตะวัน ว.วินิจชัยกุล ได้แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูอย่างผิดๆ ของผู้เป็นพ่อและแม่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของเด็กมากเพียงใด เห็นได้จากพฤติกรรมแปลกประหลาดของเกยูรที่อยากได้ทุกสิ่งทุกอย่างที่น้องสาวมี ทั้งที่ตนเองเพียบพร้อมไม่ได้บกพร่องสิ่งใด ซึ่งเมื่อผู้อ่านติดตามเรื่องราวต่อไปจึงได้รู้ว่า เพราะเกยูรมีภูมิหลังที่ฝังใจในวัยเด็ก การแสดงพฤติกรรมดังกล่าวของเกยูรจึงกลายเป็นเรื่องที่ไม่น่าแปลกใจนัก

เรื่อง วงศาคณาญาติ เสนอปัญหาความลำเอียงของพ่อแม่ที่เกิดจากค่านิยมของคนไทยที่มักมีความต้องการทายาทผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เพราะถือว่าผู้ชายจะเป็นผู้สืบทอดดำรงวงศ์ตระกูลต่อไป และจะเป็นที่พึ่งได้ในยามแก่เฒ่า ดังนั้นในครอบครัวของพริมและพอลสองพี่น้อง พอลจึงเป็นที่รักใคร่เอ็นดูมากกว่าพริมผู้เป็นพี่สาว การแสดงออกของบรรดาวงศาคณาญาติเช่นนั้นทำให้พริมเกิดความรู้สึกไม่ลงรอยกับพอล ทั้งสองจึงเป็นไม้เบื่อไม้เมาระหว่างกันเรื่อยมาจนกระทั่งเติบโต เช่น เมื่อพอลจะไปเรียนต่างประเทศแม่ให้พริมหาที่เรียนเมืองเดียวกับที่พริมเรียนอยู่ แต่พอลอยากเรียนที่อื่นก็ถกเถียงกันเป็นเรื่องใหญ่อีก ดังนี้

“เรียนที่ไหนก็เหมือนกัน พอลไม่ได้ไปมั่วกับเพื่อนซี้หน่อย พอลบอกว่าอยากอยู่ลอนดอนมากกว่าที่อื่น ถ้าหาโรงเรียนในลอนดอนได้พอลก็จะเรียนที่นั่น พุดแค่นี้จะแปลกหรือแม่”

“แกไม่ได้พุดยั้งนี้” พริมแหว

“ไม่ได้พุดยั้งแล้วพุดยั้งไป”

“แกหาว่าฉันเสือกกะโหลกเข้าไปยุ่งกับแกไซ่ไหมล่ะ ฉันนะไม่เอาธุระกับแกแล้ว เจ้ทั้งชั้นทั้งล่อง...”

(วงศาคณาญาติ : 47)

เมื่อพริมและพอลทะเลาะกันแม่มักจะเข้าข้างพอลและคิดว่าพริมเสมอ โดยที่ยังไม่ทันรู้สาเหตุของการทะเลาะกันด้วยซ้ำ จนพริมเคยระบายความในใจออกมาให้อาเหนือฟังว่า

“แม่กับพริมไม่ค่อยจะลงรอยกันนักหรอกค่ะ” พริมตอบ สิ้นน้ำบอกความไม่สบายใจ “แม่รักพอลมากกว่า พริมรู้มาตั้งแต่เด็กๆ แล้วจนซีเกียจจะรู้ เวลานี้ชินเสียแล้ว ถึงอยากอยู่ห่างๆ ไม่อยากให้มายุ่งด้วย พริมเป็นผู้ใหญ่แล้วรับผิดชอบตัวเองได้...”

(วงศาคณาญาติ : 117)

ตัวอย่างจากเรื่อง วงศาคณาญาติ ถึงแม้พอลและพริมจะเป็นพี่น้องที่ไม่ค่อยจะลงรอยกันนัก เนื่องจากพริมรับรู้ได้ถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างคำว่า “ลูกชาย” และ “ลูกสาว” อีกทั้งพอลยังเอาแต่ใจตนเอง และทำตัวอ่อนแอ เพราะได้รับการเลี้ยงดูอย่างตามใจและทะนุถนอม แต่ด้วยความที่เป็นพี่

น้องกันเมื่อครอบครัวของพริ้มเกิดปัญหา ทั้งสองพี่น้องก็ไม่ได้ทอดทิ้งกันยังคงให้คำปรึกษาและดูแลกันตลอด โดยสุดท้ายทั้งสองพี่น้องก็สามารถปรับความเข้าใจและปรองดองกันได้

ความลำเอียงของพ่อแม่ทำให้พี่น้องไม่รักกันเท่าที่ควร และยังอาจทำให้เกิดการอิจฉาและต้องการเอาชนะกัน แต่ถ้ามีวุฒิภาวะเพียงพอก็จะปรับความเข้าใจเป็นพี่น้องที่รักใคร่ช่วยเหลือกันได้

จากการศึกษาปัญหาสัมพันธภาพระหว่างพี่น้อง จึงเห็นว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพี่น้อง มักมีสาเหตุหลักมาจากการเลี้ยงดูของผู้ใหญ่ที่ลำเอียง ทำให้พี่น้องไม่รักใคร่ปรองดองกัน เพราะทุกคนต้องการได้รับความรักจากพ่อแม่ แต่ถ้ารู้สึกว่าคุณแม่รักพี่น้องคนอื่นมากกว่าตนก็จะทำให้เกิดความอิจฉาและพาลเกลียดพี่น้องคนนั้นไปด้วย จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันได้ง่าย ปัญหานี้ถ้าจะแก้ได้ต้องเริ่มที่พ่อแม่ควรมีความยุติธรรมแสดงความรักลูกให้เท่าเทียมกัน ก็จะลดปัญหาการเกิดความขัดแย้งกันของพี่น้องได้ นอกจากนี้ความขัดแย้งระหว่างพี่น้อง ยังมีความขัดแย้งกันในเรื่องการแย่งชิงสมบัติ ในครอบครัวที่มีทรัพย์สินสมบัติมากมายที่เป็นเครื่องล่อใจให้ลูกหลานเกิดความอยากได้ มักจะทำให้พี่น้องต้องขัดแย้งกันเอง และอาจถึงขั้นแตกหักกันได้ แต่ถ้าพ่อแม่ที่มีสมบัติมากควรจะจัดสรรทรัพย์สินให้ลูกๆ อย่างยุติธรรมและเด็ดขาด ไม่ควรรวมทรัพย์สินไว้กับตัวคนเดียวเพราะจะเป็นสิ่งล่อใจให้ลูกๆ เกิดความโลภได้ง่าย และเกิดเป็นความขัดแย้งกันที่สุดในที่สุด

2. ปัญหาเครือญาติ

ปัญหาเครือญาติเป็นปัญหาที่เกิดจากญาติพี่น้อง ที่มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องและทำให้เกิดความวุ่นวายและปัญหาในครอบครัวตามมา อันเนื่องมาจากในชีวิตคู่ถ้ามีญาติพี่น้องเข้ามาเกี่ยวข้องมักจะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ ซึ่งตรงกับที่ บุญเสริม หุตะแพทย์ กล่าวครอบครัวที่มีญาติพี่น้องอยู่ร่วมครัวเรือนด้วยมักมีปัญหาระหว่างญาติพี่น้องมากกว่าครอบครัวที่ญาติพี่น้องอยู่ห่างคนละครัวเรือน ในครอบครัวขยายที่มีญาติอยู่ร่วมครัวเรือน ซึ่งอาจเป็นพี่หรือน้องของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ปัญหาระหว่างสามีหรือภรรยาในฐานะเป็นชายหรือสะใภ้อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่เครือญาติเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัว ส่วนในครอบครัวเดี่ยวซึ่งเป็นครอบครัวที่มีขนาดเล็กกว่า ไม่มีญาติอยู่ร่วมครัวเรือน ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับญาติพี่น้องจึงมีโอกาสเกิดขึ้นน้อยกว่า (บุญเสริม หุตะแพทย์. 2545: 85) ปัญหาเครือญาติมี 2 ประเด็น คือ ปัญหาที่เกิดจากญาติฝ่ายสามี และปัญหาที่เกิดจากญาติฝ่ายภรรยา ดังนี้

2.1 ปัญหาที่เกิดจากญาติฝ่ายสามี คือ ปัญหาที่เกิดกับภรรยาโดยเกิดจากการอาศัยอยู่ร่วมกันกับเครือญาติฝ่ายสามีที่มักเกิดการกระทบกระทั่งกัน โดยปัญหาดังกล่าวแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็น คือ แม่สามีกับลูกสะใภ้ และญาติข้างสามี ดังนี้

2.1.1 แม่สามีกับลูกสะใภ้

เรื่อง เพลงพราหมณ์ ภักทรินแต่งงานกับศิษฐาและปลูกบ้านอยู่ในบริเวณบ้านเดียวกับแม่ของศิษฐา ภักทรินเป็นคนแข็งกระด้างไม่อ่อนน้อมแม้กระทั่งกับแม่สามีของตนเอง ปกติก็ต่างคนต่างอยู่ไม่ค่อยมาอยู่เกี่ยวกันถ้าไม่จำเป็น ต่อมาภักทรินไปหาคนใช้มาทำงานที่บ้าน แต่ไปเจอคนไม่ดีขโมยเครื่องเพชร ทองหยองของแม่สามีไปทั้งหีบ แม่สามีโทษลูกสะใภ้ที่ไปเอาคนมาไม่ดีให้ดู ส่วนภักทรินเองก็ว่าแม่สามีไม่ยอมเก็บของมีค่าให้ดูหรือเอาไปฝากธนาคารไว้ ต่างคนต่างโทษกันคอยแต่จะพูดประชดกันเป็นประจำดังนี้

“ คุณแม่ก็ทนเอาหน่อยซีคะ จะมาเลือกอาหารได้ยังงั้นละ เราไม่มีคน “ หล่อนพยายามลดความกระด้างให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ในน้ำเสียง แต่ก็ทำไม่สำเร็จ “ หนูมาตามหาฐา ให้เขาขับรถไปสำนักงานหา ลูกจ้างให้ที ก็เกิดไม่อยู่ขึ้นมาเสียแล้ว “

“ ทำไมแม่ภักไม่ไปเอง รถมารักมี “

“ หนูไม่ไปหาใครอีกแล้วค่ะ เช็ด ! คราวที่แล้วเอามาคนหนึ่งเกิดมาขโมยของคุณแม่ไป หนูก็โดนว่าตัวเองเป็นต้นเหตุไปเอาแม่นั้นมา รวากับหนูรู้เห็นเป็นใจด้วยงั้นแหละ “ ลูกสะใภ้ ‘คาย’ โทษะออกมาจนได้ “ จนไม่อยากทำอะไรแล้ว ไม่ไหวจึงจะต้องจับผิดกันทำเดียว หนูไม่ทนหรอกค่ะ “

(เพลงพราหมณ์ : 633)

จากตัวอย่างข้างต้นปัญหาดังกล่าวหากพิจารณาอย่างผิวเผินอาจกล่าวได้ว่าลูกสะใภ้เป็นฝ่ายที่ก่อให้เกิดปัญหาการกระทบกระทั่งกันระหว่างลูกสะใภ้และแม่สามี เนื่องจากภักทรินขาดความนอบน้อมต่อผู้ใหญ่ แต่ในขณะเดียวกันแม่สามีก็เป็นผู้ใหญ่ที่ถือทิฐิมากทำให้มีอคติกับลูกสะใภ้ เมื่อลูกชายและลูกสะใภ้มีเรื่องทะเลาะกันแม่สามีซึ่งเป็นผู้ใหญ่ก็ไม่ได้ช่วยไกล่เกลี่ยปัญหาดังกล่าวให้คลี่คลาย แต่กลับเข้าข้างลูกชายของตนเองเป็นสาเหตุให้ปัญหาระหว่างลูกชายและลูกสะใภ้ยืดเยื้อจนกระทั่งอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวไม่ได้

ตัวอย่างจากเรื่อง เพลงพราหมณ์ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้ที่ไม่ลงรอยกัน อันเนื่องมาจากลักษณะนิสัยของลูกสะใภ้ที่ไม่ทำตัวอ่อนน้อมเข้าหาแม่สามี แม่สามีจึงไม่เกิดความเห็นใจใคร่จะใส่ใจมากนัก และเมื่ออยู่บ้านเดียวกันย่อมมีเรื่องที่ทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกันได้ง่าย

เรื่อง ฟ้าต่ำ หลังจากศิรพลกับปรียาแต่งงานกัน ศิรพลพานางประนอมกับนางตาบแม่และป้าของเขาเข้ามาอยู่ในบ้านด้วย นางประนอมชอบวางตัวข่มลูกสะใภ้เพราะกลัวว่าลูกสะใภ้จะดูถูกตน เนื่องจากบ้านของปรีयर่ำรวยมาก แรกๆก็ไม่มีปัญหาอะไรเพราะความรักที่ปรียามีต่อศิรพล ต่อมา

เมื่อศิรพลมีเหตุที่จะต้องไม่อยู่บ้านหนึ่งเดือน ทำให้พี่ยาตระหนักถึงความอึดอัดและคับข้องใจที่มีต่อแม่สามี ดังตัวอย่าง

แต่เมื่อศิรพลไม่อยู่ พี่ยาย่อมขาดเหตุผลที่จะเหนี่ยวรั้งใจมิให้หงุดหงิดอารมณ์เสียไปกับการวางตัวของแม่สามี เรื่องที่น่าจะเป็นเรื่องเล็กก็กลายเป็นเรื่องใหญ่เป็นเรื่องธรรมดา

เรื่องที่พี่ยาหัวเสียอยู่มาก คือ จู่ ๆ นางประนอมก็พาศิริลูกสาวคนกลางเข้ามาพักอยู่ในบ้านเรียบร้อย โดยไม่ได้บอกเล่าแก่สืบให้พี่ยารู้เลยจนกระทั่งวันที่มาถึง

“ เอาเขามาพักพื้นที่นี้เห็นจะดีกว่า ที่โน่นไม่มีใคร ” นางประนอมบอกลูกสะใภ้ “ จัดห้องข้างล่างให้แม่ถีมั่นนอนแล้ว ไม่วุ่นวายอะไรหรอก พวกฉันน่าจะยังงัยก็อยู่ได้ ”

พี่ยาล้ากลืนความรู้สึกบางประการลงไปเมื่อได้ยินเสียงสะบัด ๆ ในตอนท้าย นางประนอมไม่เคยพูดดี ๆ กับหล่อนมานานแล้วนับตั้งแต่นางให้เด็กหญิงตีกลับบ้าน นับตั้งแต่นั้นนั้น จะต้องมึนน้ำเสียงซึ่งโกรธประชดประชันแทรกอยู่เสมอ

(ฟ้ำด้า : 240)

เมื่อเวลาผ่านไปนานเข้า พี่ยาก็เริ่มหมดความอดทนต่อการกระทำของแม่สามีที่นับวันมีแต่พูดประชดประชันไม่เคยเห็นความดีของลูกสะใภ้เลย ไม่ว่าพี่ยาจะพยายามทำตัวดีหรือเอาใจมากแค่ไหนแม่สามีก็ยังหาข้อมาว่าได้อยู่ดี ดังนี้

แม่สามีถอยจากพรมที่นั่งอยู่ไปจนชิดฝาห้องเพื่อจะเอี้ยวตัวมามองลูกสะใภ้ได้ถนัด “ พอต้อไม่อยู่บ้านเสียคน บ้านช่องเลยดูเจิบเหงา ฉะนั้น ๆ อยู่ก็กลัวขโมยเหมือนกัน ”

พี่ยาสะอึกเมื่อได้ยิน นางประนอมตำหนิหล่อนอย่างชัดเจนว่าพอสามีไม่อยู่ หล่อนก็ออกเที่ยวเตร่ไม่อยู่ติดบ้าน ความโกรธแค้นขึ้นมามากขึ้นทันที เมื่อนึกว่าคนพวกนี้มีสิทธิ์อะไรจะมาวางอำนาจเหนือหล่อนอยู่ทุกเรื่องทุกเวลาขนาดนี้

(ฟ้ำด้า : 242)

ตัวอย่างจากเรื่อง ฟ้ำด้า เป็นปัญหาระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้ อันเกิดจากลักษณะนิสัยและความเห็นแก่ตัวของแม่สามี ที่ความจริงเห่อความร่ำรวยของลูกสะใภ้แต่แสดงออกตรงกันข้าม เพราะกลัวลูกสะใภ้จะดูถูก ผลที่ตามมาคือลูกสะใภ้เข้ากับแม่สามีไม่ได้ และอึดอัดทุกครั้งที่อยู่ด้วยกัน

เรื่อง ทานตะวัน สारิศกับบุญทริกา แต่งงานกันโดยความเห็นชอบของคุณเกษมแม่บุญธรรมของสาริศ แต่พอแต่งงานกันได้ไม่นานสาริศกับบุญทริกาก็มีปัญหากันเนื่องจากคุณเกษมมักจะ

เข้ามาวุ่นวายในชีวิตส่วนตัวของทั้งคู่ สาริศจึงไม่เคยมีปากมีเสียงกับแม่อยู่แล้ว แต่บุญทริกาทนพฤติกรรมของเกยรไม่ได้ ดังคำพูดของบุญทริกาที่ว่า

“ฉันกับสาริศจึงไม่เคยมีโอกาสอยู่ด้วยกันตามลำพังเลย แม้แต่ห้องนอนของเรา ก็เหมือนไม่ใช่ของเรา แม่ผัวฉันเดินเข้ามาสำรวจทุกเช้า ดูว่าฉันตื่นนอนกี่โมง ข้าวของอะไรอยู่ตรงไหนแกเข้ามาค้นมาตรวจหมดทุกชิ้น ฉันอยู่ในห้องนอนที่ไร ใจหายใจคว่ำไม่รู้ว่าอะไรจะเปิดประตูเข้ามาตอนไหน “

(ทานตะวัน : 198)

ในชีวิตแต่งงานไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรคุณเกยรต้องเข้ามาเป็นผู้ตัดสินใจหรือชี้ขาดทุกเรื่อง แม้ลูกชายจะแต่งงานแล้วแต่ก็ไม่ได้เป็นตัวของตัวเองเลยเพราะคุณเกยรจะเข้าไปบงการชีวิตตลอด บุญทริการับกับพฤติกรรมแบบนี้ไม่ได้ โดยที่สาริศจึงไม่เคยห้ามแม่เพราะรู้ว่าแม่รักตน เมื่อนานเข้า บุญทริกาเองทนไม่ได้จึงต้องขอหย่าขาดกับสาริศจึง ดังบทสนทนา

“หวังว่าคงไม่ถึงขนาดคุณเป็นฝ่ายขอแบ่งเงินทองฉันไปครึ่งหนึ่งเสียก่อนหรอกนะ จึงจะยอมหย่า “
 “คุณรู้ดีว่าผมไม่ใช่ผู้ชายประเภทนั้น ! “
 “ตัวคุณนะฉันรู้ ฉันหมายถึงความเห็นของคุณแม่ต่างหาก ! “
 “ในที่สุด... “ ชายหนุ่มพึมพำ “ เราก็ต้องกลับมาเรื่องเดิม เมื่อไรคุณกับผมถึงจะพูดกันได้...ทำอะไรได้... โดยไม่ต้องลากคุณแม่เข้ามาเกี่ยวข้อง “
 สายตาหญิงสาวแข็งกร้าวขึ้น
 “ แล้วเคยมีครั้งไหนบ้างล่ะที่เราพูดกันได้ ทำอะไรกันได้โดยคุณแม่ไม่ยื่นมือเข้ามาเกี่ยวข้อง “ เสียงของหล่อนเริ่มตวัดหวน

(ทานตะวัน : 187 – 188)

ตัวอย่างจากเรื่อง ทานตะวัน ความสัมพันธ์ระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้เป็นไปอย่างตึงเครียด เป็นผลมาจากแม่สามีที่เข้าไปยุ่งกับชีวิตคู่ของลูกชายมากเกินไป และไม่เคยเคารพสิทธิส่วนตัวของทั้งคู่ ส่วนสามีเองก็ไม่เข้มแข็งพอที่จะปกป้องไม่ให้มีบุคคลอื่นเข้ามาแทรกแซงในชีวิตคู่ของตนได้

ปัญหาแม่สามีกับลูกสะใภ้ที่มักกระทบกระทั่งกัน มักจะเป็นเพราะอยู่ในครอบครัวเดียวกัน และแม่สามีมักมีอคติกับลูกสะใภ้ ส่วนลูกสะใภ้ก็มักจะอึดอัดกับการแสดงอำนาจของแม่สามี

เป็นครอบครัว ความอดทนของพริยาสิ้นสุดลงเมื่อศิรพลจะไปเรียนต่อต่างประเทศโดยจะให้พริยาอยู่กับแม่และป้าของเขาที่เมืองไทย พริยาไม่ยอมพริยาต้องการไปกับศิรพลด้วย เรื่องนี้ทำให้ทั้งสองทะเลาะกันอย่างรุนแรงเพราะศิรพลรักแม่และป้าของเขามากไม่อยากให้ลำบากเนื่องจากถ้าพริยาไปกับเขา ทางบ้านของพริยา ยืนยันว่าจะเฝ้าบ้านนี้ให้คนอื่นเช่า แม่และป้าของศิรพลต้องกลับไปอยู่บ้านเดิม แต่พริยาไม่ยอมอยู่กับญาติๆของสามีเด็ดขาดเพราะรู้ฤทธิ์ทุกคนดี จนในที่สุดทั้งสองก็ต้องหย่าขาดจากกัน ดังคำพูดของพริยา

“ เขาทำให้เราหย่า ถ้าไม่หย่า ก็มีทางเดียวคือทนเขาตลอดไป แล้วแต่เขาจะเรียกร้องอะไรให้แม่ให้ญาติของเขา เขานึกว่าเป็นไม้ตายของเขา...เราก็กเลยหย่าให้รู้ไปว่าเราทำผิดคนเดียว แล้วจะต้องทนไปจนตายจั้นหรือ ไม่มีทาง “

(ฟาด้า : 490)

ตัวอย่างจากเรื่อง ฟาด้า ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการที่ญาติพี่น้องของสามีเข้ามายุ่งวุ่นวายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมการสอดรู้สอดเห็นของป้า หรือพฤติกรรมการเข้ามาครอบครองความรู้สึกของการเป็นครอบครัว โดยที่ไม่เห็นความสำคัญของสะใภ้ จากความไม่พอใจและความรู้สึกอึดอัดดังกล่าว ทำให้นำไปสู่การหย่าร้างโดยมีสาเหตุสำคัญมาจากญาติฝ่ายสามี

จากการศึกษาปัญหาเครือญาติที่เกิดจากญาติฝ่ายสามีพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนมากมักเป็นปัญหาระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้ เนื่องมาจากปัญหาภายในจิตใจของฝ่ายแม่สามีเองไม่ว่าจะเป็นการมีอคติต่อลูกสะใภ้ในเรื่องเพลงพรหม การมีปมด้อยที่รู้สึกว่าตนเองและครอบครัวด้อยกว่าลูกสะใภ้ในเรื่องฟาด้า และความรู้สึกว่าถูกลูกสะใภ้แย่งความรักความเอาใจใส่จากลูกชายตนเองไปจากเรื่องทานตะวัน ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นสาเหตุให้เกิดความอึดอัดใจแก่ลูกสะใภ้เป็นผลให้เกิดการกระทบกระทั่งกันระหว่างแม่สามีและลูกสะใภ้ ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้เป็นสามีเองก็ไม่สามารถจัดการแก้ไขให้ดีขึ้นได้ หรือมักจะมองไม่เห็นปัญหาดังกล่าว จนในที่สุดปัญหาดังกล่าวก็กลับกลายมาเป็นชนวนเหตุสำคัญที่ทำให้ชีวิตคู่ของตนเองต้องล่มสลายลง

2.2 ปัญหาที่เกิดจากญาติฝ่ายภรรยา คือปัญหาที่เกิดกับสามีจากการที่บุพการีหรือญาติพี่น้องทางฝ่ายภรรยาเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหา โดยแบ่งได้ 2 ประเด็น คือ แม่ภรรยากับลูกเขย และญาติข้างภรรยา ดังนี้

2.2.1 แม่ภรรยากับลูกเขย

เรื่อง เศรษฐีใหม่ พรียกัยกับก้อยแต่งงานกัน ทางบ้านของพรียกัยประกอบธุรกิจจนร่ำรวย ส่วนทางบ้านของก้อยเป็นผู้ดีเก่า คุณแม่ของก้อยเป็นคนถือยศถือศักดิ์ดีมาก แต่ที่ยอมให้ลูกสาวแต่งงานกับพรียกัยเพราะเห็นว่าเขารวย แต่ถึงอย่างไรแม่ของก้อยก็ไม่ได้นับถือหรือรักใคร่ลูกเขยมากนัก พฤติกรรมที่แสดงกับลูกเขยมีแต่ความห่างเหินและไว้ตัว เมื่อพรียกัยแต่งงานกับก้อยแล้ว แม่ของก้อยก็เข้ามาเจ้ากี้เจ้าการกับชีวิตแต่งงานของทั้งสองตั้งแต่วันแรกหลังแต่งงานเลย ดังนี้

“เดี๋ยวนี้ คุณพรียกัย” แม่ยายผมว่าลูกขึ้นจากกองของขวัญ พลอยให้คุณก้อยและใจผมองตาม “คุณก้อยบอกฉันว่าคุณยังไม่ได้ตกลงเรื่องค่าใช้จ่ายในบ้านเลยว่าจะมอบให้คุณก้อยเดือนละเท่าไร วันนี้ก็ต้องเตรียมหาข้าวกับปลากันแล้ว แล้วเวลาไปจ่ายตลาด น่าจะมีรถให้คุณก้อยด้วย หรือจะให้คุณก้อยไหนรถเมล์ไปเอง”

ผมจั่งงังไปรากับลูกนีก

(เศรษฐีใหม่ : 129)

หลังจากนั้นแม่ของก้อยก็เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตคู่ของทั้งสอง โดยที่พรียกัยไม่สามารถคัดค้านอะไรได้เพราะก้อยเป็นลูกที่หัวอ่อน เชื่อแม่ทุกอย่างแม้แต่การดูแลจัดการเรื่องต่างๆภายในบ้าน ก้อยสนใจแต่เรื่องการแต่งตัวและชื่อของซึ่งล้วนแล้วแต่เกินความจำเป็นทั้งสิ้น ทำให้พรียกัยทนไม่ได้กับพฤติกรรมของแม่ภรรยาและภรรยาของเขาเองก็ไม่เคยเป็นตัวของตัวเองเลย จนในที่สุดพรียกัยก็ตัดสินใจขอย้ายกับก้อย

“แต่เราควรจะเริ่มต้นใหม่” ผมบอกตัวเอง “เลิกเสียทีอย่างเมื่อก่อน ในบ้านจะต้องไม่มีบุคคลที่สามเข้ามาวุ่นวายอีกแล้ว จะต้องพูดกับคุณก้อยให้เข้าใจ คุณก้อยแต่งงานแล้วเป็นผู้ใหญ่แล้ว จะมัวเอาแต่แต่งตัวเทียวเตร่ ผลาญเงินอีกไม่ได้”

(เศรษฐีใหม่ : 159)

ตัวอย่างจากเรื่อง เศรษฐีใหม่ เป็นปัญหาชีวิตคู่อันเกิดจากบุคคลที่สาม คือแม่ของภรรยาที่โลกต้องการหาประโยชน์จากลูกเขย จึงเข้ามาคอยบงการชีวิตคู่ของลูกสาว เป็นผลทำให้ลูกเขยเกิดความกดดันและทนไม่ได้กับพฤติกรรมของแม่ภรรยา

เรื่อง คุณชาย เกศกมลเป็นลูกสาวคนเล็กของคุณหญิงละม้ายทิพย์ คุณหญิงรักและเป็นห่วงลูกสาวคนนี่มากเพราะเป็นคนเดียวที่ยังไม่ได้แต่งงาน ต่อมาเกศกมลได้รักใคร่ชอบพอกับชัชพร ผู้ชายที่ไม่มีหัวนอนปลายเท้าและได้พาเข้ามาอยู่ในบ้านด้วย ทำให้คุณหญิงโกรธมากแต่ไม่ต้องการให้

ลูกสาวออกไปจากบ้านสิ่งที่ทำได้คือไม่สนใจชัชพร มองข้าม ไม่พูดด้วย ทำเหมือนชัชพรไม่มีตัวตน อยู่ในบ้าน ซึ่งการกระทำเช่นนี้ถือเป็นการเหยียดหยามกันมากสำหรับชัชพร ชัชพรจึงเกลียดแม่ภรรยา จนถึงกับคิดจะแก้แค้นโดยตั้งใจจะหลอกพารวงข้าวหลานสาวของคุณหญิงไปทำมีดมีร้าย ดังตัวอย่าง

ชัชพรอาจจะรำคาญมากกว่าเกลียดอย่างที่เป็นอย่าง
 คนอย่างเขาทนการดูถูกเหยียดหยามประเภทนี้ไม่ได้เสียด้วย ยิ่งไงก็ต้องสอนบทเรียนให้แสบสันถึงที่สุด
 ให้มันรู้ว่า ผู้ชายที่ขายแก่คนนี้ดูถูกเหยียดหยามอย่างนั้นถ้ามันจะผงาดขึ้นมาละก็...มันทำได้ขนาดไหน
 (คุณชาย : 612)

คุณหญิงละม้ายทิพย์เกลียดชัชพรเพราะเห็นว่าไม่คู่ควรกับลูกสาวตน ชัชพรเองก็เกลียดแม่ของภรรยาที่แสดงความเหยียดหยามเขา ชัชพรจึงแก้แค้นโดยหลอกหลานสาวของคุณหญิง จนทำให้คุณหญิงทนต่อไปไม่ไหวจึงบอกให้เกศกมลพาสามีออกไปอยู่ที่อื่น แต่เธอก็ยังเป็นห่วง ดังความคิดของคุณหญิงที่ว่า

“ แล้วเกศกมลละ ลูกรักของเธอแท้ ๆ ทำไมทำกับเธออย่างไม่มีความรักด้วยเลยจนชนิดเดียว ได้ผัวอันธพาล...ก๊วย...เกาะเมียกิน...งานการไม่มีทำ แล้วเธอก็ไม่มีปัญญาจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งให้เด็ดขาดลงไป เธอจะปล่อยลูกสาวไป เธอก็เป็นห่วง...เธอไม่เคยยอมให้ลูกคนไหนพ้นอ้อมอก เธอจำต้องรับเจ้าก๊วยเข้ามาอยู่ในบ้าน แล้วตอนนี้...เธอสะดุ้งโหมงเมื่อรู้ว่ารวงข้าวออกไปกับมันไม่กลับบ้านทั้งคู่...มันกำลังจะขย้ำหลานสาวเธอ เหมือนมันขย้ำลูกสาวเธอมาแล้ว เพราะมันรู้ว่าเธอทำอะไรมันไม่ได้ มันจะเป็นพระยาเทครัว ! “

(คุณชาย : 725)

ตัวอย่างจากเรื่อง คุณชาย ด้วยความที่แม่ภรรยากับลูกเขยไม่ชอบกัน จึงมีปฏิกิริยาในแง่ลบต่อกันโดยไม่พยายามปรับตัวเข้าหากัน ยิ่งเมื่อลูกเขยก่อเรื่องกับหลานสาวทำให้ไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้อีก

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างแม่ภรรยากับลูกเขย มักเป็นเพราะลูกสาวเลือกคู่ครองที่แม่ไม่เห็นด้วย หรือแม่เห็นว่าลูกเขยมีข้อบกพร่องไม่คู่ควรกับลูกสาวของตน

2.2.2 ญาติข้างภรรยา

เรื่อง ทานตะวัน เสรีกับอรแต่งงานกัน และอาศัยอยู่บ้านเดียวกับเกตุรซึ่งเป็นพี่สาวของอร เกตุรเองไม่ค่อยชอบน้องเขยจึงแสดงความเฉชาต่อเสรี ส่วนเสรีเองก็รับรู้ได้แต่รู้ว่าที่อรยังต้องการจะ

อยู่ในบ้านเดิมของตน ต่อมาเมื่อออร์มีลูกเกยรรก็รักหลานชายมากจึงนำหลานชายไปเลี้ยงเอง ส่วนออร์นั้นไม่ขัดข้องแต่เป็นเรื่องที่เสรีไม่พอใจอย่างมาก ดังนี้

“ แม้แต่เรียกป้า พี่สาวของออร์ก็ให้ลูกเราเรียกว่า ‘คุณแม่’ แม่แท้ ๆ กลับไปเรียกว่า ‘แม่ออร์’ มันเรื่องอะไรกันไม่ทราบ “ เสรีสร้างคำถามใหม่ที่ตอบยากขึ้นมาอีก

“ จะเป็นอะไรไปล่ะคะ “ คุณออร์ตอบด้วยเสียงอ่อนโยนตามเคย เข้าใจว่าเป็นการใกล้เคียงมิให้เขาคิดมากหาได้รู้ไม่ว่าอีกฝ่ายกลับไปคิดว่าเธอรู้เห็นเป็นใจกับพี่สาว “ ใครเป็นพ่อแม่ที่แท้จริงสาวก็รู้อยู่แล้ว “ เธอไม่ได้ตระหนักเลยว่าผลเสียจากจรรยาของผู้ไม่เห็นความสำคัญของสามีนั่นคืออะไร เธอไม่เข้าใจความกดดันของเสรี แม้ได้ยินเสียงเขาเปรยอย่างอึดอัดบ่อยขึ้นในปีที่หกของชีวิตวิภา ว่าเขาเหมือน ‘คนนอก’ ไม่มีสิทธิ์มีเสียงอย่างไรสักอย่างในบ้านนี้

(ทานตะวัน : 156)

ทุกครั้งที่ออร์และเสรีมีปากเสียงกัน เกยรรมักจะยุให้น้องสาวไม่ให้ยอมตามใจสามีมาก เพราะเกยรรไม่ชอบน้องเขย ออร์เองหัวอ่อนไม่ทันความคิดพี่สาวยอมทำตามทุกอย่างเพราะนึกว่าพี่สาวหวังดี เสรีไม่พอใจกับการกระทำของเกยรรที่เข้ามายุ่งกับครอบครัวของตน แต่ทำอะไรไม่ได้เพราะภรรยาเชื่อพี่สาว จนในที่สุดเสรีก็ขอหย่ากับออร์เพราะทนต่อไปไม่ไหว ดังตัวอย่าง

...คุณเกยรรเฝ้าเตือนด้วยเสียงห่วงใย

“ เธออย่าไปยอมคนได้ง่าย ๆ ใจแข็งเสียหน่อย...ให้เขาลำบากเพราะเราบ้าง เขาจะได้เห็นคุณค่า “

ทั้งที่เธออยากกลับไปอยู่กับเขา เธอก็ทำใจแข็งให้เขาวนเวียนมางอนง้ออยู่หลายเดือน เชื่อว่าทำอย่างนั้นเขาจะได้ตระหนักถึงความยากลำบากที่จะได้เธอกลับไป แล้วไม่คิดนอกใจเธออีก

คุณออร์ไม่ได้เฉลียวใจคิดให้รอบคอบว่า หลายครั้งเข้า เสรีก็เริ่มจะเชื่อว่าภรรยาไม่ต้องการใช้ชีวิตคู่กับเขาอีกต่อไป

ครั้งสุดท้ายที่เขามาจ้อ เมื่อเธอยังทำท่ามึนตึ๊ง ไม่ให้คำตอบว่าจะเอาอย่างไรกันแน่ ชายหนุ่มก็เกิดโทสะขึ้นมา โพล่งออกมาว่า

“ จันทน์หย่ากันไหมล่ะ จะได้สิ้นเรื่องสิ้นราว “

(ทานตะวัน : 166 – 167)

ตัวอย่างจากเรื่อง ทานตะวัน เกยรรเข้าไปยุ่งกับชีวิตครอบครัวของน้องสาวด้วยความหวังร้าย ประกอบกับความอ่อนแอของออร์ที่ไม่เป็นตัวของตัวเอง จนทำให้ชีวิตครอบครัวต้องล่มสลายลง เพราะเสรีเองก็ไม่อาจทนกับสภาพครอบครัวที่มีคนอื่นคอยเข้ามายุ่งได้

เรื่อง วงศ์คณาญาติ อารัณย์และพริมแต่งงานกันด้วยความไม่เห็นชอบของทางบ้านพริม เมื่อพริมพาอารัณย์เข้ามาอยู่ในบ้านตามคำขอร้องของแม่พริม แต่คนในบ้านของพริมไม่มีใครให้ความสำคัญและยอมรับอารัณย์เลย ดังคำพูดของพริม

“พริมรู้ว่าพ่อปฏิเสธอารัณย์เด็ดขาด ไม่ถามความเห็นของพริม พริมก็ไม่มีทางอื่น “ พริมตอบเบา ๆ “ แล้วในที่สุดพ่อแม่ก็ไม่ได้ตัดขาดพริม พริมคิดว่าเรื่องจะจบลงด้วยดีนะคะน้ำชาวล แต่บางครั้ง...บางครั้งพริมรู้สึกแปร่ง ๆ ยังไงไม่ทราบ พริมรู้สึกว่าพ่อแม่ไม่ชอบอารัณย์เลย ยิ่งคุยด้วยแล้ว เจ็บเมยกับเขามาก ไม่ว่ากล่าว แต่ก็ไม่เป็นกันเอง อารัณย์เขาคงอึดอัด เขาถึงมาหาแม่เขาบ่อย ๆ พริมอยากจะออกจากบ้าน แต่ก็กลัวจะไปอยู่ไหน ลูกก็จะเกิดมา อยู่ที่บ้านดีกว่าแถมจะได้สบาย “

(วงศ์คณาญาติ : 344)

อารัณย์พยายามอดทนเพราะรักพริมและเป็นห่วงลูกที่กำลังจะเกิด แต่นับวันสถานการณ์ไม่มีอะไรดีขึ้น พริมถูกตั้งตัวให้ห่างจากอารัณย์โดยพ่อแม่ลากพริมไปออกงานสังคมหรูหราแต่ไม่ได้ให้อารัณย์ไปด้วย จนในที่สุดอารัณย์ไม่สามารถรับกับความกดดันเมื่ออยู่ในบ้านของพริมได้และขอให้พริมย้ายออกมาอยู่ที่อื่นกับเขา โดยอารัณย์ให้เหตุผลว่า

“ทำไมอารัณย์ถึงจะไม่กลับมาบ้านนี้อีกคะ “

“ เพราะผู้ใหญ่ของคุณไม่ต้องการผม “ สีหน้าของอารัณย์บอกความชื่นชมอย่างพริมไม่เคยเห็นมาก่อน “ แม้แต่คนใช้เองก็รู้ พริม ถ้าลูกผมโตขึ้นมาในบ้านนี้ ผมกลัวว่าลูกจะถูกอบรมให้หัวสูงจนถูกพ่ออีกคนหนึ่ง ถ้าคุณตาไม่บอกคุณก็คงรู้ว่าพวกคุณหัวสูงแค่ไหน ลำเอียงแค่นี้กับคนที่เขาดังชื่อจริงเกียจ...” พริมรู้ว่าอารัณย์ได้ทนมาจนถึงที่สุดแล้ว หวนนึกถึงวันก่อน ๆ ที่อารัณย์ถูกแยกออกอยู่โดดเดี่ยวในบ้านนี้ แล้วใจหาย ความรังเกียจเดียดฉันท์ของคุณย่าและพ่อแม่ นั่น ไม่จำเป็นต้องแสดงออกด้วยวาจาหรือการค้อนควัก แสดงสีหน้าใจแง่แข็ง เพียงแต่ท่าทางเย็นชาเท่านั้นอย่างพวกปาลมบดีถนัดนักหนา ก็มากพอแล้วที่จะเขียนความรู้สึกของอารัณย์ได้อย่างเจ็บแสบ

(วงศ์คณาญาติ : 354 – 355)

ตัวอย่างจากเรื่อง วงศ์คณาญาติ ทางบ้านของพริมไม่ยอมรับอารัณย์เป็นลูกเขย และพยายามแสดงให้เห็นว่าอารัณย์มีฐานะที่ด้อยกว่าพริมมาก อารัณย์ทนอยู่ด้วยความกดดัน ในที่สุดเมื่อทนไม่ได้จึงต้องพาพริมออกจากบ้านมาอยู่กันเอง

จากการศึกษาปัญหาเครือญาติที่เกิดจากญาติฝ่ายภรรยาพบว่า ปัญหาเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันของฐานะทางการเงินและสังคมของทางฝ่ายภรรยาและสามี ซึ่งโดยมากญาติทางฝ่าย

ภรรยา มักถูกเหยียดหยามลูกเขยที่มีฐานะทางการเงินและสังคมต่ำกว่าทางฝ่ายของตนเอง ซึ่งนอกจากความรู้สึกรังเกียจเหยียดหยามแล้ว ความแตกต่างทางด้านการเงินยังก่อให้เกิดความหวาดระแวงแก่ญาติทางฝ่ายภรรยา เพราะเกรงว่าจะถูกปกปิดทรัพย์สินเงินทอง ความรู้สึกรังเกียจและหวาดระแวงจากญาติฝ่ายภรรยาดังกล่าวก่อให้เกิดความกดดันภายในจิตใจของลูกเขยอย่างมาก จนไม่สามารถจะทนใช้ชีวิตคู่ต่อไปได้ เพราะทั้งสามีและภรรยาไม่สามารถจัดการกับปัญหาดังกล่าวได้ มีเพียงอารมณ์ขุ่นในเรื่องวงศ์ญาติเท่านั้นที่สามารถนำพาครอบครัวของตนเองให้พ้นจากสภาวะกดดันดังกล่าวได้ โดยแสดงให้เห็นครอบครัวของภรรยาเห็นว่าตนเองสามารถดูแลเลี้ยงดูครอบครัวของตนเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาทรัพย์สินเงินทองหรือความช่วยเหลือใดๆ จากทางเครือญาติของภรรยาเลย

3. ปัญหาการเงินในครอบครัว

ปัญหาการเงินในครอบครัวเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาได้หลายอย่าง เช่น เมื่อมีเงินใช้จ่ายไม่เพียงพอต่อความต้องการพื้นฐานของคนในครอบครัว ก็จะทำให้ครอบครัวมีความทุกข์ยากลำบาก หรือเป็นเหตุทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง หงุดหงิด ขัดใจกันได้ หรือใช้เวลาในการทำมาหากินมากเกินไป จนไม่มีเวลาให้กับลูกหรือกับสมาชิกในครอบครัว ก็ทำให้เกิดทะเลาะเบาะแว้งกันและอาจทำให้ลูกมีปัญหาได้ หรือการมีหนี้สิน ที่ทำให้ต้องหลบหนีหนี้ หรือผลักดันครอบครัวให้ต้องรับภาระ หรือการที่พ่อหรือแม่เจ็บป่วย หรือทุพพลภาพทำมาหาเลี้ยงชีพไม่ได้ และยังต้องเสียค่ารักษาพยาบาล หรือสาเหตุจากการติดอบายมุขในรูปแบบต่าง ๆ จนทำมาหาเลี้ยงชีพไม่ได้ หรือเกิดหนี้สิน เหล่านี้ล้วนกลายเป็นปัญหาครอบครัวที่สำคัญยิ่ง (สายสุรี จุติกุล, 2540?: 45-46) ว.วินิจัยกุล ได้เสนอปัญหาการเงินในครอบครัวไว้ 3 ประเด็น คือ ปัญหาการใช้จ่ายเงิน ปัญหาการใช้เงินฟุ่มเฟือย และปัญหาหนี้สิน ดังนี้

3.1 ปัญหาการใช้จ่ายเงิน

เป็นปัญหาการเงินไม่พอใช้จ่ายในครอบครัว อันมีสาเหตุมาจากการที่สามีซึ่งเป็นผู้หารายได้หลักให้กับครอบครัว แต่กลับทิ้งความรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยนอกใจภรรยาไปอยู่กับผู้หญิงคนอื่น และอีกสาเหตุหนึ่งคือสามีไม่สามารถหารายได้ให้เพียงพอกับรายจ่ายของครอบครัวได้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเสียชีวิตของภรรยา ดังที่ ว.วินิจัยกุล เสนอไว้ในนวนิยายเรื่อง มณีร้าว , เส้นไหมสีเงิน ดังนี้

เรื่อง มณีร้าว เมื่อชิดพริกกับประคองแยกทางกันชิดพริกก็ไม่ได้ส่งเงินให้ครอบครัวเหมือนเดิม ประคองเองไม่ได้ทำงานนอกบ้าน เพียงรับปักผ้าที่บ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ พอมีรายได้ช่วยค่าใช้จ่ายในครอบครัว ส่วนลูกสามคนก็กำลังอยู่ในวัยเรียนจำเป็นต้องใช้เงินทุกคน เมื่อไม่มีรายได้หลักจากชิดพริก

มาค้าจุนก็ทำให้มีปัญหาเรื่องเงิน จนต้องไปขอยืมเงินป้ามาใช้จ่ายในครอบครัว เมฆลูกชายคนโตทนไม่ได้จึงต้องไปหาพ่อเพื่อขอเงิน ดังนี้

เมฆเป็นคนแรกที่พูดขึ้นโดยไม่มองหน้าพี่สาวและน้องชาย “ เดือนนี้แม่ไม่มีเงิน แม่ต้องไปขอยืมป้าสังเวียน แต่แม่ไม่รู้หรือคะว่าเรามาหาพ่อ “ ชิดพรหมอดคิด ปัญหาเรื่องนี้จริง ๆ ด้วย เขาเองอดอัดที่จะต้องยอมรับว่าค่าใช้จ่ายทุกวันนี้ไม่ใช่น้อย ไม่ได้สบายอย่างที่ลูก ๆ คิด...
“ เราก็ประหยัดกันแล้วนะฮะ “ หมอกเป็นฝ่ายตอบบ้าง “ แต่แม่ทำงานคนเดียวก็แย่เหมือนกัน พี่เดือนก็ยังทำงานไม่ได้ แม่ต้องไปขอยืมป้าสังเวียนมาสองพัน “

(มณีราว : 286)

ตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าครอบครัวของประคองที่มีปัญหาเรื่องเงินไม่พอใช้ เกิดจากชิดพรหมหน้าครอบครัวที่เป็นคนหารายได้หลักให้ครอบครัวแต่กลับทิ้งลูกและภรรยาไปอยู่กับผู้หญิงอื่นโดยไม่ยอมส่งเงินมาให้ทั้ง ๆ ที่ลูกอยู่ในวัยซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้เงินและยังหาเงินเองไม่ได้ เป็นเพราะความเห็นแก่ตัวและขาดความรับผิดชอบของชิดพร

เรื่อง เส้นไหมสีเงิน วิรัชพ่อของแพรวาต้องไปทำงานที่ประเทศในตะวันออกกลาง เนื่องจากภรรยาเสียชีวิตทำให้รายได้เหลือทางเดียวคือเงินเดือนของตนเอง ซึ่งไม่พอลี้ยงลูกสี่คนที่กำลังอยู่ในวัยเรียนทุกคนซึ่งต้องใช้เงินมาก จึงต้องไปทำงานที่ต่างประเทศถึงจะต้องทนลำบากและคิดถึงบ้านแต่รายได้ดีกว่าที่นี้ ส่วนลูก ๆ ก็ฝากให้คุณตาช่วยเลี้ยงดู แต่ถึงกระนั้นการใช้จ่ายในครอบครัวก็ยังคงต้องระมัดระวัง ดังความคิดของคุณตา

คุณตาทบทวนดูรายรับของลูกเขยและของตนเองแล้วถอนใจอย่างหนักอก จริงละเขาได้เงินจากตะวันออกกลางเดือนละประมาณสามหมื่นบาท และคุณตาก็มีบำนาญของราชการพอเลี้ยงตัวได้ แต่ถึงกระนั้น การชำระหนี้สินอันเกิดจากการเจ็บไข้ได้ป่วยอันยาวนานของลูกสาวคุณตา บวกกับค่าใช้จ่ายหลาน ๆ ทั้งสี่คน ก็ทำให้คุณตาต้องระมัดระวังเงินทุกลมหายใจเข้าออกอยู่นั่นเอง

(เส้นไหมสีเงิน : 90)

ต่อมาวิรัชเก็บเงินได้ก้อนหนึ่งก็กลับมาเมืองไทยลูก ๆ ทุกคนดีใจมากเพราะคิดถึงพ่อ แต่มาอยู่เมืองไทยก็ต้องทำงานหนักเงินเดือนไม่มากและป่านลูกชายคนเล็กไปมีคดีต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ปกครองของเพื่อนผู้หญิงที่หนีมาอยู่กับเขาจนต้องเสียเงิน ทำให้ต้องตัดสินใจไปทำงานที่บรูไนอีกครั้ง ดังคำสนทนากับคุณตา

“ คิดให้ตื่นลูก “ คุณตาเตือนลูกเขยหลังจากฟังเขาเล่าเรื่องแล้ว “ กลับมาอยู่กับลูกได้ไม่เท่าไรเลย แล้วเด็ก ๆ ก็ต้องการพ่อ ไปอีกเป็นปี พ่อหนักใจแทนว่าลูกจะอยู่กันยังไง “

ดวงหน้าเคร่งขรึมของลูกเขย ยิ่งหมองคล้ำลงไปอีก เขาตอบเสียงพรวดด้วยความสะเทือนใจ

“ คุณพ่อนึกหรือว่าผมอยากไป อยู่ห่างไกลก็คิดถึงบ้าน คิดถึงลูก แต่ว่าเงินเดือนผมที่โรงงานนี้ มันก็ไม่พอใช้เอาเลยสำหรับลูกสามคน อีกไม่กี่เดือนฝ่ายเดินทางกลับมาก็ต้องเสียค่าเล่าเรียนอีกแล้ว แล้วผมก็อายุมากเกินไป แข่งกับหนุ่ม ๆ ไม่ไหว โรงงานเขาให้เงินเดือนเท่าไรก็ต้องยอมรับเขาเท่านั้น จะลาออกไปหางานทำใหม่ก็หายาก เพราะผมอายุมากแล้ว ผมนึกถึงว่า ถ้าจะส่งเสียให้ลูกเรียนจนหมดทุกคน ผมก็ต้องไปปรุโน...

(เส้นไหมสีเงิน : 268-269)

ตัวอย่างจากเรื่อง เส้นไหมสีเงิน ครอบครัวของวิรัชมีปัญหการเงินเนื่องมาจากภรรยาของเขาเสียชีวิต รายได้จากเขาคนเดียวไม่พอสำหรับเลี้ยงลูกสี่คน วิรัชจึงต้องไปทำงานต่างประเทศโดยยอมแลกกับการต้องห่างลูกๆ แต่เขาก็ไม่มีทางเลือก

นวนิยายทั้งสองเรื่องนี้สะท้อนทัศนะของ ว.วินิจฉัยกุล ว่าผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ควรจะหาเลี้ยงครอบครัวได้โดยอาศัยรายได้ของผู้ชายเป็นหลัก ดังนั้นปัญหาการใช้จ่ายเงินในครอบครัวผู้ชายควรเป็นฝ่ายรับผิดชอบโดยตรง

3.2 ปัญหาการใช้เงินฟุ่มเฟือย

เป็นปัญหาการเงินในครอบครัวที่เกิดจากการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือยมากเกินไปของลูก โดยไม่คำนึงถึงฐานะที่แท้จริงของครอบครัว ซึ่งเป็นผลมาจากการเลี้ยงดูของพ่อและแม่ ดังที่ ว.วินิจฉัยกุลเสนอไว้ในนวนิยายเรื่อง ฟ้าต่ำ , คุณชาย ดังนี้

เรื่อง ฟ้าต่ำ คุณสง่าและคุณอรามีลูกสาวคนเดียวคืออิสตรีหรือปูเป้ ทั้งสองรักและตามใจลูกสาวมาก ตั้งแต่เด็กถ้าปูเป้อยากได้อะไรหรือเพื่อน ๆ มีอะไรพ่อแม่จะต้องหามาให้ลูกไม่ให้น้อยหน้าคนอื่น แต่จะต้องมีให้ดีกว่าคนอื่นเสมอ จนโตขึ้นปูเป้เคยชินกับการที่อยากได้อะไรจะต้องได้และใช้จ่ายเงินโดยไม่ต้องคิดเพราะพ่อแม่ให้ใช้ได้เต็มที่ทั้งชื่อของ เปลียนรถยนต์ทุกปี ไปเที่ยวต่างประเทศและอื่น ๆ อีกสารพัด จริง ๆ แล้วเงินเดือนของคุณสง่าและรายได้จากหอพักของคุณอราก็มากพอที่ครอบครัวจะอยู่กันอย่างสบายแต่ปูเป้ก็ใช้เงินมากเกินไปกว่ารายรับโดยที่พ่อแม่ไม่เคยบอกความจริงเลยดังที่คุณเสียมผู้เป็นป้าพูดกับปูเป้

“ โอ๊ะ! ป้าคิดมาหลายปีแล้วว่า พ่อแม่แกน่าจะเลี้ยงให้ลูกรู้จักโตมั่ง แทนที่จะเลี้ยงเป็นทวดเอาไว้บนก่อนเมษยั้ง ถ้าแกเป็นลูกชาวบ้านธรรมดา ๆ ละก็ปานนั้นคงได้ดีกว่านี้ไปแล้ว อย่างน้อยก็คงเรียนอะไรจบสักอย่าง มีงานการทำให้เป็นหลักฐาน พ่อแม่ไม่ต้องห่วงเพราะแกเองก็สติปัญญาไม่เลว เสียแต่ไม่เอาถ่าน...

พ่อแม่ก็ตามใจจนไม่รู้เหนี่ยวรั้งได้ มีอย่างเยอะ รายได้เดือนละสองสามหมื่น ปล่อยให้ลูกสาวใช้เงินเดือนละสี่ห้าหมื่น แล้วยั้งเงินทองมันจะไม่ขอดติดกันถึงยังงี้ไหว “

(ฟาต้า : 402)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ที่รักและตามใจลูกผิดทาง ปล่อยให้ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย โดยที่ไม่บอกฐานะที่แท้จริงของครอบครัว ในที่สุดเงินทองในบ้านก็ผิดเคืองแต่เมื่อลูกสาวรู้ฐานะทางการเงินที่แท้จริงจึงไม่ใช้จ่ายเกินตัวอีก

เรื่อง คุณชาย คุณมหาและสุภาพมีลูกชายคนเดียวคือเต๋ย ที่เป็นคนขยันขันแข็งมาตั้งแต่เด็ก จึงเป็นความภูมิใจของพ่อแม่อย่างมาก คุณมหาและสุภาพรักลูกมากถ้าลูกอยากได้อะไรก็จะพยายามหามาให้โดยให้เหตุผลกับตนเองว่า ลูกเป็นเด็กเรียนเก่งตั้งใจเรียนจึงต้องมีรางวัลให้ เต๋ยเองก็มักจะใช้การเรียนของตนมาเป็นข้อต่อรองในการขออะไรจากพ่อแม่ อย่างตอนที่เต๋ยสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ขอไปทัวร์ต่างประเทศกับเพื่อนพ่อแม่ก็ให้ไป พอตอนเรียนในมหาวิทยาลัยเต๋ย อยากได้รถยนต์ก็ไปขอ กับแม่ สุภาพจึงต้องหาเงินมาซื้อดั่งที่พูดกับสามี

สุภาพอดแค้นตาออกตอบเสียงเนือยๆ ว่า

“ คิดเงิน “

“ เงินอะไรจะ ยังไม่ปลายเดือนนี้น่า “

“ เปี้ยแซร์คะ เห็นที่จะต้องทำเสียแล้ว ไม่งั้นก็ไม่มีค่าตัวนรกดคันใหม่ให้ตาเต๋ย “

คุณมหาหย่อนตัวลงนั่งบนเก้าอี้ จับตามองภรรยานิ่งอยู่

“ เอายั้งนั่นเลยหรือ “

“ แกสอบได้ เอ.หมดทุกวิชาเทอมนี้ เคยพูดกับแม่ว่าได้ เอ.หมดจะขอให้ซื้อ แม่ก็ไม่นึกว่าทำได้ ที่จริงลูกเรามากับขนาดนี้ ไม่ใช่ของง่ายเลยนะคะพ่อ “

(คุณชาย : 400)

ต่อมาเต๋ยมีเรื่องกับเพื่อนจนไม่อยากเรียนในมหาวิทยาลัยเดิม จึงขอพ่อกับแม่ว่าจะไปเรียนต่อต่างประเทศ พ่อต่อรองให้เต๋ยเรียนจบปริญญาตรีก่อนแล้วค่อยหาหนทางสอบชิงทุนไปต่อปริญญาโท แต่เต๋ยไม่ยอม พ่อจึงต้องยอมขายที่ทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมบ้านแล้วไปซื้อทาวน์เฮาส์เล็กๆ อยู่เพื่อเอาเงินส่งเต๋ยเรียนต่อ แต่สุดท้ายคุณมหาหักหมดเงินก่อนที่เต๋ยจะเรียนจบปริญญาเอกอย่างเต๋ยตั้งใจไว้แต่แรก ดังตัวอย่าง

คุณมหาไม่ได้พูดอะไรกับลูกชายที่ค่านัก ความหมกมุ่นเห็นทางจะก่อตัวขึ้นจากฝ่ายไหน ไม่มีใครบอกได้ชัด แต่ว่ามันเริ่มต้นอย่างชัดเจนเมื่อตอนที่ลูกชายเรียนจบปริญญาโทและเริ่มเข้าโปรแกรมปริญญาเอก ในตอนนั้นเอง ผู้เป็นพ่อให้คำตอบไปทางจดหมายว่า

“พ่อลองคำนวณเงิน กับรายจ่ายที่จะต้องส่งให้ลูกเรียนปริญญาเอก ซึ่งลูกบอกว่ากินเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี พ่อลำบากใจที่จะต้องบอกว่าเงินของเราคงมีไม่พอที่จะส่งเสียลูกได้จนตลอดรอดฝั่งเหมือนเรียนปริญญาตรีกับโท พ่อคิดว่าลูกควรจะกลับมาบ้านเรา ทำงาน แล้วหาทางชิงทุนไปทำปริญญาเอกก็จะเหมาะสมกว่าด้วยประการทั้งปวง...”

(คุณชาย : 1222)

ตัวอย่างจากเรื่อง คุณชาย แสดงให้เห็นว่าแต่ย์ใช้จ่ายเงินมากโดยไม่คำนึงถึงฐานะที่แท้จริงของพ่อแม่ เป็นผลมาจากที่คุณมหาและสุภาเลี้ยงดูมาอย่างตามใจอยากได้อะไรก็หามาให้หมด ทำให้แต่ย์ไม่มีสำนึกที่จะใช้จ่ายเงินที่พ่อแม่หามาได้อย่างเหนียวแน่น เมื่อพ่อกับแม่เงินหมด ทรัพย์สินสมบัติที่พ่อขายได้ก็หมดแต่ย์เองก็เรียนไม่จบตามที่ตั้งใจไว้

ว.วินิจฉัยกุล มองปัญหาลูกที่ใช้เงินฟุ่มเฟือย ว่าเป็นเพราะพ่อแม่รักและตามใจลูกมากเกินไป เนื่องจากมีลูกคนเดียว และไม่เห็นความสำคัญของการปลูกฝังให้ลูกรู้จักค่าของเงิน ทำให้ส่งผลเสียคือลูกขาดวินัยในการใช้จ่ายเงิน

3.3 ปัญหาหนี้สิน

เป็นปัญหาการเงินในครอบครัวที่เกิดจากการเป็นหนี้สิน อันเนื่องมาจากพ่อและแม่เสียชีวิตกะทันหัน และพ่อติดอบายมุข ปัญหาทั้งหมดก็จะตกอยู่ที่ลูก ๆ ดังที่ ว.วินิจฉัยกุล เสนอไว้ในนวนิยายเรื่อง มายา , คลื่นกระทบฝั่ง ดังนี้

เรื่อง มายา รัฐมนตรีวาสน์และคุณแพทย์พัทตร์มีลูกทั้งหมดห้าคน ลูกสาวสองคนโตแต่งงานแล้วส่วนอีกสามคนเล็กเรียนอยู่ต่างประเทศ ปีนี้รัฐมนตรีวาสน์ใช้เงินไปกับการหาเสียงมากเพราะหวังตำแหน่ง แต่บังเอิญเกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ทั้งรัฐมนตรีวาสน์และคุณแพทย์พัทตร์เสียชีวิตทั้งคู่ทำให้อุบัติเหตุที่คุณแพทย์พัทตร์มุนเงินอยู่หยุดชะงักและลูกๆเองก็ไม่เคยเข้ามาดูแลควบคุม จึงดำเนินการต่อไม่ได้ทำให้ครอบครัวเป็นหนี้สินมากมาย ดังที่บุษยามินตราลูกสาวคนกลางกล่าวว่า

“ พ่อไม่ได้มีหลักฐานมั่นคงอย่างพวกเศรษฐีที่เขาสร้างตัวขึ้นมาเอง “ บุษยามินตราพูดต่อ เมื่อไม่มีใครค้ำ “ พ่อมีเงินขึ้นมาได้เพราะเป็นนักการเมือง ถ้าพ่อมีตำแหน่ง ตำแหน่งก็เป็นเครดิตค่าไว้ได้ ถ้าพ่อออกจากการเมืองไปเลย พ่ออาจจะลำบากนอกจากว่าจะเคลียร์เรื่องนี้ให้หมดปัญหาเสียก่อน แต่นี่หนูคิดว่าเราไม่มีทางทำอะไรเลยนอกจากใช้หนี้เขาไป ถ้าจะทำธุรกิจอย่างแม่ เราก็ไม่เคยรู้เรื่อง แล้วที่แม่ทำได้ก็เพราะอาศัยชื่อเสียงพ่อ... “

(มายา : 207)

นวนิยายเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าครอบครัวที่มีปัญหาหนี้สินอันเกิดจากธุรกิจของพ่อแม่ ซึ่งลูกๆ ก็ไม่สามารถช่วยเหลือใด ๆ ได้ เพราะพ่อและแม่ไม่เคยสอนให้ลูก ๆ รู้จักบริหารกิจการของครอบครัว เลย ถือเป็นความประมาทของพ่อแม่ที่ไม่วางแผนให้ลูกรู้จักช่วยเหลือตนเอง เมื่อไม่มีพ่อแม่ทุกคนจึงไม่สามารถพยุงฐานะของครอบครัวไว้ได้

เรื่อง คลื่นกระทบฝั่ง ปู่ของรดาเสียชีวิตลง โดยทิ้งบ้านริมทะเลไว้ให้รดาหลังหนึ่ง รดาเอง ไม่มีเงินแต่ไม่อยากจะขายบ้านของคุณปู่เพราะเป็นบ้านที่รดาอยู่กับคุณปู่คุณย่าตั้งแต่เด็กจนโตและเป็นบ้านที่คุณปู่รักมาก ส่วนสมบัติอื่น ๆ ของคุณปู่พ่อของรดาขายไปหมดแล้ว ดังที่รดาบอกแม่

“...แม้แต่ค่าใช้จ่ายในบ้าน เรากระเบียดกระเสียรกันมากเหลือเกินปีหลัง ๆ นี้ “ เสียงของรดาเครือลง พยายามหักห้ามน้ำตา

...

“ ทำไมละลูก แล้วทรัพย์สินเงินทองร่อยหรอไปไหนหมด คุณปู่มีลูกคนเดียว หลานก็มีให้เลี้ยงอีกคนเดียว “

...

“ อะไรวะ ! หมดแล้ว “ แม่อุทานเล็กน้อยอย่างลึมตัว

“ หมดแล้วค่ะ “ รดาย้ำ “ บ้านเดิมของคุณปู่ที่สารธขายไปแล้ว...บ้านเดิมของคุณย่าที่ถนนศรีอยุธยาขายไปนานแล้วเหมือนกัน ที่ดินที่ปลูกตึกแถวตรงใกล้สะพานสาร...จำนองแบงก์แล้วหลุดไปที่ดินที่จันทบุรี...ก็จำนองเขาแล้วหลุดไปอีก แล้วยังที่ที่ลำปาง...ขายไปแล้วอีก “

แม่วางบุหรืลงบนที่เขี่ยค้ายหมดเร็วแรง

“ พ่อเขา...ขายหมดเลยหรือ “

“ ค่ะ “

(คลื่นกระทบฝั่ง : 16)

เมื่อคุณปู่อยู่ก็ได้ใช้เงินบำนาญของคุณปู่ แต่พอคุณปู่เสียชีวิตจึงไม่มีเงินใช้ เว้นแต่จะขายบ้านที่คุณปู่ยกให้รดา ซึ่งมีราคาหลายล้านบาท แต่ถ้าขายพ่อของรดาที่มีหนี้สินอยู่มากคงจะมาเอาเงินไปใช้หนี้แน่นอน รดาหาทางออกไม่ได้จึงต้องมาปรึกษาแม่

“ อะไรวะ ! แล้วเอาอะไรกินเข้าไป “

“ ก็บำนาญคุณปู่ไงล่ะคะ ขาดเหลืออะไรปู่ก็ออกให้ คุณปู่เสียแล้วก็ไม่มีบำนาญ แม้แต่งงานศพ “ รดาพยายามกล้ำกลืนก้อนแข็ง ๆ ในลำคอ “ หนูขอให้พ่อจ่ายเงินให้ทั้งหมด เพราะหนูไม่มีเงิน ๆ แม่คะ ที่พูดนี้

ไม่ใช่ว่าหนูจะขอเงินแม่นะคะ หนูทราบว่ามีครอบครัวของแม่เหมือนกัน เพียงแต่...หนูขอปรึกษาว่าหนูจะทำได้ “

(คลื่นกระทบฝั่ง : 18)

ตัวอย่างจากเรื่อง คลื่นกระทบฝั่ง บ้านของรตามีปัญหาการเงินเพราะพ่อของรตาใช้จ่ายเงินมากและเป็นหนี้การพนัน ตอนที่คุณปู่ยังอยู่ได้อาศัยเงินบำนาญของคุณปู่แต่เมื่อคุณปู่เสียแล้วรตาก็ไม่มีเงินใช้จ่ายเพราะรตายังเรียนไม่จบ สุดท้ายรตาต้องขายบ้านเพื่อเอาเงินมาใช้

ปัญหาหนี้สินที่ปรากฏในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล ชี้ให้เห็นว่าพ่อแม่ที่เป็นหนี้ จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของลูก ผู้ไม่เคยรับรู้เรื่องหนี้สินของพ่อแม่มาก่อน

จากการศึกษาปัญหาทางการเงินในครอบครัวพบว่า ปัญหาการเงินเป็นปัญหาที่เงินไม่พอใช้จ่าย การเงินฝืดเคือง และการเป็นหนี้สิน ซึ่งมีสาเหตุมาจากพ่อแม่ทั้งสิน คือเกิดจากพ่อแม่ไม่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เกิดจากการเสียชีวิตของพ่อแม่ในครอบครัว และเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูลูกที่ผิด กล่าวได้ว่าปัญหาทั้งหมดนี้เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากบุคคลในครอบครัวทั้งสิ้น ไม่ได้มีผลกระทบมาจากภายนอกครอบครัวเลย และทางออกของปัญหาคือสมาชิกในครอบครัวต้องช่วยกันแก้ปัญหาและหาทางออกที่ดีที่สุดให้กับครอบครัวของตน

ในบทนี้ได้วิเคราะห์ปัญหาชีวิตครอบครัวที่ ว.วินิจฉัยกุล นำเสนอไว้ในนวนิยาย ซึ่งพอมองเห็นว่าปัญหาหลัก ๆ ก็คือ ปัญหาสัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัว ปัญหาเครือญาติ และปัญหาการเงินในครอบครัว ปัญหาชีวิตครอบครัวที่ ว.วินิจฉัยกุล เสนอในนวนิยายนั้นจะต้องนำปัญหาทั้งหมดนี้มาวิเคราะห์แนวความคิดของผู้เขียนอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจะนำเสนอไว้ในบทต่อไป

บทที่ 4

แนวความคิดของ ว.วินิจัยกุล ที่มีต่อปัญหาชีวิตครอบครัว

นักเขียนมักเสนอแนวความคิดหรือทัศนะของตนที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ไว้ในนวนิยาย โดยเสนอผ่านตัวละคร บทสนทนา หรือแม้แต่คำบรรยายของผู้เขียนเอง การเสนอแนวความคิดนั้นบางครั้งผู้เขียนก็แสดงออกอย่างชัดเจน แต่ส่วนมากมักไม่นำเสนอออกมาตรง ๆ ผู้อ่านจะต้องอ่านเรื่องทั้งหมดแล้วอาศัยการตีความถึงจะเข้าใจสารที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ ดังที่บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวถึงทัศนะของผู้ประพันธ์ไว้ว่า “ สิ่งนี้ไม่ใช่สิ่งที่แลเห็นง่ายนัก ยิ่งถ้าหากผู้ประพันธ์ไม่ค่อยมีความคิดเห็นของตนแน่แน้มีแต่พรว ๆ หรือมีไปตามความนึกคิดของผู้อื่น ยิ่งทำให้แลเห็นทัศนะในนวนิยายของนักประพันธ์นั้นยากขึ้นไปอีก บางคราวนักประพันธ์บางคนมีทัศนะที่น่าสนใจ อาจแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกันไปในตัวแต่นักอ่านย่อมพยายามจับความคิดเห็นของนักประพันธ์ให้ได้ การอ่านจึงออกรส “ (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. 2539: 72)

ภทรา สง่า และคณะได้ศึกษาสถานภาพครอบครัวในด้านภาวะวิกฤตของครอบครัวในช่วงปี พ.ศ.2544 พบว่าการเกิดภาวะวิกฤตในครอบครัวไทย โดยภาพรวมทั้งประเทศในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับครอบครัวศึกษาที่อาจก่อให้เกิดภาวะวิกฤต พบบ่อย เรียงตามความถี่ดังนี้ อันดับ 1 คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 61 อันดับ 2 ปัญหาภายในครอบครัวที่แก้ไม่ได้ ร้อยละ 30 อันดับ 3 มีปัญหากับคู่สมรสทะเลาะ หย่าหรือแยกกัน ร้อยละ 15 อันดับ 4 ปัญหาการตั้งครรภ์และการเลี้ยงดูบุตร ร้อยละ 13 อันดับ 5 ปัญหาการเปลี่ยนงานหรือตกงาน ร้อยละ 12 อันดับ 6 ปัญหาการย้ายถิ่นไปทำงานหรือหนีออกจากบ้าน ร้อยละ 11 อันดับ 7 ปัญหาการเจ็บป่วย ร้อยละ 10 อันดับ 8 ปัญหาการสูญเสียสมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 6 อันดับ 9 ปัญหาด้านกฎหมายสมาชิกในครอบครัวถูกจับหรือติดคุก ร้อยละ 4 นอกจากนี้ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะวิกฤต คือ การศึกษาของพ่อแม่ อาชีพของพ่อ สถานภาพสมรสของพ่อแม่ รายได้และความเพียงพอของรายได้ การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย สัมพันธภาพในครอบครัว การได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินและสิ่งของ ขนาดครอบครัวและลักษณะครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยาย (ภทรา สง่า และคณะ. 2547: 6)

จากผลการวิจัยข้างต้นปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่พบมากที่สุดเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ แต่ปัญหาทางเศรษฐกิจที่ปรากฏในนวนิยายของ ว.วินิจัยกุล กล่าวถึงเพียงไม่มาก ว.วินิจัยกุล มักจะเน้นปัญหาในครอบครัวที่ตัวบุคคลมากกว่า โดยมุ่งไปที่การแสดงทัศนะว่าปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวเป็นปัญหาสำคัญที่ไม่ควรมองข้ามและเป็นปัญหาที่ใกล้ตัวสามารถเกิดได้กับทุกครอบครัว และอาจจะเป็นจุดเริ่มต้นของความแตกร้างในครอบครัวได้

ว.วินิจฉัยกุล ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับปัญหาชีวิตครอบครัวไว้ในนวนิยายทั้ง 17 เรื่อง โดยแบ่งได้ 4 ประเด็นดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว
2. แนวความคิดเกี่ยวกับการหย่าร้างหรือแยกทาง
3. แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัว
4. แนวความคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุในครอบครัว

1. แนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว

ว.วินิจฉัยกุล ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว ผ่านนวนิยายว่า ความขัดแย้งในครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้เกิดปัญหาครอบครัว และจากปัญหาครอบครัว อาจจะนำไปสู่ความแตกแยก อันจะส่งผลกระทบต่อสมาชิกของครอบครัวนั้นๆ ดังที่ เฉลียว บุญยงค์ กล่าวว่าการขัดแย้งในครอบครัว หมายถึง เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ครอบครัวมิได้คาดหวัง หรือปรารถนาจะให้เกิดขึ้น เมื่อเกิดปัญหาขึ้นแล้วย่อมทำให้สมาชิกของครอบครัวได้รับความกดดัน อับอายขายหน้า ในครอบครัวของคนเราอย่างน้อย ๆ ก็ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป และ ก็เป็นการยากที่จะให้บุคคลสองคนนี้มีรูปแบบของพฤติกรรมและทัศนคติเหมือนกัน เพราะอาจจะมี ภูมิหลังและประสบการณ์ต่างกันจึงอาจจะขัดแย้งกันได้ตลอดเวลา การขัดแย้งกันในครอบครัว อาจจะมีได้ตั้งแต่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ จนกระทั่งไปถึงเรื่องใหญ่ ๆ เช่น เรื่องเงินทอง เรื่องอบรมบุตร เรื่องวงศ์ญาติ เป็นต้น (เฉลียว บุญยงค์. 2546: 231) ซึ่งความขัดแย้งในครอบครัวที่ปรากฏ ในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุลมี 5 สาเหตุ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูลูกหลาน ช่องว่างระหว่างวัย พื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน คู่สมรสไม่ปรับตัวเข้าหากัน และอาชีพการงาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การอบรมเลี้ยงดูลูกหลาน ว.วินิจฉัยกุล แสดงให้เห็นว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกหลานของคนในครอบครัว ส่งผลทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในครอบครัวได้ ทั้งความขัดแย้งที่เกิดระหว่างบุคคลในครอบครัวและความขัดแย้งที่เกิดภายในใจของเด็กในปกครอง ดังต่อไปนี้

1.1.1 ความขัดแย้งของพ่อแม่กับญาติผู้ใหญ่ ว.วินิจฉัยกุล ได้เสนอแนวความคิดว่า คนในครอบครัวเดียวกันไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย หรือญาติพี่น้อง อาจ会有ความเห็นต่อวิธีการเลี้ยงดูลูกหลานที่ต่างกันตามประสบการณ์และทัศนคติของแต่ละคน ซึ่งจะทำให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้นเมื่อความคิดเห็นไม่ตรงกัน ดังที่ ว.วินิจฉัยกุล ได้เสนอไว้ในนวนิยายเรื่อง เส้นไหมสีเงิน , ทวนตะวัน , เรือนไม้สีเบจ , ฟ้าดำ ดังนี้

เรื่อง เส้นไหมสีเงิน กล่าวถึงการเลี้ยงดูของอุบลวรรณที่รักและตามใจลูกชายคนเดียว ไม่เคยให้แตะต้องงานบ้านเลยหรือแม้แต่ซักล้างเองก็ยังไม่เคยแม่ทำให้ทุกอย่าง ขนาดเรียน

มหาวิทยาลัยแม่ยังต้องตามไปปรับส่งเพราะไม่อยากให้ลูกนั่งรถเมล์ จะให้ขับรถไปเองก็เป็นห่วง ทำให้คุณยายบุหงาทนไม่ได้กับวิธีการเลี้ยงลูกของลูกสาวตน จึงแนะนำให้ลูกสาวเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงลูก แต่อุบลวรรณกลับคิดเห็นตรงกันข้ามกับแม่ดังบทสนทนา

“สมัยไหนก็เถอะ สิ่งที่ไม่เปลี่ยนคือคน” แม่ของหล่อนว่า คนแก่ก็หัวดีอย่างนี้แหละ ปักใจเห็นดีดีว่าเป็นสิ่งยืนยงคงทนตลอดกาล “เลี้ยงลูก ต้องเดินสายกลาง หย่อนไป ตึงไป ลูกก็เสีย” คำพูดเหล่านี้ผ่านเข้ามาหูซ้ายแล้วออกหูขวาไปอย่างสะดวก อุบลวรรณรู้ว่าชีวิตมารดาชีวิตหล่อนจะนำมาเปรียบเทียบกันไม่ได้ หล่อนมีลูกคนเดียว แม่หล่อนมีถึงสี่คน ความรักของคุณแม่แบ่งเฉลี่ยไปให้ลูกคนไหนบ้างคนนั้นบ้างไม่ใช่ความรักที่เป็นกอบเป็นกำมอบให้ลูกคนเดียวเหมือนหล่อน

(เส้นไหมสีเงิน : 116)

คุณยายไม่เคย...ไม่เคยรักหลานชาย ก็ลองดูเถอะ ถ้าหากว่าหล่อนไปปรึกษาเรื่องตามอดอยากมีรถส่วนตัว ท่านจะต้องเห็นแน่ว่า ‘แม่อุบลเลี้ยงลูกเป็นลูกบังเกิดเกล้า คนอื่นเขาขึ้นรถเมล์ได้ทั้งเมือง ทำไมลูกเราผิดมนุษย์ยังไปถึงขึ้นไม่ได้’

(เส้นไหมสีเงิน : 117)

และเมื่อคุณยายบุหงาพยายามจะอบรมหลานชายให้เป็นคนรู้จักช่วยเหลือตนเอง หลานชายกลับเบื่อหน่ายเพราะแม่ไม่เคยสอนเรื่องนี้มาก่อน จึงทำให้หลานชายเข้าใจคุณยายผิดดังคำพูดของหลานชายว่า

“จริงๆ” ลูกชายยืนยัน “คุณยายเขม่นมอด แม่จำได้ไหม คุณยายว่ามอดตั้งแต่มาอยู่ด้วยใหม่ๆแล้วละ มอดทำอะไร คุณยายว่าไปหมด...มอดล้างมือก่อนกินอาหารซี มอดเก็บถุงเท้าใส่ตะกร้าซักได้ไหม มอดทำเตียงไม่เป็นหรือ” เขาทำเสียงยี้ดยี้เลียนแบบคุณยาย

“มอดรู้มานานแล้วว่าคนแก่จู้จี้ แต่มอดทนไม่ไหวจริงๆ แล้วต่างคนต่างอยู่ไม่ได้หรือ มอดไม่เคยไม่อุ่นอะไรกับคุณยายซักครั้งเดียว ทำไมชอบมาวุ่นกับมอดนัก”

(เส้นไหมสีเงิน : 118)

การเลี้ยงดูลูกของอุบลวรรณส่งผลให้ลูกชายกลายเป็นเด็กที่มีจิตใจคับแคบไม่มีน้ำใจกับคนอื่นแม้แต่ยายตัวเองก็มองในแง่ร้าย คุณยายบุหงาไม่สามารถทนเห็นการเลี้ยงดูแบบนี้ได้ จึงพยายามจะให้ลูกสาวเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงดูแต่ผลกลับกลายเป็นว่าตัวเองต้องขัดแย้งกับลูกสาวและหลานชายจนอยู่บ้านเดียวกันไม่ได้

ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าการเลี้ยงดูลูกแบบตามใจอย่างไม่มีเหตุผลของแม่ อันเนื่องมาจากการรักลูกที่ผิดทาง ย่อมไม่สามารถรอดพ้นสายตาของผู้ที่ผ่านประสบการณ์มามากและมองเห็นผลเสียที่จะเกิดขึ้นได้อย่างคุณยายบุหงา แต่ด้วยทัศนคติส่วนตัวของอุบลวรรณทำให้ไม่ยอมรับว่าตนผิด และไม่ยอมรับฟังเหตุผลของผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า จึงส่งผลให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในครอบครัว

เรื่อง ทานตะวัน กล่าวถึงความขัดแย้งระหว่างน้องเขยกับพี่ภรรยา คือ เสรีและเกตุร ด้วยเหตุที่อรยอมให้เกตุรเลี้ยงหลานมาตั้งแต่เกิด เกตุรรักและตามใจหลานมาก แต่เสรีไม่ชอบวิธีการเลี้ยงเด็กของเกตุรที่ไม่ยอมให้ลูกได้ใกล้ชิดกับพ่อแม่ ชำยังให้เรียกตัวเองซึ่งเป็นป้าว่าแม่อีกด้วย ทำเหมือนว่าเป็นลูกของตัวเอง พ่อแม่ที่แท้จริงกลับไม่มีสิทธิ์ในการอบรมเลี้ยงดู จนเมื่อเสรีต้องย้ายไปอยู่บ้านที่ต่างจังหวัดจึงขอพาลูกเมียไปอยู่ด้วย แต่เกตุรต้องการให้หลานอยู่กับตนจึงอ้างเรื่องการเรียน แต่เสรีไม่ยอมเพราะไม่ต้องการให้ลูกของตนไปอยู่ในความดูแลของคนอื่นแม้จะเป็นป้าแท้ ๆ ก็ตาม เพราะเห็นว่าจะทำให้เกิดผลร้ายกับลูกมากกว่า ดังในบทสนทนา

“แต่เธอไม่มีปัญหาหาโรงเรียนให้ได้อย่างที่สาริศเรียนอยู่ตอนนี้แน่ๆ”

“ไม่จริงหรอกครับ โรงเรียนของจังหวัดก็มี แล้วก็ดี嘛ด้วย ผมเรียนจนจบชั้นมัธยมปลาย มาสอบเข้ามหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯก็สอบได้”

“เธออาจจะเป็นคนยกเว้นก็ได้” พี่ภรรยาตอบเรียบๆ หากแฉงแวเผยะไว้ในที่ “สาริศอาจจะโชคร้ายไม่เก่งเหมือนพ่อ จนถึงคิดว่าถ้าเธอเห็นแก่ลูก ก็ควรจะให้เรียนที่เดิม เสาร์อาทิตย์ก็ลงมาเยี่ยมพิษณุโลกใช้เวลาไหนสักวัน”

“ไม่ละครับ” น้องเขยตอบด้วยเสียงไม่มีเยื่อใย “ผมอยากจะพาลูกเมียไปอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน”

(ทานตะวัน : 162)

ผู้เขียนเสนอให้เห็นว่าการให้ญาติเป็นผู้เลี้ยงดูลูก และให้สิทธิขาดในการดูแล แต่ญาติไม่เคารพสิทธิของพ่อและแม่เด็ก โดยยึดเอาเด็กมาเป็นของตน ก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งกับพ่อแม่เด็ก และยังส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยาขึ้นอีกด้วย ซึ่งเป็นต้นเหตุที่เกิดมาจากญาติทางฝ่ายภรรยา

เรื่อง เรือนไม้สีเบจ กล่าวถึงความขัดแย้งระหว่างคุณย่ากับชัญญาแม่ของมุก ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูมุก คุณย่าเลี้ยงมุกมาอย่างคนสมัยก่อน มุกจึงกลายเป็นคนเรียบร้อยทั้งกิริยา

วาจาและการแต่งตัว แต่สัญญาต้องการให้มุกเป็นสาวสวยข้างแต่งตัว เพื่อจะพาออกงานสังคม คุณย่าไม่ชอบวิธีการเลี้ยงลูกของสัญญาจึงเอามุกมาอยู่ด้วย ดังความคิดของมุกที่ว่า

มุกไม่ได้บอกว่าคุณย่าไม่ชอบให้มุกไปอยู่บ้าน เพราะไม่ชอบวิธีเลี้ยงลูกแบบคุณแม่ กลัวว่ามุกโตขึ้นจะเหมือนพี่ๆของมุก ส่วนตัวมุกเองไม่ค่อยเดือดร้อน คุณแม่ไม่ค่อยจะเข้มงวดกับมุก อย่างมากก็ประทศ ประชันเหน็บแนมฝากมาถึงคุณย่าเวลาอยู่ลับหลัง แต่ต่อหน้าก็ไม่กล้าพูด คุณย่าปราบลูกสะใภ้ได้เด็ดขาดนัก

(เรือนไม้สีเบจ : 24)

จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายของการเลี้ยงดูที่ต่างกัน ย่อมมีผลทำให้เกิดการขัดแย้งกันขึ้น เพราะต่างฝ่ายต่างต้องการให้ลูกหลานเป็นในแบบที่ตนพอใจ

เรื่อง ฟ้าต่ำ ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งในการอบรมเลี้ยงดูลูกหลานของคุณสง่า และคุณเสงี่ยม พ่อและป้าของปูเป้ คุณสง่ารักลูกจึงตามใจลูกอยากได้อะไรก็จะต้องมาให้ แม้แต่เรื่องการเรียนรู้ปูเป้เรียนหนังสือไม่จบคุณสง่าก็ไม่เคยว่าลูก หรือเมื่อลูกมีนิสัยหุนหันไม่เอาเบาไม่สู้ ไม่ยอมทำงาน คุณสง่าก็ไม่เคยเห็นความจำเป็นที่ลูกจะต้องทำงาน แต่คุณเสงี่ยมพี่สาวไม่เห็นด้วยการเลี้ยงดูลูกแบบนี้ของน้องชาย ดังในบทสนทนา

“ เป้ทำงานอะไรล่ะครับ อยู่แบบนี้เขาไม่เดือดร้อนอะไร เราก็พอมีพอกินให้ลูกได้อยู่สบายแล้ว จะให้ไปทำงานงกๆสายตัวแทบขาดทำไม พวกทำงานนะเขาต้องการเงินมาใช้ เราเองไม่ได้ต้องการแบบนั้นนี่ครับ”

“ พุทโธ พุทถัง มหาเศรษฐีเขายังต้องทำงานกันไม่เว้นวัน” คุณเสงี่ยมได้ช่องทางจะแย้ง “ แม่ปูเป้นั่นฉันเห็นเขาแต่เที่ยวไปวันๆ ไม่แบมือขอเงินพ่อก็แบมือขอเงินแม่ ไตจนป่านนี้ไม่เคยหาเงินใช้เองได้สักบาท คนเราถ้าพึ่งตัวเองไม่ได้ต่อไปภายหน้าจะลำบากนะยะ ถึงมีสมบัติก็เถอะ”

.....

“ แล้วเราเป็นพ่อเป็นแม่ เรื่องอะไรไปตามใจไม่ให้ลูกเรียนหนังสือ ไม่อยากเรียนก็ไม่ต้องเรียน...เออ! พิกลมีแต่เขาคิดจะหาวิชากันใส่ตัวไม่จั้นโบราณเขาจะพูดหรือว่า ‘รู้อะไรไม่รู้รู้วิชา’ แม่เป้มันดีไปเอง ไม่ได้ตลอดหรอก ถ้าพ่อแม่ไม่ตามใจ”

(ฟ้าต่ำ : 19)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันต่อการเลี้ยงดูลูกหลาน ไม่ว่าฝ่ายไหนจะผิดฝ่ายไหนจะถูก ย่อมก่อให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันเพราะต่างฝ่ายก็เห็นว่าการคิดของตนถูกเสมอ

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งของพ่อแม่กับญาติผู้ใหญ่ ว.วินิจชัยกุล ได้เสนอให้เห็นถึงความขัดแย้ง อันเนื่องมาจากวิธีการและทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูลูกหลานที่แตกต่างกัน โดยส่วนมากพ่อแม่จะเลี้ยงดูของตนอย่างตามใจด้วยความรักจนถึงขั้นหลงลูกของตน แต่ญาติผู้ใหญ่ในบ้านซึ่งผ่านประสบการณ์ในชีวิตมามากกว่า จึงมองเห็นข้อเสียเหล่านี้และพยายามที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงดู แต่พ่อแม่มักจะเชื่อในความคิดของตนมากกว่า จึงเกิดความขัดแย้งกันขึ้น นอกจากนี้ญาติผู้ใหญ่ที่ได้เลี้ยงดูหลานของตนมักจะรักและห่วงหลานแม้กระทั่งกับพ่อแม่ของเด็กเอง สิ่งนี้เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันได้ กล่าวได้ว่าความรักที่มีต่อลูกหลานที่มากเกินไปอาจทำให้มองข้ามสิ่งสำคัญไป นั่นคือการอบรมลูกหลานอย่างมีเหตุผล

1.1.2 ความขัดแย้งภายในใจของลูก ว.วินิจชัยกุล ได้เสนอแนวความคิดว่าการเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีส่วนสำคัญที่ทำให้ลูกเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในใจได้ ความขัดแย้งภายในใจเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ยากแต่มันจะนำไปสู่การแตกร้างในครอบครัวได้ง่าย เพราะเป็นความเก็บกดที่ไม่ได้ระบายออก ต่อเมื่อมีสิ่งมากระทบ ความเก็บกดที่อยู่ภายในใจก็จะแสดงออกมา ซึ่งถือเป็นความขัดแย้งที่ซ่อนเร้นคือเป็นสิ่งที่ซ่อนหรือปกปิดไว้ ความขัดแย้งชนิดนี้มีนัยสำคัญและเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหา เพราะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริงได้ ทั้งนี้อาจมีผลมาจากหลายสาเหตุ เช่น การขาดการแบ่งปันหรือการมีส่วนร่วมในครอบครัว การขาดการปฏิสัมพันธ์และผลจากพัฒนาการของปัญหาทางจิตใจ เช่น การเกิดความเครียดอย่างต่อเนื่อง ความขัดแย้งที่ซ่อนเร้นเป็นเรื่องยากที่จะควบคุมและเป็นเหตุสำคัญนำไปสู่ปัญหาครอบครัว (บุญเสริม หุตะแพทย์. 2545: 80-81) ดังที่ ว.วินิจชัยกุล ได้เสนอไว้ในนวนิยายเรื่อง เส้นไหมสีเงิน , คุณชาย , ฟ้าต่ำ , มายา ดังนี้

เรื่อง เส้นไหมสีเงิน กล่าวถึงยาตราหรือมอดที่ถูกพ่อแม่รักและตามใจมาตั้งแต่เด็ก โดยเฉพาะแม่ผู้ซึ่งรักจนเรียกว่าหลงลูกมาก เลี้ยงลูกแบบไม่เคยขัดใจลูกเลย เมื่อมอดโตขึ้นความห่วงใยและดูแลที่มากเกินไปทำให้เขารำคาญและรู้สึกเบื่อจนทำให้เขารู้สึกว่าชีวิตขาดความสุขไป ดังความคิดของมอดที่ว่า

ยาตรา นั่งลงบนเตียง มองรอบๆห้องเหมือนไม่เคยเห็นมาก่อน

ชีวิตเขาอยากจะได้อะไรก็ดูเหมือนจะได้ทุกอย่าง ยิ่งเป็นสิ่งที่เนรมิตได้ด้วยเงินทอง พ่อแม่ก็รับสรรหามาให้ ตอนเล็กๆยาตรา รู้สึกว่ามีความสุขดีอยู่หรอก มีอะไรไม่น้อยหน้าเพื่อน หรือบางทีอาจจะมีมากกว่าเพื่อนเสียด้วยซ้ำ เพราะพ่อแม่กลัวว่าลูกชายจะมี ‘ปมด้อย’ ถ้าหากว่าไม่มีอะไรทำเทียมคนอื่น แต่ว่าแปลก ยิ่งได้ทางวัตถุมากเท่าใด ทางจิตใจก็ดูเหมือนจะขาดมากเท่านั้น

(เส้นไหมสีเงิน : 416)

ต่อมามอดตัดสินใจออกจากบ้านเพื่อไปใช้ชีวิตอยู่ด้วยตนเอง เพราะเขารู้สึกเบื่อบ้าน เบื่อที่แม่เลี้ยงเขามาทำเหมือนเขาเป็นเด็กตลอดเวลา เมื่อมอดออกมาอยู่ข้างนอกทำงานหาเงินเรียนเอง ถึงลำบากแต่มันทำให้มอดรู้สึกว่าชีวิตมีค่ามากขึ้น ไม่ว่างเปล่าและเบื่อนายเหมือนตอนอยู่บ้าน ดังในคำพูดของมอดที่บอกแม่ในตอนที่มาตามให้มอดกลับบ้าน

“มอดไม่อยากกลับบ้าน” ...

“ทำไมล่ะ...ทำไม” อุบลวรรณย้อนถามอย่างงุนงง

“ไม่อยากเป็นตุ๊กตาให้แม่เล่น ทำให้มอดเบื่อบ้านเบื่อบ้านเบื่อพ่อแม่ เบื่อตัวเองไปหมด” ลูกชายตอบอย่างตรงไปตรงมา “ออกมาอยู่ข้างนอกถึงลำบากแต่ก็ไม่เบื่อเหมือนเมื่อก่อน ไม่ละอะ ขึ้นมอดกลับก็แปลว่ายอมแพ้ มอดไม่กลับล่ะ”

...

“เปล่า มอดหมายถึงแพ้ใจตัวเอง แพ้ชีวิต มอดคิดได้อย่างหนึ่งนะสะ เมื่อก่อนมอดเบื่อตัวเองที่สุดเลย เดี่ยวนี้ไม่เบื่อแล้ว รู้สึกว่าตัวเองเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเอง แล้วมอดก็มีเพื่อนมากขึ้นด้วย มอดว่าชีวิตของมอดน่าสนใจขึ้นเยอะ อย่าทำให้มอดหมดโอกาสนี้เลยสะ”

(เส้นไหมสีเงิน : 486 – 487)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ที่รักลูกมากแต่เลี้ยงผิดวิธี คือให้ทางวัตถุมากเกินไปจนลืมนึกถึงจิตใจ รวมทั้งรักและตามใจลูกมาก ลูกอยากได้อะไรหามาให้หมด โดยที่ลูกไม่เคยต้องลำบากขวนขวายหาอะไรมาได้ด้วยตัวเองเลย ทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อนายที่ชีวิตไม่เคยต้องดิ้นรนหรือเพียรพยายามด้วยความสามารถของตัวเองเลย ทุกอย่างพ่อแม่ปรนเปรอให้หมด ทำให้เขารู้สึกชีวิตไร้ค่าแม้จะรู้ว่าพ่อแม่รักตนมาก แต่ก็เบื่อกับที่จะต้องอยู่ภายใต้การปกครองและดูแลของพ่อแม่ที่ไม่ปล่อยให้ลูกโตหรือยืนหยัดอยู่ด้วยตนเอง จึงเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้นภายในใจที่เหมือนมีทุกอย่างเพียบพร้อมแต่เล็ก ๆ แล้วสิ่งที่เขาต้องการคือความรู้สึกภูมิใจในตัวเอง ที่ได้อะไรมาด้วยความสามารถของตนเองอย่างแท้จริง

เรื่อง คุณชาย กล่าวถึงเกศกมลลูกสาวคนเล็กของคุณหญิงละม้ายทิพย์ ที่ได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างใกล้ชิดแต่ก็เข้มงวด ให้อยู่ในกรอบที่แม่วางไว้มาตลอดตั้งแต่เล็กจนโต ทำให้เกศกมลขาดความมั่นใจในตนเอง ประกอบกับที่คุณหญิงละม้ายทิพย์เป็นคนชอบออกคำสั่งและถือความคิดของตนเองถูกต้องเสมอ โดยไม่เคยยอมรับฟังเหตุผลของลูกหลาน เกศกมลจึงไม่กล้าเถียงหรือขัดใจแม่แม้จะขัดแย้งในใจเพียงใดก็ตาม แล้วเกศกมลรู้สึกอึดอัดและไม่เป็นตัวของตัวเอง จนต่อมาเกศกมลไปพบกับชัชพร ซึ่งเป็นผู้ชายที่ทำให้เกศกมลรู้สึกว่าเขาเข้าใจและยอมรับฟังเกศกมลมากกว่าแม่ของตนทำให้เกศกมลรู้สึกขาดเขาไม่ได้อีก ดังในคำพูดของเกศกมลที่ระบายความอัดอั้นตันใจที่ระบายให้แม่ฟัง

“ ลูกรู้ว่าคุณแม่ไม่ชอบเขา...พี่ทุกคนก็ไม่ชอบเขา ยังมีเรื่องวงข้าว ทุกคนยังไม่มองหน้าเขาเลย ทำไมไม่มีใครคิดบ้างว่าชัชเขา...อย่างน้อยเขาเป็นสามีของลูก ความดีของเขาก็มีนะคะ คุณแม่ ไม่ใช่ไม่มี เขาทำให้ลูกรู้สึกว่าเป็นอิสระ เป็นผู้ใหญ่...เขาเป็นคนเดียวที่เข้าใจลูก เห็นใจลูก ถ้าไม่มีเขา ลูกก็เป็นเด็กไม่รู้จักโตในสายตาของคุณแม่ ไม่ว่าจะพูดอะไร คุณแม่ก็ไม่เคยฟัง ไม่เคยสนใจ ลูกไม่เคยเป็นตัวของตัวเองเลยเวลาอยู่กับคุณแม่...”

...

“ จริงรึ ?” น้ำเสียงของเธอตรง บอกความอัศจรรย์ใจ “ นี่แม่ทำให้ลูกรู้สึกว่าแม่บีบคั้นจิตใจลูกถึงเพียงนั้นทีเดียวหรื...”

(คุณชาย : 1033)

ว.วินิจัยกุล แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในใจของเกศกมลเกิดจากการถูกเลี้ยงดูมาอย่างเข้มงวดและแม่ของเธอไม่เคยยอมรับฟังความคิดเห็นของลูกเลย จึงทำให้ลูกเกิดความรู้สึกอึดอัด ไม่เป็นตัวของตัวเอง และอยากมีอิสรภาพ อย่างที่เกศกมลหนีไปมีสามีเพื่อที่จะให้หลุดพ้นจากอำนาจของแม่

เรื่อง ฟ้าดำ กล่าวถึงนุดาบุตรบุญธรรมของสง่าและอุราที่ถูกเลี้ยงดูมาให้คอยรับใช้ทุกคนในบ้าน โดยเฉพาะปู่ลูกสาวแท้ๆ ของสง่าและอุรา ที่ไม่เคยแตะต้องงานใดๆในบ้านเลย นอกจากนี้เมื่อนุดาเรียนจบมีงานทำแต่คุณสง่ากลับให้ออกจากงาน และไม่ให้เรียนต่อเพราะกลัวเรียนเกินหน้าลูกสาวตนเองที่เรียนไม่จบชั้นมัธยม สิ่งเหล่านี้ทำให้นุดาเกิดความเกลียดชังต่อผู้มีบุญคุณที่เลี้ยงดูหล่อนมา ดังในความคิดของนุดาหลังจากที่รู้เหตุผลของสง่าที่ไม่ให้นุดาเรียนต่อ

หล่อนประจักษ์น้ำใจคุณสง่าแล้วตั้งแต่นั้น...ประจักษ์แจ้งเสียจนไม่มีใครในโลกจะมาทำให้หล่อนมีดมัวได้อีกต่อไป

คุณสง่าไม่ใช่เป็นคนหัวสูงแต่อย่างเดียว แต่จิตใจส่วนหนึ่งเต็มไปด้วยอคติ...เต็มไปด้วยความริษยา
แม้แต่เรื่องเล็กน้อย หรือแม้แต่บุคคลต่ำต้อยกว่าทุกทางเช่นหล่อน

(ฟ้าย่ำ : 57)

หลังจากนั้นเมื่อนุตาได้รู้จักกับเอกซึ่งเป็นคนที่नुตาคิดว่ารักเธอด้วยใจจริง นุตาจึงหนีไป
อยู่กับเอกพร้อมกับขโมยเงินที่คุณอุราภูวนาครมาด้วย แต่สุดท้ายनुตาถูกตำรวจจับและโดนเอกหัก
หลัง แต่นุตาไม่เคยคิดจะกลับไปที่บ้านของสง่าอีก เพราะनुตาไม่มีความผูกพันหรือรักใคร่คนใน
บ้านนั้นเลย เธอไม่เสียใจในการกระทำของตนเพราะสิ่งสมความเกลียดชังเอาไว้ช้านาน ดัง
ความคิดของเธอที่ว่า

ไม่มีประโยชน์จะกลับไปสู่คนที่หล่อนทรยศต่อเขา ทำร้ายเขาแสนสาหัส ให้เขาประณามและลงโทษว่า
หล่อนไปไม่รอด...ถ้าคุณรู้สึกผิด หล่อนอาจจะกลับ แต่ว่าจนบัดนี้หล่อนไม่เคยเสียใจในสิ่งที่ตนทำลงไป
แม้แต่ครั้งเดียว

‘ฉันเกลียดพวกนี้...ทุกคน’ หล่อนบอกตนเอง อัจฉรย์ใจเหมือนกันว่า ทำไมหล่อนจึงเกลียดอิสตรีได้ถึง
เพียงนี้ ทั้งๆเห็นมาตั้งแต่เกิด

(ฟ้าย่ำ : 498)

กล่าวได้ว่าการเลี้ยงดูอย่างอยุติธรรมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ส่งผลให้เด็กในปกครอง
เกิดความขัดแย้งขึ้นในใจ และสะสมความเคียดแค้นจนกลายเป็นความเกลียดชังต่อผู้มีพระคุณ
เพราะรู้สึกว่าตนไม่ได้รับความรักความหวังดีจากคนเหล่านี้ อย่างจริงใจ ดังนั้นเมื่อมีโอกาสจะแก้
แค้นก็จะทำโดยไม่รู้สึกว่าเป็นความผิด

เรื่อง มายา กล่าวถึงพิตะวันเป็นเด็กที่อินทนิลเก็บมาเลี้ยงตั้งแต่เล็ก ๆ แต่อินทนิลเลี้ยง
ดูพิตะวันมาตามอารมณ์ขึ้นๆลงๆของตัวเอง บางครั้งก็ยกย่องพิตะวันขึ้นมาเหมือนลูกหลาน แต่
บางครั้งก็กดพิตะวันให้ต่ำลงเทียบเท่าคนใช้ ที่สำคัญอินทนิลชอบพูดล่ำเลาะบุญคุณไม่ให้พิตะวันลืม
กำเนิดเดิมของตนเองที่เป็นลูกชาวสวนจนๆ พิศวันเองเป็นคนที่ทะเยอทะยานต้องการให้ตัวเองได้
ดีกว่าที่เป็นอยู่ที่นี่ พิศวันจะโกรธและเกลียดมากเวลาอินทนิลพูดประจานชาติกำเนิด หรือกระทบ
กระแทกแดกดันให้ตะวันรู้สึกต่ำต้อย ดังความรู้สึกของพิตะวันที่มีต่ออินทนิล

“ขอให้มันตาย...ขอให้มันตาย ทำไมไม่ตายไปเสียทีคนพวกรนี้ไม่รู้จะอยู่ซ่มเหงคนไปถึงไหน ร้ายกาจ !
ทารุณ ! ใจดำ !” หล่อนสาปแช่งอยู่คนเดียวอย่างบ้าคลั่ง “ แก่จนจะตายอยู่แล้วยังใจร้าย เกลียดมัน
เหลือเกิน เกลียด ! เกลียดที่สุดในโลก”

...

พิตะวันเริ่มแน่ใจแล้วว่า หล่อนคงกลับไปอยู่กับคุณอินทนิลไม่ได้ นอกเสียจากร่ายอมรับการข่มเหง เบียดเบียนด้วยความอดทนแสนสาหัส

“ไม่ได้ ! อยู่ไม่ได้ ทนไม่ได้อีกแล้ว”

(มาथा : 414 – 415)

ต่อมาเมื่ออินทนิลได้อยู่กับอลิสาหลานสาวที่มาพยาบาลในตอนอินทนิลเป็นอัมพาต ซึ่งทำให้อินทนิลรู้จักความรักที่จริงใจจากบุคคลที่ไม่เคยหวังอะไรจากเธอ อินทนิลเป็นคนมีเมตตาและใจกว้างมากขึ้น อินทนิลจึงอยากให้พิตะวันกลับมาอยู่ด้วยกันและเริ่มต้นชีวิตใหม่ แต่พิตะวันเคียดแค้นและเกลียดชังอินทนิลมากเกินไปจนกว่าจะยอมกลับไป พิตะวันกล่าวกับอลิสาที่มาบอกความตั้งใจของอินทนิลที่อยากพบพิตะวันว่า

“ฉันไม่เชื่อ” พิตะวันสวนคำขึ้นทันที ความเจ็บใจ น้อยใจ เคียดแค้นและขมขื่นกับชีวิตที่หล่อนได้รับมา แต่เล็กแต่น้อยประดังประเดขึ้นมาเป็นอารมณ์ “คุณป้าคุณอยากจะทำอะไรกับฉันทำไม พบเพื่อจะเอาไปจิกหัว ใช้อย่างเก่าะเธอ... ไม่มีวันเสียหรือ คุณไม่รู้หรืออลิสาว่าฉันพยายามแค่ไหนจะหนีให้พ้นสภาพอึดอัดที่เธอขมามาเลี้ยง... มาสับมาโขก... คุณไม่มีวันรู้เพราะคุณมีพ่อแม่รักคุณเลี้ยงดูคุณ แต่ฉันสิพ่อแม่ไม่มี มีก็แต่นางแม่มด... มันนี่อยากด่าก็ด่า อยากแกล้งก็แกล้ง ทำเหมือนฉันไม่ใช่คนอย่างผู้อย่างคุณเขา เพราะมันรวย มันก็เลยเถิดว่าจะทำอะไรก็ได้... เหยียบย่ำจิตใจฉันยังงี้ก็ได้ เป็นลูกไก่ในกำมือมัน ฉันมานะพยายามแค่ไหนกว่าจะขึ้นมาได้ถึงขั้นนี้ แล้วจะให้กลับไปอีกอย่างเก่าไม่มีทาง”

(มาथा : 479 – 480)

จะเห็นได้ว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในใจของพิตะวันเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูโดยไม่ให้ความรักความอบอุ่นแก่พิตะวัน จึงทำให้พิตะวันมีความเก็บกดอยู่ในใจ โดยเฉพาะผู้เลี้ยงดูที่มีจิตใจคับแคบ ไม่มีความเมตตา หรือความเห็นอกเห็นใจกับเด็กในปกครองอย่างอินทนิล สิ่งเหล่านี้จึงก่อให้เกิดความเกลียดชังขึ้นในใจของพิตะวัน ถึงแม้อินทนิลจะคิดได้แต่ก็ไม่สามารถลดความกดดันในใจของพิตะวันออกไปได้ เพราะมันกลายเป็นความฝังใจที่ถูกตอกย้ำมาตั้งแต่เด็ก

ว.วินิจัยกุล เสนอแนวความคิดเรื่องการอบรมเลี้ยงดูลูกหลานที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในใจของลูก ว่าเป็นความขัดแย้งที่เกิดจากวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับจากพ่อแม่ ส่วนมากจะเป็นการเลี้ยงดูที่เข้มงวด โดยไม่เข้าใจความต้องการที่แท้จริงของลูก ทำให้ลูกอึดอัดและเกิดการต่อต้าน นอกจากนี้การเลี้ยงดูที่รักและเอาอกเอาใจลูกมากเกินไปก็เป็นอีกสาเหตุของการเกิดความขัดแย้งภายในใจของลูกได้ เพราะลูกขาดความเป็นตัวของตัวเอง ขาดอิสระในการตัดสินใจจนกลายเป็นความอึดอัดคับข้องอยู่ในใจ

1.2 ความขัดแย้งจากช่องว่างระหว่างวัย ว.วินิจฉัยกุลได้เสนอแนวความคิดว่า คนในครอบครัวเดียวกันที่มีวัยที่ต่างกันความคิดเห็นย่อมที่จะแตกต่างกันไปตามวัยและประสบการณ์ของแต่ละคน เมื่ออยู่รวมกันก็ต้องมีความขัดแย้งเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ดังที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เส้นไหมสีเงิน , ทะเลแปร , คุณชาย , วงศาคณาญาติ ต่อไปนี้

เรื่อง เส้นไหมสีเงิน กล่าวถึงความขัดแย้งในครอบครัวอันเกิดจากช่องว่างระหว่างวัย คือ คุณยายบุหงากับยาตราหรือมอดหลานชาย เมื่อบุหงาอยู่บ้านเดียวกับมอด ทั้งสองแทบจะไม่เคยพูดคุยกันเลย เพราะมอดไม่ชอบคนแก่ เขารู้สึกว่าคนแก่จุกจิกจู้จี้ ขี้บ่น ดังคำพูดของบุหงา

“เวลานี้ฉันอยู่กับหลานชาย ลูกชายของแม่อุบลวรรณ” บุหงารีบเบนเรื่องก่อนจะต้องพูดเรื่องลูกสาว คนโตให้หืดหูกมากกว่านี้ “ชื่อตามมอด แต่จะว่าอยู่ก็อยู่ไปวันๆอย่างงั้นแหละ ตามมอดเขาไม่ชอบคนแก่ ไม่มาอยู่ด้วยหรอก บางที่เป็นเดือนเลยไม่พูดกับยาย...ถามเขาก็ไม่ตอบ อารมณ์ดีขึ้นมาก็พูด อารมณ์ไม่ดีก็ไม่พูด ฉันก็ไมรู้เหมือนกันว่าพ่อแม่เขาเลี้ยงลูกของเขาอย่างไร มันถึงเหยียบย่ำหัวงอกหัวดำอย่างงี้”

(เส้นไหมสีเงิน : 24)

แต่บุหงาเองอดไม่ได้ที่จะอบรมสั่งสอนหลานชาย เมื่อเห็นหลานชายทำผิดหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่มันยิ่งทำให้มอดเบื้อและรำคาญมากขึ้น ดังตัวอย่าง

ยาตรารู้สึกหงุดหงิด คุณยายพูดอะไร เขาไม่ค่อยเข้าใจนัก รู้แต่ว่ามันเจ็บแสบก็แล้วกัน เขาก็เลยโพล่งออกมาว่า

“คุณยายเจอมอดวันแรกก็เทศน์แล้ว คุณยายอยู่คนละโลกกับมอดแล้วละฮะ มอดอยู่แบบนี้มีความสุขดีแล้ว คุณยายไม่มี...เพราะคุณยายมองคนในแง่ร้ายเกินไป”

(เส้นไหมสีเงิน : 155)

บุหงาและมอดไม่สามารถที่จะอยู่บ้านเดียวกันอย่างรักใคร่กลมเกลียวได้เพราะทั้งสองฝ่ายต่างไม่พยายามปรับตัวเข้าหากัน ยายก็พยายามจะอบรมสั่งสอนหลานให้ได้ดีโดยไม่เข้าใจถึงธรรมชาติของวัยรุ่น ส่วนหลานก็ไม่ยอมรับฟังป่อกที่ยายเอาแต่ดูว่า

ผู้เขียนเสนอให้เห็นว่าช่องว่างระหว่างวัยทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวขึ้นได้ ถ้าแต่ฝ่ายไม่พยายามทำความเข้าใจกัน และไม่พยายามรักษาน้ำใจกัน

เรื่อง ทะเลแปร กล่าวถึงนายกิมพั่งกับจาร์ณ ปู่กับหลานที่อยู่บ้านเดียวกัน แต่ไม่ค่อยจะได้คุยกันเพราะคุยกันที่ไรมีเรื่องให้ต้องทะเลาะกันทุกที เนื่องจากนายกิมพั่งไม่เคยชอบใจความคิดหรือพฤติกรรมของหลานชายที่ได้แต่งงานกับผู้หญิงที่ดีแต่กลับทิ้งไว้บ้าน แต่ตัวเองออกไปหาความสำราญนอกบ้าน ดังคำพูดของนายกิมพั่ง

“ข้ายังไม่หิว...หิวหรือไม่หิวก็ไม่หนักหัวเอ็ง” ชายชราแหวออกมา “พูดกับเอ็งเหมือนตักน้ำรดหัวสาว ไม่มีสะดุ้งสะเทือน ข้าบอกไว้ก่อนนะ ถ้าเอ็งมีเมียใหม่ไม่ต้องพามาเข้าบ้านให้ข้ารู้ ข้ารำคาญ...มีคนเดียวพอแล้ว”

(ทะเลแปร : 413)

ส่วนจาร์ณเองไม่ชอบคุยกับปู่เพราะรู้สึกว่ปู่ชอบหาเรื่องดุด่าว่าเขา และชอบพูดอะไรที่เขาไม่เข้าใจ และไม่เห็นความสำคัญ ดังในความคิดของจาร์ณ

ชายหนุ่มไม่ตอบเพราะตอบไม่ถูก ความจริงก็คือเขาไม่เข้าใจเลยว่านายกิมพั่งพูดอะไรอยู่ นอกจากเลอะเทอะไปตามประสาคนแก่

(ทะเลแปร : 412)

นายกิมพั่งผ่านประสบการณ์มามากกว่าหลานชายจึงรู้ว่าการกระทำของหลานชายตอนนี้จะส่งผลเสียในอนาคต แต่ด้วยวัยและประสบการณ์ของหลานชายทำให้เขารำคาญและไม่ใส่ใจคำพูดของปู่ และไม่ยอมพูดคุยกับปู่เพราะเห็นว่าคุยกันไม่รู้เรื่อง

ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าความไม่เข้าใจกันเพราะวัยและประสบการณ์ที่ต่างกันทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวขึ้นได้

เรื่อง คุณชาย กล่าวถึงคุณหญิงละม้ายพิพม์กับรวงข้าว ยาที่ต้องเลี้ยงดูหลานเพราะพ่อแม่ของรวงข้าวแยกทางกัน แต่เมื่อรวงข้าวโตขึ้นก็มีเรื่องขัดแย้งกับย่าเป็นประจำ อันเนื่องมาจากผู้เป็นย่ามักจะสั่งห้ามโน่นห้ามนี้ เพราะความเป็นห่วงและหวังดีต่อหลานสาว แต่ไม่เคยมีคำอธิบายพร้อมด้วยเหตุผลให้หลานสาวเข้าใจว่าทำไมต้องห้าม ทำให้หลานสาวรู้สึกว่ถูกบังคับอย่างไม่มีเหตุผลอยู่ตลอดเวลา ปฏิกริยาที่แสดงต่อย่าจึงเป็นไปในทางลบ ทำให้ผู้เป็นย่าไม่พอใจเช่นกัน ดังในตัวอย่าง

‘รวงข้าวนี้ยังโงะ พอดีชั้นนี้ หัวดีอไม่ยอมฟังใคร...ย่าจะพูดอะไรต้องรับ ทำตรงข้ามหมดทุกอย่าง’

คุณรวงข้าวเองก็รำพันอย่างคับแค้นใจ

‘คุณย่าไม่เคยฟังเหตุผลของรวงข้าวมั้งนี่คะ อะไรก็พูดไม่ได้ ต้องฟังคุณย่าสั่งอย่างเดียว ผิดหรือถูกก็ต้องฟังไว้ก่อน’

ในเมื่อมองกันไปคนละทางแบบนี้ ย่าและหลานผู้ใกล้ชิดกันมากกว่าคนอื่น ๆ เพราะอยู่บ้านเดียวกันจึงมีเรื่องขัดแย้งเล็กๆน้อยๆทวีขึ้นตามวันเวลาที่ผ่านไป

(คุณชาย : 166)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าความหวังดีของผู้ใหญ่อาจจะไม่สัมฤทธิ์ผล ถ้าไม่มีคำอธิบายหรือเหตุผลที่เพียงพอ เพราะวัยและประสบการณ์ของเด็กยังมีไม่มากพอที่จะเข้าใจความคิดของผู้ใหญ่ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในครอบครัวได้ ถ้าทั้งสองฝ่ายไม่พยายามทำความเข้าใจกัน

เรื่อง วงศาคนาญาติ กล่าวถึงคุณย่ากับพริมหลานสาวที่ไม่ค่อยเข้าใจกันนัก เพราะคุณย่าเป็นคนดูและพริมเองรู้สึกว่าคุณย่าไม่ค่อยรักตน รักแต่น้องชายเพราะคุณย่าชอบเด็กผู้ชาย พริมจึงไม่ค่อยเข้าหาคุณย่าจึงไม่เกิดความผูกพัน และทุกครั้งที่ถูกคุณย่าดุพริมก็จะแสดงปฏิกิริยาต่อต้านคุณย่าทุกครั้ง ดังตัวอย่าง

ยิ่งโตขึ้น พริมก็ยังไม่เข้าใจหลานรัก หากแต่เป็นหลานชัง เพราะถ้ามีเรื่องขัดแย้งกันที่ไร คุณย่าต้องเรียกหาญาแก่ปวดศีรษะ ยาหอมยาต้ม หรือไม่เรียกเด็กมาป้อนนมเป็นชั่งโมงๆที่นั่น แต่เมื่อคุณย่าไม่รำข้อที่จะดูหรือบังคับพริม พริมก็ไม่เชื่อที่จะต่อต้านคุณย่าต่อไป ต้องทะเลาะกันไม่เว้นแต่ละวัน พริมก็ไม่ครั้นคร้ามจนกลายเป็นความเคยชินของทั้งสองฝ่าย

(วงศาคนาญาติ : 17)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าช่องว่างระหว่างวัยอาจเกิดขึ้นจากความลำเอียงของผู้ใหญ่ที่แสดงให้เห็นเมื่อเด็กรู้สึกว่าคุณย่าไม่ได้เป็นที่รัก ก็จะต่อต้านและไม่พยายามทำความเข้าใจกับการกระทำของผู้ใหญ่ ผลที่ตามมาคือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างสองฝ่าย

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดจากช่องว่างระหว่างวัย ว.วินิจชัยกุล เสนอว่าทั้งผู้ใหญ่และเด็กควรหันหน้าเข้าหากัน พยายามทำความเข้าใจความคิดของอีกฝ่ายเพื่อที่จะได้อยู่ร่วมกันโดยไม่มี ความขัดแย้ง

1.3 พื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันของคู่สมรส ว.วินิจชัยกุลเสนอแนวความคิดว่า พื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงความคิดเห็น และทัศนคติ

ของบุคคลนั้น ๆ จึงกล่าวได้ว่า ถ้าพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูของคู่สมรสแตกต่างกันมาก ย่อมจะก่อให้เกิดความคิดเห็นไม่ตรงกัน หรือไม่สามารถยอมรับพฤติกรรมบางอย่างของอีกฝ่ายได้ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวได้ ดังที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เศรษฐีใหม่ , แม่พลอย หุง , ทะเลแปร ต่อไปนี้

เรื่อง เศรษฐีใหม่ กล่าวถึงพิริยกับก้อยซึ่งเป็นสามีภรรยาทั้งคู่ ทั้งสองมีนิสัยแตกต่างกันมาก พิริยเป็นคนขยันขันแข็งชอบค้าขาย เห็นคุณค่าของเงินเพราะเขาเคยจนมาก่อน และด้วยความขยันทำมาหากินจึงสร้างฐานะให้ร่ำรวยขึ้นมาได้ ส่วนก้อยทางบ้านเป็นผู้ดีเก่าใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือยอย่างไม่เสียดายและมีทัศนคติในแง่ลบต่ออาชีพค้าขาย เพราะเห็นว่าไม่มีเกียรติต่ำต้อย เมื่อทั้งสองมาอยู่ด้วยกันจึงเกิดการขัดแย้งกัน เนื่องจากสามีขยันทำมาหากิน แต่ฝ่ายภรรยาขยันใช้เงิน โดยที่ไม่ยอมทำความเข้าใจว่าเงินที่สามีหามาได้นั้นด้วยความยากลำบาก แต่ตัวเองเอาไปใช้สุรุ่ยสุร่ายอย่างไม่เห็นคุณค่า จนในที่สุดพิริยก็ทนกับพฤติกรรมของภรรยาไม่ไหว จนต้องหย่าขาดจากกันในที่สุด ดังในความคิดของพิริย

ผมก็น่าจะรู้ น่าจะเห็นว่าการแต่งงานของผมมัน มันเหมือนฟองสบู่สีสวยๆ ที่แตกดับไปเมื่อสัมผัส ไม่ใช่ของจริงที่ทนทานอะไรเลย

ผมเกิดมาเป็นอย่างหนึ่ง คุณก้อยก็เกิดมาเป็นอีกอย่างหนึ่ง แตกต่างกันทั้งการอบรมและอุปนิสัย เกินกว่าจะหล่อหลอมให้เข้ากันได้ ผมเองไม่เคยมองเห็นเลยจนบัดนี้

(เศรษฐีใหม่ : 154)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสามีภรรยาที่มีพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน เมื่อมาอยู่ด้วยกันย่อมจะเกิดความขัดแย้ง และถ้าไม่ยอมปรับตัวเข้าหากัน พยายามทำความเข้าใจกัน สุดท้ายก็ไม่สามารถที่จะอยู่ด้วยกันได้

เรื่อง แม่พลอย กล่าวถึงสามีภรรยาที่มีความแตกต่างกันมากทั้งภูมิหลังครอบครัว การศึกษา และสภาพแวดล้อม คือ หมอปวเรศกับแหวน หมอปวเรศเป็นผู้ชายที่มีการศึกษาดี สุภาพ แต่แหวนเป็นเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษาสูงนัก มีกิริยาโง่เงา วาจากระด้าง หมอปวเรศรู้สึกไม่มั่นใจว่าแหวน จะสามารถเป็นภรรยาที่คู่ควรกับเขาหรือไม่ ดังในความคิด

หล่อนจะสามารถวางตัวอย่างเหมาะสม ได้หรือเปล่าในฐานะภรรยาของนายแพทย์

จริงอยู่ รสนาพยายามอบรมหล่อนทุกเวลาที่มีโอกาส แต่ทั้งรสนาและเขาเองต้องยอมรับว่า พื้นนิสัยของแหวนนั้นออกจะกระด้างและแกร่งกล้า ตามแบบชีวิตลำเค็ญในวัยเด็กของหล่อน

ไม่มีทางเลยที่จะปั้นหล่อนเป็นสุภาพสตรีผู้งามสง่ามีนวล เจนสังคมอย่างที่ยุภาวรรณประสบ
ความสำเร็จมาแล้วเป็นอย่างดี

(แม่พลอยหุง : 235)

เมื่อแหวนไปมีเรื่องตบตีเพื่อนของหมอปวเรศ หมอปวเรศจึงโกรธมาก นับจากนั้นหมอปวเรศก็ทำตัวห่างเหินแหวน ไม่เอาใจใส่เหมือนเก่า แต่ด้วยความรักที่แหวนมีต่อสามี แหวนจึงพยายามปรับตัวแก้ไขสิ่งที่สามีไม่ชอบ จนในที่สุดหมอปวเรศก็เข้าใจแหวนและด้วยสายสัมพันธ์ของสามีภรรยาที่ทั้งคู่มีต่อกัน ทำให้ทั้งคู่ปรับความเข้าใจกันได้ในที่สุด

จะเห็นได้ว่าพื้นฐานที่ต่างกันมากของคู่สมรสจะทำให้เกิดความขัดแย้งกันได้ง่าย ฝ่ายที่มีสถานะทางสังคมเหนือกว่าก็จะมีแนวโน้มในคู่สมรสที่อยู่ต่างระดับชนชั้น ส่วนฝ่ายที่มีสถานะทางสังคมด้อยกว่ามักจะไม่มีความมั่นใจว่าคู่สมรสจะเห็นค่าของตัวเองหรือไม่ แต่ถ้าทั้งสองฝ่ายพยายามปรับตัวเข้าหากันก็จะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้

เรื่อง ทะเลแปร กล่าวถึงจารณและทตติยา เมื่อแต่งงานกันแล้วทั้งสองไม่มีความสุขกับชีวิตสมรส เนื่องมาจากรสนิยมที่แตกต่างกันของทั้งคู่ ทตติยา เป็นผู้หญิงที่ชอบอยู่บ้าน ทำกับข้าวปลูกต้นไม้ แต่จารณไม่เคยให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้ เขาชอบออกงานสังคม พบปะผู้คนสังสรรค์กับเพื่อนฝูง ที่สำคัญจารณชอบผู้หญิงที่โลดโผน ถึงใจ ซึ่งตรงกันข้ามกับทตติยา ดังในตัวอย่าง

จารณเคยหลุดปากออกมาในยามโมโหว่า

‘คุณนะจ๊ะคิดไม่เป็นสับปะรดเลยจนคนเดียว’

ความจริงข้อนี้ทตติยาต้องยอมรับด้วยความขมขื่นใจ พ่อเลี้ยงหล่อนมาอย่างเหนียว หล่อนไม่เคยรู้เรื่องเพศ...ไม่เคยมีใครสอนหล่อนว่าควรปรนนิบัติสามีอย่างไร นอกไปจากการเอาอกเอาใจและการเหย้าการเรือนแบบกุลสตรีโบราณ

หล่อนตามใจเขาถึงที่สุดแล้ว ยอมตามเขาทุกอย่าง แต่มันก็เป็นเพียงบทล้อตามที่ขีดชาเหมือนน้ำยาเย็น

(ทะเลแปร : 154 – 155)

ทตติยาและจารณได้รับการเลี้ยงดูที่ต่างกัน ทั้งสองไม่สามารถที่จะทำความเข้าใจหรือปรับตัวให้เข้ากับอีกฝ่ายได้ ทตติยาไม่สามารถจะปรับพฤติกรรมให้เป็น “โสเภณีบนเตียง” แบบที่สามีต้องการได้ จารณก็ไม่มีความสุขทางเพศกับทตติยาจึงไม่ทำหน้าที่สามีจึงออกไปหาความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นนอกบ้าน จนทตติยาทนไม่ไหวจึงขอหย่าขาดจากกัน

ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งในครอบครัวที่เกิดจากความแตกต่างทางด้านการอบรมเลี้ยงดูของสามีภรรยา ถ้าทั้งสองฝ่ายไม่พยายามปรับตัวเข้าหากัน ก็จะทำให้ความสัมพันธ์ร้าวฉานมากขึ้นจนทำให้ชีวิตครอบครัวสิ้นสุดลง

ว.วินิจชัยกุล เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดจากพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันของคู่สมรส ว่ามีส่วนทำให้คู่สามีภรรยาเกิดความไม่เข้าใจกัน เพราะถูกเลี้ยงดูปลูกฝังมาต่างกัน ความคิดเห็นและทัศนคติที่แตกต่างกันมากจะทำให้เกิดความขัดแย้งที่หาข้อยุติไม่ได้ และในที่สุดอาจถึงขั้นต้องหย่าร้างกัน

1.4 คู่สมรสไม่ปรับตัวเข้าหากัน ว.วินิจชัยกุล เสนอแนวความคิดว่าการปรับความเข้าใจกันของคู่สมรสเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชีวิตคู่อยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัวจะได้ยุติลงโดยไม่ยืดเยื้อเรื้อรัง และคนในครอบครัวถ้าไม่พยายามทำความเข้าใจกันก็จะเกิดความแตกร้างกันได้ง่าย ชีวิตสมรสที่มีความราบรื่นมากมีความขัดแย้งน้อยน่าจะเกิดจาก ลักษณะการแก้ปัญหาการมีความต้องการขัดแย้งกัน ที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายมีโอกาสสนองตอบความต้องการของตนไปพร้อมกับสนองความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง กล่าวง่าย ๆ คือ เมื่อความขัดแย้งเกิดขึ้นคู่สมรสควรใช้การปรับตัวเข้าหากัน (อังกาบ กอศรีพร. 2526: 28-29) แต่ ถ้าไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ชีวิตสมรสก็อาจล่มสลายลงได้ ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง เพลงพหลหม , แม่พลอยหุง , บ้านของพลงนี้ , ฟ้าต่ำ ต่อไปนี้

เรื่อง เพลงพหลหม กล่าวถึงชีวิตสมรสของศิษุสาและภักทรินที่มีความขัดแย้งกันเนื่องมาจากลักษณะนิสัยของทั้งคู่ คือภักทรินเป็นภรรยาที่ชอบข่มสามี พุดจาแข็งกระด้างไม่อ่อนหวาน ไม่เอาอกเอาใจสามี ส่วนศิษุสาเมื่อนิสัยเห็นตัวเองดีกว่าคนอื่น ถือตัว จึงทนนิสัยของภักทรินไม่ได้ ดังตัวอย่าง

“ ตัวเมียกันก็เหมือนลิงกับพัน ไหนๆก็แต่งงานกันมาแล้ว ฐานนิสัยแม่ภักก็ยอมยกให้คนหนึ่งไม่ได้หรือจ๊ะ”

“ โอ้ย ! ยกได้ยังไงครับ คุณแม่” ศิษุสาร้องเสียงหลง “ จะยกไปทำไมเขาทำไม่ถูกนี้ครับ ถ้าเขาไม่เปลี่ยนนิสัยผมก็ไม่ทนละครับ”

(เพลงพหลหม : 586)

ลักษณะดังกล่าวทำให้ทั้งสองเมื่อมีเรื่องโต้เถียงกันก็มักพูดจาถากถางว่ากล่าวกันอย่างรุนแรงเพราะต่างฝ่ายต่างต้องการเอาชนะกัน ไม่มีใครยอมหันหน้ามาพูดกันดี ๆ ด้วยเหตุผล หรือปรับความเข้าใจเมื่อผิดใจกัน ดังตัวอย่าง

ภักทรินไม่เคยอ้อใคร หล่อนชอบเอาชนะความโกรธด้วยความโกรธหนักยิ่งขึ้นไปอีก จนเดี๋ยวนี้หล่อนก็ยังไม่พูดจาปราศรัยกับสามี รอแต่ว่าเมื่อไหร่เขาจะมาง้ออนหล่อน

(เพลงพรหม : 537)

จนในที่สุดชีวิตสมรสของทั้งคู่ต้องจบลงด้วยการแยกบ้านกันอยู่เพราะต่างทนกันไม่ได้ ว.วินิจัยกุล แสดงให้เห็นว่าสามีภรรยาถ้าไม่ยอมปรับความเข้าใจ เมื่อผิดใจกันก็จะเกิดความขัดแย้งสะสมในใจและถ้าไม่พยายามหาทางแก้ไข ชีวิตครอบครัวจะไม่ราบรื่นและท้ายที่สุดอาจจะทำให้เกิดการแตกแยกกันได้

เรื่อง แม่พลอยหุง กล่าวถึงชีวิตแต่งงานที่ล้มเหลวของหมอปวเรศและยุภาวรรณ อันเนื่องมาจากการไม่ยอมปรับตัวเข้าหากัน ยุภาวรรณเองถึงแม้แต่งงานมีลูกแล้วแต่ไม่เคยทำหน้าที่ของภรรยาที่ควรจะทำเพราะชอบทำงานนอกบ้าน ออกงานสังคมโดยไม่สนใจสามีและลูก แต่หมอปวเรศต้องการภรรยาที่เป็นแม่บ้าน เลี้ยงดูเอาใจใส่ลูกซึ่งยุภาวรรณทำไม่ได้ ดังตัวอย่าง

“ ผมเขียนไปขอให้เขามาอเมริกา มาเริ่มต้นกันใหม่ เพราะถ้าอยู่กรุงเทพฯ อย่างเมื่อก่อนผมก็ทนไม่ไหว เขาไปทางผมไปทาง ลูกก็ถูกทิ้งอยู่กับยาย เขาเขียนกลับมาว่าเขาจะไม่วันลาออกจากงานมาเป็นแม่บ้าน ทำงานวันๆเหมือนคนใช้เป็นอันขาด”

...

“ เขายังพูดอีกว่า ให้ผมจ้างคนใช้มาอยู่บ้านสักคนจะดีกว่า เพราะเขาไม่ได้เกิดมาเพื่อจะมาซักผ้า ทำกับข้าว ผมไม่ควรจะแต่งงานกับเขาหรอก ควรจะแต่งงานกับผู้หญิงชาวบ้านสักคนที่เป็นคนใช้ด้วยเสร็จในตัวเลยจะเหมาะกว่า..”

(แม่พลอยหุง : 179 – 180)

เมื่อทั้งคู่ขัดแย้งกันและไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ จึงไม่สามารถยุติปัญหาได้จนต้องหย่าร้างกันในที่สุด

ผู้เขียนเสนอว่าสามีภรรยาที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกัน และไม่พยายามปรับทำความเข้าใจกัน มันเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การแตกร้างในชีวิตสมรสได้

เรื่อง บ้านของพุ่มนี้ กล่าวถึงเอกวัตและเมธนี สามีภรรยาที่มีปัญหาในชีวิตสมรสอันเนื่องมาจากทั้งสองไม่ยอมปรับตัวเข้าหากัน ทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง มีปากเสียงกันเป็นประจำ เพราะเอกวัตและเมธนีเป็นคนเก่งทั้งคู่ต่างจึงทะนงในตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เมื่อมีการแสดงความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ทั้งสองคนต่างต้องการเอาชนะอีกฝ่าย โดยเฉพาะเมธนีที่เป็นคนมีทิฐิสูงมาก จึงไม่เคยลดราวาศอกให้สามีเลย ดังในความคิดของลูกสาว

“ฉันรู้ว่าคุณแม่รักฉัน แต่ความรักของคุณแม่ปราศจากความนุ่มนวลอ่อนโยน...ไม่เท่ากับคุณพ่อหรือกับฉัน มีแต่การแสดงออกในด้านความเจ็บใจ น้อยใจ ประชดประชัน ที่เราทั้งสองต่างก็ไม่ได้ตั้งใจคุณแม่ ถ้าคุณแม่ถนอมน้ำใจคุณพ่อกับฉันมากกว่านี้...แสดงออกด้วยความอ่อนหวานมากกว่านี้ ฉันคิดว่าคุณพ่อก็คงจะไม่รักคุณสาวภาพร และฉันก็คงจะไม่รักแม่แถบมากมายอย่างที่เป็นอย่างนี้ แต่ใครเล่าจะบอกให้คุณแม่เข้าใจได้...คุณแม่ไม่เคยทำอะไรผิดเลยในชีวิต ในสายตาของท่านเอง”

(บ้านของพุ่มนี้ : 289)

จนถึงจุดที่ทั้งสองคนไม่สามารถจะทนอยู่ด้วยกันได้จึงต้องหย่าร้างกันในที่สุด

ว.วินิจฉัยกุล แสดงให้เห็นว่าในชีวิตสมรสสามีภรรยาควรปรับความเข้าใจกันให้ได้มากที่สุด อย่าให้ค้างคาใจเพราะเมื่อเกิดความขัดแย้งแม้เป็นเพียงในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ก็สามารถลูกกลมใหญ่โตจนกลายเป็นปัญหาใหญ่จนหมดทางแก้ไขได้

เรื่อง ฟ้าต่ำ กล่าวถึงปัญหาความขัดแย้งของสามีภรรยา อันเกิดจากการไม่ปรับตัวเข้าหากัน คือตั้งแต่ก่อนแต่งงานพี่รยาเป็นฝ่ายเอาใจศิริพลตลอดเวลา เมื่อแต่งงานกันแล้วศิริพลยิ่งเอาแต่ใจตัวเองพี่รยาก็ไม่เคยขัดใจสามีเลย ขณะที่ศิริพลไม่เคยคิดจะตอบแทนในน้ำใจของภรรยาบ้าง จนเพื่อนของพี่รยาเตือนพี่รยาด้วยความเป็นห่วง

“ ก็ดี...ถ้ามันใจยังงั้น อย่าลืมนะว่าในประเทศไทยสังคมกำหนดให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายอดทนมากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะเมื่อเป็นสามีภรรยากัน เราเองพูดยังงั้นเพราะเห็นว่าคุณต่อเขาไม่เห็นต้องปรับตัวอะไรเลยสักอย่างเดียว แต่ว่าตัวชีวิตต้องเอาใจเขาทุกอย่างเลย...”

(ฟ้าต่ำ : 85)

เมื่อแต่งงานกันใหม่ ๆ ด้วยความรักพี่รยาก็ทนได้ แต่พอนานเข้าความอดทนของพี่รยาก็ลดน้อยลง จนเมื่อพี่รยาขัดใจศิริพลจึงเกิดมีปากเสียงกันรุนแรง เพราะศิริพลคิดว่าตนเองถูกเสมอไม่ยอมรับฟังเหตุผลของภรรยา

“ผมเป็นผู้ชาย” ศิรพลทำเสียงหยิ่ง “ไม่กลัวหรอกไอ้เรื่องหย่า คนอย่างผมหาผู้หญิงใหม่ได้ถมไป ก่อนหน้าพี่ก็มีดีๆไม่น้อยกว่าเขาตั้งหลายคน ถึงตอนนี้ก็ใช้ว่าจะไม่มี ถ้าจะแต่งงานกันจริงละก็ หาใหม่สามวันเจ็ดวันก็หาได้”

(ฟาด้า : 417)

จนในที่สุดเมื่อไม่สามารถปรับความเข้าใจกันได้ ทั้งสองจึงต้องหย่าร้างกัน ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าสามีภรรยาควรจะปรับความเข้าใจกัน โดยต่างถนอมน้ำใจซึ่งกันและกัน และไม่ควรปล่อยให้ความขัดแย้งค้างคาใจเพราะจะสะสมและลุกลามเป็นปัญหาใหญ่ได้

แนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัวที่มีสาเหตุมาจากคู่สมรสไม่ยอมปรับตัวเข้าหากัน ว.วินิจฉัยกุล เสนอว่าการพยายามปรับตัวเข้าหากันของสามีภรรยาเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับชีวิตสมรส แต่ถ้าคู่สมรสไม่ยอมปรับตัวเข้าหากันความขัดแย้งที่เกิดขึ้นแม้เพียงเล็กน้อยแต่ถ้านาน ๆ เข้าโดยไม่มีใครพยายามปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นก็จะนำไปสู่การแตกร้างในชีวิตสมรสได้

1.5 อาชีพการงาน ว.วินิจฉัยกุล แสดงให้เห็นว่า อาชีพบางอย่างมีส่วนสร้างความขัดแย้งในครอบครัว เป็นความขัดแย้งที่เกิดระหว่างสามีกับภรรยา พ่อกับลูก หรือแม่กับลูก อาชีพที่เป็นปรปักษ์กับสัมพันธภาพในครอบครัวมักเป็นอาชีพที่ไม่มีเวลาเลิกงานที่แน่นอน หรือเป็นอาชีพที่สมาชิกในครอบครัวต้องอพยพโยกย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในถิ่นทุรกันดารตามลำพัง เช่น ตำรวจ แพทย์ นักธุรกิจ และนักเขียน อาชีพเหล่านี้จะทำให้มีเวลาอยู่กับครอบครัวน้อย ถ้าคนในครอบครัวไม่พยายามทำความเข้าใจ และพยายามหาวิธีแก้ไข ก็จะมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวได้ ว.วินิจฉัยกุลเสนอแนวความคิดว่า อาชีพการงานทำให้สามีภรรยาขัดแย้งกัน และอาชีพการงานของพ่อแม่ทำให้ลูกมีปัญหา ดังต่อไปนี้

1.5.1 อาชีพการงานทำให้สามีภรรยาขัดแย้งกัน ว.วินิจฉัยกุล ได้เสนอแนวความคิดว่าถ้าสามีภรรยาอาชีพที่แตกต่างกัน และไม่พยายามทำความเข้าใจหรือยอมรับในอาชีพของอีกฝ่าย ย่อมจะทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันขึ้น โดยเฉพาะอาชีพที่ทำให้สามีภรรยาไม่มีเวลาให้แก่กัน จะส่งผลให้เกิดความล้มเหลวหรือการแตกร้างในชีวิตสมรส ซึ่งอาจจะนำไปสู่การสิ้นสุดของชีวิตคู่ได้ ดังที่ ว.วินิจฉัยกุล เสนอไว้ในนวนิยายเรื่อง เพลงพราหมณ์ , แม่พลอยหุง ดังนี้

เรื่อง เพลงพราหมณ์ กล่าวถึงสามีภรรยาที่ขัดแย้งกัน เนื่องมาจากอาชีพการงานของสามีคือ ธรณ์เป็นตำรวจ ส่วนสุลักษณ์เป็นผู้เป็นภรรยาชอบเข้าสังคมและไม่อาจละทิ้งหน้าที่การงานของเธอได้ถ้าต้องย้ายตามสามีไปอยู่ต่างจังหวัด ดังตัวอย่าง

แต่ชีวิตตำรวจนั้นไม่ได้สุขสบาย ... รัชนีเป็นคนมุ่งมั่นจะเอาดีทางราชการ จึงไม่ยอมทอดทิ้งกับความลำบากที่ได้รับ เขาได้รับคำสั่งย้ายไปทำงานต่างจังหวัดบ้าง ไปปฏิบัติงานพิเศษบางประการบ้างที่มีส่วนช่วยในการก้าวหน้าอย่างดี แต่สุลักษณ์ไม่เคยยอมทนชีวิตระหกระเหินเหล่านี้ได้

รัชนีจะถูกย้ายไปไหนก็ไป เธอไม่ยอมลาออกจากบริษัทต่างประเทศของเธอไปเป็นแม่บ้าน หรือหางานทำตามต่างจังหวัดเป็นอันขาด สุลักษณ์เกลียดความเงิบเหงา และความไม่สะดวกสบายทางวัตถุยิ่งกว่าอะไรทั้งหมด"

(เพลงพรหม : 55 – 56)

เมื่อภรรยาไม่ยอมเสียสละตำแหน่งหน้าที่การงานเพื่อย้ายตามสามีไปทำหน้าที่ของภรรยา สามีจึงผิดหวังที่ภรรยาไม่เสียสละเพื่อครอบครัว ทำให้มีปากเสียงกันอยู่เสมอ จนในที่สุดสามีก็นอกใจไปมีผู้หญิงอื่น เมื่อภรรยาจับได้ทั้งสองจึงต้องหย่าขาดจากกัน

จะเห็นได้ว่าอาชีพการงานของสามีนั้นมีส่วนทำให้เกิดความขัดแย้งในชีวิตคู่ได้ ถ้าภรรยาไม่ยอมเสียสละหรือยอมรับว่าต้องปรับตัวและต้องมีวิถีชีวิตตามอาชีพของสามีให้ได้

เรื่อง แม่พลอยหุง กล่าวถึงหมอปวเรศและยุภาวรรณเมื่อแต่งงานกันแล้วทั้งสองแทบจะไม่ได้ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน เพราะอาชีพแพทย์ทำให้หมอปวเรศต้องอยู่ประจำที่ต่างจังหวัด แต่ยุภาวรรณไม่ยอมทิ้งงานไปอยู่ต่างจังหวัด และเมื่อหมอปวเรศขอย้ายมาอยู่กรุงเทพฯ ทั้งสองก็ไม่มีเวลาอยู่ด้วยกันอยู่ดีเพราะหมอปวเรศอุทิศตนให้กับงาน และยุภาวรรณก็มีงานที่ต้องทำทุกวันไม่มีวันหยุด ดังตัวอย่าง

หมอปวเรศวิ่งเดินขอย้ายเข้ากรุงเทพฯ ทั่วๆไปไม่ยากทำเพราะเห็นว่าต่างจังหวัดขาดแคลนแพทย์มาก แต่ก็จำเป็นต้องทำเพื่อครอบครัวจะได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน ถึงกระนั้นเมื่อฝ่ายหนึ่งเป็นแพทย์ที่ต้องทำงานทั้งโรงพยาบาลและคลินิกในตอนเย็น อีกฝ่ายก็ทำงานด้านสื่อมวลชนทุกวันจนวันอาทิตย์ก็ไม่เว้น ถึงอยู่บ้านเดียวกันยอมเท่ากับอยู่คนละจังหวัดอยู่ดี

(แม่พลอยหุง : 171)

เมื่อสามีภรรยาไม่มีใครยอมเสียสละละวางความก้าวหน้าในอาชีพการงานเพื่อจะได้ใช้ชีวิตคู่อย่างราบรื่น ความขัดแย้งในครอบครัวจึงเกิดขึ้น แม้จะไม่ใช้ความขัดแย้งในขั้นที่เป็นปากเป็นเสียงกันรุนแรง แต่ก็เป็นที่มากระทบกระทั่งจนชีวิตคู่ทำให้เกิดความบาดหมางกันได้ นอกจากนี้สามีภรรยาที่ไม่ได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขและอยู่ด้วยกันอย่างสามีภรรยาทั่วไปที่ควรจะเป็น

ประกอบกับความห่างเหินทำให้ทั้งคู่มีโอกาสดูคนใหม่ที่เข้ากันได้มากกว่าจึงนอกใจคู่สมรสของตน ชีวิตของสามีภรรยาจึงจบลงด้วยการหย่าร้าง

ว.วินิจฉัยกุล แสดงให้เห็นว่าอาชีพการงานเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้สามีภรรยาต้องห่างเหินกันทำให้ชีวิตคู่เกิดความขัดแย้งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อทั้งสองฝ่ายไม่พยายามหาวิธีแก้ไข ผู้เขียนมีทัศนะว่าผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัวควรเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัวในฐานะหัวหน้าครอบครัวส่วนภรรยาควรคำนึงถึงครอบครัวเป็นอันดับแรกเพราะครอบครัวสำคัญกว่าความเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงาน

1.5.2 อาชีพการงานของพ่อแม่ทำให้ลูกมีปัญหา

ว.วินิจฉัยกุล ได้เสนอ

แนวความคิดว่าพ่อแม่ที่ทำงานโดยไม่มีเวลาให้ลูก จะส่งผลทำให้ลูกกลายเป็นเด็กมีปัญหาหรือดื้อรั้นไม่เชื่อฟังพ่อแม่ เพราะลูกต้องการความรัก ความอบอุ่น และการดูแลอย่างเอาใจใส่จากพ่อแม่ แต่ถ้าพ่อแม่ไม่มีเวลาให้โดยเฉพาะพ่อหรือแม่ที่ต้องการหาเลี้ยงลูกตามลำพังคนเดียว จะทำให้ลูกเกิดความอึดอัด และจะพยายามสร้างปัญหาเพื่อเรียกร้องความสนใจจากพ่อแม่ ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นความขัดแย้งกันขึ้นในครอบครัวได้ แต่ถ้าพ่อแม่พยายามเอาใจใส่ลูกพร้อมทั้งหาวิธีแก้ไขหรือทางออกเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างพ่อแม่กับลูก ปัญหาต่างๆก็อาจยุติลงได้ ดังที่ว.วินิจฉัยกุลเสนอไว้ในนวนิยายเรื่อง ละครคน , ทางไร้ดอกไม้ม , เพลงพรหม ดังนี้

เรื่อง ละครคน กล่าวถึงทิววันลูกสาวคนเดียวของวราวุธ ทิววันทำตัวเป็นเด็กมีปัญหาโดยไม่ยอมเรียนให้จบ เธอสร้างปัญหาเพื่อประท้วงที่พ่อไม่มีเวลาให้ เพราะประกอบอาชีพเป็นนักธุรกิจ จึงได้แต่ปรนเปรอเงินทองให้ลูกเต็มที่ ดังคำพูดของทิววันว่า

“ฉันไม่ชอบอยู่บ้าน บ้านป้ามันไม่มีชีวิต จริง ๆ นะคะ “ ทิววันพูดคล้ายรำพึง ภาษาที่หล่อนใช้ฟังแปลกหู แก้วคิดว่าหล่อนคงจะแปลมาจากภาษาอังกฤษ “ มีแต่คนใช้แล้วก็ตีก็เปล่า ๆ ไม่มีคนเลยนอกจากฉัน ฉันเลยบอกว่าอยู่ไม่ไหวแล้ว กลายเป็นคนเฝ้าบ้านให้ป้า ฉันขอลามาเฝ้าบ้านตัวเองดีกว่าก็เลยมาอยู่ที่นี่...”

(ละครคน : 353)

สิ่งที่ทิววันต้องการ คือ ความรัก ความอบอุ่นจากพ่อ ซึ่งวราวุธไม่มีให้ ไม่ใช่ว่าไม่รักลูกแต่ไม่มีเวลาเพราะอาชีพนักธุรกิจที่ต้องบริหารกิจการให้มั่นคงและถือว่าเวลาทุกนาทีเป็นเงินเป็นทอง ทำให้ลูกสาวคนเดียวกลายเป็นเด็กขี้นางา ขาดความรัก ความอบอุ่น และเข้ากับคนอื่นยาก

ผู้เขียนเสนอให้เห็นว่าสาเหตุที่ทำให้ลูกกลายเป็นเด็กมีปัญหา เป็นเพราะอาชีพการงานของพ่อที่เบียดบังเวลาไปจากลูก ในที่สุดก็กลายเป็นความขัดแย้งของพ่อกับลูกที่สืบเนื่องมาจากความไม่เข้าใจกัน

เรื่อง ทางไร่ดอกไม้ม กล่าวถึงหลิวซึ่งมีอาชีพเป็นนักเขียนและกำลังเป็นนักเขียนที่ได้รับความนิยม ทำให้มีงานล้นมือจึงไม่มีเวลาให้ลูกกับสามี หนูหยกที่ยังเด็กอยู่ไม่สามารถทำความเข้าใจได้ว่าทำไมแม่ไม่มีเวลาว่างเลย ดังตัวอย่าง

รึมทำหน้าที่แทนแม่ได้หลายอย่าง ตั้งแต่ชงนม ป้อนข้าว อาบน้ำให้ลูก ตลอดจนแต่งตัวและพาไปโรงเรียน หนูหยกจึงติดพ่อแทบจะแกะไม่ออก ส่วนแม่นั้นเมื่อมีธุระยุ่งอยู่ตลอดเวลา ก็เลยเป็นบุคคลที่หนูหยกอารมณ์เสียเข้าไปบ่อย ๆ”

(ทางไร่ดอกไม้ม : 300)

ด้วยความที่หลิวไม่ทำหน้าที่ของแม่ มัวแต่ทำงานของตัวเองจึงทำให้ลูกสาวเกิดการต่อต้านและมีปฏิกิริยาทางด้านลบกับแม่ เพราะถ้าหยกมาอ่อนหลิวก็จะอารมณ์เสียใส่ลูกเพราะเป็นห่วงงานว่าจะไม่เสร็จ ครอบครัวของหลิวจึงมีแต่ความตึงเครียด ถึงแม้จะไม่มากนักแต่มันก็เป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาใหญ่ได้ ดังที่แม่ของหลิวเตือนและให้สติหลิว ดังนี้

“ ถ้ามากเกินไปก็ต้องงดแล้วละลูก แม้ว่าหลิวไม่ได้เดินสายกลางเลยเวลานี้ทำงานมากเกินไปจนกระทั่งครอบครัวจะแย่แล้วก็ยังไม่วังววน บ้านนะลูก มันไม่ได้พังลงมาจากในวันสองวันหรอก แต่มันจะมีรอยร้าวเล็กๆก่อน แล้วก็ค่อยขยายแล้วถึงจะทรุดก่อนจะพังครืนลงมา ทั้งหมดอาจจะกินเวลาดังหลายปีก็ได้ จนกระทั่งหลิวอาจจะไม่รู้ตัวเลยว่ามันเริ่มร้าวขึ้นตั้งแต่เมื่อไหร่”

(ทางไร่ดอกไม้ม : 266)

เมื่อหลิวสำนึกได้จึงหันมาเอาใจใส่ครอบครัวและงานเขียนของตน ครอบครัวของหลิวจึงกลับมามีความสุขอีกครั้ง

กล่าวได้ว่าอาชีพการงานของแม่ทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวได้ ถ้าแม่ไม่ยอมทำตามหน้าที่ของตน แต่ถ้ารู้ตัวและมองเห็นความสำคัญของครอบครัวและกลับมาทำหน้าที่ของตนให้ดี ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ก็จะยุติลงได้

เรื่อง เพลงพรหม กล่าวถึงภรรยาพ่อของลูกนกซึ่งมีอาชีพเป็นตำรวจไม่มีวันหยุดที่แน่นอน จึงไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ลูก และหลังจากหย่าขาดจากภรรยาแล้ว ลูกนกจึงเหลือพ่อคนเดียว แต่ด้วยหน้าที่การงานของพ่อ ทำให้ภรรยาไม่สามารถทำหน้าที่พ่อได้อย่างเต็มที่ ดังคำพูดของภรรยา

“คุณหมายความว่าผมมีเวลาให้ลูกน้อยขึ้นหรือ”

...

“...ผมรู้ตัวเหมือนกัน แต่ผมทราบดี ผมเป็นคนมีภาระการงานมาก งานของผมไม่ใช่แปดโมงเช้าถึงสี่โมงเย็น แต่เป็นงานที่กินเวลาถึงสองยามแปดทุ่ม เสาร์อาทิตย์ก็ไม่ได้หยุดแน่นอนตายตัว ผมจะบิดพลิ้ว ปลีกตัวมาก็ยากเต็มที่ เพราะผมเป็นตำรวจอาชีพ ผมรักงานนี้ เมื่อผมอยู่กับงานนี้ ผมก็มีเวลาให้ครอบครัวน้อยลง ผมทราบดี ผมเคยคิดว่าลูกนกควรมีแม่เป็นเพื่อนใกล้ชิดแถมมันไม่เป็นไปตามที่คิด ...เออละ ผมยอมรับ...บางทีนะ...ว่าผมล้มเหลวทางครอบครัว”

(เพลงพรหม : 83 – 84)

เมื่อภรรยาส่งลูกนกเข้าโรงเรียนประจำเพราะไม่มีเวลาดูแลยิ่งทำให้ลูกนกต่อต้าน ไม่เชื่อฟังพ่อและกลายเป็นเด็กก้าวร้าว เพราะลูกนกคิดว่าพ่อไม่รัก

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าอาชีพการงานเป็นสาเหตุสำคัญที่สร้างความขัดแย้งระหว่างพ่อลูก และยังส่งผลกระทบถึงลูกทำให้กลายเป็นเด็กมีปัญหาได้ ถ้าไม่พยายามทำความเข้าใจให้ตรงกันหรือหาวิธีแก้ไขปัญหาก็จะทำให้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับลูก

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับอาชีพการงานที่เป็นสาเหตุของความขัดแย้งในครอบครัว ว.วินิจฉัยกุล เสนอว่าอาชีพการงานบางอย่างทำให้สามีภรรยาหรือพ่อแม่มีเวลาให้แก่ครอบครัวน้อยลง ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้นในครอบครัวได้ ดังนั้นสามีภรรยาหรือพ่อแม่ในครอบครัวจึงควรที่จะปรับตัวและพยายามให้เวลากับครอบครัวมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะสมาชิกในครอบครัวต้องการความรักความอบอุ่นจากสามีภรรยาหรือพ่อแม่

2. แนวความคิดเกี่ยวกับการหย่าร้างหรือแยกทาง

ว.วินิจฉัยกุล ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการหย่าร้าง หรือการแยกทางไว้ว่าเป็นทางออกสำหรับครอบครัวที่มีปัญหาเรื้อรังและคู่สมรสไม่สมควรใจที่จะร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งเห็นว่าการหย่าร้างเป็นทางออกสุดท้าย แม้ว่าจะเกิดมีผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวก็ตาม สาเหตุของการหย่าร้างมักจะเริ่มต้นจากความไม่เข้าใจและไม่ให้อภัยกัน ไม่พยายามปรับตัวเข้าหากันทำให้ปัญหาสะสม เรื้อรังและลุกลาม นอกจากนั้นการแต่งงานที่ไม่มีความรักต่อกัน หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

รักอยู่เพียงฝ่ายเดียว และญาติพี่น้องก็มีส่วนสำคัญที่ขยายปัญหาของคู่สมรสจนนำไปสู่การหย่าร้างได้ การหย่าร้างถือเป็นการสิ้นสุดชีวิตแต่งงานของคู่สมรส ความเป็นสามีภรรยาอันสิ้นสุดลง เป็นการแตกแยกของบุคคลที่เคยรักใคร่กัน มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมาก่อน ถือเป็นวิกฤตการณ์ที่เลวร้ายและรุนแรงที่สุดของครอบครัว ทำร้ายจิตใจของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายและสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูก (ทิพากรณ์ โพธิ์ถวิล. 2545: 41) ว.วินิจฉัยกุล ได้แสดงแนวคิดที่เกี่ยวกับการหย่าร้างไว้ 2 ประเด็น คือ สาเหตุของการหย่าร้างหรือแยกทาง และผลกระทบของการหย่าร้างหรือแยกทาง ดังต่อไปนี้

2.1 สาเหตุของการหย่าร้างหรือแยกทาง มี 2 ประเด็น คือ การแต่งงานโดยปราศจากความรักมักจะนำไปสู่การหย่าร้าง และญาติพี่น้องมีส่วนทำให้สามีภรรยาแยกทางกัน ดังนี้

2.1.1 การแต่งงานโดยปราศจากความรักมักจะนำไปสู่การหย่าร้าง ว.วินิจฉัยกุล เสนอแนวความคิดไว้ว่า การแต่งงานโดยไม่มีความรักมักจะทำให้เกิดการหย่าร้าง เพราะการใช้ชีวิตคู่จำเป็นต้องอาศัยความรักเป็นพื้นฐาน เพื่อที่จะทำให้เกิดการเห็นอกเห็นใจกัน ถนอมน้ำใจกัน และพยายามปรับตัวเข้าหากันเมื่อเวลาที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น ถ้าไม่มีสิ่งเหล่านี้คอยยึดเหนี่ยวก็จะทำให้ชีวิตคู่ประะบาง และแตกหักได้ง่าย ดังที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องอยู่ฟ้าเดียวกัน , บ้านของพรุ่น , คุณชาย , ทะเลแปร ต่อไปนี้

เรื่อง อยู่ฟ้าเดียวกัน กล่าวถึงครอบครัวของณัติกับพิมาย เมื่อแต่งงานกันแล้วก็มีเรื่องขัดแย้งกันเรื่อยมา เนื่องจากณัติเจ้าอารมณ์ และเอาแต่ใจตัวเอง แต่สิ่งที่พิมายทนไม่ได้คือความเจ้าชู้ของสามี จนในที่สุดทั้งคู่ก็หย่าร้างกัน พิมายไม่เคยยอมรับว่าณัติและพิมายไม่ได้แต่งงานเพราะความรัก พิมายแต่งงานเพราะความว่าเหวที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ก็เลยไขว่คว้าหาความรัก พอได้มาพบกับณัติซึ่งณัติเป็นผู้ชายที่เห็นแก่ตัวและจ้องจะเอาเปรียบ พอพิมายต้องจึงต้องแต่งงานกัน ดังตัวอย่าง

พิมายไร้พ่อแม่ แม้มีตากับยายให้ความรักอยู่แทน แต่ตากับยายก็สูงวัย มีช่องว่างระหว่างวัยกว้างเกินกว่าจะเข้าใจเด็กที่เจริญวันคนละยุคสมัย ความรักของตายายอาจช่วยพิมายได้บ้างตอนหล่อนยังเล็ก แต่เมื่อหล่อนโตเป็นสาว หล่อนย่อมอยากได้ความรักอีกแบบหนึ่ง จากคนที่อยู่ในวัยเดียวกับ หล่อน จึงไม่แปลกอะไรที่พิมายตกลงปลงใจกับณัติอย่างรวดเร็ว เขาคงเป็นผู้ชายคนแรกที่ผ่านเข้ามาในวัยสาว

(อยู่ฟ้าเดียวกัน : 182)

“ พิมายเกลียดพิงค์ด้วยเหตุผลหลายอย่าง....” พิงค์ว่าจะไม่พูดแล้วก็อดไม่ได้ “ เกลียดที่พิงค์อยู่กับแม่เกลียดว่าพิมายไม่มีโอกาส ทำไมจะไม่...พิมายยังมีทางเลือกอยู่เสมอ ถึงตอนนี้ก็ยังมี แต่ไม่เลือกเอง...พิมายรู้ว่าพิงค์ไม่ได้รักพิมาย แต่ก็ยังเลือกที่จะอยู่กับเขา แล้วโทษว่าคนอื่นเป็นตัวการ พิงค์ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอะไรนะ ถึงไม่มีพิงค์...ก็จะมีผู้หญิงอื่นที่พิมายจะโทษแทนพิงค์ได้อยู่ดี”

(อยู่ฟ้าเดียวกัน : 270)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการแต่งงานกันโดยไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของความรัก จะทำให้ชีวิตคู่อยู่กันอย่างไม่มีความสุข เพราะขาดความเข้าใจกัน ไม่พยายามปรับตัวเข้าหากัน จนต้องหย่าร้างกันในที่สุด

เรื่อง บ้านของพุ่มนี้ กล่าวถึงเมธนีที่อกหักจากคนรักคนแรก จึงมาแต่งงานกับเอกวัต เพราะเห็นว่าเหมาะสมกัน และอยากประชิดคนรักเท่าที่ได้แต่งงานกับคนที่เหนือกว่าเขา แต่เมธนีและเอกวัตใช้ชีวิตคู่อยู่ด้วยกันอย่างไม่มีความสุข เพราะคอยแต่จะหาเรื่องเอาชนะกัน มีปากมีเสียง ทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ อันเนื่องมาจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน จนเอกวัตเบื่อหน่ายและไปมีสัมพันธ์กับหญิงอื่น ในที่สุดเอกวัตและเมธนีต้องหย่าร้างกัน เอกวัตยอมรับว่าชีวิตแต่งงานของเขาไม่มีความรักเป็นพื้นฐาน ดังที่เขาบอกกับนิลยาว่า

“ พุ่มนะ นิลยา คนที่ล้มเหลวในชีวิตคือพ่อต่างหากเล่าไม่ใช่ลูก พ่อล้มเหลวทั้งเรื่องส่วนตัวและการงาน ครอบครัวพ่อไม่เคยปกติสุขเพราะพ่อกับแม่ไม่รักกันเลย ไม่มีการถนอมน้ำใจกันทั้งสองฝ่าย พ่อจะไม่โทษแม่เขาละ พ่อเองพ่อก็ไม่ได้รักเขา พ่อทิ้งเขาเลย ทั้งๆอยู่ด้วยนี่แหละ แม่เขาถึงได้เจ็บใจมาก แต่เราก็พลาดเกินกว่าจะยอมหย่ากันเพราะเห็นแก่ความมีหน้ามีตาว่าสำคัญกว่า ถึงได้อยู่กันอย่างแค้นๆ ทรมาณกันทั้งสองฝ่าย แล้วยังทรมาณลูกด้วย”

(บ้านของพุ่มนี้ : 505)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าความรักเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตคู่ ที่จะทำให้อายุยืนยาวอยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุข เพราะความรักจะทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ ความเข้าใจกัน และพร้อมที่จะให้อภัยเมื่ออีกฝ่ายผิดพลาด ดังนั้นเมื่อการแต่งงานไม่ได้เกิดจากความรัก ก็จะทำให้คู่สมรสขาดความอดทนต่อกัน เมื่อเกิดปัญหาจึงนำไปสู่การหย่าร้างในที่สุด

เรื่อง คุณชาย กล่าวถึงคู่ของเกศกมลกับชัชพร เมื่อทั้งสองใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันโดยไม่ได้มีพิธีแต่งงานชัชพรเริ่มไม่เอาใจใส่เกศกมล มักจะอารมณ์ร้าย เอาแต่ใจตัวเอง ดืมน้ำเมาจนเกศกมลทนไม่ไหวจึงต้องแยกทางกัน ที่ทั้งคู่เลิกกันอย่างง่ายดายเพราะทั้งสองคนไม่ได้มีความรักต่อ

กันอย่างลึกซึ้ง ชัชพรเพียงเห็นว่าที่บ้านของเกศกมลมีฐานะดีจึงหวังความสบาย ส่วนเกศกมลเองถูกแม่เลี้ยงดูให้อยู่ในกรอบมาตลอด เธอไม่อยากอยู่ได้อำนาจของมารดา จึงมาคบกับชัชพรที่ทำให้เธอรู้สึกเป็นอิสระจากความกลัวอำนาจของมารดา ดังคำพูดของเกศกมล

“...เอาละค่ะ...ถ้าหากว่าลูกบอกว่าเขาเลว ลูกก็เลวด้วยใช่ไหมคะที่เลือกคนอย่างเขา ลูกจะบอกอะไรคุณแม่อะไรหนึ่งนะคะ คุณแม่อาจจะตกใจก็ได้ ลูกจะขอพูด...ถ้าหากว่าไม่ใช่เพราะคุณแม่ ลูกก็ไม่ตกลงกับชัช เขาทำให้ลูกรู้สึกว่า...ถึงเขาเลวอย่างไร ก็ยังดีกว่าอยู่กับคุณแม่!”

(คุณชาย : 1033)

ว.วินิจฉัยกุล เสนอให้เห็นว่าชีวิตคู่ที่ไม่มีความรักต่อกันเป็นพื้นฐาน มักจะเปราะบางและเลิกรากันได้ง่าย เพราะไม่มีสิ่งมายึดเหนี่ยวจิตใจให้คู่รักพยายามทำความเข้าใจกัน และประคับประคองชีวิตคู่ให้อยู่กันอย่างราบรื่น

เรื่อง ทะเลแปร กล่าวถึงทตติยาและจารณที่ต้องแต่งงานกันเพราะแม่ของทั้งคู่เป็นเพื่อนเก่ากัน และแม่ของจารณอยากได้ลูกสะใภ้ที่มีความประพฤติดี เรียบร้อยอย่างทตติยา ไม่อยากได้ผู้หญิงจัดจ้าน ประพฤติตัวเหลวแหลกอย่างผู้หญิงที่จารณคบอยู่ ส่วนทตติยาเป็นเด็กที่เชื่อฟังพ่อแม่ จึงเต็มใจที่จะแต่งงานกับจารณตามความเห็นชอบของพ่อแม่ แต่เมื่อแต่งงานกันแล้วจารณก็ไม่เอาใจใส่ทตติยาอีกเลย ยังคงออกไปเที่ยวเตร่นอกบ้านและมีผู้หญิงอื่นมากมาย จนทตติยาทนไม่ไหวจึงขอหย่าขาดจากจารณ โดยพื้นฐานแล้วทั้งสองไม่ได้รักกันที่แต่งงานกันเพราะความเห็นชอบของผู้ใหญ่ ด้วยความที่อุปนิสัยใจคอ และรสนิยมแตกต่างกัน และทั้งสองก็ไม่พยายามที่จะปรับตัวเข้าหากัน ชีวิตคู่จึงต้องจบลง ดังตัวอย่าง

แต่ลึกลงไป หล่อนถามตัวเองว่าหล่อนรักเขาด้วยน้ำใจจริงหรือเปล่าหรือรักเพราะเป็นหน้าที่ที่จะต้องรัก...เป็นธรรมเนียมของภรรยาที่ดีว่าจะต้องรักสามี

ถ้าเขาไม่ใช่สามีของหล่อนล่ะ ถ้าเผชิญหล่อนรู้จักตัวจริงของจารณอย่างถ่องแท้เหมือนอย่างที่คุณจกในเวลานี้ โดยที่ยังไม่ได้แต่งงานกัน หล่อนจะยังคิดรักเขาไหม...ยินดีจะแต่งงานกับเขาไหม

“ไม่ค่ะ “ หล่อนผลลตอบออกไปดังๆ

(ทะเลแปร : 255)

“อย่าคะ ให้แพทย์พูดให้หมดเถอะ แพ้ตเก็บไว้มานานแล้ว จนเก็บอีกไม่ไหว...คุณจกนี่ว่าแพ้ตไม่รู้สึกกับอารมณ์...กับความรู้สึกของคุณจกที่มีต่อแพ้ตหรือคะ แพ้ตขอบอกเลยว่า เราแต่งงานกันเร็วเกินไป...

โดยที่ยังไม่รู้จักกันเสียใจกันเลย แล้วแต่ไม่รู้ด้วยซ้ำว่าคุณจำแต่งกับแท้ เพราะว่าคุณจำแต่งกับ
ผู้หญิงประเภทที่คุณจำชอบไม่ได้ พ่อแม่คุณไม่ยอมรับ สังคมก็อาจจะไม่ยอมรับ...”

(ทะเลแปร : 324)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคนสองคนเมื่อแต่งงานกันแล้ว ก็ควรจะมีความรักให้แก่กัน
เพื่อที่จะทำให้เกิดการเอาใจใส่กัน เอื้ออาทรต่อกัน และไม่ทำร้ายจิตใจกัน เมื่อมีเรื่องขัดแย้งหรือ
เกิดความไม่เข้าใจกัน ควรพยายามหันมาทำความเข้าใจกัน ชีวิตคู่จึงจะอยู่กันอย่างยืนยาว

ว.วินิจฉัยกุล เสนอว่าการแต่งงานโดยปราศจากความรักเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการ
หย่าร้างหรือแยกทาง เพราะความรักเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตคู่ สามีภรรยาที่ไม่มีความรัก
ต่อกันเมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็ไม่มีแรงจูงใจที่จะช่วยกันยุติปัญหา ส่งผลให้ชีวิตคู่ต้องล่มสลายลง

2.1.2 ญาติพี่น้องมีส่วนทำให้สามีภรรยาแยกทางกัน ว.วินิจฉัยกุล ได้เสนอ
แนวความคิดว่า ญาติพี่น้องก็มีส่วนสำคัญที่จะทำให้สามีภรรยาเกิดการหย่าร้างกัน เพราะเมื่อมี
บุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตคู่ ปัญหาเล็กน้อยก็อาจลุกลามเป็นปัญหาใหญ่ หรืออาจจะหา
ข้อยุติไม่ได้จนถึงขั้นแตกร้างกันในที่สุด เครือญาติของทั้งสองฝ่ายถือว่าเป็นมือที่สามที่มีส่วนทำให้
เกิดความแตกแยกภายในครอบครัว คู่สมรสที่เริ่มต้นครอบครัวโดยสามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของ
ตนเอง และไม่มีผู้อื่นมาร่วมอาศัยอยู่ด้วย ถือว่าคู่สมรสนั้นได้เริ่มต้นชีวิตครอบครัวที่ดีมาก (เฉลิม
บุญยงค์. 2546: 236-237) ดังที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เศรษฐีใหม่ , ฟ้าต่ำ , ทานตะวัน ต่อไปนี้

เรื่อง เศรษฐีใหม่ กล่าวถึงชีวิตสมรสระหว่างพิริยและก้อย ที่มีแม่ของก้อยเข้ามาคอยบง
การเรื่องในครอบครัวทุกเรื่อง ตั้งแต่การจัดระเบียบในบ้านจนถึงการใช้จ่ายเงินทอง โดยเฉพาะเรื่อง
เงินทองที่เข้ามามีส่วนใช้จ่ายอย่างเต็มที่โดยผ่านทางลูกสาว ตัวก้อยเองเป็นคนหัวอ่อนเชื่อฟังแม่
หมดทุกอย่าง ทำให้พิริยเกิดความกดดันที่ในครอบครัวของเขาเองกลับมีคนนอกเข้ามาวุ่นวาย ทำ
ให้ไม่มีความเป็นส่วนตัว ดังตัวอย่าง

ผมรู้สึกอะไรอย่างหนึ่งแล่นขึ้นมาอดในทรวงอก...เช้าวันแรกในชีวิตแต่งงาน ทำไม่ถึงมีบุคคลที่สามเข้า
มาเป็นคนบงการอยู่ในบ้าน บ้านนี้เป็นบ้านของผมโดยสมบูรณ์ แต่ผมกลับไม่มีความหมายอะไรนัก ใน
สายตาแม่ยายของผม

(เศรษฐีใหม่ : 127)

พริษฐ์เองรู้สึกว่าเขาไม่มีสิทธิ์มีเสียงในการตัดสินใจเรื่องในบ้านเลย จนในที่สุดก็ไม่สามารถทนต่อความเห็นแก่ตัวของแม่ยาย และความไม่เป็นตัวของตัวเองของภรรยาได้ จึงขอหย่าขาดจากกัน

ผู้เขียนเสนอว่าสามีภรรยาเมื่อแต่งงานกันแล้ว ย่อมต้องการใช้ชีวิตคู่อยู่ร่วมกัน โดยไม่มีคนอื่นเข้ามามีส่วนตัดสินใจเรื่องในครอบครัว

เรื่อง ฟ้าต่ำ กล่าวถึงพริยาและศิรพลเมื่อแต่งงานกันแล้ว ศิรพลพาแม่และป้าเข้ามาอยู่ในเรือนหอด้วย มีผลทำให้พริยาไม่มีความสุขมากนัก เพราะต้องทนความเห็นแก่ตัวของญาติสามี ที่นับวันคอยแต่จะหาผลประโยชน์จากลูกสะใภ้ เนื่องจากลูกสะใภ้ฐานะดี ดังตัวอย่าง

...หล่อนไม่หาญจะเข้าไปแบกพ่อแม่พี่น้องทั้งโขยงของสามีเอาไว้บนบ่าได้เป็นอันขาด ถ้าคนเหล่านั้นเป็นสุภาพชนมีความโอบอ้อมอารีด้วยน้ำใสใจจริง ก็นับว่ายังพอจะมีไมตรีกันได้บ้างตามสมควร เท่าที่คนสมัยปัจจุบันที่ต้องดิ้นรนในการดำรงชีวิตกันทุกคนจะพอคบกันได้ แต่ถ้าคนพวกนั้นเห็นศิรพลเป็น 'อำนาจต่อรอง' ที่จะย่ำยีพริยาตามอำเภอใจเล่า พริยาจะทนไปได้นานแค่ไหน

(ฟ้าต่ำ : 315)

ด้วยความรักสามีพริยาจึงพยายามอดทนอดกลั้น เพื่อที่จะอยู่ร่วมกับญาติสามีให้ได้ แต่ศิรพลก็ไม่ได้เข้าใจความรู้สึกของพริยา เข้าข้างญาติตัวเองด้วยความเห็นแก่ตัว จนในที่สุดพริยาทนไม่ได้จึงเกิดเป็นปากเสียงกันขึ้น และถึงขั้นหย่าขาดจากกัน ดังในความคิดของพริยา

“บอกตัวเองเหมือนกัน ทุกวันทุกคืน ถ้าเราแต่งงานอีกจะไม่เอาคนเห็นแก่ตัวเป็นอันขาด เขามีเราเหมือนมีเงินทองกองใหญ่ๆ ปรนเปรอญาติเขาทั้งนั้น”

(ฟ้าต่ำ : 490)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงคู่แต่งงานที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับญาติพี่น้องของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถ้าไม่พยายามปรับตัวเข้าหากัน และลดความเห็นแก่ตัวลงก็มักจะอยู่ด้วยกันลำบาก โดยเฉพาะคนตรงกลางที่อยู่ระหว่างญาติของตนกับคู่ชีวิต ควรจะเป็นคนที่มีความยุติธรรม และเอาใจใส่คู่ชีวิตของตนให้มาก เพื่อที่จะปกป้องชีวิตสมรสให้อยู่กันอย่างมั่นคงและมีความสุข

เรื่อง ทวนตะวัน กล่าวถึงชีวิตแต่งงานไม่ควรมีญาติพี่น้องเข้าไปยุ่งเกี่ยว ในเรื่องนี้จะกล่าวถึงสองคู่ คือ เสรีกับบอ และสาริกับบุญทริกา คู่ของเสรีกับบอที่ต้องหย่าร้างกันเพราะพี่สาว

ของอรไม่ชอบน้องเขย จึงยุยงให้น้องสาวผิดใจกับน้องเขยเมื่อเวลาทั้งสองมีปากเสียงกัน และนำลูกของทั้งสองมาเลี้ยงดูโดยไม่ยอมส่งคืนให้พ่อแม่ อรเป็นคนหัวอ่อนจึงเชื่อฟังพี่ทุกอย่าง ส่งผลให้เสรีเกิดความกดดันอยู่ในใจ ดังตัวอย่าง

เธอไม่เข้าใจความกดดันของเสรี แม่ได้ยินเสียงเขาเปรยอย่างอึดอัดบ่อยขึ้นในปีที่หกของชีวิตวิวาท์ ว่าเขาเหมือน 'คนนอก' ไม่มีสิทธิ์มีเสียงอย่างไรสักอย่างในบ้านนี้
การเป็นปากเสียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ทวีขึ้น เสรีกลายเป็นคนฉุนเฉียวและหัวเสียว่ายเมื่อเหยียบย่างเข้ามาในบ้าน บางครั้งก็พาลไม่มีเหตุผล จนทำให้เธอน้อยใจอยู่บ่อย ๆ

(ทานตะวัน : 156)

ส่วนคู่ของสาริศากับบุญทริกาที่อยู่ร่วมบ้านกับแม่ของสาริศา มีปัญหาตรงที่แม่ของสาริศารักและห่วงลูกชายมาก แม้จะแต่งงานแล้วแต่ก็ไม่ปล่อยให้ลูกชายเป็นอิสระ โดยการเข้าไปจัดการกับชีวิตของลูกชายทุกเรื่อง จนลูกสะใภ้ทนไม่ไหวจึงขอหย่าขาดจากสามี ดังคำพูดของบุญทริกา

“ แล้วเคยมีครั้งไหนบ้างล่ะที่เราพูดกันได้ ทำอะไรกันไม่ได้โดยคุณแม่ไม่ยื่นมือเข้ามาเกี่ยวข้อง ” เสียงของหล่อนเริ่มตวัดห้วน

...

“ ก่อนหน้านี้...ก็ปีมาแล้ว ฉันพยายามบอกตัวเองว่าคุณเป็นคนใจเย็น...เป็นคนประนีประนอม...อดทน ฉันควรจะอดทนให้ได้เหมือนคุณ แล้วอย่าไปถือสาคุณแม่ ฉันคิดอย่างนี้จริงๆ ฉันหวังว่าวันหนึ่งคุณแม่จะหมดฤทธิ์ไปเอง หรือไม่ฉันก็ทำได้ แต่แล้วผลเป็นยังไง ปีแล้วปีเล่าคุณก็ยังอดทน ฉันก็ยังอดทนคนเดียวที่ไม่ต้องอดทนอะไรเลยคือคุณแม่...”

(ทานตะวัน : 188)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าที่ทั้งสองคู่ต้องหย่าร้างกัน เนื่องมาจากญาติพี่น้องที่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับชีวิตคู่มากเกินไป ทำให้คู่สมรสขาดความเข้าใจอันดีต่อกัน เกิดความเข้าใจผิดกันได้ง่าย โดยเฉพาะถ้าตัวคู่สมรสเองไม่หนักแน่นพอ และบุคคลที่สามเป็นผู้ไม่ประสงค์ดี จะทำให้ชีวิตครอบครัวมีปัญหาจนถึงขั้นแตกหักกันได้

ว.วินิจัยกุล มีแนวความคิดเกี่ยวกับญาติพี่น้องที่เป็นสาเหตุทำให้สามีภรรยาหย่าร้างกันว่าในชีวิตคู่ถ้ามีญาติพี่น้องเข้ามามีอิทธิพลในครอบครัวมากเกินไปจะทำให้ครอบครัวเกิดความแตกร้างได้ โดยเฉพาะญาติพี่น้องที่ไม่มีความเกรงใจหรือไม่ประสงค์ดีต่อครอบครัว อีกทั้งตัวคู่สมรสเองที่อ่อนแอยอมให้ญาติของตนเข้ามามีบทบาทในชีวิตคู่ก็มีส่วนทำให้ชีวิตคู่แตกหักได้

2.2 ผลกระทบของการหย่าร้างหรือแยกทาง มี 2 ประเด็น คือ การหย่าร้างส่งผลกระทบต่อชีวิตลูก และการหย่าร้างมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคู่สมรส ดังนี้

2.2.1 การหย่าร้างส่งผลกระทบต่อชีวิตลูก ว.วินิจชัยกุล เสนอแนวความคิดว่า เมื่อพ่อแม่หย่าร้างกันผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ ลูก ผลกระทบที่ลูกได้รับมักเกิดจากการที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูลูกเพียงลำพัง ภาระที่ต้องส่งเสียเลี้ยงดูลูกทำให้ไม่มีเวลาใกล้ชิดลูก ลูกจึงมักกลายเป็นเด็กมีปัญหา คือ รุนแรง ขาดความอบอุ่น เหงา และเข้ากับคนอื่นได้ยาก เด็กได้รับผลกระทบโดยเกิดความเครียด และอาจแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งอาจแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวนี้กับคนในครอบครัวและคนอื่น ๆ เช่น เพื่อนที่โรงเรียน และจะส่งผลกระทบต่อชีวิตจนกลายเป็นบุคลิกภาพเฉพาะตัวตามตัวอย่างที่ได้รับจากครอบครัว หรือกรณีเด็กไม่ได้รับความสนใจจากพ่อแม่ก็มักมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น จากผลการวิจัยมักพบว่า เด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำมักเป็นเด็กที่ได้รับผลกระทบมาจากปัญหาในครอบครัว (บุญเสริม หุตะแพทย์. 2545: 94-95) ดังที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องเพลงพรหม , วงศาคณาญาติ , ละครคน , คลื่นกระทบฝั่ง , มณีรา , คุณชาย ดังนี้

เรื่อง เพลงพรหม กล่าวถึงครอบครัวของรณย์และสุลักษณ์เมื่อหย่าร้างกันแล้วก็ให้ลูกนอกร่วมกับพ่อ แต่รณย์ไม่มีเวลาเอาใจใส่ลูกนอกร่วมมากนัก เนื่องมาจากหน้าที่การงานของตน ลูกนอกร่วมจึงกลายเป็นเด็กเกรงและดื้อรั้นโดยเฉพาะกับพ่อ ดังตัวอย่าง

“ลูกนอกร่วมโตยิ่งเกรง” เขาออกเสียงพูดถึงลูกชายอย่างเหนื่อยใจ ไม่ใช่ชนอย่างเดียว แต่ไม่เหอะแต่ใจตัวเองเหลือเกิน จนเดี๋ยวนี้ไม่กลัวใครแม้แต่พ่อ”

“ลูกนอกร่วมต้องการให้คุณพ่อเป็นเพื่อนมากมายจังคะ” มณฑารพออกความเห็น

“มากเกินไป โตแล้วไม่ใช่ลูกแห่งต้องคอยเกาะพ่อนี่ละ ผมส่งแกเข้าโรงเรียนประจำ นี่ป็นรั้วโรงเรียนหนีไปบ้านคุณปู่คุณย่า บังเอิญหลงทาง ตำรวจเขาพบเข้าเลยเอามาส่งบ้าน ไม่งั้นป่านนี้ถูกจับตัวไปขายที่ไหนก็ไม่ว่า” บิดาผู้ประสบปัญหาเล่าเสียงอ่อนใจ “เรียกตัวมาอบรมเท่าไรก็ไม่ฟัง เดี่ยวนี้ถึงขั้นต้องตีกันแล้ว ดื้อขึ้นทุกวัน กว่าจะโตเป็นหนุ่มผมเห็นจะแย่”

“ลูกนอกร่วมไม่อยากอยู่โรงเรียนประจำ” มณฑารพแก้แทนเด็กด้วยเสียงอ่อนๆ

“อยู่บ้านเป็นปัญหามากเหลือเกินนี่ครับ ลูกนอกร่วมเกะกะเกรงมาก ชอบออกไปซุกตอกกับเด็กแถวนั้นเกือบทุกวัน คนในบ้านไม่มีใครเอาใจอยู่เลย”

(เพลงพรหม : 483 – 484)

ลูกนอกร่วมในวัยที่ต้องการความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่อย่างมาก เมื่อไม่มีแม่คอยให้ความอบอุ่น จึงเหลือพ่อคนเดียวที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวของลูกได้ แต่พ่อกลับไม่มีเวลาให้ ลูกนอกร่วมรู้สึก

ไม่มีใครรักตนเองจึงแสดงออกด้วยพฤติกรรมก้าวร้าวและก่อปัญหาให้พ่อตลอดเวลาเพื่ออยากให้พ่อมาสนใจตน

จะเห็นได้ว่าลูกต้องการความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ การหย่าร้างทำให้ความรักความอบอุ่นในครอบครัวขาดหายไป และยิ่งพ่อหรือแม่ไม่มีเวลาใส่ใจดูแลลูกเพราะต้องทำมาหากิน ยิ่งทำให้ลูกรู้สึกมีปมด้อยว่าไม่มีใครรัก จนในที่สุดก็จะกลายเป็นเด็กมีปัญหา

เรื่อง วงศาคณาญาติ กล่าวถึงน้ำตาลเด็กหญิงที่ได้รับผลกระทบจากการที่พ่อแม่หย่าร้าง เนียนแม่ของน้ำตาลเลี้ยงน้ำตาลมาอย่างเข้มงวดและหวาดระแวงอยู่ตลอดเวลาว่าน้ำตาลจะเสียคน ดังตัวอย่าง

คุณอาเนียนเข้มงวดกดขี่ลูกสาวไปเสียทุกอิริยาบถ ไม่ใช่ห่วงแหนแบบคุณอาнім ที่ตามใจลูกทุกอย่างยกเว้นเสรีภาพ แต่คุณอาเนียนจะจำกัดแวดวงไว้ให้น้ำตาลรากับนักโทษเด็ดขาดก็ไม่ปาน จำกัดไปทุกอย่าง นับแต่การกินการอยู่เที่ยวเตร่พักผ่อนหย่อนใจ เงินทองก็ไม่เคยปล่อย แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะเลยไม่เอาใจใส่ คุณอาเนียนจะควบคุมลูกสาวทุกกระดิกด้วยความสงสัยว่าถ้าคลาดสายตาไปนิดเดียว น้ำตาลจะต้องใจแตกแหกคอกหนีไปทำความเสื่อมเสียให้พ่อแม่

(วงศาคณาญาติ : 30)

ครอบครัวของเนียนที่ต้องเลี้ยงลูกคนเดียว จึงเต็มไปด้วยความเครียด เนียนเข้มงวดและดุลูกสาวจนลูกกลายเป็นเด็กเก็บกด เจ็บซึมผิดปกติของเด็กทั่วไป จนในที่สุดน้ำตาลทนไม่ไหวจึงหนีออกจากบ้านแล้วถูกหลอกไปขายในช่องโสเภณี เมื่อได้รับการรักษาจนหายแล้วน้ำตาลไม่ยอมกลับบ้านไปอยู่กับแม่อีก ดังความคิดของพริม

ตอนเด็กๆพริมยังไม่เข้าใจอะไรมากนัก นอกจากคุณอาเนียนเป็นคนดุและ ‘ไม่ใจดีเลย’ ตามที่พอลเรียก แต่บัดนี้พริมเป็นผู้ใหญ่พอจะเข้าใจว่าคุณอาเนียนนั้นเป็นมารดาที่อารมณ์วิปริตผิดไปจากธรรมชาติอันอ่อนโยนของมารดาทั่วไปอยู่ไม่น้อย อาจจะเป็นความคับแค้นทั้งในชีวิตวิวิธและในฐานะต่ำต้อยของเธอ บวกกับการป้ายความเคราะห์ร้ายที่เธอได้รับไปลงที่ตัวบุตรสาว แทนที่จะลงโทษตัวเอง เธอก็เลยปล่อยปละละเลยลูกชาย และเข้มงวดน้ำตาลผิดปกติวิสัยมารดาที่มีสภาพอารมณ์ปกติทั้งหลาย

(วงศาคณาญาติ : 461)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าการผิดหวังต่อคู่สมรสทำให้แม่ไประบายอารมณ์คับแค้นกับลูกสาว โดยการเลี้ยงอย่างเข้มงวดและคอยจับผิดตลอดเวลา ส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพและอนาคตของลูก จึงกล่าวได้ว่าถ้าพ่อแม่ไม่มีสามัญสำนึกในการที่จะให้ความอบอุ่นแก่ลูก ก็ไม่ควร

เอาความผิดหวังในชีวิตตัวเองไปลงที่ลูกจะโดยตั้งใจหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ตาม แต่สิ่งที่ลูกได้รับนั้น มันจะส่งผลกับชีวิตของลูกหรืออาจกลายเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้เลย

เรื่อง ละครคน กล่าวถึง ความว่าเหวของทิวาวันที่พ่อแม่แยกทางกันทิวาวันต้องอยู่กับ ยาที่ปากร้ายและขี้บ่นเพราะพ่อไม่มีเวลาดูแล ต่อจากนั้นก็ถูกส่งเข้าโรงเรียนประจำ ทิวาวันรู้สึก เหนงาและโหยหาความรักของพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด ดังตัวอย่าง

ทิวาวันต้องการใครสักคนเหลือเกินที่รักหล่อน หล่อนอยากกอดเนื้อมวลๆของแม่ อยากหนุนตักนุ่ม...
อยากมีวงแขนของพ่อ และแม่คอยปลอบประโลมในยามพายุฝนฟ้าคะนอง หรือในความมืดอ้างว้าง
เปล่าเปลี่ยว อยากเห็นรอยยิ้มของพ่อ เวลาหล่อนกลับไปบ้านตอนปิดภาคเรียน และอยากจะมีแม่อยู่
ใกล้ๆเมื่อหล่อนมีปัญหาตามประสาเด็กผู้หญิง

(ละครคน : 111)

เมื่อพ่อไม่มีเวลาจึงชดเชยด้วยเงินให้กับทิวาวัน แต่มันไม่สามารถเติมเต็มส่วนที่ทิวาวัน ขาดได้ นั่นคือความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่ ทิวาวันจึงกลายเป็นเด็กมีปัญหา เอาแต่ใจตัวเอง ใช้เงินแบบไม่เห็นคุณค่า ไม่ยอมเรียนหนังสือให้จบ ทั้งหมดที่ทิวาวันทำไปเพื่อประท้วงพ่อแม่ และแสดงความคิดของทิวาวันที่ว่า

ทิวาวันชอบดูความเจ็บปวดในสีหน้าของแม่และพ่อ เพราะมันช่วยบรรเทาความเจ็บปวดในใจหล่อนลง
ได้บ้าง หล่อนขมขื่นมามากพอแล้วกับความเห็นแก่ตัวของชายหญิงคู่นี้
'ป้าให้วันเกิดมาทำไม แม่ให้หนูเกิดมาทำไม...ในเมื่อพ่อแม่ไม่ได้ต้องการหนูสักคน'

(ละครคน : 111)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการหย่าร้างของพ่อแม่มีผลกระทบมาถึงลูกโดยตรง โดยเฉพาะพ่อแม่ที่ละเลยไม่ให้ความรักความเอาใจใส่ลูก เพราะแม้จะชดเชยด้วยเงินทองแต่ก็ไม่สามารถทดแทนความรักความอบอุ่นที่ลูกต้องการได้

เรื่อง คลื่นกระทบฝั่ง กล่าวถึงผลกระทบที่รตาได้รับหลังจากพ่อแม่หย่าร้างกัน รตาต้อง ไปอยู่ในความดูแลของปู่และย่าที่เลี้ยงรตามาอย่างให้ถือยศถือศักดิ์ทะนงในชาติตระกูลของตน แม้ว่าในปัจจุบันนี้จะหมดยุคไปแล้วก็ตาม แต่ไม่มีใครสอนให้รตาช่วยเหลือตัวเองเลย ดังในคำพูดของรตา

“ แม่คิดว่า หนูเอง...ก็ได้รับอิทธิพลอะไรจากคุณปู่คุณย่าจนเหยียบดินไม่ลงเหมือนกันใช่ไหมคะ”

.....

“ จ๊ะ มีเหมือนกัน” หล่อนตอบอย่างตรงไปตรงมา “ แต่ไม่มากเท่ากับพ่อ เพราะหนูโตขึ้นในตอนที่บ้านเสื่อมจากลาภยศมาแล้ว ก็เลยไม่อยู่ลอยเล็ดฟ้าเท่ากับพ่อ แม่จะดีใจมาก ถ้าหนูพยายามปรับตัวให้เข้ากับความจริงได้”

(คลื่นกระทบฝั่ง : 177 – 178)

และเมื่อสิ้นปู่และย่าตาเองหมดที่พึ่ง ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพตกต่ำได้เพราะความถือตัวที่ได้รับการปลูกฝังมาจากปู่และย่า แม่ของรตาเป็นผู้มองเห็นข้อบกพร่องจากการเลี้ยงดูนี้ ดังในความคิดของแม่

แต่แง่เสียมีอยู่เหมือนกัน รตาเหมือนต้นไม้ที่ไม่ได้เติบโตตามธรรมชาติของมัน...แต่เป็นไม้ที่ถูกบังคับ ถูกตัดเสียใหม่ให้มีกิ่งก้านตามแต่ใจเจ้าของจะเห็นงาม ขาดความสะสวยสดชื่นตามลักษณะอันแท้จริง แล้วรตาก็ไม่มีความสุขด้วย...อัญชลีมองเห็นในแววตาของบุตร...รตาไม่อาจจะปรับตัวให้อยู่ในปัจจุบันได้จนแล้วจนรอด

(คลื่นกระทบฝั่ง : 175)

ผู้เขียนเสนอให้เห็นว่าเมื่อพ่อแม่หย่าร้างกัน ต่างฝ่ายต่างไม่มีเวลาอบรมดูแลลูก จึงต้องให้ลูกไปอยู่ในความดูแลของผู้อื่นที่ถึงแม้จะเป็นญาติผู้ใหญ่ก็ตาม แต่ด้วยทัศนคติที่คับแคบ เด็กก็จะถูกปลูกฝังให้มีบุคลิกภาพที่ไม่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมปัจจุบันได้

เรื่อง มณีราว กล่าวถึงคล้ายเดือนเด็กสาวที่ถูกลวงละเมิดทางเพศ ในช่วงที่เธอกลุ้มใจกับปัญหาครอบครัว เธอไปเที่ยวทะเลกับเพื่อน ด้วยความที่ไว้วางใจผู้ชายที่เพิ่งรู้จักแต่ยอมรับฟังเมื่อเธอระบายความทุกข์ เขาขวยโอกาสลวงละเมิดทางเพศเธอ ทำให้เธอกลุ้มใจจนเสียสุขภาพจิต ขณะที่แม่ของเธอเองก็ทุกข์กับปัญหาครอบครัว จนไม่ทันสังเกตพฤติกรรมซุ่มซ่ามของลูกสาวจนเมื่อคล้ายเดือนสอบไม่ผ่าน จึงเล่าเรื่องราวทั้งหมดให้แม่ฟัง ทำให้แม่รู้สึกผิด ดังความคิดของแม่

ก็เดือนมาแล้วที่คล้ายเดือนต้องว่าเหว่ เคว้งเคว้งอยู่กับปัญหาที่ตัวหล่อนเองไม่มีทางออก...เด็กสาวอย่างหล่อนไม่ควรเผชิญเรื่องเลวร้ายเช่นนี้ตามลำพัง ถ้าหากว่าประคองไม่ไหวแต่หมกมุ่นอยู่กับเรื่องสามมีเมียน้อย หล่อนก็คงสังเกตเห็นความผิดปกติของลูกสาวบ้าง แต่นี่หล่อนมัวแต่คิดถึงปัญหาของตน...ดวงตาหล่อนมีติดบอดต่อความทุกข์ของผู้อื่น...ใจหล่อนเต็มไปด้วยความห่วงใยสภาพของตนเอง...กลัว

ความเป็นหญิงที่ถูกสามีทอดทิ้ง... ประคองเพียงตระหนักรู้ว่าตลอดเวลาหล่อนมิได้นึกถึงลูกมากไปกว่านึกถึงตัวเองเลย

(มณีร่ำ : 335)

ความกลัดกลุ้มของคล้ายเดือนทำให้รอบเดือนขาดหายไป จนเธอวิตกกังวลว่าเธอจะตั้งครรภ์ เธอได้มีโอกาสไปปรึกษาคุณหมอนวลอนงค์ผู้ให้คำปรึกษาจนสามารถเห็นปัญหาทางจิตใจของคล้ายเดือน และบำบัดจนเธอเห็นตัวเองมีค่าและใช้ชีวิตได้ตามปกติ สิ่งที่เกิดขึ้นกับคล้ายเดือนเป็นผลกระทบของชีวิตคู่ที่แตกร้างของพ่อและแม่ ดังในความคิดของคุณหมอนวลอนงค์

ถ้าหากว่าคล้ายเดือนมีพ่อแม่พร้อมหน้า ชีวิตครอบครัวราบรื่น หล่อนก็คงไม่รู้สึกรำคาญหรือ แต่พ่อของหล่อนก็ขายวัยกลางคนคนหนึ่งที่ถูกกระแสดรามามาหล่นหายแพ้วออกไปห่างครอบครัวเมียและลูกซึ่งไม่เคยตั้งหลักมาก่อนก็แทบจะตั้งตัวไม่ติด...เขาจะเข้าใจหรือไม่ก็ไม่รู้

(มณีร่ำ : 371)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าการที่พ่อแม่แยกทางกันจะส่งผลกระทบถึง เพราะเมื่อลูกมีปัญหาย่อมต้องการพ่อแม่เป็นกำลังใจและให้คำปรึกษาเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา แต่ถ้าพ่อแม่มัวแต่มองปัญหาตัวเองจนไม่เห็นปัญหาของลูกก็จะทำให้ลูกหมดกำลังใจที่จะสู้ปัญหาต่อไป

เรื่อง คุณชาย กล่าวถึงรวงข้าวเด็กสาวที่พ่อแม่หย่าร้างกันจนต้องมาอยู่ในความดูแลของคุณหญิงละม้ายทิพย์ย่ำที่เข้มนวดและชอบออกคำสั่งโดยไม่ฟังความคิดเห็นของลูกหลาน รวงข้าวมักรู้สึกเหงาและว่าเหวเพราะไม่มีพ่อกับแม่อยู่ด้วย และเมื่อรวงข้าวมีปัญหาจึงตัดสินใจหนีออกจากบ้านโดยที่ไม่มีความรู้สึกผูกพันกับบ้านของตนเองเลย ดังความคิดของรวงข้าว

แม้ชีวิตนอกบ้านไม่สนุกอย่างที่คิด แต่ถ้าต้องกลับอย่างนกบินไม่รอด เด็กสาวก็ยังไม่อยากกลับ

...

อย่างไรก็ดีไม่ทั้งหล่อน รวงข้าวค่อยๆ ใจขึ้นมานิดหนึ่งเมื่อรู้ว่า ในโลกยังมีใครสักคนที่รักหล่อน หล่อนไม่ต้องการอะไรนอกจากความอาทรไม่ว่าหล่อนเป็นคนดีหรือเลว ถูกหรือผิด ก็ยังมีคนห่วงหา ไม่ใช่อย่างคุณย่าที่คอยระแวงว่าหล่อนทำผิดไปเสียทุกอย่าง หรือพ่อที่มีแต่งาน...งาน...แล้วก็มีแม่เลี้ยง แต่ไม่มีลูกสาวอยู่ในสายตา

(คุณชาย : 728 – 729)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการหย่าร้างของพ่อแม่จะส่งผลกระทบต่อลูกโดยเฉพาะด้านจิตใจ เพราะลูกอยู่ในวัยที่ต้องการความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่อย่างมาก และอาจจะทำให้ลูกตัดสินใจทำในสิ่งที่ผิดเพราะไม่มีพ่อแม่ที่คอยให้คำแนะนำที่ดีและชี้แนะในสิ่งที่ถูกให้แก่ลูก

ว.วินิจัยกุล เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับผลกระทบของการหย่าร้างหรือแยกทางที่มีต่อลูกว่า เมื่อพ่อแม่แยกทางกันผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือลูก เพราะลูกจะรู้สึกขาดความรักความอบอุ่นจากทั้งพ่อและแม่ เนื่องจากลูกจะต้องอยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระหว่างพ่อหรือแม่ ผู้ที่เมื่อหย่าร้างแล้วมักจะไม่มีเวลาให้ลูกเท่าที่ควร อาจเนื่องมาจากหน้าที่การงานหรือความทุกข์ใจจากความล้มเหลวในชีวิตคู่ แต่สิ่งที่ลูกรับรู้คือการไม่เอาใจใส่ของพ่อแม่และไม่ได้รับความรักเท่าเดิม สิ่งนี้จึงทำให้ลูกกลายเป็นเด็กมีปัญหา

2.2.2 การหย่าร้างมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคู่สมรส ว.วินิจัยกุล ได้เสนอแนวความคิดไว้ว่าการหย่าร้างไม่ใช่จุดสิ้นสุดของปัญหาครอบครัว แต่ยังมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตหลังจากหย่าร้างของคู่สมรสอีกด้วย โดยเฉพาะฝ่ายหญิง เนื่องจากค่านิยมในสังคมไทยมองผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างในแง่ลบมากกว่าฝ่ายชาย ทำให้ผู้หญิงที่เป็นม่ายเหล่านี้มีความกดดันและมองสิ่งรอบตัวในแง่ร้าย จนกระทั่งไม่มีความมั่นใจในการใช้ชีวิตม่าย และหวาดระแวงที่จะเริ่มต้นชีวิตคู่อีกครั้ง ดังที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องทะเลแปร, บ้านของพวงนี้, เส้นไหมสีเงิน, ฟาด้าต่อไป

เรื่อง ทะเลแปร กล่าวถึงชีวิตหลังการหย่าร้างของทตติยาหรือแท้ต นอกจากจะเสียใจที่ชีวิตคู่ของตนต้องอับปางลง แล้วยังต้องต่อสู้กับความกดดันรอบตัวที่คนอื่นมักจะมองแม่ม่ายในแง่ลบ ทั้ง ๆ ที่สาเหตุการหย่าร้างสามารถเกิดขึ้นได้จากทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเท่า ๆ กัน หรือส่วนมากมักจะเกิดจากฝ่ายชายด้วยซ้ำ แต่ฝ่ายหญิงกลับเป็นผู้รับเคราะห์ ถูกสังคมประณามว่ามีความบกพร่องมากกว่าฝ่ายชาย แม้แต่แม่ของทตติยาเองก็ยังมีทัศนคติต่อความเป็นแม่ม่าย ว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายเสียหาย จนทตติยาน้อยใจในคำพูดของแม่ ดังตัวอย่าง

“โอ้! ลูก” ผู้เป็นมารดาเริ่มน้ำตาคลอ “เพราะแท้ตเป็น...เออ...เป็นอย่างนั้นะซี แม่ถึงเป็นห่วง ผู้ชายมักจะมองแม่ม่ายในแง่ไม่ดีอยู่แล้วลูก”

แววเสียใจวาบขึ้นในดวงตาของทตติยา หล่อกมองมารดาราวกับเป็นคนแปลกหน้ายิ่งกว่าเก่า

“แม่พูดแบบนี้ทำให้แท้ตรู้สึกว่าแท้ตมีประวัติเสื่อมเสียติดตัวเพียงเพราะแท้ตหย่าขาดจากสามีเท่านั้นแท้ตเป็นแม่ม่าย...ไม่ใช่เป็นอาชญาภรรยานะคะแม่”

(ทะเลแปร : 417)

นอกจากนี้เมื่อชานนท์มาขอพบทัตติยาและขอทัตติยาแต่งงาน แต่ก็ต้องประสบปัญหาจากทางบ้านของชานนท์ที่มีทัศนคติไม่ดีกับผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างมาแล้ว จนในที่สุดทัตติยาก็ตัดสินใจไม่แต่งงานกับชานนท์ เพราะมองเห็นปัญหาอยู่ข้างหน้าแล้ว ว่าครอบครัวของชานนท์ไม่สามารถยอมรับความเป็นแม่ม่ายของตนได้ ดังในความคิดของทัตติยา

คราวนี้ทัตติยาไม่ตอบ หล่อนรู้ว่าเด็กสาวไม่ต้องการคำตอบมากกว่าจะบอกหล่อนอยู่ในที่ ว่าไม่มีใคร
 ลืมว่าหล่อนคืออดีตภรรยาของจารณ
 และครอบครัวนี้มีศรีสะเกษที่เขาชื่นชมยินดี เตรียมไว้พร้อมแล้วสำหรับบุตรชายของเขา
 ผู้หญิงที่ปราศจากอดีต...ไม่ใช่แม่ม่ายอย่างหล่อน

(ทะเลแปร : 501)

ว.วินิจฉัยกุล แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างมาแล้วมักจะถูกมองในแง่ลบ รวมทั้งมีผลกระทบถึงผู้หญิงเหล่านั้นที่ทำให้ขาดความมั่นใจในการใช้ชีวิต และไม่กล้าที่จะตัดสินใจใช้ชีวิตคู่อีกครั้งเพราะกลัวจะผิดพลาดเหมือนที่ผ่านมา

เรื่อง บ้านของพุ่มนี้ กล่าวถึงความคุมแค้นของเมธนีผู้เป็นภรรยา ที่สามีทิ้งไปอยู่กับภรรยาน้อย โดยไม่สนใจว่าเธอจะยอมหย่ากับเขาหรือไม่ เมธนีรู้สึกเสียหน้าเพราะหว่านระแวงและกลัวว่าจะถูกคนรอบข้างดูถูกและซ้ำเติม ส่งผลให้เกิดความตึงเครียดทางด้านจิตใจและอารมณ์ โดยจะแสดงออกกับลูก ดังความคิดของนิลยา

ระยะหลังๆ นี้ ดร.เอกวัตจากไป เมธนีมีอาการหงุดหงิดอารมณ์เสียง่ายยิ่งกว่าเก่า นิลยารู้ดีว่าจิตใจ
 มารดาไม่สงบนัก เนื่องจากบ้านแตกสาแหรกขาด ถึงหล่อนเห็นใจบิดาแต่ก็สงสารมารามากกว่า

(บ้านของพุ่มนี้ : 485)

และยิ่งเมธนีแค้นสามีมากเท่าไร ก็ยิ่งระบายออกโดยการบีบบังคับลูกสาวให้ทำอย่างที่ตนต้องการเพื่อชดเชยความผิดหวัง แต่นิลยาได้รับความกระทบกระเทือนจิตใจจากการหย่าร้างของพ่อแม่อยู่แล้ว จึงยังมีสภาพจิตใจที่ย่ำแย่มากกว่าเก่าจนเอกวัตทนไม่ได้ต้องรับตัวนิลยาไปอยู่ด้วย และพูดเตือนสติเมธนีดังนี้

“ ถ้าคิดว่าทำได้ ก็เชิญทำ” เอกวัดตอบมาทันควัน “ เธอคิดว่าจะเอาชนะได้ก็ทำตามใจ เท่าที่แล้ว ๆ มา เธอล้มเหลวเช่นเดียวกับฉัน ไม่ใช่เพราะนิสัยผูกใจเจ็บชอบเอาชนะหรือ เธอถึงไม่เหลือใครไว้รัก เธอแม้แต่คนเดียว ก็เอาซี เธอจะจุดลางนียากกลับมาอยู่กับเธอก็ได้แต่เธอจะบังคับให้รักเธอนะไม่ได้ หรือ...เธอไม่มีความสุขเมื่อนี้ เธอถึงไม่ยอมให้ใครที่อยู่กับเธอมีความสุขไปด้วย”

(บ้านของพุ่มนี้ : 515)

จนในที่สุดเมื่อนี้ก็ได้คิดหลังจากที่ผ่านความเป็นความตายมาแล้ว จากการถูกลอบยิงจนเป็นอัมพาต เมื่อร่างกายฟื้นฟูแล้วเมื่อนี้ก็เลิกคุมแค้น เลิกเจ้าอารมณ์ หันหน้าเข้าวัดปฏิบัติธรรม เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจให้สงบลงได้

ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าการหย่าร้างส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของฝ่ายหญิงมากกว่าฝ่ายชาย โดยเฉพาะกับผู้ที่ไม่สามารถทำใจให้ยอมรับได้ จะไม่สามารถดำเนินชีวิตต่อไปอย่างปกติสุขได้ ส่งผลให้ไม่สามารถอยู่ร่วมกับคนรอบข้างได้แม้แต่กับลูกตนเอง

เรื่อง เส้นไหมสีเงิน กล่าวถึงจกกลนี้ผู้หญิงที่ล้มเหลวในชีวิตแต่งงานจนต้องหย่าร้างกับสามีคนแรก หลังจากนั้นก็กลายเป็นผู้หญิงที่คบหาผู้ชายมากหน้าหลายตา แต่ไม่สามารถอยู่กับใคร ยืนยาวสักคน ใช้ชีวิตอย่างไม่มีแก่นสาร ไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่ง จนสุดท้ายมัวเมากับการพนัน ชีวิตคู่ที่ล้มเหลว ซึ่งถือว่ามีผลกระทบต่อจิตใจของผู้หญิงมาก จนทำให้ชีวิตตกต่ำลงได้ ดังตัวอย่าง

ไม่มีร่องรอยของจกกลนี้ผู้กำสรดโศกเหลืออยู่อีกเลย ผู้หญิงที่กระซอกเสียงไห่น้ำนางยวง คือผู้หญิงที่ตกต่ำลงไปสู่ก้นบึ้งของชีวิตและว้ายวนอยู่ในโคลนตมโดยไม่เห็นทางว่าจะขึ้นมาสู่ที่สูงได้อีก ยাত্রาสงสัยขึ้นมาว่าอะไรเป็นเหตุให้ป่าใหญ่กลายเป็นผู้หญิงที่แตกต่างจากแม่ของเขาดังเพียงนี้

ชีวิตแต่งงานที่ล้มเหลว

หรือ ผัวใหม่อายุคราวลูกที่สูบเงินหล่อนไปจนสิ้นเนื้อประดาตัว

หรือ การลุ่มหลงอบายมุข ที่ผู้หญิงหลายๆ คนถือเป็นทางออกของความทุกข์และความกลัดกลุ้ม

(เส้นไหมสีเงิน : 279)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าอนาคตของผู้หญิงอยู่ที่ชีวิตคู่ ไม่มีใครอยากที่จะต้องแต่งงานเป็นครั้งที่สองหรือสาม และเมื่อผิดหวังแล้วจะถือว่าเป็นความเลวร้ายที่อาจทำให้เปลี่ยนวิถีชีวิตจากแบบหนึ่งเป็นอีกแบบหนึ่งได้เลย

เรื่อง ฟ้าต่ำ กล่าวถึงพริยาหญิงสาวผู้ที่ไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข ภายหลังจากหย่าขาดจากสามีแล้ว ค่านิยมของสังคมที่มองแม่ฝ่ายในแง่ลบทำให้มีความวิตกกังวล หวาดกลัวว่าคนอื่นจะดูถูก ประกอบกับคนรอบข้างเองก็มีส่วนตอกย้ำให้รู้สึกแย่ลงกว่าเดิม สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุทำให้พริยาไม่มีความมั่นใจในการใช้ชีวิตมาอยู่ยู่ในสังคม ดังตัวอย่าง

“ เป้ ตัวไม่รู้หรอกว่า เราเกลียดการเป็นแม่ฝ่ายแค่ไหน...ที่แรกเราก็คิดว่าไม่แคร์แต่เอาเข้าจริง มันแสนจะทรมานใจไปเสียทุกอย่าง ญาติก็พูดถึง เพื่อนก็พูดถึง ผู้ชายไหนๆ พอรู้ว่าเราหย่าสามี ก็ชักจะหาเศษหาเลยที่เดียว เราจะบ้าตายเสียให้ได้เวลาอยู่คนเดียว...ตีสามตีสี่ลุกขึ้นมาคิด...คิด...คิดอะไรก็ไม่รู้ จนต้องกินยาระงับประสาททุกคืน”

(ฟ้าต่ำ : 547)

ในที่สุดพริยาคิดจะกลับไปคืนดีกับสามี เพื่อที่จะได้ไม่ตกอยู่ในสถานะแม่ฝ่าย แต่ปัญหาต่างๆ ระหว่างเธอกับสามีก็ยังไม่สามารถแก้ไขได้ ในที่สุดพริยาก็หันไปคบกับผู้ชายที่มีภรรยาอยู่แล้ว เพราะไม่สามารถจะทนอยู่คนเดียวได้

จะเห็นได้ว่าการหย่าร้างมีผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของฝ่ายหญิง โดยเฉพาะเมื่อสังคมมีทัศนคติในแง่ลบต่อผู้หญิงที่หย่าร้างแล้ว จะยิ่งส่งผลให้ผู้หญิงลดความเชื่อมั่นและหวาดกลัวที่จะต้องอยู่คนเดียว ท่ามกลางเสียงซุบซิบนินทา จึงต้องพยายามหาหลักยึดเพื่อที่จะเป็นเกราะป้องกันตนเอง

ว.วินิจัยกุล เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการหย่าร้างที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคู่สมรสว่า ผู้ที่ได้รับผลกระทบมักจะเป็นฝ่ายหญิงเพราะค่านิยมในสังคมมักมองผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างในทางลบ และตัวฝ่ายหญิงเองก็ถูกปลูกฝังมาเช่นนี้ จึงทำให้ไม่มีความมั่นใจที่จะใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติ เนื่องจากกลัวว่าคนอื่นจะมองตนในแง่ไม่ดี และไม่กล้าที่จะเริ่มต้นชีวิตคู่อีกครั้ง เพราะกลัวว่าจะล้มเหลวเหมือนที่ผ่านมา

3. แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัว

ลักษณะของครอบครัวไทยถ้าจัดโดยถือเกณฑ์ที่กำหนดตามขนาดและรูปแบบของครอบครัว จำแนกออกได้ดังนี้ ครอบครัวเล็กหรือครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) ได้แก่ ครอบครัวพื้นฐาน หรือครอบครัวเนื้อแท้ เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยบุคคลที่เป็นสมาชิกต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดที่สุด ครอบครัวประเภทนี้ประกอบด้วยสมาชิกเพียง 2 ช่วงวัยเท่านั้น คือ พ่อแม่ กับลูก ๆ ที่ยังไม่แต่งงานเท่านั้น แต่ในบางกรณี สามีภรรยาไม่มีบุตรเอง อาจจะอยู่

ร่วมกับบุตรบุญธรรมก็ได้ ก็ถือว่าเป็นครอบครัวพื้นฐานเหมือนกัน ครอบครัวขยาย (Extended family) อันประกอบด้วยครอบครัวขนาดเล็ก หรือครอบครัวเนื้อแท้ตั้งแต่ 2 ครอบครัวขึ้นไป เกิดเป็นหน่วยครอบครัวใหม่ที่ใหญ่กว่าครอบครัวเดิม อำนาจสิทธิขาดของครอบครัวในด้านการตัดสินใจต่าง ๆ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับหัวหน้าครอบครัวขนาดเล็ก แต่มักจะขึ้นอยู่กับระบบอาวุโส โดยตกอยู่กับญาติผู้ใหญ่ที่เป็นหลัก (บุญลือ วันทายนต์. 2520: 20-21) ว.วินิจฉัยกุล เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัวไว้ว่าไม่ว่าจะเป็นลักษณะของครอบครัวขยายซึ่งมีญาติพี่น้องมาอยู่ด้วยกัน หรือครอบครัวเดี่ยวซึ่งมีสมาชิกในครอบครัวแค่เพียงพ่อแม่และลูก ก็สามารถเกิดปัญหาได้เหมือนกัน เพียงแต่ลักษณะของปัญหาจะแตกต่างกัน กล่าวคือ ครอบครัวขยายปัญหามักจะเกิดจากความขัดแย้งในเรื่องความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน การอิจฉาริษยา แย่งชิงมรดกเป็นต้น ส่วนครอบครัวเดี่ยวมักจะมีปัญหาที่ลูกเพราะ ถ้าเป็นลูกคนเดียวและพ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านลูกจะกลายเป็นเด็กว่าเหว่ ขาดความอบอุ่น หรือพ่อแม่ที่มีลูกคนเดียวหรือเป็นลูกคนแรกก็จะรักและตามใจลูกเกินไปทำให้กลายเป็นเด็กเอาแต่ใจตัวเอง โดยที่ไม่มีญาติผู้ใหญ่คอยช่วยอบรมดูแล จะกล่าวได้ว่าลักษณะของครอบครัวแต่ละแบบจะมีทั้งข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกัน แต่ในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะด้านที่เป็นปัญหาเท่านั้น โดย ว.วินิจฉัยกุล กล่าวถึงครอบครัวขยาย และครอบครัวเดี่ยว ดังต่อไปนี้

3.1 ลักษณะของครอบครัวขยาย สมาชิกในครอบครัวขยายมักไม่ปรองดองกัน โดย ว.วินิจฉัยกุล เสนอแนวความคิดว่าครอบครัวที่มีญาติพี่น้องอยู่รวมกันมาก ๆ ครอบครัวที่เมื่อพี่น้องแต่งงานแล้วยังอยู่รวมกันหรือไปมาหาสู่กันอย่างใกล้ชิด มักจะเกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย และมักจะเกิดจากความไม่ปรองดองกันของญาติพี่น้อง รวมทั้งเขยและสะใภ้ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกใหม่ที่เข้ามาสร้างความขัดแย้งให้กับครอบครัวได้ง่าย ดังที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง มายา , วงศาคณาญาติ , อยู่ฟ้าเดียวกัน , คุณชาย ต่อไปนี้

เรื่อง มายา กล่าวถึงครอบครัวของอินทนิลซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่เพราะมีพี่น้องหลายคน และเมื่อแต่งงานกันแล้วยังคงปลูกบ้านอยู่ในบริเวณเดียวกัน จึงเป็นการรวมเอา เขย สะใภ้ และหลาน ๆ ไว้ด้วยกัน เมื่อมีคนอยู่มากปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ปัญหาความขัดแย้งอันเกิดจาก ความคิดเห็นไม่ลงรอยกัน ปัญหาการอิจฉาริษยากันระหว่างลูกหลาน เพราะผู้ใหญ่ไม่มีความยุติธรรมดังตัวอย่าง

แน่ละ เพราะกิริตีสุดามีปมด้อยที่สวดยก็ไม่สวดยเท่าพิตะวัน เรียนก็ไม่เก่ง เทียบกันตัวต่อตัวหล่อนไม่มีทางจะเฉียดใกล้ได้เลยจนต้องยกปมเขื่องขึ้นมากลบ...แม่ของหล่อนนั้นก็กล้าเอียงเข้าข้างลูก ยุยงส่งเสริมให้หัวสูงอย่างกับอะไรดี

(มายา : 282)

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการแก่งแย่งชิงดีกันในเรื่องมรดก ทั้ง ๆ ที่พ่อแม่ได้แบ่งทรัพย์สินสมบัติให้หมดแล้ว แต่อินทนิลพี่สาวคนโตได้มากที่สุดและไม่มีครอบครัวจึงมีสมบัติเพิ่มขึ้น ต่อมาเมื่ออินทนิลเป็นอัมพาต จึงเกิดการแย่งชิงสมบัติขึ้นดังตัวอย่าง

เหลือแต่คุณศุภลักษณ์ตัวเองขยาดคุณเจริญศรีอยู่ไม่น้อยแต่สามีผู้เลี้ยงการณไกลก็กระตุ้นเอาไว้มียอมให้ถอยทัพ หากแต่ให้ตั้งต้นรบเร้าเอาถึงที่สุด

“ขึ้นล่อบแบบพี่ชายเธอสองคนนั้น พี่เจริญศรีก็สบายข้างไปคนเดียวนะซี” เขาเตือนอย่างรอบคอบ “ยังงี้ก็ต้องพยายาม เวลาแกไปวันเปี่ยนอยู่กับคนเจ็บ เธอไปดูๆไว้บ้างว่าแกจะยักย้ายถ่ายเทอะไรไปไหม”

...

“ก็ข้าวของคุณพี่มีตั้งเยอะแยะ แค่เครื่องเพชรเครื่องทองก็ไม่ว่างลิบแล้ว” คุณศุภลักษณ์บ่น ใจคอชักจะหายด้วยความเสียตาย

“นั่นแหละ เธอจะต้องรู้ให้ได้”

(มาया : 154)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าครอบครัวที่มีสมาชิกอยู่รวมกันมาก ๆ ปัญหาที่จะมากตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว เพราะการอยู่รวมกันหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเกิดความขัดแย้ง ต่างคนก็ต่างมีเหตุผลสนับสนุนความคิดของตนว่าถูก ยิ่งถ้าไม่มีใครประนีประนอมให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ความขัดแย้งเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็จะลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่ได้

เรื่อง วงศ์ศาคณาญาติ กล่าวถึงครอบครัวของพริ้มที่อยู่บ้านเดียวกับคุณปู่และคุณย่า ซึ่งมีการไปมาหาสู่กันอย่างใกล้ชิดระหว่างญาติพี่น้อง คือ ครอบครัวของคุณป้าและคุณอา ด้วยความใกล้ชิดกันนี้จึงทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกันขึ้น ดังในตอนที่ย่งชิงสมบัติกันระหว่างป้าใหญ่กับแม่ของพริ้ม จนในที่สุดทั้งสองไม่พูดไม่มองหน้ากันอีก และเรื่องการอวดการประชันขันแข่งกันในเรื่องลูก ๆ ทุกคนต้องการให้ลูกของตนเด่นดีกว่าญาติ ๆ คนอื่น ๆ ผลจึงออกมาเป็นว่าเกิดการหมั่นไส้กันบ้าง เขม่นกันบ้างในหมู่ญาติพี่น้องกันเอง นอกจากนี้ด้วยความที่ใกล้ชิดกันญาติพี่น้องจึงมักจะเข้ามาวุ่นวายในครอบครัวของกันและกันเปรียบเสมือนเป็นครอบครัวตัวเอง จึงกลายเป็นการก่อปัญหาเพิ่มขึ้นไปอีก ดังคำพูดของอารัญสามีพริ้ม

“ คุณเองหัวสูงแล้วก็ชอบเข้าไปยุ่งเรื่องของพี่น้องญาติโกของคุณเหมือนพวกนั้นชอบมายุ่งกับคุณ เหมือนกันละพริม” สามีของพริมเทศน์สั้นๆ “ ทำไปโดยไม่รู้ตัวเสียด้วยซี ผมชักจะกลัวเสียแล้วว่าเราจะต้องมีบุคคลที่ตามมาอยู่ในชีวิตของเราไปเรื่อยๆไม่มีที่สิ้นสุด”

(วงศาคณาญาติ : 279)

จะเห็นได้ว่าความเป็นครอบครัวใหญ่ที่มีสมาชิกอยู่ร่วมกันหลายครอบครัว ย่อมจะเกิดความขัดแย้งกันขึ้นทั้งทางความคิดและอารมณ์ ทำให้คนในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างไม่ปกติสุข

เรื่อง อยู่ฟ้าเดียวกัน กล่าวถึงครอบครัวตาข่ายยายฟิงค์ที่อยู่ร่วมกันกับน้ำชายและครอบครัวของพิมายพี่สาวของฟิงค์ที่แต่งงานแล้วมีลูกหนึ่งคน ฟิงค์มีปัญหาเกี่ยวกับพี่เขย เพราะณัติอยากได้ฟิงค์เป็นภรรยา พิมายเองก็เข้าใจฟิงค์ผิดจนฟิงค์ต้องออกไปอยู่ที่อื่น และเมื่อตาเสียชีวิตก็เกิดปัญหาเรื่อง แ่่งชิงบ้านกันเนื่องจากณัติยู่ให้พิมายขายบ้าน นวนิยายเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่าครอบครัวขยายที่มีสมาชิกของครอบครัวย่อย ๆ หลายครอบครัวมาอยู่ในบ้านเดียวกันก็มักจะมีปัญหาความไม่เข้าใจกัน อันเนื่องมาจากมีเขยหรือสะใภ้ซึ่งถือเป็นคนนอกที่สร้างปัญหาให้กับครอบครัวมากกว่าพี่น้องกันเอง ดังความคิดของฟิงค์และตรา

การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่มี ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก แบบนี้ คนไทยสมัยก่อนชอบอยู่กันมาก ฉันทราบมาว่าในชนบทก็ยังมีกันอยู่ เขาบอกว่าเป็นชีวิตที่อบอุ่นไม่ว่าเหวเหมือนชาวอเมริกันที่พ่อแม่แก่ ๆ จะต้องอยู่กันตามลำพัง ลูกก็แยกไปสร้างครอบครัวใหม่ แต่ฉันแปลกใจว่าไม่มีใครคิดบ้างเลย หรือว่าการอยู่ร่วมกันมาก ๆ จะทำให้เกิดเรื่องกระทบกระทั่งกันง่าย โดยเฉพาะพวกพี่น้อง และเขยสะใภ้

(อยู่ฟ้าเดียวกัน : 169)

“ ...คุณไม่เคยอยู่แบบคนไทยที่เต็มไปด้วย พ่อ แม่ลุงป้าน้าอา พี่น้องและลูกพี่ลูกน้อง ส่วนหนึ่งเราเห็นว่าเป็นความอบอุ่นเพราะเราไม่มีสวัสดิการของรัฐอย่างทื่ออเมริกา พ่อแม่พี่น้องต้องเกื้อกูลกันเองตลอด แต่ในขณะที่ปัญหาคกระทบกระทั่งก็ตามมา เพราะอยู่กันหลายคนได้หลังคาเดียวกัน ยิ่งถ้ามีปัญหาคนเป็นเขย คนเป็นสะใภ้เข้ามาด้วยละก็ เกิดเรื่องใหญ่แน่ ๆ เพราะเรามักจะรู้สึกว่าเขาเป็นนอก ผมพูดถูกไหม ?”

(อยู่ฟ้าเดียวกัน : 226)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าการอยู่ร่วมกันหลาย ๆ คนย่อมต้องมีปัญหาเกิดขึ้น โดยเฉพาะปัญหาของเขยและสะใภ้ที่เห็นแก่ตัวก็มักทำให้สมาชิกครอบครัวเดิมต้องผิใจกัน

เรื่อง คุณชาย กล่าวถึงบ้านคุณหญิงละม้ายทิพย์ที่ลูก ๆ ทุกคนเมื่อแต่งงานแล้วก็ต้องปลูกบ้านอยู่ในบริเวณบ้านเดียวกับแม่ เมื่อมีหลายครอบครัวอยู่ด้วยกันย่อมหนีไม่พ้นปัญหาการขัดแย้งกันในเรื่องของความคิดเพราะต่างคนต่างคิดเข้าข้างตนเอง และไม่ยอมฟังเหตุผลของคนอื่น ยังมีเรื่องการอวดประชันลูกของตนไม่ยอมให้ใครเด่นเกินหน้าลูก ดังตัวอย่าง

“น่าเสียดายนะคะพี่โสภา” วรรณพรพูดต่อไปอย่างคนช่างคุย “หนูรวงข้าว หลานคุณหญิงละม้ายทิพย์ ไข่ละคะ น้องของโบเชานะคะ รวงข้าว หนูมาดูพี่โบออกบอย ทำไม้ป้าสุเขาชวนแล้วไม่ยอมขึ้นเวทีเล่น อย่างหนู ถ้าจะออกมาประกอบเพลงคิมหันต์ละก็ จะน่ารักมาก”
รวงข้าวยิ้มเจื่อน โบกับป้าสุลักษณะไม่เคยออกปากสักคำว่าชวนหล่อนแสดง แม้แต่ในหมู่ญาติด้วยกัน ก็ยังมีการแข่งขันกีดกันกันเอง หล่อนรู้ละนะว่าป้าสุไม่ยอมให้ใครเด่นเกินหน้าลูกสาว

(คุณชาย : 895)

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องลูกเขยที่คนในครอบครัวไม่ยอมรับจึงกลายเป็นปัญหาทะเลาะเบาะแว้ง จนครอบครัวอยู่กันอย่างไม่สงบสุข

ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าครอบครัวขยายที่มีญาติพี่น้องอยู่ร่วมกัน มักก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งโยงโยหลายฝ่าย จนคนในครอบครัวไม่สามารถจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

3.2 ลักษณะของครอบครัวเดี่ยว ลักษณะครอบครัวเปลี่ยนไปจากเดิมที่เคยเป็นครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว เนื่องด้วยเศรษฐกิจบังคับหรือเพราะความจำเป็นด้านอื่น ๆ ก็ตาม กล่าวคือครอบครัวเดี่ยวเป็นครอบครัวที่คู่สามีภรรยาอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะมีลูกหรือไม่มีลูกก็ได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวเดี่ยวปัจจุบันคือ การใช้ชีวิตคู่โดยไม่พร้อมหรือมีวุฒิภาวะเพียงพอ ปัญหาของพ่อแม่และลูกในครอบครัวเดี่ยวคือ ขาดที่ปรึกษาผู้ใหญ่ที่เพียบพร้อมด้วยประสบการณ์ เพราะอยู่กันเองแบบพ่อแม่ลูก (รัชนิกร เศรษฐ. 2532: 96) จึงกล่าวได้ว่าในครอบครัวเดี่ยวพ่อแม่มักมีปัญหารื่องการอบรมเลี้ยงดูลูก ในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล เสนอแนวความคิดว่าพ่อแม่ในครอบครัวเดี่ยวมักมีปัญหารื่องการอบรมเลี้ยงดูลูก เนื่องมาจากการที่พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูกทำให้ลูกกลายเป็นเด็กหัวเหว และขาดความรักความอบอุ่นเพราะนอกจากพ่อแม่แล้วในบ้านก็ไม่มีคนอื่นที่จะอยู่เป็นเพื่อนได้ ส่วนพ่อแม่ที่มีลูกคนเดียวจะรักและตามใจลูกมากเกินไป ส่งผลให้ลูกกลายเป็นเด็กเอาแต่ใจตัวเอง และนิสัยไม่ดีในที่สุด ดังที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง บ้านของพุ่มนี้ , เส้นไหมสีเงิน ต่อไปนี้

เรื่อง บ้านของพุ่มนี้ กล่าวถึงครอบครัวของนิลยาที่อยู่กันสามคน พ่อแม่และลูก พ่อกับแม่ของนิลยาต้องออกไปทำงานนอกบ้านและเข้าสังคมจนไม่ค่อยมีเวลาอยู่บ้าน นิลยาจึงกลายเป็นเด็กขี้อายเพราะพ่อแม่ไม่มีเวลาให้ ต้องอยู่บ้านกับพี่เลี้ยงเพียงสองคน ดังตัวอย่าง

“หนูเหงา” คุณหนูเคยบอกกับอจันเสียงซุ่ม ๆ “ มีพี่ต้นไว้คน ยังดีกว่าอยู่คนเดียว หนูเบื่อบ้านจนบอกไม่ถูกเลยละจ๊ะแม่แสบ”

ความจริงถ้าคุณหนูมีญาติพี่น้องเต็มบ้าน หรือไปมาหาสู่กันได้สะดวกอย่างบ้านอื่น ๆ ถึงเป็นลูกคนเดียว คุณหนูก็คงไม่เหงานัก แต่ที่บ้านไม่มีญาติเยี่ยงกรายมาเลย...ญาติทางแม่ก็ไม่กินเส้นกับแม่ ญาติทางพ่อไม่ชอบแม่ ก็เลยไม่มายุ่งเกี่ยวกับเลย แล้วแม่คุณหนูเอง ก็เป็นแม่ประเภทที่ไม่ยอมให้ลูกได้คบหาใครเสียบ้าง เอาแต่กักเอาไว้กับหนังสือท่าเดียว

(บ้านของพุ่มนี้ : 167)

การที่พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูกและเลี้ยงลูกอย่างเข้มงวดโดยไม่ยอมให้ออกไปมีสังคมกับเพื่อนบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างลูกกับพ่อแม่ก็เป็นไปอย่างห่างเหิน เนื่องจากไม่มีเวลาใกล้ชิดกันมากนัก จึงส่งผลทำให้ลูกไม่มีเพื่อน เข้าสังคมไม่เป็นกลายเป็นเด็กขี้อาย ขาดความมั่นใจ และเก็บกด ไม่รู้จะทำตามวัยที่ควรจะเป็น

ว.วินิจัยกุล กล่าวถึงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเดี่ยวที่พ่อแม่มีลูกเพียงคนเดียว และไม่มีเวลาให้ลูกไม่ว่าจะเกิดจากสาเหตุใดก็ตาม แต่สิ่งที่ลูกได้รับจะกลายเป็นผลเสียที่กระทบถึงการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคตของลูก

เรื่อง เส้นไหมสีเงิน กล่าวถึงครอบครัวของยาตราหรือมอดที่อยู่กันสามคนพ่อแม่และลูก มอดเป็นลูกชายคนเดียวที่รักและตามใจทุกอย่าง จนมอดกลายเป็นคนเอาแต่ใจตนเอง ไม่มีมารยาท ช่วยตัวเองไม่เป็น ส่วนแม่รักจนเรียกว่าหลงลูกไม่เคยว่ากล่าวตักเตือนแม้ลูกจะมีพฤติกรรมที่ไม่ดีก็ตาม ดังตัวอย่าง

“ น้ำอูบลเลี้ยงลูก ผมเห็นแล้วเหนื่อยแทน ทำไมถึงเสียสละอะไรมากมายถึงขนาดนั้น แล้วผมว่าเป็นผลร้ายมากกว่าผลดี อย่างเรื่องไปเรียนหนังสือ มอดโตจนเป็นหนุ่มยังนั่งแท็กซี่ไปเองลำบากเลย แม่ต้องซิเฟอร์ ผมไม่เคยเห็นที่ไหนเหมือนที่นี่เลย”

“ ยายก็ว่าอย่างนั้น” บุษบาเหนื่อยใจขึ้นมาอีก เมื่อนึกถึงหลานชายอีกคนหนึ่ง “ มอดเลยรับผิดชอบอะไรไม่เป็น เอื่อเพื่อเผื่อแผ่คนอื่นก็ไม่เป็น แม่ไม่เคยหัดให้รู้จักช่วยตัวเองเลย ต่อไปจะอยู่กับคนอื่นลำบาก”

...

“พ่อแม่สมัยนี้มีลูกน้อยลง” บุหงาว่า “เลยตามใจลูกได้มาก ยิ่งลูกคนเดียวด้วยแล้ว ตามใจยิ่งกว่า เทวดา”

(เส้นไหมสีเงิน : 133)

ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวเดียวจะเกิดปัญหาการเลี้ยงดูลูกอย่างรักและตามใจมากเกินไป โดยเฉพาะเมื่อมีลูกคนเดียวก็จะทุ่มเทความรักทั้งหมดให้แต่ไม่เคยนึกถึงว่าจะเป็นผลเสียที่ส่งมาถึงลูก ทำให้ลูกกลายเป็นคนไม่มีมารยาท เอาแต่ใจตนเอง และเข้ากับคนอื่นได้ยาก

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัว ว.วินิจฉัยกุล เสนอว่าทั้งครอบครัวขยายและครอบครัวเดียวก็มีปัญหาได้ทั้งนั้น เพียงแต่ปัญหาจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของครอบครัว คือในครอบครัวขยายที่มีญาติพี่น้องอยู่รวมกันหลายคนมักจะมีปัญหาเรื่องความไม่ปรองดองกัน เพราะเมื่อมีคนอยู่ร่วมกันมากความคิดเห็นก็มากตาม จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันได้ง่าย นอกจากนี้เขยและสะใภ้ก็มีส่วนที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันในครอบครัว เพราะเป็นคนนอกที่ต้องเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสมาชิกเดิมของครอบครัว ส่วนในครอบครัวเดียวปัญหาที่เกิดขึ้นมักจะเป็นเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูลูก เพราะพ่อแม่ที่ทำงานทั้งคู่จะไม่มีเวลาใกล้ชิดลูก ทำให้ลูกกลายเป็นเด็กขี้เหงาและขาดความอบอุ่น ส่วนพ่อแม่ที่มีลูกคนเดียวก็จะรักและตามใจลูกมากเกินไป ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อลูก

4. แนวความคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุในครอบครัว

ว.วินิจฉัยกุล เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุในครอบครัวไว้ว่า ผู้สูงอายุในครอบครัวส่วนมากจะเป็น ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ในชีวิต รวมทั้งการลองผิดลองถูกมามาก และด้วยประสบการณ์เหล่านี้ทำให้มองเห็นปัญหาและความเป็นไปในครอบครัวได้ชัดเจนกว่าคนรุ่นพ่อรุ่นแม่ อีกทั้งรู้สาเหตุและทางออกของปัญหาว่าปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในบ้านมีสาเหตุมาจากอะไร ควรจะแก้ไขที่ตรงไหน และมักจะหาทางแก้ไขด้วยความสุขุมและรอบคอบ นอกจากนี้ยังช่วยเหลือลูกหลานด้วยความรักและความเอื้ออาทร ดังนั้นลูกหลานควรเอาใจใส่และให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในบ้านให้มาก ผู้สูงอายุในสังคมปัจจุบัน เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพกาย และมีความรู้ความสามารถมากกว่าที่ผ่านมานในอดีตและที่สำคัญ ในช่วงระยะเวลาของการก้าวเข้าสู่วัยท้อของชีวิตนั้น ผู้ที่อายุ 60 ปีขึ้นไปยังคงมีความสามารถ และมีบทบาทต่างๆ ในครอบครัวได้หลายประการ แนวคิดหนึ่งที่ได้รับการเสนอแนะกันมากเกี่ยวกับผู้สูงอายุ คือ การไม่มองว่าผู้สูงอายุเป็นภาระอย่างเดียวน่าสนใจ แต่ควรมองว่าผู้สูงอายุได้ทำและ

สามารถจะทำประโยชน์ให้แก่ครอบครัวได้ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. 2539: 112) ว.วินิจัยกุลเสนอบทบาทของผู้สูงอายุในครอบครัว และคุณค่าของผู้สูงอายุในครอบครัว ดังต่อไปนี้

4.1 บทบาทของผู้สูงอายุในครอบครัว ปู่ย่าตายายมีบทบาทในการเลี้ยงดูและช่วยยุติปัญหาหรือความขัดแย้งของลูกหลานได้ โดย ว.วินิจัยกุลเสนอแนวความคิดว่าปัญหาของลูกหลานหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว บางครั้งพ่อแม่ไม่อาจจะแก้ไขได้ เนื่องจากไม่มีเวลาพอที่จะมาสนใจ หรืออาจจะมองไม่เห็นปัญหา แต่ปู่ย่าตายายหรือญาติผู้ใหญ่จะเป็นผู้ที่มองเห็นปัญหาและมีเวลาพอที่จะช่วยแก้ไขหรือให้คำปรึกษาที่ดีแก่ลูกหลานได้ นอกจากนี้ผู้สูงอายุมีส่วนในการเลี้ยงดูลูกหลานอันเนื่องมาจากพ่อแม่ของเด็กไม่มีเวลาหรืออาจมีความจำเป็นบางอย่างที่ไม่สามารถเลี้ยงดูเองได้ กล่าวได้ว่าผู้สูงอายุนั้นมีบทบาทในการดูแลเด็กและหลานในครอบครัว โดยร้อยละ 35.6 มีภาระในการเลี้ยงหลาน/เหลน ในครอบครัว และในจำนวนเท่ากัน มีภาระในการทำงานบ้านทุกอย่าง รวมทั้งเลี้ยงหลานในครอบครัวด้วย (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. 2539: 118) ดังที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องเส้นไหมสีเงิน , ทานตะวัน , เรือนไม้สีเบจ ต่อไปนี้

เรื่อง เส้นไหมสีเงิน กล่าวถึงคุณตาพจน์ ผู้ที่ต้องเลี้ยงหลานชายหญิงถึงสี่คนขณะที่ลูกเขยต้องไปทำงานต่างประเทศและลูกสาวก็เสียชีวิตไปด้วยโรคร้าย หลาน ๆ สี่คนอยู่ในวัยเรียนที่ต้องใช้เงินทุกคน ลำพังเงินเดือนของพ่อเด็กเพียงคนเดียวไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย จึงต้องไปทำงานที่ต่างประเทศเพราะได้เงินมากกว่า ดังคำพูดของคุณตาพจน์

“เมื่อก่อนเขาทำงานกันสองแรงทั้งผัวเมียก็พออยู่กันได้ แต่ลูกสาวผมตายแล้วหลานก็ตั้งสี่คน เงินเดือนพ่อเด็กเขาคนเดียวเลี้ยงไม่ไหวหรอกครับ เขาก็เลยต้องไปทำงานที่โน่น เงินมันดีกว่าที่นี่มาก ทนลำบากเอาหน่อยแค่นี้ก็ปี พอลูกสาวเรียนจบคนแรกก็ค่อยเบาลงบ้าง อีกไม่กี่ปีก็คงจบกันหมดทุกคน ทนลำบากคิดถึงบ้านเอาหน่อย ”

.....

“ สายแล้ว ผมจะไปตลาดละครับ...หลานๆ ไปเรียนกันหมด ผมก็เลยทำหน้าที่จ่ายตลาดให้ แด่ร้อนนักรักเดินไม่ไหว ”

(เส้นไหมสีเงิน : 55)

ส่วนหลาน ๆ จึงต้องฝากให้อยู่ในความดูแลของคุณตา คุณตาก็อบรมเลี้ยงดูหลานอย่างเอาใจใส่เสมอมา ทำให้หลานทุกคนเป็นเด็กดีและรักคุณตามาก ต่อมาหลานชายคนเล็กก่อปัญหาขึ้นคุณตาก็สามารถแก้ไขปัญหาลูกหลานได้โดยไม่เกิดความขัดแย้งกันขึ้น ดังตัวอย่าง

“ผมทำย้งนี้ ไม่เสียเงินไม่ตี เพียงแต่บอกเจ้าป่านว่าตาว่าแกลเสียใจ แต่วิธีแก้ไขให้เสียใจน้อยลงก็ยังมี คือ แกลไปหางานพิเศษทำ หรือหารายได้ในทางสุจริตมาให้พ่อบ้าง แบ่งเบาภาระพ่อลงไปสักนิดหน่อยก็ย้งดี ไม่ต้องหามาเป็นหมื่นเป็นแสนหรอก แคหาได้เป็นร้อยเอาไปให้พ่อ นั้นแหละ พ่อเขาจะปลื้มใจย้งกว่าแกลไปกราบเท้าขอโทษเขาอีก ขอโทษแต่ปาก ใคร ๆ ก็พูดได้ ขอโทษด้วยการกระทำนี่สิยาก แต่ถ้าทำได้ก็ประเสริฐ นี่ ฉันพูดย้งจ้ะ รู้ลึกกว่าจะได้ผลกว่าไปด่ามัน”

(เส้นไหมสีเงิน : 260 – 261)

ผู้เขียนเสนอให้เห็นว่าผู้สูงอายุเป็นกำลังสำคัญให้ครอบครัว โดยเฉพาะเมื่อพ่อแม่ในครอบครัวไม่สามารถเลี้ยงดูลูกของตนเองได้ ผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นต่อการเลี้ยงหลานแทนพ่อแม่ของเด็ก และยังสามารถช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวแทนพ่อแม่เด็กอีกด้วย

เรื่อง ทานตะวัน กล่าวถึงอาม่าของหลี่ส่วง ผู้เลี้ยงหลาน ๆ มาจนโตเพราะพ่อแม่ต้องทำงานจนไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูกเอง เมื่อหลี่ส่วงหลานสาวคนโตมีปัญหา ไม่สามารถจะหาทางออกได้ คือ ไม่สามารถจะเข้ากับแม่ของคนรักได้และพ่อแม่ของตนก็ไม่ยอมรับคู่รักของหลี่ส่วงด้วย แต่อาม่าเป็นผู้ยื่นมือเข้ามาช่วย และสอนให้หลานสาวเรียนรู้ว่าควรจะหาทางแก้ไขปัญหาด้วยวิธีไหน ดังตัวอย่าง

“พี่ใหญ่ดูไม่ออก หรือว่าไม่ยอมดู ปีทั้งปี เพราะใคร...ปาป้ามาม้าถึงไม่เคยมาเตะพี่ใหญ่ เพราะใคร... พี่วันชาติไม่กล้ามายุ่งกับพี่ใหญ่อีก แล้วเพราะใครอีกเหมือนกัน คุณสาริศาเดินเข้าออกที่นี้ตามสบาย อาม่าเสียใจแค่นั้นเรื่องพี่ใหญ่ แต่ไม่เคยแสดงออกมาเลย ฉันท้วงขึ้นมาที่ไรอาม่าก็ห้ามทุกที ทั้งที่ฉันรู้ว่าอาม่าเองก็คิดอย่างฉัน”

(ทานตะวัน : 575)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าในครอบครัวที่พ่อแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูกหากมีปู่ ย่า ตา ยาย คอยดูแลเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่ก็จะลดปัญหาเรื่องลูกขาดความรักความอบอุ่นได้ นอกจากนี้ ปู่ ย่า ตา ยาย ยังเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตมามากสามารถแก้ไขปัญหาลให้หลานได้อย่างดีที่สุด

เรื่อง เรือนไม้สีเบจ กล่าวถึงนายแม่คือยายของมุกผู้เลี้ยงดูมุกมาตั้งแต่เล็ก ๆ นายแม่ไม่ชอบวิธีเลี้ยงลูกของพ่อแม่มุกเพราะดูจากนิสัยพี่ ๆ ของมุกที่มีนิสัยไม่ค่อยจริงจังกับชีวิต นายแม่เลี้ยงมุกมาให้มองโลกด้วยความเป็นจริง ไม่ฟุ้งเฟ้อ ต่อมาแม่ของมุกบังคับให้มุกแต่งงานกับคนที่

แม่เลือกให้ แต่มุกมีคนรักอยู่แล้วและเป็นคนที่นายแม่เห็นว่าเป็นคนดี ชยัน มุกอยู่ด้วยจะต้องมีความสุข จึงจัดการให้มุกได้แต่งงานกับคนที่มุกรัก ดังคำพูดของนายแม่

“แม่ขออย่างหนึ่งนะ แม่เลี้ยงหลานสาวมา ปลุกฝังนิสัยให้คนละอย่างกับพี่ ๆ ของแก รู้ดีว่าแกไม่มีความสุขหรือกับถูกจับแต่งเหมือนไปเข้าหุ่นค้าขายกับใคร ต้องหาคนมาร่วมทุนกระเป๋านัก ขอลูก ปลุกเรือนตามใจผู้อยู่...ขอแค่นี้แหละ แม่จะได้ตายตาหลับ”

(เรือนไม้สีเบจ : 225)

ผู้เขียนเสนอให้เห็นว่าผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้ที่ผ่านชีวิตมาก่อนจึงมองเห็นแง่มุมของชีวิตได้มากกว่าคนรุ่นหลัง และสามารถเลี้ยงดูปลุกฝังลูกหลานได้เป็นอย่างดี ในขณะที่พ่อแม่เองบางครั้งไม่มีเวลาหรือมีประสบการณ์ไม่เท่าคนรุ่นปู่ ย่า ตา ยายที่จะอบรมสั่งสอนลูกตนเอง

4.2 คุณค่าของผู้สูงอายุในครอบครัว ครอบครัวขยายประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา อาศัยในครอบครัวเดียวกัน ภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์ เหนียวแน่น มีความรักใคร่ปรองดองซึ่งกันและกัน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยมีผู้อาวุโสอยู่ในครอบครัวเป็นที่ให้ความเคารพนับถือ และเป็นบุคคลที่คอยดูแลเอาใจใส่สมาชิก คอยประสานความสัมพันธ์กันในครอบครัว และคอยเลี้ยงดูบุตรหลานเมื่อพ่อแม่ไปทำงาน (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. 2539: 34) โดย ว.วินิจฉัยกุล ได้เสนอแนวความคิดว่าผู้สูงอายุมีคุณค่าต่อครอบครัวอย่างมาก ในด้านการอบรมปลุกฝังและให้คำแนะนำที่ดีแก่ลูกหลาน ให้ลูกหลานมีความคิดที่กว้างไกลมากขึ้น ดังที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องวงศาคณาญาติ , ทะเลแปร , ฟ้าย่ำ , เส้นไหมสีเงิน ต่อไปนี้

เรื่อง วงศาคณาญาติ กล่าวถึงคุณยายของพริ้มผู้เป็นคนให้คำปรึกษากับพริ้มในเรื่องต่างๆ และเป็นคนที่พริ้มรู้สึกว่าจะเข้าใจพริ้มมากกว่าพ่อกับแม่ของพริ้มอีก อย่างในตอนที่พริ้มต้องการแต่งงานกับอารักษ์แต่พ่อแม่ไม่เห็นด้วย คุณยายก็เป็นคนให้คำแนะนำที่ดีกับพริ้ม ดังตัวอย่าง

ทางออกของหนู ยายคิดว่าหนูควรจะเรียนต่อไปจนจบ แล้วก็กลับมาบอกพ่อแม่ให้เป็นกิจจะลักษณะ แต่ถ้าพ่อแม่หนูมีข้อเคลงใจอะไรก็ควรขอให้ผู้ใหญ่ทางฝ่ายชายเขามาพบ ทำความรู้จักกับพ่อแม่หนูเสียก่อน เรียกว่าให้ผู้ใหญ่รับรู้กัน จะดงามด้วยกันทั้งสองฝ่าย

ยายขอให้หนูตั้งใจเรียนหาวิชาความรู้ใส่ตัวเป็นประโยชน์เสียก่อนเถิด เรื่องอื่นนั้นอย่ากังวลมากมายเลย ถ้ากลุ่มใจอะไรก็เขียนมาบอกยาย เพราะทางบ้านหนูนั้นเขาก็มีธุระปะปังมากมายอยู่แล้ว

(วงศาคณาญาติ : 242 – 243)

คุณยายจะไม่เหมือนพ่อแม่ของพริ้มที่ชอบทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่และมักจะห้ามก่อนเสมอโดยไม่ยอมฟังเหตุผล แต่คุณยายจะรับฟังเหตุผลของพริ้มอย่างใจเย็น คอยให้คำปรึกษาและหาทางออกให้พริ้มเสมอ ดังตัวอย่าง

จดหมายของคุณยายช่วยลดความกระวนกระวายของพริ้มลงได้มากกว่าครึ่ง...ถ้อยคำนั้นอ่อนโยนสุขุม ไม่ละเว้นความห่วงใยเอาใจใส่ แต่ก็ไม่เข้มงวดจนชวนให้อึดอัด พริ้มคิดถึงคุณยายขึ้นมาจับใจ ถึงแม้คุณยายของพริ้มจะไม่ใช่นักวิชาการหรือชาติตระกูลดีเด่นอยู่ในสังคมชั้นสูงอย่างคุณย่า แต่ก็เป็นผู้ที่มีความคิดอ่านเป็นเรื่องเป็นราวอยู่เสมอ อาจจะเป็นเพราะคุณยายได้รับถ่ายทอดความเป็นครูมาจากคุณตาผู้ซึ่งเป็นครูมาตลอดชีวิต มีลูกศิษย์ลูกหาทั่วบ้านทั่วเมือง คำพูดของคุณยายจึงออกมาในรูปการอบรมให้ข้อคิดอยู่เสมอ

(วงศาณญาณาดิ : 243)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมักมีความสุข ใจเย็น มีเหตุผล คอยให้คำแนะนำที่ดีกับลูกหลานด้วยความรักและเอาใจใส่

เรื่อง ทะเลแปร กล่าวถึงอาการของจาร์ณหรือจำซึ่งเป็นผู้ที่มองการณ์ไกล รู้ว่าหลานของตนถูกรักและตามใจจากพ่อแม่มาจนติดนิสัยเสียไม่เห็นใจผู้อื่น แต่อาการเป็นคนที่ดัดนิสัยให้หลานชาย ดังตัวอย่าง

“ก็ไอ้การให้ออกนี่แหละ คือให้ออกสมันละ หนูให้มันไปฝึฝืนอะไรด้วยตัวเองสักพัก ไม่มีบารมีพวกแสงวารินคุ่มหัว ดูซิมันจะทำอะไรได้ไหม ถ้าไอ้จำเก่งจริง มันต้องไม่ยอมล้ม...มันคงกัดฟันลุกขึ้นสู้จนได้ ไอ้จำมันใจแข็งปู้ไร เสียที่พ่อแม่มันไม่อบรมลูก ปล่อยให้ทำแต่เรื่องเลว ๆ เละทะจะไม่เป็นเรื่องเป็นราว เพราะเห็นมันเป็นผู้ชาย ที่จริงผู้หญิงหรือผู้ชายมันมีทางเสียได้พอ ๆ กันนั่นแหละ”

ตลอดเวลาที่ตติยาได้แต่รับฟังด้วยความพิศวง ไม่นึกมาก่อนว่าชายชราผู้ต้องจำกัดตัวเองอยู่ในเนื้อที่แคบ ๆ บนรถเข็น จะมีความคิดที่เล็กการณ์ไกลและแหลมคมขนาดนี้...

(ทะเลแปร : 571)

“โฮ้ย ! ปูรู้ว่าหาใครทนมันตลอดรอดฝั่งได้ยาก แต่คอยดูไปเถอะมันคงจะดีขึ้น...ไม่มากก็น้อย ตอนนี้นันจะเกลียดปูก็ช่างหัวมันเถอะ”

บัดนี้ที่ตติยาเพิ่งจะรู้ว่านายกิมพั่งมองเห็นการณ์ไกลได้อย่างไม่พลาด ทำให้นึกชมเชยเขาอยู่ในใจ

(ทะเลแปร : 572)

อาจเป็นผู้ที่ทำให้จรรยาบรรณชีวิตเปลี่ยนไป กลายเป็นคนเอางานเอาการและเห็นคุณค่าของชีวิตคู่มากขึ้น ไม่เดินทางผิด เพราะอาจมองเห็นปัญหาของหลานชายที่เกิดจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่ และหาทางออกให้กับหลานชายได้ในที่สุด

ว.วินิจัยกุล เสนอให้เห็นว่าผู้สูงอายุมักเป็นผู้มองการณ์ไกลและสามารถชี้แนะทางเดินชีวิตที่ดีให้ลูกหลานได้เพราะความรักและหวังดีที่มีต่อลูกหลานด้วยความบริสุทธิ์ใจ นอกจากนี้ยังเลี้ยงดูปลูกฝังลูกหลานให้เป็นคนที่เติบโตทางความคิดความอ่านได้เป็นอย่างดี

เรื่อง ฟ้าต่ำ กล่าวถึงคุณเสงี่ยมป้าของอิสตรีหรือปู่เป็นผู้ที่เห็นปัญหาภายในบ้าน อันเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูลูกของน้องชายและน้องสะใภ้ ที่รักลูกแต่ไม่ปลูกฝังให้ลูกรู้จักทำมาหากิน กลับทำให้ลูกเป็นคนหนักไม่เอาเบาไม่สู้ เลี้ยงลูกแบบที่ลูกไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ต้องพึ่งพาพ่อแม่ตลอด ดังในความคิดของคุณเสงี่ยม

ความจริง คุณเสงี่ยมอยากจะพูดต่อไปอีกด้วยการแต่งงานไม่น่าจะเป็นอนาคตอย่างเดียวที่อิสตรีจะพึงมี ถ้าหากหล่อนมีการศึกษาที่ดีพอ มีความรับผิดชอบดี มีความคิดกว้างไกลพอจะจัดกิจการเล็กๆ สักอย่างของตนเอง หรือไม่ก็ประกอบอาชีพที่มั่นคงมีรายได้พอจะเลี้ยงตัวได้ อย่างผู้หญิงสมัยใหม่อีกเป็นจำนวนมาก พ่อแม่ก็คงจะไม่ต้องหวังว่าลูกสาวจะแต่งงานหรืออยู่เป็นโสดตลอดไปเพราะถึงอย่างไรหล่อนก็ยังพึ่งตัวเองได้ไม่น้อยไปกว่าพี่ผู้ชายอีกสักคน

(ฟ้าต่ำ : 529)

ต่อมาปู่ต้องการแต่งงานกับปราวณ แต่พ่อแม่ไม่เห็นด้วยเพราะต้องการให้ลูกสาวแต่งงานกับคนมีฐานะ แต่คุณเสงี่ยมเล็งเห็นแล้วว่าปราวณเป็นคนดี คุณปู่ได้ จึงช่วยให้ทั้งสองได้แต่งงานกันเพื่ออนาคตของหลานสาว ดังคำพูดของคุณเสงี่ยม

“ แหม ! แล้วเรื่องอื่นๆ นะ มันเคยปรึกษาสักคำหรือยะ ก็เปล่าทั้งนั้น” คุณเสงี่ยมตั้งใจว่าจะไม่ยอมปล่อยให้มากกว่านี้เป็นอันขาด “ มันโตแล้ว ช่างมันเถอะ เรื่องมันตะลอนๆ คงผู้ชายนับไม่ถ้วน พ่อแม่ยังไม่เห็นเป็นห่วง แล้วพอมันแต่งงานเป็นเรื่องเป็นราวกลับมานั่งโศกา พิถีจจริงเชียว”

(ฟ้าต่ำ : 529)

กล่าวได้ว่าผู้ที่มองเห็นปัญหาและหาทางออกให้หลานสาวได้คือผู้เป็นป้า กลับไม่ใช่พ่อแม่ เพราะด้วยความรักลูกมากเกินไปของพ่อแม่จึงทำให้มองไม่เห็นปัญหาที่ลูกประสบอยู่ ซึ่งป้าเป็นผู้เดียวที่ทำให้หลานสาวมีความคิดที่โตเป็นผู้ใหญ่ สามารถตัดสินใจเลือกการดำเนินชีวิตของตนเองได้ให้ และพึ่งพาตนเองได้มากกว่าที่จะคอยให้พ่อแม่เลี้ยงดูไปตลอด

เรื่อง เส้นไหมสีเงิน กล่าวถึงคุณยายบุหงาและคุณตาพจน์ คุณยายบุหงาผู้ไม่เห็นด้วยกับวิธีการเลี้ยงลูกของลูกสาวคนที่ตามใจอย่างไม่มีเหตุผล คุณยายจึงหวังหลานชายว่าจะไม่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้จึงพยายามอบรมหลานชายด้วยความอดทนขณะที่หลานชายต่อต้านไม่ยอมรับฟัง แต่ด้วยความรักและหวังดีอย่างจริงใจต่อหลานชายทำให้คุณยายบุหงาปรับวิธีการสอน ตลอดจนโดยพื้นฐานมอดเป็นเด็กไฟดีอยู่แล้ว เพียงแต่ขาดมารยาทเพราะพ่อแม่ไม่อบรมมาเท่านั้น มอดค่อย ๆ ปรับพฤติกรรมจนเปลี่ยนบุคลิกเป็นชายหนุ่มที่พึ่งพาตัวเองและเป็นที่พึ่งให้แก่ผู้อื่นได้ ส่วนคุณตาพจน์ผู้ที่ต้องเลี้ยงหลานชายหญิงถึงสี่คนขณะที่ลูกเขยต้องไปทำงานต่างประเทศและลูกสาวก็เสียชีวิตไปด้วยโรคร้าย คุณตาอบรมเลี้ยงดูหลานอย่างเอาใจใส่เสมอมา ทำให้หลานทุกคนเป็นเด็กดีและรักคุณตามาก

เสียงกระซิบของไหมคำดังพอที่สการจะได้ยิน ฟังแล้วก็ต้องอมยิ้ม เขาคิดว่าคุณตาโชคดีที่มีหลานสาวชนิดไม่มีปัญหา หล่อนไม่ได้มองเห็นความหวังโยของคุณตาเป็นความจู้จี้น่าเบื่อหน่าย และคุณตาก็คงเก่งด้วยที่เลี้ยงหลานโดยไม่มีช่องว่างระหว่างวัย

อย่างหนึ่งที่เขาเห็นคือตาหลานบ้านนี้ให้เกียรติกันและกัน

ฝ่ายหนึ่งไม่ได้เห็นอีกฝ่ายเป็นคนแก้หมดสภาพเหมือนไม้ผุ และฝ่ายนั้นก็ไม่ได้เห็นว่าคนรุ่นใหม่โง่งมอ่อนหัดไปเสียทุกอย่างจนต้องดักเตือนอบรม หรือทำอะไรก็ไม่ดีเท่าคนรุ่นเก่า

(เส้นไหมสีเงิน : 582)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้ที่สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้มักจะเป็นผู้สูงอายุที่อยู่ในบ้านซึ่งมองเห็นการณ์ไกลกว่าคนอื่นและมองเห็นปัญหาอย่างชัดเจนรวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาก็ดี เนื่องมาจากประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาและความรักความปรารถนาดีที่มีต่อลูกหลานอย่างจริงใจ

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุในครอบครัว ว.วินิจัยกุล แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ในครอบครัว ในส่วนของการอบรมเลี้ยงดูลูกหลาน ขณะที่พ่อแม่ไม่มีเวลาที่จะอบรมสั่งสอนด้วยตนเอง นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาลูกหลาน โดยที่พ่อแม่ไม่สามารถให้คำแนะนำที่ดีได้หรืออาจมองไม่เห็นปัญหาของลูก แต่ด้วยประสบการณ์และความรักที่มีต่อลูกหลานผู้สูงอายุจึงให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องแก่ลูกหลานของตนได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาชีวิตครอบครัวจากนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล จำนวน 17 เรื่อง พบว่า ว.วินิจฉัยกุล ได้นำเสนอปัญหาครอบครัว 3 ประเด็น คือ ปัญหาสัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัว ปัญหาเครือญาติ และปัญหาทางเศรษฐกิจในครอบครัว

ปัญหาสัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัว เป็นปัญหาใหญ่ที่ ว.วินิจฉัยกุล ให้ความสำคัญ และนำเสนอมากที่สุด ซึ่งนำเสนอแต่ละด้าน ดังนี้

ปัญหาสัมพันธภาพในชีวิตสมรสพบว่าปัญหาครอบครัวที่นำเสนอเกิดจากความขัดแย้งกันของคู่สมรส อันเกิดจากสาเหตุหลายประการได้แก่ การขาดความไว้วางใจต่อกัน การใช้จ่ายเงิน การไม่ถนอมน้ำใจกัน และการขาดความสมดุลเรื่องเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังเกิดจากปัญหาความไม่ซื่อสัตย์ต่อกันของคู่สมรส ที่ส่วนมากมักเป็นฝ่ายชายที่นอกใจภรรยาไปมีสัมพันธ์กับหญิงอื่น สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความแตกร้างขึ้นได้ในครอบครัว บางครั้งเริ่มจากเรื่องเล็กๆแต่สามารถนำไปสู่ปัญหาใหญ่ได้ เนื่องจากสามีภรรยาไม่มีความอดทนพอที่จะพยายามปรับตัวเข้าหากันและมองให้เห็นปัญหาเพื่อที่จะช่วยกันแก้ปัญหาให้คลี่คลายลงได้

ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูก เป็นปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งกันระหว่างแม่กับลูก พ่อกับลูก และพ่อแม่กับลูก ส่วนมากเป็นปัญหาความขัดแย้งกันเรื่องของการเลือกคู่ครองของลูก ที่พ่อแม่มักต้องการเลือกคู่ครองที่เหมาะสมให้กับลูก แต่ลูกต้องการตัดสินใจเลือกการดำเนินชีวิตคู่ของตนเอง นอกจากนี้ผู้เขียนยังแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งที่เกิดจากพ่อแม่และลูกคนละสายเลือด คือความขัดแย้ง ระหว่างพ่อเลี้ยงกับลูกเลี้ยง แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง และความขัดแย้งที่เกิดจากบุตรบุญธรรม ปัญหาดังกล่าวเกิดจากความรู้สึกที่ต่างสายเลือดกัน ทั้งสองฝ่ายต่างก็มีอคติต่อกันทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ราบรื่น

ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างพี่น้อง เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพี่น้องในเรื่องการแย่งชิงมรดก ความไม่เข้าใจกันระหว่างพี่น้อง การเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ลำเอียง ทำให้เกิดปัญหาความแตกแยกกันในหมู่พี่น้อง และนำไปสู่ปัญหาครอบครัว

ปัญหาเครือญาติ เป็นปัญหาที่เกิดจากญาติพี่น้องที่เข้ามาวุ่นวายในชีวิตครอบครัว ทั้งจากญาติทางฝ่ายสามีและญาติทางฝ่ายภรรยา จะเห็นได้ว่าปัญหามักจะมาจากความไม่ลงรอยกันของแม่สามีกับลูกสะใภ้และแม่ภรรยากับลูกเขย เนื่องมาจากความเป็นแม่ที่มักหวังลูกตนเองและมองว่าคู่ครองที่ได้มาไม่เหมาะสมกับลูกของตน จึงเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตคู่ของลูก แต่เขยและสะใภ้ไม่สามารถทนต่อการมีบุคคลอื่นเข้ามายุ่งในชีวิตครอบครัวได้

ปัญหาการเงินในครอบครัว เป็นปัญหาที่ทำให้คนในครอบครัวประสบกับความลำบาก อันเกิดจากเงินไม่พอใช้หรือการเป็นหนี้ที่เป็นผลมาจากการขาดบุคคลที่เป็นผู้มีรายได้หลักให้กับครอบครัว นอกจากนี้ครอบครัวที่มีปัญหาทางการเงินอาจจะเกิดจากการเลี้ยงดูลูกที่ผิด ปลูกฝังให้ลูกใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินฐานะที่แท้จริง จนทำให้ฐานะทางการเงินของครอบครัวทรุดลงจนเกิดเป็นปัญหาในครอบครัวได้

ส่วนแนวความคิดเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว ว.วินิจัยกุล นำเสนอไว้ 4 ประเด็น คือ แนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว แนวความคิดเกี่ยวกับการหย่าร้างหรือแยกทาง แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัว แนวความคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุในครอบครัว ดังต่อไปนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว ว.วินิจัยกุล มองความขัดแย้งในครอบครัว ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาครอบครัว ที่ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเกิดความสั่นคลอน ความขัดแย้งมักเกิดจากความไม่เข้าใจกันของคนในครอบครัว

แนวความคิดเกี่ยวกับการหย่าร้างหรือแยกทาง ว.วินิจัยกุล มองปัญหาการหย่าร้างหรือการแยกทาง ว่าเป็นทางออกสุดท้ายสำหรับครอบครัวที่มีปัญหาหรือต้องการยุติปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่สามารถประนีประนอมกันได้ สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการหย่าร้างคือการแต่งงานโดยไม่มีความรักต่อกัน เพราะถ้าไม่มีความรักจะทำให้ขาดความอดทนที่จะปรับตัวเข้าหากัน ขาดการโอนอ่อนผ่อนตามกัน และญาติพี่น้องก็มีส่วนทำให้เกิดการหย่าร้าง เนื่องจากเมื่อมีบุคคลที่สามเข้ามายุ่งในชีวิตครอบครัวจะทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวเปราะบางจนเกิดการแตกร้างได้ในที่สุด นอกจากนี้การหย่าร้างยังส่งผลกระทบต่อคนในครอบครัว โดยเฉพาะลูกซึ่งต้องการความรักความอบอุ่นจากทั้งพ่อและแม่ แต่ถ้าขาดคนใดคนหนึ่งไปคนที่เหลือย่อมไม่สามารถให้ความรักความอบอุ่นกับลูกได้เต็มที่ ลูกจึงกลายเป็นเด็กมีปัญหา เพราะรู้สึกว่าเขาขาดความรัก และต้องการเรียกร้องความสนใจจากพ่อและแม่ สุดท้ายนี้การหย่าร้างยังมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของภรรยา ซึ่งเกิดจากค่านิยมในสังคมไทยที่มองผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างมาแล้วในแง่ลบ

แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัว ว.วินิจัยกุล มองลักษณะของครอบครัวว่าทั้งครอบครัวขยายและครอบครัวเดี่ยวสามารถเกิดปัญหาได้ เพียงแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นจะแตกต่างกัน กล่าวคือครอบครัวขยายที่มีญาติพี่น้องอยู่รวมกันมักเกิดปัญหาความไม่ปรองดองกัน อันเกิดจากความอิจฉาริษยา แก่งแย่งชิงดีทั้งในเรื่องของทรัพย์สินสมบัติและความมีหน้ามีตา หรือเกิดความขัดแย้งอันเนื่องมาจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาทั้งสิ้น ส่วนครอบครัวเดี่ยวที่มีสมาชิกเพียงพ่อแม่และลูกปัญหามักเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูลูก เนื่องมาจากพ่อแม่ไม่มีเวลาให้ ทำให้ลูกกลายเป็นเด็กขี้เหงา ขาดความอบอุ่น หรือพ่อแม่ที่เลี้ยงลูกแบบตามใจเพราะเป็นลูกคนเดียว จะทำให้ลูกมีนิสัยเอาแต่ใจตัวเอง เข้ากับคนอื่นได้ยาก

แนวความคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุในครอบครัว ว.วินิจฉัยกุล มองผู้สูงอายุว่าเป็นผู้ที่สามารถแก้ไข้ปัญหาและช่วยอบรมเลี้ยงดูหลานในครอบครัวได้ดีกว่าพ่อแม่แท้ ๆ เนื่องจากพ่อแม่มักไม่มีเวลาให้ลูกเพราะต้องทำงานนอกบ้าน หรือบางครั้งมองไม่เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว แต่ผู้สูงอายุมักมีเวลาว่าง รวมทั้งผ่านประสบการณ์ในชีวิตมากกว่าจึงมองการณ์ไกล และเห็นปัญหาในครอบครัวได้ชัดเจนรวมทั้งมีวิธีแก้้ปัญหาหรือทางออกที่ดีสำหรับคนในครอบครัว

อภิปรายผล

นวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล ชี้ให้เห็นทางออกของปัญหาชีวิตครอบครัว ว่าอยู่ที่ความพยายามสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันในครอบครัวด้วยการยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว ประนีประนอมความต้องการของทุกฝ่าย และการปรับตัวเข้าหากัน กล่าวคือต้องยอมรับเรื่องความแตกต่างของนิสัยใจคอและทัศนคติ แม้ว่า ว.วินิจฉัยกุล นำเสนอในนวนิยายว่าการยุติปัญหาของคู่สมรสที่ไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้เป็นเรื่องปกติในสังคม แต่ได้เสนอทางออกของปัญหาที่ดีกว่าคือการที่คู่สมรสหันหน้าเข้าหากันและให้อภัยกัน หลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์หรือกิริยาваจารุนแรง และต่างฝ่ายต่างต้องพยายามปรับพฤติกรรมที่สร้างความขัดแย้ง โดยยอมละทิ้งเพื่อชีวิตครอบครัวที่เป็นสุขอันเป็นพื้นฐานที่มั่นคงให้กับเยาวชนของชาติต่อไป นอกจากนั้น ว.วินิจฉัยกุล ยังชี้ให้เห็นว่าปัญหาภายในครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่ควรละเลยเป็นอย่างยิ่งเพราะอาจลุกลามจนแก้ไขได้ยากหรือแก้ไขไม่ได้เลยซึ่งมีผลต่อวิถีชีวิตของทุกคน แต่ถ้าคนในครอบครัวรักใคร่ปรองดองกัน ก็สามารถตั้งรับกับปัญหาจากภายนอก โดยให้อภัยและให้โอกาสสมาชิกในครอบครัวได้แก้ไขหรือปรับพฤติกรรมให้ดีขึ้นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้

ปัญหาชีวิตครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล เป็นปัญหาในเชิงปัจเจก คือมุ่งไปที่ความขัดแย้งอันเกิดจากสัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัวที่เป็นความขัดแย้งกันระหว่างสามี ภรรยา พ่อแม่ลูก และพี่น้อง ทั้งที่เป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลและความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวเอง มากกว่าเสนอปัญหาชีวิตครอบครัวที่เป็นส่วนหนึ่งที่สัมพันธ์กับปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางการเมือง จึงอาจกล่าวได้ว่านี่คือลักษณะเฉพาะของนวนิยายชีวิตครอบครัว ที่ความขัดแย้งของเรื่องมีแกนกลางที่ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเป็นสำคัญ

ปัญหาชีวิตครอบครัวในนวนิยายชีวิตครอบครัว สะท้อนภาพของครอบครัวชนชั้นกลางและวิถีชีวิตชนชั้นกลาง ที่ให้ความสำคัญกับอารมณ์ ความรู้สึกของคน มากกว่าองค์ประกอบอื่นทางสังคม นวนิยายชีวิตครอบครัวของ ว.วินิจฉัยกุล จึงมีบทบาทในการแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์ ซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากครอบครัว ครอบครัวจึงเป็นเหมือนโลกจำลอง หรือโลกสมมติที่นักเขียนเผยให้เห็น อารมณ์ ทัศนคติของมนุษย์ที่มีต่อกัน ท่ามกลางสัมพันธภาพอันแตกต่าง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาปัญหาชีวิตครอบครัวในนวนิยายของนักเขียนชาย ที่อาจมีทัศนคติที่แตกต่างไปจากนักเขียนหญิง
2. ควรศึกษาปัญหาชีวิตครอบครัวในนวนิยายของนักเขียนคนอื่น ๆ ที่เขียนนวนิยายชีวิตครอบครัว เช่น โบตัน สีฟ้า ปิยะพร ศักดิ์เกษม ฯลฯ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา วิชญาปกรณ์. (2534?). **หลักเบื้องต้นในการศึกษาเรื่องสั้นและนวนิยาย.**
พิษณุโลก: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย-
นเรศวร.
- กำแหง ธีรนาถ. (2526). ปัญหาการหย่าร้าง. ใน **ปัญหาครอบครัว: รายงาน**
การประชุมสัมมนา. เชียงใหม่: ไทยประกันชีวิต.
- จรัญ พรหมอยู่. (2541). **การศึกษาปัญหาสังคม.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เจลิยว บุญยงค์. (2546). **การศึกษาชีวิตครอบครัว(HE444).** พิมพ์ครั้งที่7. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชนิกานต์ กุ้เกียรติ. (2540). **การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของกฤษณา อโศกสินที่ได้รับ**
รางวัล: พัฒนาการด้านแนวคิด ตัวละคร และกลวิธีการประพันธ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม.
(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฏฐดา พิษิต. (2522?). **ปัญหาสังคม(SO160).** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย-
รามคำแหง.
- ดาราวัดย์ เกษทอง. (2526, เมษายน-กันยายน). **โลกในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล.** ภาษาและ
หนังสือ. 16(1): 71-82.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2525). นวนิยายไทยในทศวรรษปัจจุบัน. ใน **อดีต ปัจจุบัน และอนาคต**
นวนิยายไทย: ข้อสังเกตบางประการ. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย.
- ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล. (2545). **การประเมินครอบครัว.** พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาคหกรรม-
ศาสตร์ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธวัช ปุณโณทก. (2527). **แนวทางศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นันทา พฤษพงษ์. (2541). **วิเคราะห์ตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล.**
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
ถ่ายเอกสาร.
- บาหยัน อิมสำราญ. (2527). **นวนิยายไทยระหว่าง พ.ศ.2501-2506: การวิเคราะห์แนวคิด.**
วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2536). **แลลดวรรณกรรมไทย.** กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.

บุญลือ วันทายนต์. (2520). **ครอบครัวและวงศ์วาน(AN221)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

บุญศิริ ภิญญาธินันท์. (2527). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายของ ก.สุรางคนางค์**.
วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.

บุญเสริม หุตะแพทย์. (2545). **ปัญหาครอบครัวและแนวทางการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่2.
กรุงเทพฯ: สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2539). **แว่นวรรณกรรม**. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง.

เบญญา สุขาทิพย์พันธุ์. (2540). **การวิเคราะห์นวนิยายชีวิตครอบครัวช่วง พ.ศ.2475-2488**.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ปิยลักษณ์ เสี่ยงก่อง. (2528). **การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของ ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์**.
วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.

เพ็ญแข วัจนสุนทร. (2531,มกราคม). **ทิศทางของวรรณกรรมไทยปัจจุบัน. วารสารมนุษย-
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน. 9(3): 41-51.**

ภัทรา สง่า และคณะ. (2547). **สถานภาพครอบครัวศึกษา**. กรุงเทพฯ: เอกสารหาใหญ่.

รัชนิกร เศรษฐ์. (2532). **โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ลินดา วงษ์ทน. (2533). **การวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวแตกแยกในนวนิยายไทย พ.ศ.2525-
2531**. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ว.วินิจชัยกุล. (2522). **เพลงพรหม**. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.

----- (2533). **แม่พลอยหุง**. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.

----- (2535). **คลื่นกระทบฝั่ง**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

----- (2535). **มายา**. กรุงเทพฯ: อมรรการพิมพ์.

----- (2537). **อยู่ฟ้าเดียวกัน**. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

----- (2539). **ทะเลแปร**. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

----- (2542). **คุณชาย**. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์ พริ้นติ้ง.

----- (2543). **เศรษฐีใหม่**. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.

- (2544). **มณีราว**. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- (2544). **วงศาคณาญาติ**. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- (2545). **ละครคน**. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- (2545). **เส้นไหมสีเงิน**. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- (2547). **บ้านของพุ่มนี้**. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- (2547). **เรือนไม้สีเบจ**. พิมพ์ครั้งที่6. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- (2548). **ทานตะวัน**. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- (2549). **ฟ้าต่ำ**. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ: ทรีบีส์.
- (2550). **ทางไร่ดอกไม้**. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: ทรีบีส์.
- ศรัจันท์ พันธุ์พานิช. (2534). **การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล**.
 ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. (2539). **สถาบันครอบครัว: มุมมองของนักสวัสดิการสังคม**.
 กรุงเทพฯ: J.PRINT.
- สันติ ทองประเสริฐ. (2519). **วิวัฒนาการของเนื้อหานวนิยายไทยตั้งแต่ พ.ศ.2476ถึงพ.ศ.**
 2517. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2543). **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์.
 พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- สายสุรี จุติกุล. (2540?). **การพัฒนาครอบครัว**. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- สิรณา อ่อนอม. (2539). **การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวในนวนิยายขนาดสั้น
 ของหลวงวิจิตรวาทการ**. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุดารัตน์ เสรีวัฒน์. (2522). **วิวัฒนาการของเรื่องสั้นในเมืองไทย ตั้งแต่แรกจนถึง พ.ศ.**
 2547. กรุงเทพฯ: ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัด-
 ครู. (เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 212)
- สุพรรณี วราทร. (2519). **ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทยตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนถึง พ.ศ.**
 2475. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2547). **ศิลปินแห่งชาติประจำปี 2547**.
 กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

อังกาบ กอศรีพร. (2526). ความขัดแย้งระหว่างคู่สมรส:การวิเคราะห์สาเหตุและทางออก. ใน

ปัญหาครอบครัว:รายงานการประชุมสัมมนา. เชียงใหม่: ไทยประกันชีวิต.

อัฐพล สงแสง. (2545). **ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นไทยระหว่างพุทธศักราช 2538-2542.**

วิทยานิพนธ์ อ.ม. (วรรณคดีเปรียบเทียบ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2541). **จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว.** พิมพ์ครั้งที่2.

กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้า พรินต์.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางสาววัฒนา ระจิดำรงค์
วันเดือนปีเกิด	5 กุมภาพันธ์ 2522
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	63/2001 ซอย 61 ถนนราษฎร์พัฒนา แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร 10240
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชลาดกระบัง
พ.ศ. 2545	ศิลปศาสตรบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2551	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บรรณานุกรม